

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

**DOBITEK
„OKTOIHA“ 1998.**

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Broj 41

FEBRUAR 2016.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

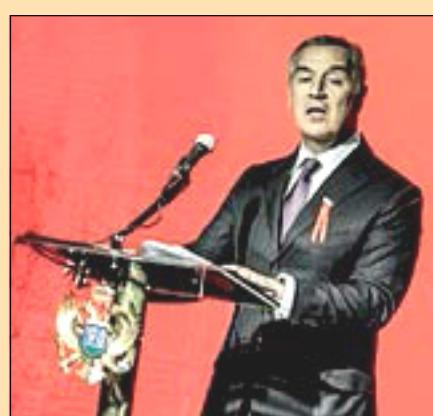
ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

Povodom stogodišnjice slavne Mojkovačke bitke, u Centru za kulturu u Mojkovcu održana svečana akademija na kojoj je govorio crnogorski premjer Milo Đukanović

**JEDAN OD ČVRSTIH
ISTORIJSKIH
OSLONACA
NA KOJIMA
DANAS POČIVA
SAVREMENA
I NEZAVISNA
CRNA GORA**

Str. 2 i 3

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković predvodio crnogorsku delegaciju na Svjetskom obrazovnom forumu u Londonu

**IZAZOVI U OBRAZOVANJU
I NOVI PRISTUPI UČENJU**

Str. 3

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković uručio nagrade „Oktoih“
**OBAVEZA DA SE NASTAVI SA PODIZANJEM
KVALITETA OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI**

REZULTATI KOJI SU NEOPHODNI ZA NAPREDAK SAVREMENOG
OBRAZOVANJA: Konjević, Šabotić i Tomović sa ministrom Boškovićem

**Dobitnici za
2015. godinu:
Profesorica crno-
garskog jezika i
književnosti u ro-
žajskoj Gimnaziji
„30. septembar“
Mirsada Šabotić,
Osnovna škola
„Oktoih“ u Pod-
gorici i podgorič-
ka Predškolska
ustanova „Đina
Vrbica“**

Str. 4 i 5

Brojnim manifestacijama država Crna Gora obilježila sto godina od stradanja crnogorskih ratnih dobrovoljaca u albanskom zalivu Medova: događaj koji je uzor i vodilja u moralnom, ljudskom i patriotskom smislu

**ZVIJEZDA NJEGOŠEVSKA I VITLEJEMSKA
IZ KOJE JE ZALEPRŠALA ZASTAVA
NA IST RIVERU**

Str. 9

POČAST CRNOGORSKE DRŽAVNE DELEGACIJE: Polaganje vjenca u Medovskom zalivu

Crnogorski vaterpolisti osvojili srebrnu medalju na Evropskom prvenstvu u Beogradu i obezbijedili plasman na ovogodišnje Olimpijske igre

**CRNOGORSKA GORI LUČA: VICEŠAMPIONI
I PUTNICI U RIO**

SREBRO ZLATNOG SJAJA: Sa dodjelje medalja

Crnogorska muška vaterpolo reprezentacija novi je vicešampion Evrope! Popularne „ajkule“ su odigrale odlično prvenstvo u beogradskoj „Kombank arenii“, ali u finalu su ipak izgubile od Srbije rezultatom 10: 8. I pored toga, crnogorski vaterpolisti osvojili su još jedno važno odlicje i, što je možda i važnije – direktno obezbijedili učešće na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiro u ove godine. Čestitke vaterpolistima uputili su predsednik Crne Gore Filip Vučanović, predsednik crnogorskog Parlamenta Ranko Krivokapić i premjer Milo Đukanović.

Za „ajkule“ je svečani doček organizovan na Tivatskom aerodromu, kada ih je pozdravio gradonačelnik tog bokeškog grada Ivan Novosel, dok je premjer Đukanović primio predstavnike vaterpolista i stručnog štaba: selektora Vladimira Gojkovića, kapitena Nikolu Janovića, predsednika Upravnog odbora Vaterpolo i plivačkog saveza Crne Gore Srđana Kovačevića, predsednika Stručnog savjeta za vaterpolo Petra Porobića, direktora Uprave za mlade i sport Igora Vučurovića i ministra prosvjete Predraga Boškovića.

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

Prof. dr Miodrag Miško Vuković: Šećanje na Dragana Kujovića, istaknutog crnogorskog državnika, ministra prosvjete, potpredsjednika Skupštine Crne Gore, profesora filozofije i prvog predsjednika Upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove „Prosvjetnog rada“
**OTIŠAO JE RANO ALI JE DOŽIVIO OSTVARENJE SNOVA,
VIDIO JE SVITANJE NOVE ZORE NAD NJEGOVOM
CRNOM GOROM**

Str. III

STAV: Zašto danas u Crnoj Gori nema književnog podmlatka za đecu?
**NEOPHODNOST STVARANJA CRNOGORSKIH GLASILA
ZA ĐECU I MLADE**

Str. II

OGLED: Filozofija prava u opusu dr. Sekule Drljevića (II)
**ZA SVAKOGA KOJI SE OGRIJEŠI O PRAVDU – JUNACI
„GORSKOG VIJENCA“ IZRICI SMRTNU PRESUDU**

Str. II

ESEJ: Vojislav Vučanović i razumijevanje svijeta (III)
BESKRAJ I SLUTNJA, CRNA GORA I VUČANoviĆ

Str. III

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“ (2)
(Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi)
**JA ĆU TI OPRIČATI SVE ŠTO ZNAM, A TI POTLJE SVEŽI
ŠTO JE I KAKO JE**

Str. IV

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (11)
JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

Prof. dr Radovan Bakić, dugogodišnji
srednjoškolski i univerzitetski profesor,
ministar uređenja prostora u Vladi i poslanik
u Skupštini Crne Gore, autor brojnih
monografija i udžbenika

**U OSNOVNOM I SREDNJEM ŠKOLSTVU
VALJALO BI DATI VIŠE PROSTORA
ZA IZUČAVANJE IDENTITETSKIH
NAUKA I NAUČNO NASTAVNIH
DISCIPLINA**

Str. 6 i 7

Povodom stogodišnjice slavne Mojkovačke bitke, u Centru za kulturu u Mojkovcu održana svečana akademija na kojoj je govorio crnogorski premijer Milo Đukanović

JEDAN OD ĆVRSTIH ISTORIJSKIH OSLONACA NA KOJIMA DANAS POČIVA SAVREMENA I NEZAVISNA CRNA GORA

Milo Đukanović: I posljednji crnogorski vojnik na Mojkovcu znao je da se približava kraj nezavisnosti Crne Gore; da je samo pitanje dana kada će pasti Cetinje i crnogorska vojska biti primorana da položi oružje. Znalo se da će i Crna Gora neminovno doživjeti tu sudbinu koja je već snašla višestruko veću Srbiju. Ipak, crnogorski branici ni u takvim okolnostima nijesu klonuli duhom. Kao da je Njegoš za njih pisao one čuvene stihove: „Slavno mrite, kad mrijet' morate...“

Povodom obilježavanja stogodišnjice jedne od najvećih pobjeda u ratnoj istoriji Crne Gore (ujedno i posljednje crnogorske oružane pobjede) – Mojkovačke bitke – u Centru za kulturu Mojkovac priređena je svečana akademija na kojoj je, pored prigodnog kulturnog programa, poštu stradalima odao crnogorski premijer Milo Đukanović.

ja Mojkovačke bitke, tog markantnog dijela istorijske vertikale našeg državnog i nacionalnog utemeljenja, savremena Crna Gora pokazuje da ne zaboravlja i da poštjuje svoju slavnu prošlost”, naveo je on.

Rijedak primjer hrabrosti i fanatične upornosti malobrojnije i slabije naoružane vojske

Premijer je podsetio da je Mojkovačka bitka, vođena 6. i 7. januara 1916. godine, bila završnica velike austro-ugarske ofanzive, koja je na crnogorskom frontu započeta novembra 1915. godine zauzimanjem Pljevalja i snažnim prudrom dolinom Tare prema Mojkovcu.

„Cilj austro-ugarske vojske bio je osvajanje ovog prostora, a zatim napredovanje prema Podgorici, Mateševu i Andrijevcima. Krajem te 1915. godine, organizovana je preko Crne Gore i operacija povlačenja glavnine srpske vojske iz okupirane Srbije, koja je brojala 90 hiljada vojnika. Srpska vojska se povlačila od Pećki prema Andrijevcima, Podgorici i Skadru. Ratni plan austro-ugarske vojske bio je da zauzme Mojkovac i da prudrom prema Podgorici one mogući povlačenje srpskih trupa. Međutim, junačkim otporom u dolini Tare crnogorske jedinice su tokom decembra 1915. godine onemogućile realizaciju ovog plana. Konačno, odlučujućom pobjedom u Mojkovačkoj bici, 6. i 7. januara 1916., crnogorska vojska je zaustavila austro-ugarski pohod prema Podgorici i Skadru. Time je omogućena nesmetana evakuacija srpske vojske sa prostora Crne Gore i Albanije. Najžeće borbe vo-

dene su na Bojnoj njivi, Razvršju, Uloševini... Odnos snaoga bio je 1: 4 u korist protivnika. Sa vojničkog stanovišta, Mojkovačka bitka je rjeđak primjer hrabrosti i fanatične upornosti malobrojnije i slabije naoružane vojske, koja je, ipak, uspjela da odnese

NE DOZVOLJAVAMO RUŠENJE NAŠE DRŽAVE, SA PUNOM SVIJEŠĆU DA MNOGO TOGA U NJOJ TREBA MIJENJATI NABOLJE: Đukanović tokom govora

pobjedu u neravnopravnom borbenom sudaru protiv odvažnog i moćnog neprijatelja, koji je dejstvovao poštjujući zakone rata i vojnički kodeks toga vremena”, naglasio je on.

Medovski dobrovoljci i mojkovački heroji svetionici patriotizma i odanosti svojoj domovini

Prema riječima premijera, „pobjeda na Mojkovcu dominira je crnogorskoj vojski novu ratnu slavu, a junačstvo i viteštvu crnogorskog vojnika priznali su i njegovu neprijatelju”.

Iako ne idealizujemo našu istoriju, niti kanimo graditi ideale na kultu žrtve i stradanja, Đukanović poručio:

MI MORAMO JASNO REĆI ŠTA JE ISTORIJSKA ISTINA

„Iako ne idealizujemo našu istoriju, niti kanimo graditi ideale na kultu žrtve i stradanja, mi moramo jasno reći što je istorijska istina”, rekao je Đukanović.

„Upravo ta istina doprinoće samosvijesti našeg društva i pomoći da budemo dosljedniji u poštovanju svoje državne tradicije i bogatog moralnog nasljeđa. Time i dostojni onih koji su tu tradiciju stvarali u najtežim uslovima. Moramo učiti na najvećim i najsjajnijim primjerima iz sopstvene istorije. Jedan od takvih je i Mojkovačka bitka. Najveća pobjeda crnogorskog oružja u Prvom svjetskom ratu. Po veličini i časti, ona stoji u istom redu sa Krusima, Grahovcem, Vučićem dolom... I sa drugim slavnim bitkama iz ratova za stvaranje crnogorske države u XVIII i XIX vijeku. Njome su ljudi crnogorskog Potarja dobili svoj Grahovac i u veliki tok crnogorske istorije upisali i svoje ime zlatnim slovima”, kazao je on.

le kroz istoriju”, Đukanović je naglasio da Crna Gora pruža danas svima koji su krajem Prvog svjetskog rata državno sahranjivali, kao i onima koji su je decenijama kasnije negirali: „Crna Gora je živa, nikad evropskija, nikad obrazovanija, nikad stabilnija i prosperitetnija, uvažena od sušeda i cijelog demokratskog svijeta”.

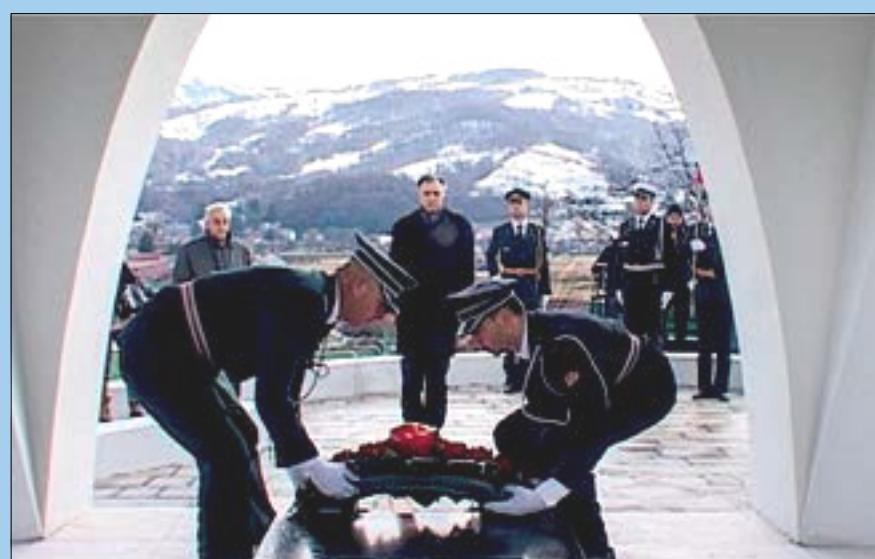
„Iz današnje vizure možemo superiorno analizirati crnogorske zablude i stranputce i priznati njihovu postojanost. Jednako kao i crnogorske vrijednosti. Možemo lakše sagledati razloge zbog kojih nam je najveći dio XX vijeka protekao u nadgornjavanju i lutanju između zabluda i istine o sebi. Zašto su i kako protivnici Crne Gore pokušavali i uspijevali da nam upravo zablude predstave kao tradiciju i nametnu za ideje vodilje, a nacionalnu odgovornost i interes zaprljavaju optužbama o nedovoljnoj brizi o srpstvu, pravoslavlju i sveslovenstvu? Zašto je uvažavanje svega što je naše obavezno kvalifikovano kao izdaja tuđeg? Zašto su i najbesmislenije ratne pogibije veličane kao patriotizam...? I tako sve istim tragom u istorijsko nasljeđe koje nam je preotimano i preimenovano, do rizika zatiranja svijesti o vlastitom identitetu”, rekao je on.

Ne pristajemo na zatiranje najboljih vrijednosti istorijskog i savremenog trajanja Crne Gore

Ustvrditi da je Crna Gora opet slobodna i svoja, odnosno da je na mjestu „koje joj pripada, koje smo demokratskom voljom, mudrošću i samoprijegornim radom sami izborili”, crnogorski premijer je istakao da u nezavisnoj Crnoj Gori stasava generacija koja se ne ustručava da pokaze da zna svoj put.

„To je generacija koja ne ma osećaj inferiornosti niti krivice zbog toga što poštije i čuva ono što joj pripada. Koja zna da čuva postojeće i da gradi novo. Da gradi modernu, evropsku, demokratsku i građansku Crnu Goru. Generacija različitih političkih uvjerenja i identitetske pripadnosti, privržena zajedničkim vrijednostima i jednom cilju: živjeti u slobodnoj, stabilnoj ekonomski i kulturno razvijenoj Crnoj Gori“, naglasio je on i dodao: „Ne želimo da ponavljamo istorijske greške. Ne pristajemo na zatiranje najboljih vrijednosti istorijskog i savremenog trajanja Crne Gore. Ne dozvoljavamo rušenje naše države, sa punom sviješću da mnogo toga u njоj treba mijenjati nabolje. Naša sopstvena istorija nas je naučila da se na ne-

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović položio vijenac na spomenik posvećen Mojkovačkoj bici POČASNA PALJBA ZA MOJKOVACKE HEROJE

U slavu patriotskih stradalnika: Vujanović tokom polaganja vijenca

U spomen crnogorskim borcima koji su pali u herojskoj Mojkovačkoj bici, predsednik Crne Gore Filip Vujanović položio je vijenac na spomenik posvećen ovom herojskom događaju iz naše istorije.

Pored njega, vijence su na isti spomenik položile i delegacije Vojske Crne Gore i Opštine Mojkovac, a predstavnici lokalne vlasti i na spomenik serdaru Janku Vukotiću u centru grada.

Svečanosti u Mojkovcu uveličane su počasnom paljbom sa deset plotuna iz šest artiljerijskih oruđa kod starog mosta na Tari, što je izvršeno po naredbi crnogorskog predsednika.

Crnogorska ideja, ideja samosvojne i slobodne Crne Gore, nadživjela njene neprijatelje

Đukanović je ocijenio da je sudbina htjela „da se slavnom Mojkovačkom pobjedom okonča znamenita epoha Crne Gore pod vladavinom velikih Petrovića-Njegoša”.

Usljedile su tri godine okupacije i državno poniranje Crne Gore na nelegitimnoj Podgoričkoj skupštini.

Crna Gora je živa, nikad evropskija, nikad obrazovanija, nikad stabilnija i prosperitetnija

Uz uvjerenje i odlučnost „da nećemo ponavljati greške koje su nas skupo koštale

sreći, mržnji i podjelama ništa dobro ne može stvoriti."

Vraćanje u prošlost ne smije voditi u nove omraze i nove podjele

Đukanović je napomenuo da vraćanje u prošlost ne smije voditi u nove omraze i nove podjele, „jer se prošlosti vraćamo da bismo iskazali civilizacijski odnos prema onima koji su je učinili veličanstvenom i da bismo pokušali da iskoristimo i dobra i loša iskušta predaka na putu u srećniju budućnost za sve građane Crne Gore“.

„Vraćajući se čitav jedan vijek unazad, ukazuje nam se sva uzvišenost crnogorskog pregnuća na Mojkovcu. Ali i veličina nesreće koja nas je zadesila nakon toga. Izgubili smo slobodu i državu, doživjeli potiranje i ponižavanje, da bi na samom početku Drugog svjetskog rata Trinajstokulskim ustankom potvrdili novi istorijski bljesak Crne Gore. Antifašizam je postao politički i moralni kredo istrijanskog trajanja naše države. Doživjeli smo potpunu afirmaciju u socijalističkoj Jugoslaviji, ali i njen krvavi raspad devedesetih. Međutim, uspjeli smo u tom metežu da sačuvamo građanski mir i učvrstimo multietnički sklad. Prije nepunih deset godina odlučnošću i političkom umješnošću obnovili smo državu i obezbjedili pravo da sami odlučujemo o svojoj sudbini. Danas je Crna Gora faktor stabilnosti na Balkanu, zemlja kojoj je upućen poziv za članstvo u NATO-i koja uspješno vodi pregovore za članstvo u EU“, naglasio je on, dodajući:

„To je, u najkraćem, veličanstvena crnogorska putanja u posljednjih stotinu godina. Ona je dokaz da Crna Gora ima snagu i kapacitet da traje i da se obnavlja, uprkos negiranju i pogrešnim izborima koje je i sama pravila. Crna Gora danas samostalno pravi svoj izbor, odgovorno brine o svom identitetu i multikulturalnom biću, o putevima ekonomskog i demokratskog razvoja. Savremena i nezavisna Crna Gora je odlučna da gradi moderno evropsko društvo na crnogorskom tlu, i da sačuva ono što je najvrednije. Jedan od čvrstih istorijskih oslonaca na kojima danas počiva je nesumnjivo i Mojkovačka bitka“.

Svjedočanstvo o univerzalnosti crnogorskog podviga na Mojkovcu

Svoje obraćanje mnogo brojnim prisutnima Milo Đukanović okončao je inspirativnim citatom.

„Govor američkog predsednika Abrahama Lincolna na groblju u Getisburgu 1863. godine, nakon bitke koja je promjenila tok američkog građanskog rata, kao da je bio namijenjen mojkovačkim junacima. ‘... U jednom širem smislu, mi ne možemo da posvetimo, ne možemo da blagoslovimo, ne možemo da osvećamo ovo zemljiste. Oni hrabri ljudi... koji su se ovde borili, posvetili su ga mnogo više nego što je to u stanju naša slaba moć da tome nešto dodamo ili oduzmemos. Svijet neće mnogo primjetiti, niti dugi pamtiti, ono što smo mi ovde rekli; ali nikada neće zaboraviti što su oni ovde učinili... I ove riječi su svjedočanstvo o univerzalnosti crnogorskog podviga na Mojkovcu prije jednog vijeka. Slava i hvala junacima velike crnogorske Mojkovačke bitke! Njihov podvig je istorijsko svjedočanstvo vječnosti naše Crne Gore!”, zaključio je on.

N. N.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković predvodio crnogorsku delegaciju na Svjetskom obrazovnom forumu u Londonu

IZAZOVI U OBRAZOVANJU I NOVI PRISTUPI UČENJU

Bilo je riječi o tehnološkom napretku, promjenama u tehnologiji i povezanosti sa učenjem, obrazovanju za sve, inkluzivnom obrazovanju, unapređivanju vještina i znanja, cjeloživotnom učenju, o značaju povezanosti tržišta rada i obrazovnih programa, potrebi osavremenjivanja kurikuluma, kao i izradi politika za usavršavanje prosvjetnih radnika

Crnogorska delegacija koju je predvodio ministar prosvjete mr Predrag Bošković učestvovala je na Svjetskom obrazovnom forumu u Londonu. Na tom skupu ministri obrazovanja predstavili su izazove i mogućnosti na polju obrazovanja svojih zemalja, a učestvovali su i predstavnici velikih svjetskih organizacija koje se bave obrazovanjem.

Forum je otvorila Nicky Morgan, državna sekretarka za obrazovanje Velike Britanije. Prvog dana Forumu govorilo se o obrazovanju za sve, inkluzivnom obrazovanju, unapređivanju vještina i znanja, kao i cjeloživotnom učenju.

Iskorijenjivanje nepismenosti

Jordan Naidoo, šef Odjeljenja za obrazovanje pri UNESCO-u, osvrnuo se na stanje u obrazovanju širom svijeta, stavljajući akcenat na iskorijenjivanje nepismenosti. On je naglasio da je pismenost usko povezana sa tehnologijom, a da bi se ona povećala moraju se unaprijediti vještine, strategije, informacije i komunikacione tehnologije.

Tarek Shawki, generalni sekretar Predsedničkog specijalizovanog savjeta Egipta, predstavio je projekt „Banke znanja“ portal koji će biti svojevrsna baza podataka iz oblasti obrazovanja.

PREDSTAVLJEN MODEL „MODERNO UČENJE“: Ministar Bošković i Arijana Vučinić Nikolić, v. d. generalnog direktora Direktorata za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama

Ministarka obrazovanja Gane Naana Jane Opoku-Agyemang govorila je o neophodnosti stalnog razvoja svih nivoa obrazovanja sa naglaskom na potrebu česte promjene menadžmenta u obrazovno-vaspitnim ustanovama i supervizije nastavnog kadra, što je ocijenjeno kao dobar prijedlog.

Saul Nasse sa Kembridža ukazao je na moć znanja.

Na forumu se govorilo o značaju povezanosti tržišta

rada i obrazovnih programa, kao i različitim pristupima obrazovanju.

Značaj kurikuluma i potrebu njihovog stalnog osavremenjavanja i praćenja trendova, koji će omogućiti sticanje kvalitetnijih i trajnih vještina i kompetencija, apostrofirala je ministarka Škotske Angela Constance.

Osmišljavanje projekata za ulaganje u obrazovanje

Drugog dana Forumu govorilo se o osmišljavanju projekata za ulaganje u obrazovanje, novim aktivnostima i rješenjima za rodnu dimenziju preduzeća i preduzetništva, razvoju odgovarajućih politika i strategija za učenje i procjenu u razvoju vještina, novom pristupu učenju, razvoju vještina posebno za preduzetništvo, kao i izradu politika za usavršavanje prosvjetnih radnika, zapošljavanju i razvoju i poboljšanju kvaliteta učenja i nastave, razvoju u ranom detinjstvu.

Profesor Univerziteta Stenford Eric Hanushek ukazao je na važnost razvoja vještina, novom pristupu učenju, razvoju vještina posebno za preduzetništvo, kao i izradu politika za usavršavanje prosvjetnih radnika, zapošljavanju i razvoju i poboljšanju kvaliteta učenja i nastave, razvoju u ranom detinjstvu.

ština i PISA testiranju čiji rezultati, između ostalog, treba da budu smjernica za reformu obrazovne politike.

Predsednica studenata Triniti koledža Dablin Lynn Ruane govorila je o nužnosti ulaganja u obrazovni sistem na svim nivovima i jednakim mogućnostima za sve.

Apostrofirajući značaj korišćenja tehničkih dostignuća u obrazovanju, Neil Gaydon, predsednik i izvršni direktor SMART Technologies, istakao je da tehnologije u obrazovnom sistemu treba da budu servisi podrške koji će omogućiti da se kod učenika razvijaju kreativnost, inovativnost, stvaralačko mišljenje, kao i vještine i kompetencije.

Ministarka Narodne Demokratske Republike Alžir Nouria Benghebit naglasila je da je kvalitet obrazovanja osnov razvoja društva. Ona je govorila o kontinuiranom usavršavanju prosvjetnih radnika i potrebi većih inspekcijskih kontoralara, ali i ovlašćenja prosvjetnih inspektorata u cilju podizanja kvaliteta obrazovanja.

3
Prosjetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

Lj. V.

Izložba „Bett show“

NAJNOVIJA DOSTIGNUĆA U OBLASTI TEHNOLOGIJA

Učesnici su imali priliku da prisustvuju izložbi „Bett show“.

Ova izložba predstavlja najznačajniji događaj iz oblasti tehnologija u Velikoj Britaniji, a održava se jednom godišnje, još od 1985. godine. Na izložbi su se mogla videti najnovija dostignuća u oblasti tehnologija i njihova povezanost sa obrazovanjem.

Pored manjih izlagača iz oblasti tehnologije i obrazovanja, na izložbi su se predstavila i najveća imena iz oblasti tehnologija, kao što je Google, Apple, Microsoft.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković dodijelio nagrade pobednicima literarnog konkursa na temu „Kako nauka može da napravi ovaj svijet ljepšim mjestom za život“

CRNA GORAIMA IZUZETNO TALENTOVANU ĐECU

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković dodijelio je nagrade učenicima Jani Radunović, Davdu Vukoviću i Vahidu Alibasiću, pobednicima literarnog konkursa na temu „Kako nauka može da napravi ovaj svijet ljepšim mjestom za život“, koji je Ministarstvo prosvjete organizovalo povodom 70 godina od osnivanja UNESCO-a.

Nagrađeni su i njihovi mentorii Mileva Žugić, Vesna Latković i Snežana Pejović kojima su dodijeljene pohvale i kompleti knjiga, kao i osnovne škole, učesnice literarnog konkursa, kojima su dodijeljene pohvale.

Ministar Bošković je čestito đacima na osvojenim

nagradama, pohvalio njihov talent i istakao da vjeruje da će porasti u ozbiljne pisce koji će svojom riječju ostaviti dubok trag u crnogorskoj književnosti. On je rekao da su njih troje dokaz da Crna Gora ima izuzetno talentovanu đecu i da je cilj obrazovnog sistema da ovakve talente nagradi i podstakne na daleje stvaranje.

Ministar je podsetio da je konkurs organizovan kao doprinos Ministarstva prosvjete obilježavanju jubileja UNESCO-a, kao jedne od najznačajnijih organizacija današnjice koja se bavi obrazovanjem, naukom i kulturom.

Lj. V.

PODSTICAJ ZA DALJE STVARANJE: Nagrađeni učenici i mentori sa ministrom Boškovićem

Povezanost preduzetništva, tehnologija i nauke

Bilo je riječi o povezanoći preduzetništva, tehnologija i nauke u cilju stvaranja kadra koji će zadovoljiti potrebe tržišta rada i povećati mobilnost. Takođe, razgovaralo se o izmjenama kurikuluma kako bi se učenicima omogućilo sticanje značaja za interesantniji i prijemljiviji način korišćenjem tehnoloških dostignuća.

Jedna od tema su i novi pristupi učenju. Učesnici su ocijenili da treba radići na pristupu usvajanja znanja i vještina. Učenje treba da omogući učenicima da pre red znanja i vještina razvijaju kreativnost, motivisanost, samokritičnost, timski rad, preduzetnički duh itd.

Za ovakav pristup učenju predstavljen je model „Moderno učenje“ koji treba da omogući drugačiji način usvajanja znanja od onog koji se primjenjuje u obrazovnim sistemima, a koji se odnosi na predavanja profesora. Ovaj model će omogućiti učenicima da kod kuće pogledaju film na zadataku temu i o tome razgovaraju na časuu sa ostalim učenicima, postavljaju pitanja nastavniku koji će kroz interaktivni rad ocijeniti da li su učenici usvojili znanja.

Na ministarskom plenarnom zasjedanju bilo je riječi o razvoju tehnologije u nauci u godini pred nama. Pored ministara, o tehnološkom napretku, promjenama u tehnologiji i povezanosti sa učenjem govorili su predstavnici Svjetske banke.

Oni su se saglasili da tehnološke promjene imaju veliki uticaj na učenje i obrazovanje uopšte. Takođe, zaključili su da razvoj politika, osnaživanje i doedukacija nastavnika, usvajanje novih znanja učenika dovode do povećanja stepena obrazovanja i postizanja osnovnog cilja, a to je unaprjeđenje znanja, vještina i kompetencija.

Na svečanosti u Vili „Gorica“ uručene nagrade „Oktoih“

OBAVEZA DA SE NASTAVI OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI

Dobitnici za 2015. godinu: Profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“ Mirsada Šabotić, Osnovna škola „Oktoih“ u Podgorici i podgorička Predškolska ustanova „Đina Vrbica“

Ministar prosjete mr Predrag Bošković: Imamo zadovoljstvo da uručimo državnu nagradu „Oktoih“ institucijama i gospodri Šabotić zato što su svojim radom i zalaganjem doprinijeli da unapređujemo kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori na način na koji bismo svi mi željeli da vidimo obrazovanje u budućnosti. Direktorica podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ i predsednica žirija za dodjelu nagrada Zaja Bojanović Lalović: Odgovornost prema zahtjevnom, ali plemenitom pozivu, ove godišnji dobitnici pokazali su svojim radom i zalaganjem i žiri je zato uvjerenja da će oni, ali i svi ostali pregaoci u prosjeti, unapređivati kvalitet obrazovanja i tako čuvati neprolazno značenje „Oktoih“

Ministar prosjete Crne Gore mr Predrag Bošković uručio je na svečanosti u Vili „Gorica“ nagrade „Oktoih“ dobitnicima tog najvećeg državnog priznanja u oblasti obrazovanja za prethodnu godinu: profesorici crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“ Mirsadi Šabotić, Predškolskoj ustanovi „Đina Vrbica“ u Podgorici (nagrada primila direktorka Nataša Tomović) i podgoričkoj Osnovnoj školi „Oktoih“ (nagrada primio direktor Vukić Konjević).

Žiri za dodjelu nagrada činili su Zaja Bojanović Lalović (predsjednica), prof. dr Marko Camaj, Veselin Pićurić, Ljiljana Krivokapić i Mijailo Đurić. Svečanosti su, između ostalih, prisustvovali i predsednik Crne Gore Filip Vučanović, kao i predsednik crnogorskog parlamenta Ranko Krivokapić.

Poseban očećaj časti i zadovoljstva

Uručujući nagradu dobitnicima, ministar Bošković je istakao da

je veliko zadovoljstvo i čast „stajati ovim povodom sa ove strane govorne i pokušati jednim dijelom doprinijeti ovom svečanom činu, ali je, po mom mišljenju, mnogo značajnije to što jedna tradicija koja Crnu Goru definiše punih 520 godina, dakle od štampanja prve knjige na ovim prostorima, ali svakako i tradicija duga 46 godina od kada je uspostavljena ova državna nagrada – daju poseban očećaj časti i zadovoljstva“.

„Imamo zadovoljstvo da uručimo državnu nagradu „Oktoih“ institucijama i gospodri Šabotić zato što su svojim radom i zalaganjem doprinijeli da unapređujemo kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori na način na koji bi svi mi željeli da vidimo obrazovanje u budućnosti, a to je razvijeno, prilagodljivo svakom pojedincu, a svakako dostupno što većem broju, prije svega, deću u Crnoj Gori. Danas se vi svrstavate u mali krug ljudi i institucija – 126 pojedinaca i 60 institucija su dobitnici ove nagrade za punih

SA PODIZANJEM KVALITETA GORI

TRADICIJA KOJA DEFINIŠE CRNU GORU: Dobitnici sa predsednikom Vučanovićem, ministrom Boškovićem i članovima žirija

46 godina – što vam daje i dodatnu obavezu da i u narednim godinama nastavite da podizate kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori“, kazao je on.

Simoni crnogorske kulture i neodvojivi dio našeg identiteta

Obrazlažući odluku žirija za dodjelu „Oktoih“, njegova predsednica, direktorka podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ Zaja Bojanović Lalović je podsetila da je „Oktoih“, naša prva štampana knjiga, „simon crnogorske kulture i neodvojivi dio našeg identiteta“.

„Od 1970. ustanovljena je i nagrada ‘Oktoih’, a dodjeljuje se kao najveće priznanje za doprinos unapređenju vaspitno-obrazovnog rada, za odanost i posvećenost nastavnicičkom pozivu. Shodno Zakonu o državnim nagradama, nagrada se dodjeljuje jednom godišnje za izuzetne rezultate u oblasti predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, kao i učeničkog i studentskog standarda. Za ovo najviše priznanje u oblasti obrazovanja ove godine je predloženo osam ustanova i dvanaest pojedinaca. Uzimajući u obzir i važnost ovoga priznanja, žiri je odgovorno analizirao pristigle predloge i ocjenio da svi kandidati zavređuju poštovanje za rad i doprinos razvoju crnogorskog obrazovanja. I pored tako teškog zadatka, žiri je odlučio da nagrade dodje-

li Mirsadi Šabotić, profesorici crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti, Osnovnoj školi „Oktoih“ i Predškolskoj ustanovi „Đina Vrbica“, naglasila je ona.

Podstrek dobitnicima da nastave sa kvalitetnim radom

Zaja Bojanović Lalović je istakla da je ovakvom odlukom žiri nastojao da

afirmiše one rezultate koji su neophodni za napredak savremenog obrazovanja.

„Zato su nagrađeni stručan nastavnik kao nosilac promjena, moderna, otvorena škola kao potvrda uspješnosti razvoja jednog obrazovnog sistema i dobro organizovane predškolske ustanove kao ključni faktori zahtjevnog podsticanja detetovih potencijala“, na-

Ministar prosjete mr Predrag Bošković: PRIZNANJE KOJE JE UVJEK IŠLO U RUKE ONIH KOJI TO ZASLUŽUJU

Bošković je očijenio da je nastavak „ovakve tradicije doprinos nečemu što želimo da izgradimo u Crnoj Gori, a Crna Gora nije samo od 2006. na ovamu, već je Crna Gora neuništiva, duga i ostaće i nakon nas, kada ne bude“.

„Zbog toga vam važnost jedne ovakve nagrade daje posebnu obavezu da budete nosioci možda jednog od najvažnijih priznanja u Crnoj Gori. Imao sam priliku da razgovaram sa mojim prethodnicima na

mjestu ministra prosjete, koji su izrazili važnost jednog ovakvog priznanja jer je ono uvijek išlo u ruke onih koji su zaista zavrijedili tu pažnju i ja se nadam da će Mirsada, ‘Oktoih’ i ‘Đina Vrbica’ znati da se nose sa takvom obvezom i da će im ona samo biti podstrek za uspjehe i u narednim godinama. Čestitam svim dobitnicima, mislim da su oni to svojim radom zasluzili, a mi ćemo zajedničkim naporima Ministarstva prosjete kroz čitav sistem, koji je najveći u Crnoj Gori, nastojati da slavno ime ‘Oktoih’ pronosimo na najbolji mogući način“, istakao je on.

JEDNO OD NAJVAŽNIJIH PRIZNANJA U CRNOJ GORI: Ministar Bošković

Sofija Klikovac, bivša dobitnica „Oktoih“ DA SE OBEZBIJEDI JEDNAK START U ŽIVOT ZA SVU CRNOGORSKU ĐECU

Bivša dobitnica „Oktoih“ Sofija Klikovac je kazala da očeća veliko zadovoljstvo što je ova nagrada uručena javnim ustanovama bazičnog obrazovanja „Đini Vrbici“ i „Oktoihu“, kao i profesorici Mirsadi iz srednjeg obrazovanja.

„Svima im od srca čestitam, radosna što je ministar Bošković istakao da će država Crna Gora ubuduće nastojati da svoj đeci predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja obezbijedi kvalitetno vaspitanje i obrazovanje, a to znači jednak start u život za svu crnogorskiju đecu. Ja u to iskreno vjerujem, nadam se da će biti tako, za dobrobit i napredak naše države Crne Gore“, naglasila je ona.

UČITI KROZ RAD: Nataša Tomović

UČITI KROZ RAD: Nataša Tomović

RIJEĆ DOBITNIKA

Vukić Konjević: Ime koje je velika obaveza

„OKTOIH“ ZA „OKTOIH“: Vukić Konjević

Mirsada Šabotić: Nagrada znači novi početak

NAGRADA UČENICIMA SVIH GENERACIJA: Mirsada Šabotić

Direktor nagrađene Osnovne škole „Oktoih“ Vukić Konjević istakao je da njegova ustanova ove godine slavi veliki jubilej – 25 godina postojanja.

„Oktoih“ je dobio ‘Oktoih’. Nosimo veliko ime, ime jedne slavne knjige koja je štampana prije 522 godine. Ja se uvijek moram podsetiti na slavnu dinastiju Crnojevića i gospodara Đurđa koji pečatanjem knjige koje se završi četvrtog januara 1494. godine uvede Crnogorce i crnogorski narod u krug civilizovanih naroda Europe. Prva državna štamparija na svijetu, prva čirilična štamparija ponos je današnjih savremenih Crnogoraca i ponos Crne Gore kao države. Nosimo ime koje je velika obaveza. Mi smo se trudili da svojim radom i ponašanjem to ime opravdamo, trudili smo se svih ovih godina i, eto, na kraju je došlo i ovo priznanje“, istakao je on.

Profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“ Mirsada Šabotić nije krila što se i ona našla među laureatima ovogodišnjeg „Oktoih“.

„U učionici sam punih 25 godina i tu se najbolje očećam, među mladim ljudima. Upravo je ova nagrada istovremeno i nagrada mojih učenika svih generacija. ‘Oktoih‘ je za mene kruna rada svih ovih godina. Međutim, ovo nije moj kraj, već početak – to je novi list. Nastavici sa radom, doprinosući ovom društvu, zajednici i Crnoj Gori. Stereotip je da je rad prosvjetnog radnika Sifizov posao. Ja sam dokazala da nije. Rad prosvjetnog radnika je rudsarski, zato što mi, prosvjetni radnici, crpimo iz naše zemlje mlade ljude, od naših mladića i đevojaka stvaramo buduće doktore, profesore i naučnike. Stvaramo našu budućnost, našu lijepu Crnu Goru“, kazala je ona.

ZA DOBROBIT I NAPREDAK NAŠE DRŽAVE CRNE GORE: Sofija Klikovac

Zoja Bojanić Lalović: Obrazloženje žirija KREATIVAN PROSVJETNI RADNIK KOJI DOPRINOSI OBRAZOVNOM PROSPERITETU CRNE GORE

Mirsada Šabotić se tokom svog rada dokazala stručnim kvalitetima, odličnim rezultatima u radu sa učenicima, brojnim priznanjima i nagradama. Izuzetan, kreativan prosvjetni radnik kakav je profesorica Mirsada doprinosi obrazovnom prosperitetu Crne Gore. Mirsada pošteduje izuzetne vještine u pristupu mlađim generacijama. Kroz brojne vannastavne aktivnosti Mirsada je promovisala crnogorsku kulturu i izvan njenih granica. Svoju humanost i posvećenost je pokazala i u radu s dećom s posebnim obrazovnim potrebama. Profesorica Mirsada prepoznačena u lokalnoj zajednici, pa je često nagradjivana kao veliki profesionalac i entuzijasta. Objavila je veliki broj stručnih radova, radila na sopstvenom usavršavanju kako bi učenicima osavremenila nastavu i ljeputu književne riječi prenijela na što originalniji način. Njeni učenici su i sami prepoznati kao kreativci, koje je Mirsada vješto oslobađala, a neke učinila i mlađim piscima. Sve je to predstavlja kao čovjeka odanog profesiji, dostojnog nagrade kakva je „Oktoih“.

OBRAZOVANJE KAO TEMELJ SVEUKUPNOG RAZVOJA DRUŠTVA: Zoja Bojanić Lalović

USTANOVA SLAVNOG IMENA KOJA SE NAMETNULA ODLIČNIM REZULTATIMA, TALETOVANIM I USPJEŠNIM UČENICIMA I PEDAGOŠKI ZRELIM KOLEKTIVOM

Osnovna škola „Oktoih“ je ozbiljna obrazovno-vaspitna ustanova čiji rad treba vrednovati i ovakvom nagradom. Dvadeset i pet godina ova ustanova slavnog imena uspijevala je da se nametne odličnim rezultatima, talentovanim i uspješnim učenicima i pedagoški zrelim kolektivom. Kao svaka moderna škola i ova škola daje podršku učenicima i nastavnicima, a kroz dobru saradnju sa roditeljima i lokalnom zajednicom pokazuje svoju otvorenost. Mnoštvo vannastavnih aktivnosti potvrđuje dobru organizaciju, ali i težnju nastavnog kadra da kod učenika podstiču kreativnost i da ih podstiču na različitim poljima. Škola je iznjedriла veliki broj uspješnih mlađih ljudi, koji su u ovoj školi stekli dobre i zdrave temelje. „Oktoih“ učestvuje u brojnim međunarodnim projektima, a veliki broj nagrada, diploma i peharja krase holove škole. Visok profesionalizam, spremnost za saradnju, otvorenost za nove izazove, donose ovoj školi nagradu.

SVIJEST O ZNAČAJU PREDŠKOLSKOG UZRASTA KAO GLAVNA VODILJA

Predškolska ustanova „Đina Vrbica“ osnovana je 2008. godine. Predškolska ustanova najbolji je primjer kako treba krenuti od kvalitetnih temelja. Odavde kreće sve ono što se u narednim godinama nadograđuje. Zahvaljujući izuzetnom naporu vaspitača i cjelokupnog osoblja, ova ustanova daje značajan doprinos obrazovnom sistemu Crne Gore. Brojna priznanja, plakete i zahvalnice onih čije je povjerenje najvažnije – roditelja – još jedna su potvrda uspješnosti rada ove ustanove. Za zaposlene u „Đini Vrbici“ podjednako se dobro radi bez obzira na broj dece u grupama. Sviest o značaju ovog uzrasta vodilja je koja vrijedne vaspitače čini pedagoškim pregaocima.

vela je ona, dodajući: „Vjerujemo da će ova nagrada biti podstrek dobitnicima da nastave sa kvali-

tetnim radom na polju koje je temelj sveukupnog razvoja društva. Odgovornost prema zahtjev-

nom, ali plemenitom pozivu, ovo-godišnji dobitnici pokazali su svojim radom i zalaganjem i žiri je zato uvjerenja da će oni, ali i svi ostali pregaoci u prosvjeti, unapređivati kvalitet obrazovanja i tako čuvati neprolazno značenje 'Oktoih'. Oni će, vjerujemo, biti kako svojim dosadašnjim takoj i budućim radom primjer i podsticaj za sve zaposlene, vrijedne prosvjetne radnike. Čestitam dobitnicima nagrade sa uvjerenjem da ćemo i dalje sa istim entuzijazmom doprinositi razvoju crnogorskog obrazovnog sistema.“

Budućnost je poklon koji nam daruje i prošlost i sadašnjost

U ime nagrađenih, zvanicama u Vili „Gorića“ obratila se direktorka Predškolske ustanove „Đina Vrbica“ Nataša Tomović.

„Kao što u svakom dobro koncipiranom vaspitno-obrazovnom sistemu postoje karice koje su po-djednako važne, tako smo danas i mi, kao odabranii i prepoznati predstavnici predškolskog, osnovnoškolskog i srednješkolskog obrazovanja podjednako važni i ponosni. Kroz godine koje su za nama radili su u našim ustanovama entuzijasti koji su postavili čvrste temelje ustanova iz kojih dolazimo. Posebnu zahvalnost dugujemo njima, kao i onima koji nadograđuju to neprocjenjivo nasljeđe. Jer, budućnost je poklon koji nam daruje i prošlost i sadašnjost“, ocijenila je ona.

REZULTATI KOJI SU NEOPHODNI ZA NAPREDAK SAVREMENOG OBRAZOVANJA: Dobitnici sa ministrom Boškovićem

ZNAĆE DA SE NOSE SA PREDSTOJEĆIM OBAVEZAMA: Konjević, Šabotić i Tomović

U podgoričkom naselju Zagorič svečano postavljen kamen temeljac za izgradnju novog objekta Predškolske ustanove „Đina Vrbica“

DA ŠTO VEĆI BROJ ĐECE BUDE OBUHVACEN PREDŠKOLSKIM OBRAZOVANJEM

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Ovaj objekat biće dobar podstrek za podizanje kvaliteta sveukupnog obrazovanja u Crnoj Gori, jer bez kvaliteta predškolskog nema kvaliteta ni drugih nivoa obrazovanja

Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović: Ovo je primjer kako Glavni grad i Vlada partnerski treba da rješavaju probleme, ne samo u predškolskom obrazovanju, nego i u drugim sferama života i rada

SMJEŠTAJ ZA 200 MALIŠANA: Stijepović i Bošković polažu kamen temeljac

U podgoričkom prigradskom naselju Zagorič svečano je postavljen kamen temeljac za izgradnju novog objekta Predškolske ustanove „Đina Vrbica“. Svečanosti su prisustvovali ministar prosvjete mr Predrag Bošković, gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović i direktor Direkcije javnih radova Žarko Živković.

Ministar Bošković je najavio da će se u narednom periodu u Crnoj Gori izgraditi sedam vrtića, od kojih će se četiri nalaziti na teritoriji Glavnog grada.

„Time će se značajno rastaviti pritisak na same vrtiće, a naš glavni cilj jeste da što veći broj dece bude obuhvaćen predškolskim obrazovanjem, što je propisala nova strategija i što smo sa UNICEF-om postavili kao generalni cilj – da do kraja ove dekade imamo obuhvaćenu svu decu koja želi da budu dio ovog nivoa obrazovanja“, kazao je on, dodajući: „Ovaj objekat biće dobar podstrek za podizanje kvaliteta sveukupnog obrazovanja u Crnoj Gori, jer bez kvaliteta predškolskog nema kvaliteta ni drugih nivoa obrazovanja.“

Glavni grad koji razmišlja o svojoj budućnosti mora ulagati u najmlađe naraštaje

Zahvalivši Ministarstvu na korisnoj inicijativi, gradonačelnik Stijepović je podsetio da svaki glavni grad koji razmišlja o svojoj budućnosti mora ulagati u najmlađe naraštaje.

Poseban izazov, ali i velika odgovornost

Tomović je ukazala da „svi koji rade u prosvjeti, na svim nivoima, u prilici su da učestvuju u kreiranju ličnosti“.

„Složite se da je to poseban izazov, ali i velika odgovornost. Svakom od nas iz tog složenog procesa pripadaju posebni trenuci. Sa željom da deca i učenici koji su sada u vaspitno-obrazovnom procesu prevaziđu svoje vaspitače, učitelje, nastavnike i profesore, da naše društvo učine naprednjim, s ponosom primamo nagrade 'Oktoih'. One nas obavezuju na zahvalnost i čine nas neizmjereno srećnim i ponosnim. Ovom prilikom se u ime dobitnika zahvaljujemo roditeljima koji su nam sve vrijeme bili dobri partneri u radu i pružili putokaz ka boljim rezultatima, kao i kolegama koji su prepoznali naš rad i predložile nas za ovu prestižnu nagradu. Zahvaljujemo se ministru Predragu Boškoviću zbog snažne podrške koju nam pruža, a posebnu zahvalnost dugujemo žiriju za dođelu nagrada 'Oktoih' koji je prepoznao i nagradio naš rad“, zaključila je ona.

N. N.
N. N.
N. N.

Prof. dr Radovan Bakić, dugogodišnji srednjoškolski i univerzitetski profesor, ministar uređenja prostora u Vladi i poslanik u Skupštini Crne Gore, autor brojnih monografija i udžbenika

U OSNOVNOM I SREDNJEM ŠKOLSTVU VALJALO BI DATI VIŠE PROSTORA ZA IZUČAVANJE IDENTITETSKIH NAUKA I NAUČNO NASTAVNIH DISCIPLINA

Potrebno je pronalaziti i primjenjivati adekvatna sredstva za podsticanje nataliteta i prirodnog priraštaja, smirivanje unutrašnjih migracija i obrazovanja stručnih profila za potrebe razvoja države. Bitno je obrazovanje, posebno žena u fertilnom periodu, kako bi se ostavilo bračnim parovima da planiraju svoje porodice, odnosno broj željene dece. Svijet kao cjelina i svaka država posebno definišu globalnu i konkretne varijante demografsko populacionog razvoja. Međunarodne mjere za prevazilaženje migrantske krize nijesu usmjerene prema uzrocima koji ih izazivaju, već prema posljedicama koje nastaju. Prostor je kompleksna kategorija, sinteza pedosfere, litosfere, hidrosfere, atmosfere, antroposfere, Kosmosa uopšte, sveopšti resurs i pogrešno ga je tumačiti samo kao određene njegove segmente, što se i dalje nenaučno i potpuno pogrešno čini. Država Crna Gora ima čime da se ponosi, ali i obavezu da promašaje ispravi i ne dozvoli njihova ponavljanja

S a prof. dr Radovanom Bakićem, istaknutim crnogorskim demografom, licenciranim odgovornim prostornim planerom, ekspertom UNDP-a za prostorno planiranje, razgovarali smo povodom 80 godina života i 50 godina naučnog rada. Osnovna naučna preokupacija prof. Bakića je stanovništvo, odnosno ljudske zajednice u prostoru i njihovi međusobni uticaji. Za geografiju prof. Bakić naglašava da mnogi zaboravljaju da je ona „identitetska nauka“.

Niske stope nataliteta, a stope mortaliteta rastu

„Prosvjetni rad“: Početkom 21. vijeka u demografskom razvitku Crne Gore djeluju neke duroke tendencije negativnog karaktera. O čemu je riječ?

Bakić: Prvo, niske stope nataliteta (ispod 12 promila – 12 živorođenih na 1.000 stanovnika) i prirodnog priraštaja (oko dva promila) koje se približavaju stagnantnoj stopi (oko nula promila) i negativnom priraštaju (ispod nule).

Druge, stope mortaliteta rastu. Sada su oko 10 promila. Najnoviji podaci ukazuju da je

od 1 do IX mjeseca u 2015. godini čak više umrlo nego što je bilo živorođenih u sljedećim opštinskim: Andrijevica -3, Bijelo Polje -2, Cetinje -36, Danilovgrad -32, Gusinje -9, Kočići -41, Mojkovac -29, Nikšić -31, Petnica -19, Pljevlja -185, Plužine -17, Šavnik -15 i Žabljak -19 lica. Dakle, negativan prirodnji priraštaj imalo je 13, a pozitivan 10 opština. „Skor“ za zemlju, odnosno Crnu Goru u cjelini je pozitivan za 821 lice.

Izrazito starenje demografskog stabla sa prijetnjom da se uruši

„Prosvjetni rad“: Koji su još negativni pokazatelji?

Bakić: Posebno zabrinjava izrazito starenje demografskog stabla sa prijetnjom da se uruši. Naime, staro stanovništvo (60 i više godina) 2015. godine učestvuje sa 20, 8 odsto. U najvećem dijelu opština je iznad 25 odsto, dok je u selima dubokog zaleđa, u kraškim predjelima Središnje regije i brdsko-planinskoj zoni severne i ševeroistočne regije preko 50 odsto.

Godine 1948. Crna Gora nije imala ni jedno selo bez stalnih stanovnika, a 2003. g.

29 i 2011. g. 38 sela. Do 25 stanovnika Crna Gora je 1948. g. imala samo sedam sela, a 2003. g. 260. Do 100 stanovnika 1948. g. je bilo 212, a 2003. g. 659 (54,5 odsto) sela.

Svakako treba podvući da je od 2003. do 2011. g. broj stanovnika Crne Gore opao sa 620.145 na 620.029 ili za 116 stalnih stanovnika. Po regionima to izgleda ovako: 2003. g. – severni za 15,7 odsto, ševeroistočni za 5,1 odsto, središnji povećanje za 15 odsto, primorski za 1,9 odsto.

Promjene u obrazovnoj strukturi najpovoljnije

„Prosvjetni rad“: Prisutan je i problem unutrašnjih migracija i seljenja stanovništva u veće gradove. Kako se ovaj negativan proces izražava?

Bakić: U unutrašnjim migracijama po posljednjim podacima za period od januara do oktobra 2011. g. učestvovalo je 3.583 lica. Pozitivan saldo imaju sedam opština: Bar, Budva, Danilovgrad, Gusinje, Kotor, Podgorica, Tivat. Ostale opštine negativan saldo. Najviše se desilo u Podgoricu 789, Bar 201, Budvu 166 i Tivat 68 lica. Najviše

se odselilo iz Bijelog Polja 313, Berana 182, Nikšića 137, Pljevalja 112, Cetinja 83, Rožaje 76, Mojkovca 66, Kolašina 54, itd.

U gradovima Crne Gore sa 21, 6 odsto u 1948. učešće broja stanovnika poraslo je na 61,9 odsto u 2011. g. Po regijama podaci su sljedeći: severni sa 11,2 odsto na 48,8 odsto, ševeroistočni sa 13,7 odsto na 35 odsto, središnji sa 22,7 odsto na 77 odsto i primorski sa 30,6 odsto na 65,6 odsto.

Najviše se doseljava u Podgoricu

„Prosvjetni rad“: Prof. Bakić, primjetne su veoma pozitivne tendencije promjene u obrazovnoj strukturi, zar ne?

Bakić: Da, promjene u obrazovnoj strukturi bile su najpovoljnije. Od 1981. g. broj nepismenih starih 10 i više godina opao je sa 9,4 odsto na 1,5 odsto u 2011. godini. Po većim starosnim grupama opadanje je bilo sljedeće: grupe 10–19 godina od 1,2 odsto u 1981. g. do 0,8 odsto u 2011. g., grupe 20–34 godina od 1,3 do 0,7, grupe od 35 do 64 godina od 11,1 do 0,7, i grupe preko 65 godina od 45,9 do 6,1 odsto.

Crna Gora ima potrebu za strategijom demografsko-populacione politike

„Prosvjetni rad“: Da li Crna Gora vodi posebnu demografsko-populacionu politiku?

Bakić: Crna Gora ne vodi posebnu demografsko-populacionu politiku, ali pojedine varijante sprovodi preko prostornog plana Crne Gore i prostornih planova opština.

Prema demografsko-populacionom stanju, problemima koji postoje i procesima koji djeluju, Crna Gora ima potrebu za strategijom demografsko-populacione politike, posebno za primjene varijanti: pronatalističke, redistributivne i kvalitetne, posebno profesionalne strukture zaposljenih. Pronatalistička politika ima za cilj podsticanje rađanja i povećanja prirodnog priraštaja. Glavni cilj redistributivne politike je smirivanje unutrašnjih migracija i obezbjeđivanje što ravnomernijeg regionalnog razmještaja stanovništva,

stor naseljen, jer je to interes odbrane zemlje.

Cilj kvalitetne politike je, uz ostalo, bolja profesionalna struktura zaposlenih, jer su u tom segmentu prisutni problemi posebno u oblasti uskladenosti razvoja školskog sistema sa potrebama tržišta rada.

Za svaku varijantu primjenjivala bi se adekvatna sredstva za podsticanje nataliteta i prirodnog priraštaja, smirivanje unutrašnjih migracija i obrazovanja stručnih profila za potrebe razvoja države, a u skladu sa prioritetima njenog razvoja.

Crna Gora nema potrebu za ograničavanjem rasta svog stanovništva

„Prosvjetni rad“: Znači li to da Crna Gora nema potrebu za ograničavanjem rasta svog stanovništva?

Bakić: Znači. Crna Gora raspolaže sa prostornim resursima koji obezbjeđuju uslove da u njoj može da živi mnogo veći broj stanovnika i to po standardima razvijenih zemalja svijeta, s tim da se resursi racionalno koriste i olako ne „troše“.

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Prof. dr Radovan Bakić je rođen 13.11. 1935. godine u Zabrdju, opština Andrijevica. Osnovnu školu završio je u rodnom selu, Nižu gimnaziju u Andrijevcu, Učiteljsku školu u Beranama, Višu pedagošku školu Odsjek za istoriju i geografiju na Cetinju, Prirodno-matematički fakultet Odsjek za geografiju u Skoplju, magistrirao je 1970. i doktorirao geografske nauke na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu 1973. godine. Od 1963. do 1970. godine bio je profesor geografije u Ekonomskoj školi u Prištini, od 1970. do 1974. godine viši saradnik u Pokrajinskom zavodu za urbanizam i projektovanje u Prištini, od 1974. do 1979. godine docent na Prirodno-matematičkom fakultetu Odsjek za geografiju u Prištini za predmete Društvena geografija i Demografija (na Ekonomskom fakultetu u Prištini predavao predmet Ekonomска demografija), od 1979. do 1989. godine pomoćnik republičkog sekretara za urbanizam i građevinarstvo Crne Gore, kada je sa jednom trećinom radnog vremena u zvanju vanrednog profesora na Filozofskom fakultetu Odsjek za istoriju i geografiju držao nastavu iz predmeta Geografija Jugoslavije i Prostorno planiranje, od 1989. do 1994. godine bio je redovni profesor na Filozofskom fakultetu, Odsjek istorija geografija za iste predmete, od 1994. do 2000. godine ministar uređenja prostora i član Vlade Crne Gore, a od 2000. do 2001. godine poslanik u Skupštini Crne Gore, za koje je vrijeme sa jednom trećinom radnog vremena bio redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Nikšiću za predmet Geografija Jugoslavije i Prostorno planiranje.

Član je Odbora za demografska istraživanja, Odbora za geografiju i geologiju, Odbora za etnologiju, a bio je član Odbora za životnu sredinu Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Bio je član Savjeta za pripremu Enciklopedije Crne Gore, član Uredničkog odbora Enciklopedije i urednik za geografiju i meteorologiju. Bio je član i predsednik više organizacionih i počasnih odbora i naučnih skupova, član ekspertskega tima savezne vlade za prevođenje voda Tare u Moraču, direktor projekta Ujedinjenih nacija „Prostorno plan Republike i generalnih planova gradskih naselja Crne Gore“, član Koordinacionog odbora za izgradnju autoputeva u Crnoj Gori i član Koordinacionog odbora za izgradnju hidroenergetskih objekata u Crnoj Gori. Član je redakcije Godišnjaka Društva geografa Crne Gore.

U ulozi predsednika Savjeta za uređenje prostora Crne Gore učestvovao je u stručnoj ocjeni sljedećih prostorno-planskih dokumenata: Prostornog plana područja posebne namjene Bjelasice i Komova, Prostornog plana za polozaj koridora autoputeva 400 KW Crnogorsko primorje-Pljevlja, Prostorno urbanističkih planova: Tivta, Andrijevice, Mojkovca, Pljevlja i Bijelog Polja, Prostornog plana op-

štine Danilovgrad, Generalnog urbanističkog plana Danilovgrada, i 13 državnih studija lokacije u zoni Morskog dobra (sektori: Rose, Arsenal, Bigova, Žanjice, Arza, Milište i Mamula, Sveti Marko, Krašići, Čan, Sutomore, Ratac – Zeleňi pojas, Stari grad Ulcinj, Rt Đerane – Port Milena, dio Venike plaže, Trašte).

Bio je član timova za izradu programa Integralnog razvoja Bjelasice i Komova, te i Durmitorskog područja.

Bio je presjednik žirija za Decembarsku nagradu Podgorice 1996. član žirija za „17. juljsku nagradu“ Andrijevice za 1996. godinu, član žirija za izbor lokacije mosta u zoni Verige, član žirija za izbor urbanističkog rješenja za jalovište u Mojkovcu.

Bio je predsednik Savjeta za zaštitu životne sredine Crne Gore i član Saveznog savjeta za čovjekovu sredinu.

Bio je član Nacionalnog komiteta geografa Jugoslavije, predsednik predsedništva Društva geografa Crne Gore i član Predsedništva Društva urbanista Crne Gore.

Bio je član predsedništva SSRN Crne Gore, predsednik Upravnog odbora Republičkog zavoda za urbanizam i projektovanje u Podgorici i član Naučnog savjeta nacionalnog parka „Biogradska gora“. Takođe, bio je član Savjeta Građevinskog fakulteta u Podgorici i član Upravnog odbora Regionalnog vodovoda „Crnogorsko primorje“ u Budvi, predsednik Savjeta za uređenje prostora i seizmičke rizične Crne Gore. Bio je urednik za više objavljenih knjiga drugih autora. Recenzirao je više objavljenih naučnih publikacija i radova.

Na postdiplomskim studijama na programu za prostorno planiranje predavao je predmete: Naselja u prostornom planiranju i Metodologija izrade prostornih planova, a na doktorskim studijama predmet Specifičnosti prostornog planiranja u Crnoj Gori. Na Arhitektonskom fakultetu u Podgorici držao je nastavu iz predmeta Planiranje seoskih naselja, a dvije školske godine predavao je Saobraćajnu geografiju na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru.

Dobitnik je Ordena rada sa zlatnim vijencem, Zlatne plakete Ministarstva za elementarne nepogode Vlade Republike Italije, „17.-ojulske nagrade“ SO Andrijevica 1996. godine, Prijaznja PMF – a u Prištini sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, za sveukupne stručne i pedagoške rezultate, obezbjeđivanje naučno-nastavnog podmlatka kao i za zasluge za razvoj, napredak i međunarodnu afirmaciju Univerziteta i Prirodno-matematičkog fakulteta u Kosovskoj Mitrovici, Srebrne plakete za zaštitu životne sredine i više plaketa i zahvalnicu. Govor ruskog jezika. U kulturno-školskom smislu je pravoslavni, a po nacionalnosti je Crnogorac.

Ima licencu odgovornog prostornog planera.

Naučni opus prof. Bakića čini bogata bibliografija prevađeno posvećena stanovništvu, naseljima i prostornom i urbanističkom planiranju. Dao je značajan doprinos razvoju prostornog planiranja u Crnoj Gori i podizanju kadrova iz ove oblasti. Postavio je teoriju o razvojnim tipovima stanovništv

ta, afirmisao značaj geografskih i demografskih istraživanja u funkciji prostornog planiranja i prvi je uveo kompleksno sagledavanje položaja u prostoru za potrebu razvoja, kao što su: koordinatne, fizičke, sobračajne, istorijske, kulturno-školske i geopolitičke komponente.

U raznim časopisima objavio je 126 radova, prikazao je 19 knjiga drugih autora, napisao 109 enciklopedijskih jedinica i dao 17 intervjuja.

Prof. Bakić napisao je i za potrebe izrade regionalnih prostornih planova studije o stanovništvu Kosova, Kosovskog Pomoravlja i Metohije, kao i dva elaborata za potrebe državnog razgraničenja sa Hrvatskom.

Bio je rukovodilac izrade Populacionih aspekata u sklopu Projekta Vlade Crne Gore „Crna Gora u XXI stoljeću u eri kompetitivnosti“ koji je realizovala CANU, Knjiga 73, sveska 6 – Demografska kretanja.

Monografije

1. Poruke o uređenju prostora koje obavezuju, 2. Specifična iskustva Crne Gore u planiranju prostora, 3. Demografski razvitak Sjeverne Crne Gore, 4. Gornje Polimlje: priroda, stanovništvo i naselja, 5. Promjene u razmještaju stanovništva SAP Kosova.

Udžbenička literatura

1. Prostorno planiranje, 2. Pogledi na probleme rasta stanovništva, 3. Prostorno planiranje – prošireno i dopunjeno izdanje, 4. Slovo o prostoru, 5. Geografija Crne Gore, knj. I (koautor), 6. Poruke o uređenju prostora koje obavezuju, 7. Mjesta otadžbina (koautor), 8. Ogledi o prostoru i stanovništvu Crne Gore, 9. Pomorska geografija (koautor), 10. Demogeografija, 11. Naselja u prostoru (koautor), 12. Stanovništvo Crne Gore u drugoj polovini XX vijeka (koautor), 13. Ogledi iz demografije, 14. Položaj u prostoru kao faktor razvoja, 15. Promjene u prostornom razmještaju stanovništva Crne Gore u toku druge polovine XX i prve decenije XXI vijeka, 16. Bakić – vasojevičko bratstvo iz Zabrdja, 17. Memorandum bez etničke podloge, 18. Opština Andrijevica – transformacije, uređenje i upravljanje prostorom (u rukopisu), 19. Pouke i poruke iz mog života (u rukopisu).

Posebno značajni radovi

1. Demografska tranzicija ili razvojni tipovi stanovništva, 2. Neki faktori smirivanja rasta stanovništva svijeta, 3.

U SREDNJEM VIJEKU MLETAČKI UTICAJ, A U RANOM NOVOM VIJEKU TURSKO ORIJENTALNI UTICAJ

U ranom i razvijenom srednjem vijeku crnogorski gradovi razvijani su pod mletačkim uticajem, a u ranom novom vijeku pod tursko orijentalnim uticajem (Taslidža, Trgovište, Akovo, Berane, Plav, Gusinje, Kolašin).

Prvi autori urbanističkih planova savremenijih vizura rađeni su, takođe, od strane stranih stručnjaka: Dragiša Milutinović (Danilovgrad 1871. g.) i Josip Slade Šilović (Nikšić, Cetinje, razni putevi, objekti).

Reforma srednjeg obrazovanja treba ići od izbora profila srednjih škola, nastavnih planova i kvalitetne vertikalne povezanosti od osnovnog preko srednjeg do visokog obrazovanja

„Prosvjetni rad“: Kakvo je Vaše mišljenje o usklađenosti razvoja školstva u Crnoj Gori sa potrebama tržišta rada?

Bakić: To pitanje je uvek aktuelno, pa i u Crnoj Gori. Promjene kod prioriteta razvoja često se javljaju kako zbog otkrivanja novih resursa, napretka tehničko-tehnološkog razvoja, pojave novih zanimanja, tako i zbog promjena geopolitičkih odnosa. Na drugoj strani promjene u školskom sistemu ne mogu biti nagle i skokovite. Njih uvijek prate „porodajni bolovi“. Evo, sada se lome kopija oko primjene Bolonjske deklaracije na našem državnom i privatnim univerzitetima. Dobro je što je urađena analiza o njenoj primjeni kod nas i što se na osnovu nje raspravlja o negativnim i pozitivnim aspektima. Inače, mišljenja sam da smo u taj proces uli nepripremljeno, posebno sa aspekta prostornih uslova, raspolaganja očiglednih sredstava, informatičke osnove, pa i pripremljenosti naučnog osoblja. Tim pitanjima su sada zaokupljene sve strukture na univerzitetima, nadležnim ministarstvima, pa čak i Vlada i vjerujem da će se osmislit adekvatan model reforme visokog školstva.

Uporedio sam tim nužno je raditi i na reformi srednjeg obrazovanja i to ne parcijalnim izmjenama programskih sadržaja, već od izbora profila srednjih škola, nastavnih planova i kvalitetne vertikalne povezanosti od osnovnog preko srednjeg do visokog obrazovanja. Osnovno obrazovanje, po meni, je dobro utemeljeno, ali ga je nužno osloboditi nepotrebnim sadržajima i ponavljanju sadržaja. Kod prva dva nivoa – osnovnog i srednjeg, valjalo bi dati više prostora za izučavanje identitetskih nauka i naučno nastavnih disciplina.

Svi vodeći demografi se slažu da je porast broja stanovnika svijeta zabrinjavajući

„Prosvjetni rad“: Sa stanovništvom rapidnog povećanja i migracionih kretanja svjetskog stanovništva posljednjih decenija, da li se mogu nazirjeti neke bitne tendencije čak i povodom najnovije tzv. migrantske krize? Zar povećanje stanovništva u nerazvijenim djelovima Svijeta, ne vrši pritisak na razvijene zemlje čak i da nema ratnih tragedija, a uz njih pogotovo?

Bakić: 2011. g. živjelo je u svijetu blizu sedam milijardi (šest milijardi i 974 miliona). Po kontinentima to izgleda ovako: Evropa 739 miliona, Azija četiri milijarde i 207 miliona, Afrika jedna milijarda i 46 miliona, Severna Amerika 348 miliona, Latinska Amerika 597 miliona i Australija sa Okeanijom 37 miliona. Od 1993. do 2011. g. prošće godišnje stanovništvo svijeta se povećava-

lo po 77,9 miliona, što znači da povećanje ukupno iznosi jednu milijardu i 402 miliona.

Procjenjuje se da će 2020. godine u Svetu živjeti preko sedam milijardi i 720 miliona stanovnika. Najbrže se uvećava stanovništvo Azije, Afrike i Latinske Amerike, a u Evropi opada, odnosno, brže se uvećava stanovništvo nerazvijenih, a stagnira i opada broj stanovnika razvijenih djelova Svetog. Uvećava se broj građeva sa milionskim stanovništvom – 25 je gradova sa više od 10 miliona stanovnika.

Već duže su izražena migraciona kretanja između kontinenata, između država i unutar kontinenta i unutar država. Ove godine ona je kulminirala izbjegličkom križom iz ratom zahvaćenih država (izbjeglice) i iz ekonomski nerazvijenih država u razvijene države (ekonomski migranti).

Svet ispoljava solidnost prema izbjeglicama i pokušava da ograniči doseđivanje ekonomskih migranata. Začuđuju samo međunarodne mјere koje se u tom pravcu sprovode, jer međunarodne mјere za prevazilaženje migrantske krize nisu usmjerene prema uzorcima koji ih izazivaju, već prema posljedicama koje nastaju.

O ubrzanom povećanju broja stanovnika na Zemlji i ukrnjim mogućnostima naseđenosti na Zemlji, odavno se raspravlja, posebno od sredine 15. a naročito od kraja 18. vijeka. Prve teorije upozoravale su da su krajnje mogućnosti naseđenosti na Zemlji četiri milijarde (Azija je 2011. godine imala četiri milijarde i 200 miliona), pa na osam milijardi (koliko će biti oko 2022. godine), pa do 16 milijardi. Pri tome među naučnicima i političarima nastale su dvije grupe teorija: a) pesimističke, i b) optimističke.

Ipak, svi vodeći demografi se slažu da je porast broja stanovnika svijeta zabrinjavajući i da svijet kao cjelina i svaka država posebno treba da definišu globalnu i konkretnu varijantu demografsko populacione politike koje proizilaze iz konkretno prisutnih demografsko populacionih procesa i tendencija. Izbor mora polaziti od prirodnih, društvenih, tehnoloških, zdravstvenih i drugih mogućnosti, ali i obrazovanja, posebno žena u fertilnom periodu, kako bi se ostvilo bračnim parovima da planiraju svoje porodice, odnosno broj željene dece.

Nema racionalne namjene i upravljanja prostorom, ukoliko se ne oslanjam na seizmička, geološka, morfološka, hidrološka, atmosferska i antropogeografska znanja

„Prosvjetni rad“: Koliko se u javnosti nepravilno i redukovano shvata prostor i upravljanje prostorom?

Bakić: Prostor je kompleksna kategorija, sinteza planetosfere, litosfere, hidrosfere,

atmosfere, antropsfere, Kosmosa uopšte. Raspolaže svim prirodnim i antropogenim resursima i predodređuje planinske namjene površina. Zato je on sveopšti resurs i pogrešno ga je tumačiti samo kao određene njegove segmente, što se i dalje nenaučno i potpuno pogrešno čini. Pokazalo se da nema racionalne namjene i upravljanja prostorom, ukoliko se ne oslanjaju na seizmička, geološka, morfološka, hi-

drolaska, atmosferska i antropogeografska znanja i pravce i tendencije koji djeluju u okviru konkrenih prostornih jedinica. Ako se tako ne radi (a često radi) planovi su nepouzdana osnova za uređenje i upravljanje prostorom.

Kroz svoje bivstvovanje na Zemlji čovjek i ljudske zajednice, oduvijek su uspostavljale određene odnose prema korišćenju prostora, više i kvalitetnije što se približavamo sadašnjosti. Najveći interes odigravali su se naročito: od prvog nastanka gradova, pojave Velikih geografskih otkrića, začetka, a naročito eksplozivne faze industrijalizacije (u svakoj zemlji odvijala se u različito istorijsko vrijeme, a eksplodirala tokom druge polovine 19., u toku 20. i nastavilo se u prve dvije decenije 21. vijeka), i razvoja terciarnih i kvartarnih djelatnosti u gradovima. Upravljanje i uređenje prostora prošlo je kroz dvije faze: laičku i plansku. Prva je trajala milenijuma i vjekovima, a planska mnogo kraće, uglavnom od utemeljenja gradova i traje u ovovremeno. Svaka faza ostavila je iza sebe pozitivne i negativne rezultate u vidu remek djela urbanističkog ostvarivanja i arhitektonskih kreacija od neprocjenjive i neprolazne civilizacijske vrijednosti, ali i primjera stihije, haosa, naracionalne „potrošnje“ prostora i teških ekoloških konfliktova sa nepredvidljivim posljedicama u genetičkom životu svijeta, posebno po čovjeka i njegove zajednice.

Od predškolskih, školskih, akademskih znanja do stvaranja opšte svijesti o odgovornosti za korišćenje, uređenje i upravljanje prostorom

„Prosvjetni rad“: Koliko sfera obrazovanja i nauke može doprinijeti jačanju svijesti o potre-

bi što primjereno, kvalitetno i odgovorno pristupa i odnosa prema upravljanju i uređenju prostora?

Bakić: Poučeni i pozitivni i negativni rezultatima sve se više uspostavlja zajednička i pojedinačna strategija upravljanja prostorom, primjenom zajedničkih kriterijuma i standarda, ali i pojedinačnih metodoloških principa i ciljeva čiji su ciljevi zauzimanje i eliminiranje nastalih konfliktova i uspostavljanje metodologija, strategija, planova, administrativnih mjerama, kao i razvijanjem javnog djelovanja sa uključivanjem javnih sredstava informacija i razvojem ekološke svijesti o odgovornosti prema prostoru od predškolskih, školskih, akademskih znanja do stvaranja opšte svijesti o odgovornosti za korišćenje, uređenje i upravljanje prostorom. Tom problematikom bave se i specifične institucije i specifi-

ski objekti i to se sreća u primorju, zatim, Duklji, Medunu, Nikšiću, „Municipijumu S“ kraj Pljevlja.

Prvi prostorni planovi bili su regionalnog karaktera. I njihovi autori opet su bili stranci, uglavnom eksperti Ujedinjenih nacija (UN). Tako je i od 1967. do 1969. godine ureden Regionalni prostorni plan „Južni Jadran“, a od 1969. do 1971. godine Regionalni prostorni plan Ševerne Crne Gore. Kreatori ovih planova bili su Adolf Ciborovski (Poljska), Kloc Sojer (Francuska), Tadeusz Mielak i Stanislav Furman (Poljska), Beno Lestjen (Francuska), Paolo Radonja (Italija), Stefan Dreger (Njemačka).

Poslije katastrofnog zemljotresa 15. aprila 1979. godine tehnički pomoći pružile su asocijacije UN-a i njihovi eksperti, kada su osamdesetih godina 20. vijeka realizovani projekti: Prostorni plan Republike i generalni urbanistički planovi gradskih centara Crne Gore, Međunarodni konsultativni odbor za pitanja obnove i izgradnje postradalog područja, i Izgradnja u seizmičkim uslovima Balkana.

Kroz ova tri projekta ostvareni su veliki doprinosi: Uspostavljena je metodologija aseizmičkog urbanističkog i prostornog planiranja, Metodologija integralnog planiranja, i Metodologija ekološkog planiranja.

Uznapredovale domaće institucije i domaći stručnjaci za izradu pouzdanih prostornih planova

„Prosvjetni rad“: Kakvo je savremeno stanje u oblasti urbanog i prostornog planiranja i upravljanja u zemljama?

Bakić: Posljednjih godina došlo je do napretka i u oblasti zakonodavne sfere (donijeto je više zakona posebno Zakona o planiranju i izgradnji objekata), zatim institucionalnoj oblasti (osnovani su državni i lokalni organi vlasti, Republički zavod za urbanizam i projektovanje, drugi zavodi i lokalne institucije planiranja). Donijeti su prostorni planovi za Crnu Goru (1986. g.) za četiri nacionalna parka: Biogradsku goru, Lovćen, Durmitor i Skadarsko jezero, dрушveno i državno djelovanje mora biti organizованo, kontinuirano, javno, sistematsko, zasnovano na načinu, obrazovnim i stručnim dostignućima i transparentno.

Prvi urbanistički planovi rađeni su u primorju i to pod uticajem Grka, a kasnije pod uticajem antičkog Rima

„Prosvjetni rad“: Kakva su crnogorska iskustva na ovom planu?

Bakić: Slični tokovi odvijali su se i u Crnoj Gori. Prvo se razvilo urbanističko, pa prostorno planiranje. Prvi urbanistički planovi rađeni su u primorju i to pod uticajem Grka, a kasnije pod uticajem antičkog Rima. Prvi grčki gradovi bili su trgovačke kolonije, a rimske vojničke utvrđenja i upravni centri. Poznato je da su imali trgovine, najveće u centru prema kome su se slivale pravougaone i uske ulice sa malih trgovina. Planske skice iz antičkog perioda ukazuju na osmišljeni koncept u formi običnih skica. Oko glavnog trga bili su locirani upravni, kulturni i vje-

kata (ulažu i strani investitori), a preko urbanističko-tehničkih uslova postavljaju se specifični standardi i kriterijumi preventivnog karaktera. U tome, svakako ne treba pretjerati kako u tim uslovima, tako i u pogledu kapaciteta.

Za objekte od javnog interesa nema popuštanja, ali kod smještajnih kapaciteta potrebno je ispoljavati više fleksibilnosti, jer o punjenju kapaciteta brigu treba preputiti investitorima. U toj sferi naši uslovi treba da su strogi, posebno kod ispunjavanja: sezmičkih uslova, ekoloških zahtjeva, primjene tradicije, ugradnji domaćih materijala, funkcionalanja saobraćaja, izgradnje parkirališta, očuvanja domicilnog pejzaža, uvažavanja obalske linije, vezama sa sušednim objektima i slično.

Najvažnije je da se u svim prostornim planovima država Crna Gora tretira kao otvoreni prostorni sistem

„Prosvjetni rad“: S obzirom na izuzetan značaj prostora te da je kao resurs faktički najvažniji za svaku državu i njenu nezavisnu i produktivno-razvojnu poziciju i funkciju, kako ocjenjujete rezultate koje je Crna Gora postigla u ovoj sferi?

Bakić: Najvažnije je da je u svim prostornim planovima država Crna Gora tretirana kao otvoreni prostorni sistem, a da će se prioriteti određivati prema konkretnim geopolitičkim prioritetima (planovi iz 1986., 1997. i 2008. g.).

Odnos prema korišćenju, namjeni, valorizaciji i upravljanju mora biti krajnje supertilan i racionalan, jer su njegove vrijednosti specifične i izuzetne. Na državnom nivou treba da bude sve više strateško planiranje, a na lokalnom nivou mnogo konkretnije i nadasve kreativno. Najvrednija urbana i arhitektonска ostvarenja iz ranijih vremena nužno je revitalizovati, rekonstruisati i valorizovati, a nove stvarati u duhu savremene funkcionalnosti, fizionomije, sa najmanje sezmičkog rizika od dejstava sezmičkog hazarda, od ekološki zdravih materijala i uz korišćenje solarne i drugih obnovljivih izvora energije.

Detaljne urbanističke plane, urbanističke projekte, državne i lokalne studije lokacije treba raditi za manje prostore, kako bi se realizovali na najracionalniji način i prepoznatljivo prema njihovim specifičnim osobinama prostora. U posljednje vrijeme (oko dvije i po decenije) o ovome se mnogo vodi računa i sa tom praksom treba nastaviti.

Donešeni planovi i usvojene strategije, solidna su i pouzdana osnova da se izbjegnu propusti i ostvari kvalitetno upravljanje prostorom Crne Gore. Takav pristup ostvaruje se preko primjene koordinacije i korelacije svih nivoa državnih i lokalnih prostornih planova. Uspostavljeni temelji su pouzdani i na njima treba vršiti dalju nadgradnju. Na kraju želim naglasiti da sva ostvarenja na i u prostoru govore sa kakvim su znanjima raspolaže generacije neimara, kakve su im bile kreativne vizije, kakvim su se oruđima koristili, kako su iskoristili prepoznatljivost, čije se civilizacijske utjecaje prihvatali i kakva su ostvarenja ostavili iza sebe. Država Crna Gora ima čime da se ponosi, ali i obavezu da promašaje ispravni i ne dozvoli njihova ponavljanja.

Razgovarao:
Goran Sekulović

Ministarstvo prosvjete nagrađeno za racionalizaciju projekta „Školska mreža“ na DISCOBOLOS 2015.

JEDNO OD NAJZNAČAJNIJIH INFORMATIČKIH DOSTIGNUĆA

Autor nagrađenog projekta ICT odjeljenje Ministarstva prosvjete. „Školska mreža“ predstavlja istoimenu web stranicu na kojoj su na mapi Crne Gore obilježeni svi državni i privatni školski objekti sa adresama i kontaktima

Na ovogodišnjem svečanom uručenju DISCOBOLOS priznanja za najuspješnija ostvarenja zasnovana na upotrebi informatičkih tehnologija, održanom u Starom dvoru Skupštine grada Beograda, Ministarstvo prosvjete Crne Gore je nagrađeno priznanjem za racionalizaciju projekta „Školska mreža“. Priznanje je u ime Ministarstva prosvjete primila generalna direktorica Direktora za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje i vaspitanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama Arijana Nikolić Vučinić.

Autor nagrađenog projekta je ICT odjeljenje Ministarstva prosvjete. „Školska mreža“ predstavlja istoimeni web stranicu na kojoj su na mapi Crne Gore obilježeni svi državni i privatni školski objekti sa adresama i kontaktima. Ova interaktivna mapa prikazuje pokrivenost teritorije Crne Gore školskim objektima i služi da se lakše dobiju informacije o školama i njihovim područnim ustanovama.

Ceremoniju je otvorio zamjenik gradonačelnika Grada Beograda Andreja Mladenović, a prisutnima su se obratili i potpredsed-

INTERAKTIVNA MAPA DA SE LAKŠE DOBIJU INFORMACIJE O ŠKOLAMA: Direktorica Direktora za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje i vaspitanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama Arijana Nikolić Vučinić sa priznanjem

nik Evropskog savjeta za informatiku Đorđe Dukić, zatim pomoćnik ministra za trgovinu, turizam i telekomunikacije Republike Srbije Sava Savić, kao i pomoćnik ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije Snežana Marković. Diskobolos priznanja se uručuju već tri decenije što je potvrda značaja ove

manifestacije koja je postala svojevrsna revija najznačajnijih informatičkih dostignuća.

Među najaktivnijim nosiocima obrazovanja po ECDL programu u 2015. godini našla se i Dubravka Keković, ICT koordinator i nastavnik OŠ „Radomir Mitrović“ iz Berana.

Lj. V.

Počela realizacija projekta Indeksom do inkluzivne kulture u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori

OSIGURATI SVOJ ĐECI RAZVOJNA I OBRAZOVNA POSTIGNUĆA U OKVIRU STIMULATIVNE I PRIJATELJSKE ATMOSFERE

Ministarstvo prosvjete je otpočelo sprovođenje projekta Indeksom do inkluzivne kulture u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori koji će osigurati svoj deci, a posebno đeci osetljivijih grupa razvojna i obrazovna postignuća u okviru stimulativne i prijateljske atmosfere. Namjera je da se ojačaju institucije sistema za podršku škola-ma kao i da se obezbijedi podrška resursnih centara i škola sa posebnim odjeljenjima za inkluzivnu praksu.

Polazište je upoznavanje sa Indeksom za inkluziju koji treba da буде nosilac savjetodavne

funkcije ovih ustanova usmjeren ka daljoj samostalnoj primjeni inkluzivne politike škole.

U toku projekta biće dodatno definisani i strukturisani indikatori praćenja i vrednovanja inkluzije, podignut kvalitet usluga u tri resursna centra i sedam škola sa posebnim odjeljenjima kroz kreiranje razvojnog plana.

Samim tim, 18 profesionalaca (nadzornici, savjetnici, saradnici) institucija koje pružaju podršku procesu obrazovanja (po tri predstavnika Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje) i po jedan predstavnik tri

resursna centra i sedam škola s posebnim odjeljenjima učestvovali su u obuci za Indeks za inkluziju u Podgorici.

Uslijedilo je formiranje trenerских timova koji će sprovesti 10 replikacionih obuka za Indeks za inkluziju u tri resursna centra i sedam škola sa posebnim odjeljenjima: „Olga Golović“, Nikšić; „Jugoslavija“, Bar; „Njegoš“, Kotor; „Ilija Kišić“, Herceg Novi; „Vuk Karadžić“, Berane; „Dušan Karačić“, Bijelo Polje; „Boško Buha“, Pljevlja.

Projekat je podržan od strane Save the Children, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Uspjeh podgoričkih izviđača „Stara Varoš“ na „40. novembarskim susretima izviđača“ u Banja Luci

TREĆE MJESTO ZA „LUDILO MOZGA“ I „ČIPS“

Članovi IO „Stara Varoš“ dolaze iz nekoliko osnovnih i srednjih škola u Podgorici, a većina je iz OŠ „Milorad-Musa Burzan“, đe su ujedno i sekacija škole. Kako kaže starješinka Vesna Vešović, najveću zahvalnost za svoj uspjeh duguju pomenutoj školi koja ih godinama podržava

PETI PEHAR PROŠLE GODINE: Članovi Izviđačkog odreda „Stara Varoš“

Dvije ekipe Odreda izviđača „Stara Varoš“ osvojile su treće mjesto na 40. „Novembarskim susretima izviđača“ u Banja Luci.

Ovi susreti organizuju se po principu druženja i takmičenja u orientaciji i izviđačkom višeboju svake godine i prošće okupljaju između 150–200 izviđača iz zemalja bivše Jugoslavije. Učestvovali su izviđači Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Srbije i Hrvatske.

Upriličene su tri vrste takmičenja: tradicionalno orientacioni i konkurenčni sa ekipama iz BiH i Republike Hrvatske, crnogorska patrola „Ludilo mozga“, Odreda izviđača „Stara Varoš“ iz Podgorice (Anja Pejović, Iva Vukčević, Una Bakoč, Zara Žugić i Balša Stanković) osvojila je pehar za treće mjesto. Na „Stari izazova“, ekipa „Čips“ (sa Vesnom, Dejanom i Crnjak

Vukom) takođe je osvojila treće mjesto. Ovo je peti pehar koji je Odred osvojio prošle godine na regionalnom i međunarodnom takmičenju.

Akcija je imala i humanitarnu crtu, jer je svaka ekipa trebalo da donese predzadatok, kutiju hrane za bebe ili paket pelena broj 5, koji je namijenjen štikenicima Doma za nezbrinutu djecu „Rada Vranješević“ u Banjaluci.

Članovi IO „Stara Varoš“ dolaze iz nekoliko osnovnih i srednjih škola u Podgorici, a većina je iz OŠ „Milorad-Musa Burzan“, đe su ujedno i sekacija škole. Kako kaže starješinka Vesna Vešović, najveću zahvalnost za svoj uspjeh duguju pomenutoj školi koja ih godinama podržava.

V. V.

Projekat LAMS Fakulteta za informacione tehnologije Univerziteta Mediteran nagrađen međunarodnom nagradom „DISCOBOLOS“ za najbolji ICT projekat u 2015. godini

PRIZNANJE UNIVERZITETU MEDITERAN

To je potvrda dobrog rada, posvećenosti istraživača i kvaliteta samog projekta

Doc. dr Adis Balota sa nagradom

je, već 20 godina uspješno formira specijalni žiri koji učestvuje u iznalaženju najboljih rješenja za najviše internacionalno ICT priznanje „DISCOBOLOS“. Žiri je bio sastavljen od eksperta iz 17 evropskih zemalja i 20 domaćih predstavnika ICT profesije iz državnih organa, univerziteta, privrednih komora i informatičkih asocijacija Srbije.

Ova manifestacija se tokom godina nametnula kao svojevrsna revija najznačajnijih informatičkih dostignuća mnogih međunarodnih stvaralača. Prema podacima organizatora, broj prijavljenih kandidata za nagradu ove godine je premašio sve ranije rekorde i najveći broj rješenja prijavio se u oblasti obrazovanja.

O. Đ.

Brojnim manifestacijama Crna Gora obilježila sto godina od stradanja crnogorskih ratnih dobrovoljaca u albanskom zalivu Medova: događaj koji je uzor i vodilja u moralnom, ljudskom i patriotskom smislu

ZVIJEZDA NJEGOŠEVSKA I VITLEJEMSKA IZ KOJE JE ZALEPRŠALA ZASTAVA NA IST RIVERU

Ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore dr Igor Lukšić:
Nakon demokratskog referendumu 2006. godine, Crna Gora opet gordo uzdiže svoj barjak u porodici evropskih i svjetskih država. Ono što nijesu dočekali dobrovoljci sa Medove, dočekale su današnje generacije njihovih potomaka

Direktor Uprave za dijasporu i predsednik radne grupe za obilježavanje jubileja mr Predrag Mitrović: Uprava i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, u saradnji sa nadležnim organima, nastaviće u ovoj godini da rade na osvjetljavanju te tragedije, kao i postavljanju memorijalne spomen ploče u luci Medova

Urednik monografije „Vijek sjećanja, Medova 1916–2016“ Marko Špadijer: Da bismo pamtili naše podvige i pogibije civilizovano i trajno, valja izgraditi institucije koje će održavati svijest o poštovanju prošlosti

Koautor monografije „Vijek sjećanja, Medova 1916–2016“ Marijan Mašo Miljić: „Plava grobnica“ pod Medovom i ona „bijela kosturnica“ na Mojkovcu izrasle su u metaforu, u zvijezdu Njegoševsku, Vitlejemsku, iz koje je zalepršala zastava na Ist Riveru

Povodom stogodišnjice stradanja crnogorskih ratnih dobrovoljaca kod albanske luke Medova, u Rektoratu Univerziteta Crne Gore održana je svečana akademija. Bila je to još jedna prilika da se javnost podseti na jedan od najpožrtvovanijih činova rodoljublja u crnogorskoj

Iseljeništva se po pravilu najviše šetimo tek u značajnim i kritičnim trenucima svoje istorije

Poručivši da medovska tragedija predstavlja vrhunc rodoljublja, ministar Lukšić je ocijenio da Crna Gora mnogo duguje svojoj

i prosperitetna država. A tog kobnog januara 1916. godine crnogorska sloboda postala je daleki san, crnogorska kraljevska vlast ponizena kapitulacijom, crnogorska vojska desetkovana, demoralisana, masovno izginula na Mojkovcu, a dobrovoljci pod Medovom. Do kraja Velikog rata postepeno

CRNA GORA JE DANAS, ZAHVALJUJUĆI I CRNOGORSKIM ISELJENICIMA, SUVERENA, STABILNA / PROSPERITETNA DRŽAVA: Sa svečane akademije

Državna delegacija položila vijence na spomenik „Lovćenska vila“ na Cetinju

LUKŠIĆ: STRADANJE CRNOGORSKIH DOBROVOLJACA PRIMJER VELIČANSTVENOG ČINA PATRIOTIZMA

Potomak stradalog crnogorskog ratnog dobrovoljca Danilo Živković kazao da od takve vrste rodoljublja nema ništa veće

NAKLON STRADALIM RODOLJUBIMA: Sa polaganja vijenca na Cetinju

Vijek stradanja dobrovoljaca pod Medovom obilježen je i na Cetinju, polaganjem vijenaca na spomenik „Lovćenska vila“. Delegaciju, koju su činili ministar kulture Pavle Goranović i direktor Uprave za dijasporu mr Predrag Mitrović, predvodio je ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić. Tom prilikom on je napomenuo da je stradanje crnogorskih dobrovoljaca „primer veličanstvenog čina patriotizma“.

Potomak stradalog crnogorskog ratnog dobrovoljca Danilo Živković kazao je da od takve vrste rodoljublja nema ništa veće.

„Treba da im budemo zahvalni i neka im je vječna slava“, kazao je on.

istoriji, kada je brod „Brindisi“, pun crnogorskih iseljenika iz Amerike koji su se odazvali pozivu kralja Nikole da na vrhuncu I svjetskog rata pomognu svojoj otadžbini, naišao na podvodnu minu i u smrt odveo nekoliko stotina patriota. O ovom događaju govorili su ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore dr Igor Lukšić, direktor Uprave za dijasporu i predsednik radne grupe za obilježavanje jubileja mr Predrag Mitrović, urednik monografije „Vijek sjećanja, Medova 1916–2016“ Marko Špadijer i književnik i publicista Marijan Mašo Miljić, koautor monografije. Mediator programa bio je Dragan Mitov Đurović.

široko rasprostranjenoj dijaspori.

„Iseljeništva se po pravilu najviše šetimo tek u značajnim i kritičnim trenucima svoje istorije. U tom smislu nijesmo, a i ne možemo, dovoljno oduzeti stradalim iseljenicima sa broda ‘Brindisi’. Crnogorski narod je prvo svoje jače šećenje na taj događaj iskazao tek

je nestajalo državotvorno crnogorsko ime i sve je vodilo zaboravu imena viteškog, podlovcenskog naroda, kao i dinastije Petrović Njegoš.“

Vječna zahvalnost i slava našim precima, dobrovoljicima i stradalnicima

Lukšić je kazao da se nadodila tridesetak godina kasnije, „u veličanstvenoj narodno-oslobodilačkoj borbi, koja je značajno povratila ono što je u državnom smislu pripadalo našoj staroj balkanskoj državi“.

„Nakon demokratskog referendumu 2006. godine, Crna Gora opet gordo uzdiže svoj barjak u porodici evropskih

svjetskih država. Ono što nijesu dočekali dobrovoljci sa Medove, dočekale su današnje generacije njihovih potomaka. Za sve to velika je zasluga svih rodoljuba i junaka crnogorske istorije, velika je zasluga i naših junaka sa Medove“, naglasio je on i još jednom izrazio „vječnu zahvalnost i slavu našim precima, dobrovoljicima i stradalnicima“.

Jedan od najsvijetlijih primjera patriotizma u istoriji Crne Gore

Predrag Mitrović je brodom u Medovskom zalivu nazao „najvećom masovnom tragedijom u istoriji našeg iseljeništva i jednim od najsvijetlijih primjera patriotizma u istoriji Crne Gore“.

„Uprava i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, u saradnji sa nadležnim organima, nastaviće u

tetom se odnositi prema svakom imenu. Kompletan program stogodišnjice je šećanje na njih i njihova imena. Nek im je vječna slava i hvala“, kazao je on.

Nove generacije treba ospozobljavati za sopstvenu kritičku valorizaciju

Prema riječima Marka Špadijera, zbog ovakvih događaja mora se njegovati „kultura šećanja“.

„Ovih dana se osvježava nacionalna memorija na posljednje dane slave, ali i nestanak kraljevine Crne Gore, kao suverene države, u vrtlozima Velikog rata, koja svoje vaskrsnuće duguje nepobjeđenom duhu slobode i državne samosvijesti, koji su u prošlom vječku bili na velikim iskušenjima“, rekao je on, dodajući: „Nove generacije ne treba zatrpatiti

Dobrovoljci stigli u Panteon crnogorski

Koautor monografije „Vijek sjećanja, Medova 1916–2016“ Marijan Mašo Miljić gorivo je o istorijskim okolnostima u kojima se dogodila tragedija pod Medovom, kao i iseljeništvu u Ševernoj Americi koje se tih godina masovno prijavljivalo za putovanja ka Crnoj Gori ne bi li joj moglo u Velikom ratu.

„Plava grobnica“ pod Medovom i ona ‘bijela kosturnica‘ na Mojkovcu izrasle su u metaforu, u zvijezdu Njegoševku, Vitlejemsku, iz koje je zalepršala zastava na Ist Riveru, kao ona sa kojom su crnogorski dobrovoljci krenuli iz Kanade 1915. i 100 godina kasnije stigli kući, u Panteon crnogorski“, nadahnuto je zaključio Miljić.

Akademiji su prisustvovали visoki zvaničnici Crne Go-

Vijek velike tragedije obilježen i u Medovskom zalivu BRAJOVIĆ: JEDAN OD IZUZETNO ZNAČAJNIH DOGAĐAJA U CRNOGORSKOJ ISTORIJI

Pročitana sva 392 poznata imena medovskih brodolomnika, uz svečane zvuke brodskoga zvona

POČAST BROJNE DELEGACIJE: Polaganje vijenca u Medovskom zalivu

Stradanje crnogorskih dobrovoljaca obilježeno je i na samom mjestu tragedije – u zalivu Medova, zahvaljujući patrolnom brodu P-33 „Kotor“ Mornarice Vojske Crne Gore koji je prevezao brojnu crnogorsku delegaciju do ovog mjeseta u susjednoj Albaniji. Pored članova porodica stradalih rodoljuba, polaganje vijenca u more prisustvovali su i ministar saobraćaja Ivan Brajović, generalni direktor Direktorata za kuturnu baštinu u Ministarstvu kulture Aleksandar Dajković, predstavnici ministarstava odbrane i vanjskih poslova i evropskih integracija, predsednik Matice crnogorske Dragan Radulović, ambasador Crne Gore u Srbiji Branislav Mićunović, predstavnici SUBNOR-a, kao i mnoge druge zvanice.

Tom prilikom ministar Brajović je podsetio na herojski čin dobrovoljaca, ističući taj događaj kao „jedan od izuzetno značajnih u crnogorskoj istoriji“, a pročitana su sva 392 poznata imena medovskih brodolomnika, uz svečane zvuke brodskoga zvona.

ovoj godini da rade na osvjetljavanju te tragedije, kao i postavljanju memorijalne spomen ploče u luci Medova. Medovsku tragediju nećemo zaboraviti ni mi, niti gradani Crne Gore, kako u zemlji, tako i u iseljeništvu. Zajedno ćemo čuvati šećanje na žrtvu medovskih stradalnika i sa pje-

svjeću minulih vremena, posebno ne istorijom prepariranim za ideološku i nacionalističku upotrebu, već ih ospozobljavati za sopstvenu kritičku valorizaciju. Da bismo pamtili naše podvige i pogibije civilizovano i trajno valja izgraditi institucije koje će održavati svijest o poštovanju prošlosti.“

re, među kojima predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić, te predstavnici diplomatskog kora, SUBNOR-a, Matice crnogorske, kao i potomci stradalih i prezivjelih ratnih dobrovoljaca. Posebnu pažnju privukla je izložba fotografija „Od Medove do Lovćenske vile“. N. N.

U Nikšiću obilježeni Dan i Neđelja Crvenog krsta

PROMOCIJA HUMANOSTI I SOLIDARNOSTI

Na tradicionalnoj svečanosti u sali Zahumlja dodijeljene nagrade za najbolje likovne i literarne radove na teme iz rada Crvenog krsta. Organizovane sabirne akcije u marketima; „Rode“ „Tempa“ i marketu „Laković“ i tom prilikom prikupljene znatne količine hrane od kojih je napravljeno 170 paketa. Održana akcija dobrovoljnog davanja krvi studenata i omladinaca Crvenog krsta

Opštinska organizacija Crvenog krsta Nikšića obilježila je nizom aktivnosti Dan i Neđelju Crvenog krsta.

Tradicionalna svečanost održana je u sali Zahumlja. Tom prilikom dodijeljene su nagrade za najbolje likovne i literarne radove na teme iz rada Crvenog krsta. I ovog puta na konkursu je učestvovao veliki broj osnovnih škola i učenika. Jedan od sponzora ove manifestacije bio je i Opštinski odbor boraca i antifašista Nikšića. Na svečanosti je proglašen i mlađi volonter godine u Opštinskom Crvenom krstu i dodijeljen zlatni znak ove organizacije Vitomiru Lekiću, istaknutom pedagoškom pregaocu – likovnjaku.

Druženje pripadnika RE populacije organizovano je uz prigodan program u prostorijama Crvenog krsta.

Inače, aktivnosti su počele radno i svečano akcijom pošumljavanja sa izviđačima čete „Orlovi“ i Vojske Crne Gore. U akciji je učestvovalo 20 srednjoškolaca, a posađeno je oko pet hiljada sadnica crnog bora i smrče.

Organizovane su sabirne akcije u marketima; „Rode“ „Tempa“ i marketu „Laković“ i tom prilikom prikupljene su znatne količine hrane od kojih je napravljeno 170 paketa koji su podijeljeni socijalno najugroženijim porodicama u opštini, kao i stanarima u barakama na Kapinom polju i barakama Trudbenika. Inače sve ove porodice su korisnici socijalne pomoći. Kao i u uvijek, najveći posao u ovoj akciji, odradili su omladinici Crvenog krsta.

Povodom Aranđelovdanskih marketova je poklonjeno 20 slavskih paketa koji su podijeljeni korisnicima socijalne pomoći koji slave tu slavu.

Održana je akcija dobrovoljnog davanja krvi studenata i omladinaca Crvenog krsta pod pokroviteljstvom kluba DDK EPC i na njoj je prikupljeno 55 jedinica krvne plazme.

Najzanimljivija je bila akcija „Jedan čaj puno ljubavi“, u okviru koje je organizovano dijeljenje čaja građanima Nikšića, kao i flajera (promocija omladinskog

Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ iz Lovćenca tradicionalno nagradilo svu đecu osnovnoškolskog uzrasta iz Crnogorskog kulturno-prosvjetnog društva „Princeza Ksenija“

POKLON PAKETI ZA 85 MALIŠANA

NA ZADOVOLJSTVO NAJMLADIH: Sa svečanosti

Uoči novogodišnjih i božićnih praznika, Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ iz Lovćenca tradicionalno je nagradilo svu đecu osnovnoškolskog uzrasta

iz tamošnjeg Crnogorskog kulturno-prosvjetnog društva „Princeza Ksenija“, koje je u našoj dijaspori poznato po brojnim zanimljivim aktivnostima.

„U Crnogorskem kulturnom centru, uz lutarsku predstavu koju su izveli glumci iz organizacije ‘Misija za đecu’, 85 mališana je dobilo poklon pakete kao na-

gradu za trud i angažovanje tokom proteklih 2015. godina“, navodi se u saopštenju „Krstaša“.

N. N.

U Montevideu osnovana Crnogorska zajednica Urugvaja

JAČANJE CRNOGORSKOG IDENTITETA U LATINSKOJ AMERICI

Časovi crnogorskog jezika počeli sredinom decembra, a nastavu izvode Daniela Prusina i Daniel Klisić

Članovi novoformiranog udruženja

Uglavnom urugvajskom gradu Montevideu zvanično je počela da radi Crnogorska zajednica Urugvaja, što je samo još jedan u nizu koraka koji šire svijest o crnogorskom identitetu na području Latinske Amerike.

Formiran je i Upravni odbor Udruženja, kojeg čine: Nikolas Klisić (predsednik), Pablo Ilić (potpredsednik) i Tomas Šaranović (gene-

ralni sekretar). Osnivačima Udruženja smatraju se svi oni koji su iskoristili priliku da se do 28. 12. 2015. godine upisuju u njegov registar.

„Časovi crnogorskog jezika počeli su sredinom decembra, a nastavu izvode Daniela Prusina i Daniel Klisić“, navodi se u saopštenju novog iseljeničkog udruženja.

N. N.

Crnogorski predstavnici na konferenciji „Pogled u budućnost“ u Beogradu

RAZGOVARANO O VAŽNIM PITANJIMA IZ OBLASTI OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA

Delegacija iz Crne Gore, koju su činili predstavnici: Ministarstva prosvjetе, Centra za stručno obrazovanje, Privredne komore, direktori stručnih škola, predstavnici poslodavaca učestvovala je na konferenciji „Pogled u budućnost“ koja je održana

na Beogradu. Ovaj skup je dio projekta „Uključivanje poslodavaca i reforma stručnog obrazovanja na zapadnom Balkanu“ koji sproveđi British Council uz podršku Ministarstva spoljnih poslova Velike Britanije. Konferencija je imala za cilj da podsta-

kne dijalog donosilaca odluka u državnoj upravi, zaposlenih u obrazovanju i lidera iz poslovnog sektora na zapadnom Balkanu, a učesnici su omogućeno da razgovaraju o važnim pitanjima iz oblasti obrazovanja i zapošljavanja.

Lj. V.

10

Prosvojetni rad

FEB.
2016

BROJ

41

Zavod za školstvo uručio nagrade učenicima koji su dizajnirali najbolja rješenja za logo platforme „Preduzetnička škola“

PRVA NAGRADA NIKOLI KAPISODI

ZA PREPOZNATLJIVOST PLATFORME: Nagrađeni učenici sa pomoćnikom direktora ZZZŠ i mentorima

UZavodu za školstvo uručene su nagrade učenicima koji su po mišljenju stručnog žirija dizajnirali najbolja rješenja za logo platforme „Preduzetnička škola“. Na konkursu je učestvovalo 15 osnovnih i srednjih škola sa 58 učeničkih radova. Nagrade za tri najbolja rješenja uručio je predsednik stručnog žirija, Radoslav Milošević Atos, pomoćnik direktora Zavoda za školstvo.

Prvo mjesto osvojio je Nikola Kapisoda, Srednja li-

kovna škola „Petar Lubarda“ Cetinje, drugo Anja Pejović, učenica Gimnazije Cetinje, a treće Igor Mijušković, učenik OŠ „Braća Ribar“ iz Nikšića. Učenicima su uručene diplome i nagrade.

Uručivanju nagrada pri-

sustvovali su mentori nagra-

denih učenika i direktori ško-

la iz kojih dolaze nagrađeni učenici.

Platforma „Preduzetnička

ka škola“ preko koje će biti omogućena direktna sa-

radnja i razmjena informa-

Lj. V.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja obilježilo Svjetski dan zemljišta sa učenicima OŠ „Savo Kažić“ sa Barutane kraj Podgorice i studentima UDG

OSNOVCI SADILI VOĆKE

Svečanosti ispred škole na Barutani prisustvovali su ministri poljoprivrede i ruralnog razvoja, kulture i rada i socijalnog staranja prof. dr Petar Ivanović, Pavle Goranović i Zorica Kovačević, zatim sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović i predstavnik Ministarstva zdravlja Radule Dragović

Povodom Svjetskog dana zemljišta – 5. decembra Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja organizovalo je niz aktivnosti koje su ukazale na značaj očuvanja zemljišta. U dvorištu OŠ „Savo Kažić“ na Barutani kraj Podgorice đaci, roditelji, nastavnici i predstavnici više resora u Vladi Crne Gore zajednički su usadili sadnice trešnje, višnje, jabuke i kruške, uz obećanje da će svoj doprinos očuvanju zemljišta i prirode pokazati i na djelu održavanjem voćnjaka. Svečanosti ispred škole na Barutani prisustvovali su ministri poljoprivrede i ruralnog razvoja, kulture i rada i socijalnog staranja prof. dr Petar Ivanović, Pavle Goranović i Zorica Kovačević, zatim sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović i predstavnik Ministarstva zdravlja Radule Dragović.

Učenici su putem recitala izrazili zabrinutost zbog kišelih kiša, golih brda, puštih polja, i poručili su da priroda boluje i da je treba spasti u posljednji čas. Poslali su poruku da svi treba da daju doprinos da se čisti, čuva, reciklira i prištedi zasad zajedničke budućnosti.

Konferencija o značaju zemljišta na Univerzitetu Donja Gorica

Na Univerzitetu Donja Gorica (UDG) održana je konferencija posvećena očuvanju i održivom korišćenju zemljišta u cilju obezbjeđenja dovoljnih količina kvalitetne hrane.

Ministar Ivanović je kazao da je Svjetski dan ze-

GUBITAK OBRADIVOG ZEMLJIŠTA MEĐU NAJVEĆIM GLOBALnim PRIJETNJAMA: Sa konferencije na Univerzitetu Donja Gorica

DA BUDU VRIJEDNI I AKTIVNI, DA SE OBRAZUJU I KORISTE POTENCIJALE KRAJA U KOJEM ŽIVE: Ministar poljoprivrede prof. dr Petar Ivanović sa đacima OŠ „Savo Kažić“

Crnogorska delegacija u studijskoj posjeti Birmingemu

BOLJE POVEZIVANJE ŠKOLA I POSLODAVACA

Crnogorska delegacija (generalni direktor Direktorata za opšte, srednje stručno i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomić, načelnica Odjeljenja za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete Zora Bogićević i pomoćnik direktora u Centru za stručno obrazovanje Ivan Marković) boravila je u studijskoj posjeti Birmingemu. Ova aktivnost je dio realizacije projekta „Uključivanje poslodavaca

u proces reforme stručnog obrazovanja u zemljama Zapadnog Balkana“ koji se primjenjuje od septembra prošle i treba da bude završen u martu ove godine. Cilj učešća na studijskom putovanju bio je sticanje i razmjena iskustava sa koledžima i poslodavcima iz Velike Britanije na polju boljeg povezivanja škola i poslodavaca. Projekat realizuju kancelarije Britanskog savjeta na području Zapadnog Balkana (Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina,

Lj. V.

OBEZBIJEDITI BOLJI PROSPERITET MLADIH LJUDI KROZ STICANJE VJEŠTINA POREBNIH TRŽIŠTU RADA: Članovi crnogorske delegacije

Ministar Petar Ivanović učenicima poklonio publikaciju „Poljoprivreda za djecu“, a za uzvrat od njih dobio terarium – staklenu posudu sa zemljom i biljkama sa područja Barutane i kolaž od materijala koji se recikliraju

JAČANJE TIMSKOG DUHA

Ministar kulture Pavle Goranović uručio donaciju Ministarstva u vidu knjiga za školsku biblioteku

Ministar Ivanović obratio se đacima porukom da treba da jačaju timski duh, budu vrijedni i aktivniji, da se obrazuju i koriste potencijale kraja u kojem žive. „Treba da ostanete jaki kao tim, kao što su i moje kolege ministri dolaskom pokazali da u Vladi jača timski rad. Iako vas je sada 34, jačanjem tima doprinjećete razvoju svog kraja, naročito poljoprivrede. Tako će u školi biti više đaka“, kazao je ministar Ivanović.

On je učenicima poklonio publikaciju „Poljoprivreda za djecu“, a za uzvrat od njih je dobio terarium – staklenu posudu sa zemljom i biljkama sa područja Barutane i kolaž od materijala koji se recikliraju.

Ministar kulture Pavle Goranović uručio je donaciju Ministarstva u vidu knjiga za školsku biblioteku.

Poštovati zemlju

Pitajući se da li je drugačije u Crnoj Gori, istakao

je da danas urbanisti ratuju protiv agronoma zaboravljajući da su naši preci odvajkada poštovali zemlju i da nisu locirali svoja staništa na plodnom poljoprivrednom zemljištu, već po obodu polja i na neplodnim padinama. „Da li mi to uspavljujemo i zavaravamo svoju misao i odnos prema budućnosti i životu? Da li zaboravaljmo lakoćom kojom se zaboravlja san. Upravljamo li pamćenjem ili ono radi na svoju ruku?“ pitao je Ivanović.

O prednostima zemljišta, mogućnostima koje nuditi, nedostacima i ograničenjima tog resursa govorili su izvršna direktorica kompanije „Plantaže“ prof. dr Vesna Maraš, dekan Biotehničkog fakulteta, prodekan Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju UDG prof. dr Marija Vugdelić i menadžerka u preduzeću HM Durmitor sa Žabljaka Marina Bojović.

O. Đ.

Sastanak koordinatora programa obuke Pestaloci u Strazburu

O PLANIRANIM AKTIVNOSTIMA I PRAVCIMA DALJEG RAZVOJA

PROMOCIJA OSNOVNIH PRINCIPIA I VRIJEDNOSTI SAVJETA EVROPE: Sa sastanka

Na sastanku koordinatora programa obuke Pestaloci, koji je održan u Strazburu, učesnici su upoznati sa aktivnostima planiranim za ovu godinu i predložili pravce daljeg razvoja programa.

Oni su razgovarali o procesu odabira nastavnika za učešće u aktivnostima programa, kao i o prednostima i nedostacima procedurama prijavljivanja. Organizatori su predstavili novu publikaciju Transversal attitudes, skills and knowledge for democracy, TASKs, koja je namijenjena nastavnicima u cilju promoviranja vrijednosti Savjeta Evrope, kao i rezultate istraživanja o uticaju obuke na nastavu u pojedinim zemljama članicama. U okviru programa za sljedeću godinu je, pored ljet-

nje škole u Bad Vilbadu u Njemačkoj, najavljena organizacija ljetne škole u Olimpiji u Grčkoj na temu fizičkog vaspitanja i sporta.

Sastanku su prisustvovali koordinatorke Pestaloci programa za Crnu Goru, Ljiljana Subotić i Nataša Perić.

Pestaloci je vodeći program Savjeta Evrope namijenjen stručnom usavršavanju, prije svega nastavnika, ali i svih profesionalaca u oblasti obrazovanja iz 50 zemalja potpisnika Evropske kulturne konvencije. On promoviše osnovne principe i vrijednosti Savjeta Evrope koji se odnose na poštovanje ljudskih prava i sloboda, demokratiju, poštovanje različitosti i njegovanje multikulturalnosti.

Lj. V.

AKTUELNOSTI

U Privrednoj komori Crne Gore u Podgorici održan seminar „Uloga socijalnih partnera u razvoju nacionalnog okvira kvalifikacija“

NEOPHODNA BOLJA SARADNJA

Predstavnik Ministarstva prosvjete Marko Vukašinović: Nedavno je na sastanku Savjeta EU za obrazovanje, sport i kulturu donijeta odluka da se u okviru Evropske strategije za obrazovanje i obuku ET 2020 doda novih šest prioriteta za period 2016–2020. Jedan od njih je transparentnost i priznavanje vještina i kvalifikacija

Rukovodilac Sektora za obrazovanje Privredne komore Crne Gore dr Mladen Perazić: Socijalni partneri, privredni subjekti i državne institucije i dalje će raditi na unapređenju crnogorskog obrazovnog sistema

USKLADITI KVALIFIKACIJE SA POTREBAMA TRŽIŠTA RADA: Sa skupa

12
Prosvjetni rad
FEB. 2016
BROJ 41

Na seminaru „Uloga socijalnih partnera u razvoju nacionalnog okvira kvalifikacija“ koji je održan u Privrednoj komori Crne Gore u Podgorici, predstavljenе su uloge socijalnih partnera u razvoju nacionalnog okvira kvalifikacija, kao i izveštaj o njegovom referenciranju sa evropskim. Razmjenjena su iskustva i diskutovano je o budućim izazovima u uspostavljanju okvira kvalifikacija.

Ocijenjeno je da je neophodna bolja saradnja socijalnih partnera da bi se unaprijedio Crnogorski kvalifikacioni okvir. Ukoliko kvalifikacije nijesu uskladene sa potrebama tržišta rada, onda postoji problem i upravo na tome socijalni partneri moraju najviše da rade.

Crnogorski okvir kvalifikacija (COK) je instrument kojim se uređuje cjelokupni sistem kvalifikacija na svim obrazovnim nivoima. On sadrži popis i opis kvalifikacija koje se mogu stići u Crnoj Gori, zasnovan je na ishodima učenja i uloga mu je da reformiše i modernizuje sistem kvalifikacija. Podstiče cijeloživotno učenje i saradnju socijalnih partnera u obrazovanju i zapošljavanju, kao i povezivanje obrazovanja i tržišta rada.

Otvarami skup, rukovodilac Sektora za obrazovanje Privredne komore Crne Gore dr Mladen Perazić je istakao da je ubijedjen da čemo kao društvo koje uči i stalno napreduje, i svako ponaosob – i socijalni partneri, a i privredni subjekti i državne institucije i dalje raditi na unapređenju crnogorskog obrazovnog sistema.

Prof. dr Mira Vukčević BENEFITI PROCESA REFERENCIRANJA

Benefiti procesa referenciranja su unapređenje svih procedura, jačanje kapaciteta sektorskih komisija, uključivanje poslodavaca i druge. Koraci koji slijede su unapređenje saradnje među partnerima, kapaciteta sektorskih komisija da bi se adekvatno artikulisale potrebe tržišta rada, obezbjeđenje boljeg kvaliteta ocjenjivanja ishoda učenja, omogućavanje individualizovanih puteva učenja i drugo.

ma u cjelini i dati puni doprinos kreiranju ekonomije znanja u Crnoj Gori.

Napori ka daljem razvoju Okvira i sistema obrazovanja

Predstavnik Ministarstva prosvjete Marko Vukašinović podsetio je da je Crna Gora prije više od godinu okončala proces usaglašavanja COK sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (EQF). Nastavljeni su napori ka daljem razvoju Okvira i sistema obrazovanja, čemu su doprinijela dva seminara organizovana na ovu temu.

„Ako ovim aktivnošćima dodamo činjenicu da je Evropska trening fondacija odabrala Crnu Goru za domaćin Međunarodne konferencije o Evropskom kvalifikacionom okviru koja je održana krajem septembra, znamo da smo na pravom putu unapređenja sistema obrazovanja“, kazao je Vukašinović. On je dodao da je nedavno na sastanku Savjeta EU za obrazovanje, sport i kulturu, kojem su prisustvovali resorni ministri svih zemalja članica, donijeta odluka da se u okviru Evropske strategije za obrazovanje i obuku ET 2020 doda novih šest prioriteta za period 2016–2020. Jedan od njih je transparentnost i priznavanje vještina i kvalifikacija.

Mr Dragica Andelić, članica Sektorske komisije za obrazovanje i osposobljavanje i Radne grupe za referenciranje NOK-a sa EQF-om, naglasila je da su očekivani benefiti socijalnog partnerstva kroz rad na uspostavljanju CKO, između Slovenačka iskustva razvoju Nacionalnog okvira kvalifikacija predstavio je mr Branko Kumer, direktor Školskog centra Ptuj. Prema njegovim riječima, socijalno partnerstvo je vrlo značajno u obrazovnom procesu.

Skup je organizovan u saradnji Privredne komore sa Ministarstvom prosvjete, a u okviru Erasmus + projekta „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro“ koji finansira Evropska komisija.

Lj. V.

Sastanak predstavnika Ministarstva prosvjete i Svjetske banke

O SARADNJI U OBLASTI VISOKOG I SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA

Vođa tima segmenta za ljudski razvoj Zapadnog Balkana i Srednje Azije pri Svjetskoj banci Timoti Džonston: Projekat HERIC nudi rješenja za mnoge slabe tačke obrazovnog sistema u dijelu visokog obrazovanja

Generalna direktorka Direktorata za visoko obrazovanje Mubera Kurpejović predstavila Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem

Generalni direktor Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić: Prioritet Ministarstva unaprijeđenje stručnog obrazovanja, na čemu se radi i podizanje svijesti građana o značaju ovog vida obrazovanja

Predstavnici Ministarstva i Svjetske banke razgovarali su o dosadašnjoj saradnji u oblasti visokog obrazovanja, kao i o mogućnosti da uspostavljanja saradnje u oblasti srednjeg obrazovanja, sa akcentom na srednje stručno obrazovanje.

Sastanak je održan povodom prezentacije Sistemske dijagnostike Crne Gore koju su obavili stručnjaci Svjetske banke i koji su na osnovu te analize predstavili polja moguće saradnje u cilju

poboljšanja stanja u svim relevantnim oblastima razvoja zemlje, uključujući i obrazovanje.

Timoti Džonston, vođa tima segmenta za ljudski razvoj Zapadnog Balkana i Srednje Azije pri Svjetskoj banci, izradio je zadovoljstvo napretkom Projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“ – HERIC, koji realizuju Ministarstvo nauke i Ministarstvo prosvjete uz podršku Svjetske banke, a koji predstav-

lja dio sveobuhvatnog okvira strategija Vlade Crne Gore za evropske integracije u naučnim oblastima i oblastima nauke i istraživanja i, takođe, njene strategije za visoko obrazovanje.

On je rekao da projekt HERIC nudi rješenja za mnoge slabe tačke obrazovnog sistema u dijelu visokog obrazovanja. Takođe, pohvalio je napredak kada je u pitanju PISA testiranje.

Razgovarano je i o problemu neusklađenosti po-

U Resursnom centru za đecu i mlade „Podgorica“ obilježen Međunarodni dan osoba sa invaliditetom

UČENICI ISKAZALI TALENAT U MUZICIRANJU, GLUMI I RECITOVAЊU

Ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović uručio direktorima tri resursna centra tri interaktivne table

Direktor Resursnog centra „Podgorica“ Zoran Bošković podsetio da su štampane Konvencije na Brajevom pismu o pravima deteta (siže za đecu) i o pravima osoba sa invaliditetom

Đaci OŠ „Vladimir Nazor“ poklonili đeci Resursnog centra „Podgorica“ slatkiše

POKAZALI KREATIVNOST: Orkestar saveza slijepih Crne Gore

Prigodnim programom učenika, u Resursnom centru „Podgorica“ obilježen je Međunarodni dan osoba sa invaliditetom. Svečanosti su, pored ostalih, prisustvovali ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović, sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović, predstavnica OSCE-a Milena Čeranić, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore Goran Macanović, rukovodioci osnovnih škola „Pavle Rovinski“, „Božidar Vuković Podgoričanin“ i „Vladimir Nazor“, te rukovodioci resursnih centara.

O značaju obilježavanja Međunarodnog dana oso-

ba sa invaliditetom govorio je ministar Suad Numanović. Kao znak pažnje prema učenicima i đeci sa smetnjama u razvoju, on je direktorima tri resursna centra uručio tri interaktivne table koje će zaposleni i učenici koristiti u nastavnom procesu.

Direktor Resursnog centra „Podgorica“ Zoran Bošković zahvalio se na vrijednim nastavnim sredstvima koje su resursni centri dobili od Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Misije OSCE-a. On je podsetio da su u cilju poštovanja ljudskih prava, u Resursnom centru „Podgorica“ u prethodnom periodu štam-

pane Konvencije na Brajevom pismu o pravima deteta (siže za đecu) i o pravima osoba sa invaliditetom (kratka verzija).

Učenici Resursnog centra „Podgorica“ i Resursnog centra „1. jun“ izveli su program kojim su iskazali svoj talent u muziciranju, glumi i recitovanju. Orkestar Saveza slijepih Crne Gore je svojom kreativnošću prisutnima pokazao dar izvođenjem bogatog muzičkog programa.

Učenici OŠ „Vladimir Nazor“ poklonili su đeci Resursnog centra „Podgorica“ slatkiše koje su sakupili zajedno sa svojim drugarima u školi.

Mirjana Vučinić

ANIMIRANJE PRIVATNOG SEKTORA ZA ZAPOŠLJAVANJE ŠTO VEĆEG BROJA MLADIH LJUDI: Sa sastanka

nude i tražnje na tržištu rada pri čemu su predstavnici Ministarstva istakli da je jedan od ključnih ciljeva reforme obrazovanja stvaranje uslova za kvalitetno sticanje znanja, vještina i kompetencija koje će omogućiti veću mobilnost i konkurentnost na tržištu rada, a i odgovoriti njegovim potrebama.

Generalna direktorka Direktorata za visoko obrazovanje Mubera Kurpejović pred-

stavila je Program stručnog ospozobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem čiji je cilj usmjeren na pružanje podrške visokoškolcima u sticanju odgovarajućih praktičnih znanja, koja bi im omogućila veću konkurentnost na tržištu rada, s jedne strane, kao i animiranje privatnog sektora za zapošljavanje što većeg broja mladih ljudi i otvaranje novih radnih mještva, s druge strane.

Generalni direktor Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić istakao je da je prioritet Ministarstva unaprijeđenje stručnog obrazovanja, na čemu se radi i podizanje svijesti građana o značaju ovog vira obrazovanja. On je istakao da bi pomoći Svjetske banke u realizaciji aktivnosti bila od velikog značaja.

Lj. V.

Osnovano Udruženje nastavnika italijanskog jezika Crne Gore

STRUČNO USAVRŠAVANJE U PRVOM PLANU

Ciljevi asocijacije: popularizovanje italijanskog jezika i kulture u Crnoj Gori, bavljenje pitanjima i problemima izučavanja ovog jezika u osnovnim i srednjim školama, saradnja sa drugim udruženjima, organizacijama i pojedincima od interesa za struku, organizacija raznih događaja i školskih manifestacija

Za predsednicu je izabrana Katrina Berišaj

U saradnji sa Zajednicom Italijana u Crnoj Gori, u Kotoru je realizovan kurs stručnog usavršavanja za nastavnike, koji su vodili priznati profesori Univerziteta za strance u Sjeni, Dr. Donatella Troncarelli i Dr. Sergio Carapelli

KAKO IZABRATI PRIRUČNIK I TEKSTOVE U NASTAVI I KONKRETNOM PRIMJENI TEHNICKA I METODA RADA PRILIKOM PREDAVANJA JEZIKA: Sa seminara u Kotoru

Nedavno je osnovano Udruženje nastavnika italijanskog jezika Crne Gore (Associazione degli Insegnanti di Lingua Italiana del Montenegro), kao stručna, nevladina, nepolitička i nestranačka organizacija. Više je razloga za njegovo osnivanje, a članovi udruženja sebi su postavili ciljeve – popularizovanje italijanskog jezika i kulture u Crnoj Gori, bavljenje pitanjima i problemima izučavanja ovog jezika u osnovnim i srednjim školama, saradnja sa drugim udruženjima, organizacijama i pojedincima od interesa za struku, organizacija raznih događaja i školskih manifestacija. Oni su procijenili da je trenutno najbitniji se-

gment stručno usavršavanje nastavnika italijanskog jezika u svakom pogledu, kako u zemlji tako i u inostranstvu. Izabrani su i organi upravljanja udruženjem: Skupština kojom predsedava Danijela Boškan, Upravni odbor čine profesori: Deja Piletić, Olivera Popović, Predrag Jovović, Jelena Pavićević, Nemanja Vuković, Milena Radović i Jelen Krčo, sekretar Udruženja je Nataša Raulović Dajković, a za predsednicu je izabrana Katrina Berišaj. Zvanični mail udruženja je: unijcg.allim@yahoo.com.

U saradnji sa Zajednicom Italijana u Crnoj Gori, u Kotoru je realizovan kurs stručnog usavršavanja za nastavnike, koji su

vodili priznati profesori Univerziteta za strance u Sjeni, Dr. Donatella Troncarelli i Dr. Sergio Carapelli. Oni su govorili o upotrebljivosti i domenu Evropskog okvira za strane jezike, načinu izbora priručnika i tekstova koji se mogu obrađivati u nastavi i konkretnoj primjeni tehnika i metoda rada prilikom predavanja jezika koji se posmatra kao strani jezik, L2. Sertifikate o interaktivnoj obuci je dobilo 25 profesora iz više crnogorskih gradova, a oni koji to budu željni moći će da se prijave na konkurs Univerziteta u Sjeni za ospozobljavanje nastavnika italijanskog jezika u inostranstvu.

D. B.

Novi udžbenici italijanskog jezika u osnovnim (Progetto junior 1 i 2) i srednjim školama (Nuovo Progetto italiano 1, 2, 3 i 4)

VIDEO MATERIJAL PRATI LEKCIJE

Ideja da pokrenemo inicijativu za promjenu udžbenika nametnula se kao izraz potrebe nastavnika za boljim „saradnikom“ u procesu prenošenja i usvajanja što trajnjeg znanja kod učenika

Većina kolega iz drugih škola u Crnoj Gori jedva dočekala pokretanje ovakve inicijative

Udžbenik ide u korak sa savremenim multimedijalnim nastavnim procesom tako da su bolje opremljene škole u mogućnosti da koriste LIM (Lavagna Interattiva Multimediale) koji podrazumijeva upotrebu interaktivnih tabli, a sve u cilju postizanja što upotrebljivijih i primjenjivijih znanja

Reforma obrazovnog sistema nametnula je potrebu da se postojeći udžbenik *Il mio italiano* u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica zamjeni adekvatnijim, a što je na prvom mjestu značilo da novi udžbenik mora da bude od italijanskog izdavača, pa je tako u učionice stigao udžbenik *Re* u izdanju Alma edicione iz Perude.

Vremenom se pokazalo da novi udžbenik nije u potpunosti zadovoljio kako potrebe reforme tako i potrebe samih predavača. Ideja da pokrenemo inicijativu za promjenu udžbenika nametnula se kao izraz potrebe nastavnika za boljim „saradnikom“ u procesu prenošenja i usvajanja što trajnjeg znanja kod učenika. U potrazi za novim udžbenikom pomoglo nam je iskustvo zemalja u okruženju kao i direktorka Edukativnog centra iz Podgorice Anita Bogavac. Pažnju nam je privukao udžbenički komplet *Progetto italiano* u izdanju Edilingue koji se sastoji od udžbenika *Progetto junior 1 i 2* za osnovnu školu i *Nuovo Progetto italiano 1,2,3 i 4* za srednju školu. Pokazalo se da je većina kolega iz drugih škola u Crnoj Gori jedva dočekala pokretanje ovakve inicijative. Nakon prikupljanja njihovih potpisa i mišljenja, pisanja recenzije pomenutih udžbenika za osnovnu školu (Ivana Marković, Dragana Matić) i za srednju školu (Milica Vučković) stigle smo do Zavoda za školstvo i Nacionalnog savjeta na kojem je avgusta 2014. godine prihvaćen naš zahtjev, a septembra ove godine zaživio u praksi.

Novitet u odnosu na sve ranije udžbenike je video materijal koji prati lekcije i pri tom sadrži epizode, intervjuje i kvizove. Dosadašnje iskustvo, iako istina kratko, pokazalo je da je pomenuti video materijal pravi magnet za učenike željne drugačijih, intersantnijih i aktuelnijih sadržaja u odnosu na sve već viđeno. Udžbenik ide u korak sa savremenim multimedijalnim nastavnim procesom tako

NOVINE ZANIMLJIVE UČENICIMA: Profesorice Ivana Marković i Dragana Matić

da su bolje opremljene škole u mogućnosti da koriste LIM (Lavagna Interattiva Multimediale) koji podrazumijeva upotrebu interaktivnih tabli, a sve u cilju postizanja što upotrebljivijih i primjenjivijih znanja. Još jedna prednost ovog kompleta su online aktivnosti vezane za sadržaj udžbenika i dostupne su svim učenicima.

Profesorice Ivana Marković, OŠ „Anto Đedović“ – Bar Dragana Matić, OŠ „Jugoslavija“ – Bar

13

Prosjetni rad

FEB. 2016

BROJ 41

U Skoplju održana konferencija u sklopu projekta „Podsticanje preduzetništva kod mlađih“

REFORMA OBRAZOVANJA I PROGRAMI KOJI PROMOVIŠU PREDUZETNIŠTVO

U organizaciji Britanskog savjeta u Skoplju je održana konferencija u sklopu projekta „Podsticanje preduzetništva kod mlađih“, koji se realizuje na području Zapadnog Balkana (Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Makedonija). Konferencija je navedeni

nog Balkana, koje su uključene u kreiranje i implementaciju politike o preduzetništву mlađih. Oni su tom prilikom razmjenili međusobno iskustva sa preduzetnicima i ekspertima iz Velike Britanije.

Učesnici su izvještavali i diskutovali o više tema: reforma obrazovanja i potrebe za programima koji pro-

movišu preduzetništvo; politike i mjeru koje podržavaju preduzetništvo mlađih; perspektive biznis inkubatora; EU perspektive preduzetništva mlađih kroz mreže i organizacije.

Konferencija je u ime Centra za stručno obrazovanje prisustvovao Dušan Bošković.

Lj. V.

Projekat „Nacionalni koordinator za implementaciju Evropske agende za učenje odraslih“

PODIZANJE SVIESTI O ZNAČAJU CJELOŽIVOTNOG UČENJA

M inistarstvo prosvjete realizovaće u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje projekat „Nacionalni koordinator za implementaciju Evropske agende za učenje odraslih“.

Cilj projekta je podizanje svijesti građana, posebno onih sa niskim vještinama i kvalifikacijama, o značaju učešća u aktivnostima cjeleživotnog učenja, promovisanje obrazovanja odraslih sa aspekta zapošljavanja i ličnog razvoja, posebno niskokvalifikovanih osoba, podizanje svijesti stručne javnosti o važnosti promovisanja obrazovanja odraslih i njegovog boljeg pozicioniranja u obrazovanju politici Crne Gore, kao i predstavljanje evropskih politika u cilju unapređenja crnogorske politike obrazovanja odraslih.

Tokom primjene projekta osnovaće se eksportske grupe za izvještavanje o stanju obrazovanja odraslih u Crnoj Gori, uradiće se „Vodič kroz sistem neformalnog obrazovanja“, staviti u funkciju portal o neformalnom obrazovanju u Crnoj Gori i promovisati ključna EU dokumenta u oblasti obrazovanja odraslih.

Projekat će se realizovati do novembra 2017. godine, a za njegovu realizaciju obezbeđeno je oko 34.000 eura.

Lj. V.

Počela realizacija projekta EPALE Nacionalni servis podrške (NSS) za Crnu Goru

POPULARIZACIJA OBRAZOVANJA ODRASLIH U CRNOJ GORI

Projekat se realizuje u cilju podizanja svijesti predstavnika opšte i stručne javnosti o značaju: umrežavanja institucija na planu kreiranja, organizacije i realizacije aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih, korišćenja različitih resursa za učenje, promocije obrazovanja odraslih na nacionalnom i međunarodnom nivou

Centar za stručno obrazovanje je uz podršku Ministarstva prosvjete započeo realizaciju projekta EPALE Nacionalni servis podrške (NSS) za Crnu Goru.

Projekat se realizuje u cilju podizanja svijesti predstavnika opšte i stručne javnosti o značaju: umrežavanja institucija na planu kreiranja, organizacije i realizacije aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih, korišćenja različitih resursa za učenje, promocije obrazovanja odraslih na nacionalnom i međunarodnom nivou, motivisanja opšte i stručne javnosti za korišćenje EPALE-a – višejezične elektronske platforme za učenje, promociju EPALE-a u Crnoj Gori, unaprijeđenja kvaliteta njegovog sadržaja i promocije nacionalnog sistema obrazovanja odraslih na evropskom nivou. Aktivnosti će se realizovati paralelno sa projektom Nacionalni koordinator za učenje odraslih, Radni plan Crna Gora, čija je realizacija započela u novembru 2015. godine. Na taj način doprinjeće se većoj vidljivosti i popularizaciji obrazovanja odraslih u Crnoj Gori.

Tokom realizacije projekta biće organizovan niz

informativnih aktivnosti i promotivnih kampanja u cilju upoznavanja javnosti sa planom projektnih aktivnosti, njihovom namjenom i značajem. Formirajuće se timovi multiplikatora koji će dati doprinos aktivnom korišćenju i promociji EPALE-a, pripremice se publikacija o obrazovanju odraslih u Crnoj Gori na crnogorskom i engleskom jeziku. Nastavnici koji realizuju Program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja odraslih imajuće priliku da svoj rad olakšaju dobijanjem prvog andragoškog priručnika i na taj način bi radili po sadržaju planiranog programa.

U cilju svojevrsne promocije nacionalnog sistema obrazovanja odraslih izradiće se kratki, petominutni film ili spot sa titlom na engleskom jeziku. Radiće se na izgradnji kapaciteta predstavnika NSS-a

Lj. V.

i drugih institucija sistema koje kreiraju politiku obrazovanja odraslih i realizuju njene aktivnosti. Velika pažnja biće posvećena pružanju nacionalnog doprinosa razvoju EPALE platforme kroz postavljanje blokova, resursa, vijesti, događaja i slično u čijem cilju će biti organizovani sastanci sa predstavnicima NVO sektora, lokalnih zajednica i organizatora obrazovanja odraslih.

U okviru ovog projekta Crna Gora će dobiti priliku da putem svoje nacionalne stranice na jedinstvenom EPALE portalu promoviše svoju obrazovnu politiku stavljući fokus na obrazovanje odraslih.

Projekat za koji je obezbijedeno oko 73.000 eura, biće realizovan do kraja decembra ove godine u okviru Erasmus + programa koji kofinansira Evropska Unija.

Predstavnici Crne Gore na sastanku koordinatora Servis centara u Beču

O PLANIRANIM AKTIVNOSTIMA

RAZMIJENILI ISKSUTVA: Učesnici sastanka

Beču je u organizaciji austrijske organizacije Kultur-kontakt održan sastanak koordinatora Servis centra iz šest zemalja: Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Moldavije i Albanije. Tom prilikom predstavljeni su izvještaji o radu Servis centara u prethodne dvije godine, kao i aktiv-

nosti koje se planiraju u nadrednom periodu. Predstavnici austrijskog Servis centra prezentirali su novi barkske softver koji će od ove školske godine koristiti učenici i nastavnici iz svih zemalja koje su uključene u EURO-PEN (Evropsku mrežu preduzeća za vježbu). Učesnici su bili i na Konferenciju o pre-

duzetništvu koja je organizovana povodom regionalnog projekta koji se realizuje u nekim zemljama.

Na oba skupa, kao predstavnici Servis centra preduzeća za vježbu iz Crne Gore, učestvovali su koordinatori Sandra Brkanović i Srđan Obradović.

Lj. V.

Počela realizacija projekta Indeksom do inkluzivne kulture u obrazovnovaspitnim ustanovama u Crnoj Gori

OSIGURATI SVOJ ĐECI RAZVOJNA I OBRAZOVNA POSTIGNUĆA U OKVIRU STIMULATIVNE I PRIJATELJSKE ATMOSFERE

Minstarstvo prosvjete je otpočelo sprovođenje projekta Indeksom do inkluzivne kulture u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori koji će osigurati svoj đeci, a posebno đeci osetljivijih grupa razvojna i obrazovna postignuća u okviru stimulativne i prijateljske atmosfere. Namjera je da se ojačaju institucije sistema za podršku školama, kao i da se obezbijedi podrška resursnih centara i škola sa posebnim odjeljenjima kroz kreiranje razvojnog plana.

Samim tim, 18 profesionalaca (nadzornici, savjetnici, saradnici) institucija koje pružaju podršku procesu obrazovanja (po tri predstavnika Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje), i po jedan predstavnik tri resur-

je ovih ustanova usmjereni ka daljoj samostalnoj primjeni inkluzivne politike škole.

U toku projekta biće dodatno definisani i strukturisani indikatori praćenja i vrednovanja inkluzije, podignut kvalitet usluga u tri resursna centra i sedam škola sa posebnim odjeljenjima kroz kreiranje razvojnog plana.

Polazište je upoznavanje sa Indeksom za inkluziju koji treba da bude nosilac savjetodavne funkcije

sna centra i sedam škola s posebnim odjeljenjima učestvovali su u obuci za Indeks za inkluziju u Podgorici.

Usljediće formiranje trenerских timova koji će sprovesti 10 replikacionih obuka za Indeks za inkluziju u tri resursna centra i sedam škola sa posebnim odjeljenjima: „Olga Golović“, Nikšić; „Jugoslavija“, Bar; „Njegos“, Kotor; „Ilija Kišić“, Herceg Novi; „Vuk Karadžić“, Berane; „Dušan Korać“, Bijelo Polje; „Boško Buha“, Pljevlja.

Projekat je podržan od strane Save the Children, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Nastavljena realizacija projekta „Edukacija učenika osnovnih i srednjih škola o poreskom sistemu Crne Gore“

PREDAVANJA O ZNAČAJU PLAĆANJA POREZA I NJEGOVOJ NAMJENI

Projekat osmišljen u Poreskoj upravi, uz saglasnost Ministarstva finansija, a njegova realizacija započeta u martu 2014. godine. On se u kontinuitetu realizuje već skoro dvije godine, a njime je obuhvaćeno oko 7.000 učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola

EDUKACIJA PRILAGOĐENA UZRASTU UČENIKA: Sa jednog predavanja

Minstarstvo prosvjete nastavilo je u saradnji sa Poreskom upravom Crne Gore realizaciju projekta „Edukacija učenika osnovnih i srednjih škola o poreskom sistemu Crne Gore“. Cilj projekta je upoznavanje učenika sa osnovnim pojmovima o poreskom sistemu, kao i o značaju plaćanja poreza i njegovoj namjeni. Projektom je planirano predavanje, u trajanju jednog časa, za učenike završnog razreda osnovnih i srednjih škola Crne Gore.

Projekat je osmišljen u Poreskoj upravi, uz saglasnost Ministarstva finansija, a njegova realizacija je započeta u martu 2014. godine. Ovo je prvi program ove vrste u Evropi, što je potvrđeno na Samitu zemalja Jugoistočne Evrope, održanom u Ljubljani, kao i na sastanku

evropskih poreskih uprava – IOTA, u Budimpešti.

Predavanja su održana u podgoričkim osnovnim školama „Milorad Musa Burzan“ i „21. maj“, gimnazijama „30. septembar“ u Rožajama, „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima. I učenici završnih razreda osnovnih škola „Risto Manojlović“ u Kolašinu, „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu, „Dušan Korać“ u Bijelom Polju i „Radomir Mitrović“ u Beranama imali su priliku da se upoznaju sa osnovama poreskog sistema.

Ovim projektom, koji se u kontinuitetu realizuje već skoro dvije godine, obuhvaćeno je oko 7.000 učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola. Tokom školske 2014/2015. godine održano je 118 predavanja za 6.500 učenika iz 104 škole.

Aktivnosti na realizaciji ovog projekta biće nastavljene i ove godine.

Lj. V.

Povodom Nacionalnog dana kontrole duvanskih proizvoda u Mojkovcu organizovana izložba

POBIJEDI ZAVISNOST – UDAHNI SLOBODU

Crnogorsko društvo za borbu protiv raka CDPR organizovalo je povodom Nacionalnog dana kontrole duvanskih proizvoda u saradnji sa Domom zdravlja, Opština Mojkovac i Centrom za kulturu izložbu na temu „Pobijedi zavisnost – udahni slobodu“.

U prisustvu sekretara CDPR-a Domagoja Žarkovića, zdravstvenih radnika,

učenika i profesora osnovnih i srednjih škola Mojkovca, izložbu je otvorio predsednik SO Mojkovac Slavenko Blažević, a akademski slikar i urednik likovnog programa Mladen Blažević pozdravio je prisutne.

„Pušenje je bolest zavisnosti sa najevidentnijim štetnim posljedicama po zdravlje i na žalost pušenje je najzastupljenija bolest za-

visnosti današnjice“ kazala je dr Angela Čorić iz mojkovačkog doma zdravlja.

Ona je istakla da je cilj svih prisutnih, a posebno najmlađih, bez razlike da li su pušili ili ne, da skrenu pažnju na štetne posljedice konzumiranja duvanskih proizvoda, ali na jedan malo drugaćiji način, kroz priču umjetnika, kroz upečatljive karikature.

U pošeti OŠ „Savo Kažić“ na Barutani

UPOZORILI NA ŠTETNOST DUVANSKIH PROIZVODA

Aktivisti CDPR-a posetili su OŠ „Savo Kažić“ na Barutani i razgovarali sa učenicima o problemima koje izaziva konzumiranje duvanskih proizvoda u školskom uzrastu i koliko štetno i nepovoljno utiče na mladi organizam, pogotovo u toj fazi razvoja ličnosti.

Takođe, nakon razgovora sa direktorkom škole Marinom Vujović, CDPR je svim učenicima koji su uspešno završili razred za odlično učenje i primjerno vladanje u protekloj školskoj godini poklonio knjigu za lektiru i muzički CD Dječjeg festivala „Naša radost“.

U OŠ „Vuk Knežević“ u Njegovuđi – Žabljak

UČENICIMA URUČENA LEKTIRA

SLOBODNO VRIJEME PROVODITI UZ KNJIGE: Učenici OŠ „Vuk Knežević“ sa poklonima

15

Prosveštivi rad

FEB. 2016

BROJ
41

Šekretar Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) Domagoj Žarković posetio je povodom Dana Opštine Žabljak OŠ „Vuk Knežević“ u Njegovuđi – Žabljak.

Tom prilikom razgovorano je sa direktorom škole Željkom Žugićem, učenicima i nastavnim osobljem škole o problemima koje izaziva konzumiranje duvanskih proizvoda

i koliko štetno i nepovoljno utiče na mlade, pogotovo u toj fazi razvoja ličnosti.

Uručena je i „mala“ donacija – za svakog učenika škole po knjiga za lektiru i CD „Naša radost“, sa namjerom da učenici što više obaveznog, ali i slobodnog vremena provodili uz knjige i muziku koja odgovara njihovom uzrastu.

U pošeti Domu za stare u Petrovcu

POKLONI ZA ŠTIĆENIKE I SESTRE

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su povodom blagih dana Dom za stare u Petrovcu, koji vode časne sestre Franjevke.

Oni su tom prilikom uručili donaciju koju čini komplet knjiga koji će koristiti istovremeno pacijenti i sestre koje ih paze, kao i pakete sa slatkišima i sličnim proizvodima za sve pacijente Doma i sestre.

U ovom društvu ističu da na ovaj način pokazuju starijim, nemoćnim i bolesnim koji su tu smješteni, da nisu napušteni i zaboravljeni, ali sve zahvaljujući časnim sestrama koje ih nesobično i brižljivo drže u odlično opremljenom i urednom ambijentu Doma u prelijepom Petrovcu.

PAŽNJA PREMA STARIMA I NEMOĆNIMA: Iz Doma za stare u Petrovcu

Na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću dodijeljene nagrade najboljim sportistima i sportskim novinarima u 2015. godini

NAJUSPJEŠNIJI SPORTISTA DANILO PANTIĆ

Emil Ličina, novinar agencije Mina Bussines, dobitnik nagrade za najboljeg sportskog novinara u 2015. godini, nabolji dopisnik je Vukoman Klajević iz Radija Crne Gore, a za najuspješnog mladog sportskog novinara izabran je Dušan Vujović iz TV Budva

Na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću upriličena je svečanost povodom dodjele nagrada najboljim sportistima i sportskim novinarima u 2015. godini. Organizator svečanosti, Udruženje sportskih novinara Crne Gore za najuspješnog sportistu proglašilo je Danila Pantića, džudista u kategoriji juniora iz Nikšića, koji je osvojio i zlato na prvenstvu Europe u Austriji.

Udruženje sportskih novinara dodijelilo je i plakete za izuzetan doprinos sportu. Ovogodišnji dobitnici su karatistkinja Marina Raković, jedrilčar, Milivoj Dukić, maramonka, Slađana Perunović, prvak svijeta u džiu-džicu, Dejan Vukčević, Stefan Vučotić i Lidija Jokić takmičari džiu-džice, Kristina Rakočević, atletičarka, i Danka Kovinčić, teniserka.

Pored nagrada sportista, tradicionalno su uruče-

Danilo Pantić sa peharom

ne i nagrade najboljim sportskim novinarima.

Za najuspješnog mladog sportskog novinara izabran je Dušan Vujović iz TV Budva, nabolji dopisnik je Vukoman Klajević iz Ra-

dje Crne Gore, dok je Emil Ličina, novinar agencije Mina Bussines, dobitnik nagrade za najboljeg sportskog novinara u 2015. godini.

O. Đ.

Sportski novinari sa priznanjima

Crnogorski predstavnici na Sajmu obrazovanja u Ljubljani

UPOZNALI SLOVENAČKE NASTAVNE PROGRAME I NAČIN RADA

Generalni direktor Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih Veljko Tomić, sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović i direktor Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Zoran Klikovac prisustvovali su Sajmu obrazovanja u Ljubljani.

Oni su imali priliku da se upoznaju sa programima i

nastavno-obrazovnim ciljevima slovenačkih srednjih i viših stručnih škola, fakulteta i univerziteta, kao i načinom njihovog rada.

Tokom boravka u Sloveniji oni su posetili učenike Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“, smjer restorater i menadžer kulinarstva, koji obavljaju praksu u reprezentativnim hotelima i re-

storanima na Bledu i Kranjskoj Gori. Ova obuka se realizuje na osnovu Sporazuma o saradnji koji je Škola sklopila sa školama iz ovih turističkih centara kako bi pružila priliku svojim učenicima da se stručno usavršavaju i prošire stečena znanja, vještine i praktična umijeća.

Lj. V.

KORISNO ISKUSTVO: Članovi crnogorske delegacije

„Komuna“ (Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, br. 17, decembar 2015)

PODGORICA ĆE OSTATI NAŠ SIMBOL SLOBODARSTVA, ZAJEDNIŠTVA I NAPRETKA

Decembarski broj „Komune“, časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, objavljen je u vidu specijalnog izdanja, sa povećanim brojem strana i tekstovima posvećenim Glavnom gradu Podgorici, u povođu obilježavanja 71 godišnjice njegovog oslobođenja.

„Komunu“ otvara „gradonačelnikovo slovo“, te osvrta na multikulturalnost sekretarke Sekretarijata za kulturu i sport Podgorice mr. Nele Savković Vukčević. I dok ona podseća da se u „znamenitoj pjesmi Starca Milije Ženidba Maksima Crnojevića“ pjeva o gospodstvu Podgoričana, predsednik Glavnog grada Slavoljub Stijepović ocjenjuje da „na širim prostorima ne postoji grad koji je u tolikoj mjeri pokazatelj razvoja čitavog društva, ali i svjedok ogromnog preobraznoga koji je Crna Gora napravila od oslobođenja 1944. godine“.

„Kao i uvijek kada obilježavamo neki praznik, mi se prijećemo svih onih vrijednosti koje on simbolizuje. To je još jedan znak poštovanja prema crnogorskom Narodnooslobodilačkom i antifašističkom pokretu, prema svim crnogorskim rodoljubima koji su se borili za slobodu Crne Gore i Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu i koji su ginuli na čitavom ovom prostoru“, ističe on, uz uvjerenje da će Podgorica spremno zauzeti mjesto među metropolama moderne Evrope i ostati „naš simbol slobodarstva, zajedništva i napretka“.

Prva osnovna škola u Podgorici otvorena 1879. godine

Dejan Vuković je pisao o Crnogorcima koji su činili okosnicu jugoslovenske diplomatičke, među kojima su bili Vladimir Popović, Veljko Mićunović, Danilo Lekić, Mišo Pavićević, Vladimir Rolović, Stana Tomašević i mnogi drugi. O razvoju Podgorice od najstarijih naseobina do njenih savremenih kontura pisao je Veselin Konjević.

„Prva osnovna škola u Podgorici otvorena je 1879. godine. Obavezno osnovno školovanje se uvođi za oba pola i sve vječirospovijesti, sa radom počinje čitaonica i pjevačko društvo

‘Branko’. Pojavljuje se prvi list, a 1907. godine osniva se i Niža gimnazija, koja će uskoro prerasti u osmorazrednu“, navodi on.

Stanje i mogućnosti valorizacije podgoričke Stare Varoši

Nakon prikaza simbola Podgorice, među kojima se posebno ističe Sahat-kula, sledi tekst Adela Omeragića u kojem se ovaj autor osvrnuo na stanje i mogućnosti valorizacije podgoričke Stare Varoši.

„Do sada su razne političke garniture mnogo obećavale i planirale, ali od djebla nije bilo ništa. Stara pjesma o Stari Varoši, ako se uskoro nešto ne uradi, mogla bi ostati jedini spomenik tom dijelu Podgorice, koji predstavlja staro jezgro, ali u nestajanju“, opominje on.

Svetlana Radević bila nadmoćna u svojim revolucionama

O nastanku i nestanku Mirkove Varoši pisao je Zlatko Vujić. On naglašava da je dobrih zanatlija u Crnoj Gori oduvijek bilo malo i da je knjaz Nikola morao dovesti majstore sa strane kako bi projektat ovog novog gradskog središta izveo do kraja.

Ana Dobrašinović je evocirala uspomenu na čuvenu podgoričku arhitekticu Svetlanu Kanu Radević, zahvaljujući čijim je graditeljskim kreacijama poslijeratna Podgorica postala prepoznatljiva u nekadašnjoj Jugoslaviji.

„Nije nimalo prečerano reći da je Svetlana Radević bila nadmoćna u svojim revolucionama. A kao svaka revolucija, ona stoji između onoga što se neizbjegno moralо završiti i onog što je neminovalo moralо doći“, ističe ona i dodaje da će se vrijedni objekti najbolje sačuvati sistematskim i temeljnim proučavanjem.

Nostalgični opis nekadašnjeg titogradskog korza

Život Feride – Milice Osmanić, najmlađe čerke čuvengog Sulejman-bega Osmanića, našao se u fokusu članka Ajdina Rakića, na legendu o Jelki i

Janku podsetila je mr Vanja Vučović, Aleksandra Stanković je pisala o gimnazijskim pričećnjima poznatog crnogorskog slikara Nikole Vujoševića i stomatologa dr Milenka Lainovića, dok je mr Mirko Jakovljević autor zanimljivih redova o podgoričkim godinama čuvenog botaničara Daniela Vinceka.

Poslije obimne reportaže o dodjeli prvih „Komuninih“ nagrada za očuvanje, promociju i valorizaciju kulturne baštine Crne Gore, slijedi nostalgični opis negadašnjeg titogradskog korza, išažao iz pera Radmira Hadžibegovića.

„Korzo je počinjao kod glavne Pošte, a završavao se kod Cufova ‘Čoška’. Nekoliko stotina metara, koliko je dugačka Ulica Slobode, po dvoje-troje, četvero u mimošodu, u jednom pravcu pa nazad, u suprotnoj strani ulice. Trajao je do dva do tri sata, taman koliko u prošku i pozorišne ili bioskopske predstave“, zapisao je ovaj autor.

Zivopisna galerija podgoričkih oridinala

O fenomenu „zora“ kao opjevanog podgoričkog fizičko-estetskog izraza pisao je mr Željko Rutović, navodeći da „u širem kontekstu gledano, zor svoje porijeklo vuče iz koriđena ontološkog otpora, prkosna prema svim oblicima nemaštine“. Galeriju podgoričkih oridinala predstavio je dr Goran Sekulović, a među njima se mogu naći „tajanstveni, dugovječni kuvar, sijedi, mršavi, ispijeni posetičil svih javnih priredbi, višedeničijski hotelski vratar, nonšalantni, opušteni gradski gospodin“ i mnoge druge živopisne individue.

„Miljenik je orijentir“ naslov je teksta Dražena Draškovića, a „Akrobacije za ovacije“ Zorana M. Zečevića, u kojem se ovaj autor osvrnuo na prvi aeromiting u Podgorici, koji je održan daleke 1934. godine. O „Jusovači“ – našoj „Bastilji“ – pisao je Marijan Mašo Miljić, opominjući da je ovaj objekat već godinama u agoniji i da „odbrojava svoje posljedne dane“.

Pedeset godina „srca kulture grada“

Jovan Stamatović predstavio je portret dr Nebojše Kavarića, slikara i direktora podgoričkog „Doma zdravlja“.

„Porodica Kavarić je po mnogo čemu pravi ‘primjer za primjer’. Omiljeni su u gradu, imaju širok krug prijatelja, i otac i sinovi bili su poslanici i odbornici, svi su pasionirani lovci i ljubitelji prirode...“, navodi autor.

Posljednje prošlogodišnje izdanje „Komune“ donosi još tekstove: „Strila mi ga fištila“ dr Adnana Čirgića, „Srce kulture Podgorice“ mr Amera Ramušovića (o 50 godina KIC-a „Buduće Tomović“), „Ambasadori s pjesmom“ Milorada Mića Miranovića, „Balerina sa kaldrme“ Željka Milovića, „Tirkiz za Glavni grad“ Marije Čolpe, „I kovač je gospodin u Podgorici“ Radmille Perović, „Adresa ljeputne kokotovog počinka“ Janka Nikolovskog, „Velemajstor iz Radovča“ Radmille Milošević, „Melemi i otmica“ Huseina Tužovića, „U slavu dijaloga i suživota“ dr Vladimira Vojinovića i „Štivo za sve narataje“ o foto-monografiji „Podgorica kroz vijekove – Stara Varoš i Nova Varoš“ autora Zorana Fatića.

N. N.

Časopisi: „Partner“ (Magazin o evroatlantskim integracijama, odbrani i vojski, br. 64, novembar 2015)

POZIVNICA ZA NATO ULAZNICA U DRUŠTVO SAVREMENIH DEMOKRATIJA

Ministarka odbrane u Vladi Crne Gore prof. dr Milica Pejanović Đurišić: Savremena Crna Gora ne želi biti izolovana, već aktivan učesnik, kako na regionalnom, tako i na globalnom nivou. Politička i strateška ravnodušnost nikada nam nije bila svojstvena. Na to nemamo ni pravo, jer svaki novi izazov može imati direktnе posljedice na sigurnost i bezbjednost naše zemlje i naših građana

uciniti vojni poziv znatno pri-vlačnijim.“

Crna Gora važan partner i lider u regionalnoj saradnji i zasluguje povale za sve što je dosad postigla

„Partner“ prenosi i izjave istaknutih evropskih i američkih funkcionera, koji bez razlike ocjenjuju da će pristupanje Crne Gore Sjeveroatlantskom savezu biti obostrano koristan proces.

Generalni sekretar NATO-a Jens Stoltenberg kaže da je Crna Gora „važan partner i lider u regionalnoj saradnji i zasluguje povale za sve što je dosad postigla“. Italijanski predsednik Serđo Matarela ističe da je naša zemlja primjer kako treba obnoviti nezavisnost, očuvati multietnički sklad, afirmati suživot i toleranciju i dati ključni doprinos regionalnoj saradnji, „koja je glavni preduvjet za dalju integraciju balkanskih zemalja“. Naglaši-ši da je Crna Gora ostvarila značajne rezultate u reformi najvažnijih oblasti, potpredsednik SAD-a Džozef Bajden kaže da bi članstvo naše zemlje učvrstilo njenu poziciju u evroatlantskim institucijama, doprinijelo jačanju regionalne stabilnosti i potvrđeno kredibilitet politike otvorenih vrata NATO.

„Biti vojnik u bilo kojoj zemlji i služiti svojoj državi i narodu je jedno izuzetno časno zanimanje“

Slijedi obimni intervju sa admiralom Dragom Samardžićem, načelnikom Generalštaba Vojske Crne Gore. Navodeći da su upravo NATO integracije bile generator brojnih procesa u Vojski, Samardžić ukazuje na значaj školanja i učešća u međunarodnim mirovnim misijama naših vojnika.

„Biti vojnik u bilo kojoj zemlji i služiti svojoj državi i narodu je jedno izuzetno časno zanimanje, pa tako i u Crnoj Gori. To je profesija, ali i stil života, koji zahtijeva čvrst karakter, upornost, istrajnost, odgovornost, preciznost“, naglašava on i dodaje: „Mogu slobodno reći da poziv vojnika postaje sve popularniji u Crnoj Gori. Primjera radi, vojnik po ugovoru u Vojski Crne Gore danas ima šansu da se intenzivno usavršava na profesionalnom planu i, naravno, da napreduje u službi. Siguran sam da će punopravno članstvo Crne Gore u NATO otvoriti mnoge nove mogućnosti za mlade ljude i

na provodimo zajedno u radu i druženju, pomažemo jedni drugima i prenosimo iskustva i znanja. Nadamo se da će tako biti i u budućnosti, ne samo kada su u pitanju mirovne misije, već i u privatnom životu“, navodi se u tekstu.

Nakon predstavljanja 28 kadeta i kadetkinja Vojske Crne Gore koji se školuju u inostranim vojnim akademijama, stariji vodnik I klase Dražen Barjaktarović svjedoči o situacijama u kojima pripadnici vojske pomažu građanima. Tako su se crnogorski vojnici istakli prilikom poplava, sniježnih blokada, sanacija puteva, uređivanja prostora i slično. Naredna dva članka opisuju strukturu i djelatnosti vazduhoplovnog sektora i Prve čete Pješadijskog bataljona, u autorskom tekstu Srđa Martinnović podseća na učešća Crne Gore na velikim konferencijama, dok zastavnik Miodrag Jokanović piše o vojnoj upotrebi motocikala.

Veliki odziv Crnogoraca za prvo učešće u međunarodnoj mirovnoj misiji

Magazin zatvara prvi dio feljtona o prvoj crnogorskoj mirovnoj misiji. Riječ je o slanju crnogorskih vojnika na Krit 1897. godine, kako bi se pomoglo očuvanje reda i mira.

„Ova odluka kralja Nikole nije u prvi mah našla na oduševljenje u crnogorskom narodu, iako je Crnogorci bili jasno da ponuda velikih sila čini čast njihovoj malenoj zemlji. Crnogorci su izgleda dobro upamtili da je Grčka zauzela pozitivan stav u vrijeme rata Crne Gore i Turske od 1876. do 1878. godine. Na vijest da se traže dobrovoljci za odlazak na Krit, na Cetinje se sleglo oko 5.000 Crnogoraca spremnih da se svrstaju u odred. Na daleki put bilo je spremno poći i 15.000 Crnogoraca“, naglašava autor Kosta Čakić.

N. N.

„Vaspitanje i obrazovanje“ (časopis za pedagošku teoriju i praksu, broj 3, 2015)

NEUSPJEH UČENIKA TREBA ISTRAŽIVATI KAO POJAVU KOJA SE JAVLJA U PROCESU PEDAGOŠKE STVARNOSTI

Treći prošlogodišnji broj časopisa za pedagošku teoriju i praksu „Vaspitanje i obrazovanje“ po već ustaljenom običaju donosi niz značajnih naučnih, istraživačkih, preglednih i stručnih radova, tekstova iz domena nastavno-vaspitnog rada, te prikaza zanimljivih knjiga koje se bave obrazovanjem, nasleđem i kulturnom.

Dr Željko M. Papić, m. Sc. Veljko Aleksić, m. Sc. Biljana Kuzmanović i dr Miloš Papić sa Fakulteta tehničkih nauka u Čačku objavili su pregledni naucični rad „Primjena mapa uma i konceptualnih mapa u nastavnom procesu“.

„Upotreba mapa uma je pogodan način da nastavnik podstiče razmišljanje kod učenika i integrise različite nastavne jedinice, teme ili čitave predmete. Nastavnik ovaj alat može koristiti višestruko, npr. kao sredstvo za provjeravanje postignuća učenika na kraju časa ili nastavne teme u vidu sistematizacije građiva, konstruktivnog građenja znanja, razmjene mišljenja, međusobnog učenja i pomaganja, praćenja rada drugih, kao i kreiranja novih, samostalnih ideja u zavisnosti od nastavnog predmeta“, navodi se u tekstu i dodaje da „nastavnici društvenih, ali i prirodnih nauka mogu postavljati zadatke za kreiranje mapa uma u koime će centralna tema biti aktuelno gradivo, a sporedne grane predstavljati korelaciju sa drugim temama i sadržajima“.

Pouzdan i cijelovit uvid u sve aspekte unutrašnjeg bića nastave prevazilazi mogućnosti eksternog vrednovanja i validne kontrole

Redovna profesorica na Filozofskom fakultetu u Nikšiću dr Slavka Gvozdenović pisala je o vrednovanju kvaliteta u visokom obrazovanju. Ona smatra da je glavni cilj vrednovanja visokoškolskih ustanova „u tome da primjena postupaka spoljašnje i unutrašnje provjere bude u funkciji poboljšanja kvaliteta znanja, vještina, kompetencija i razvoja ličnosti studenata“.

„Evidentno je da vrednovanje kao sastavni dio procesa obrazovanja uključuje i međuljudski odnos, a samim tim i pitanje pristupa onoga ko procjenjuje, bilo da je riječ o formativnoj i sumativnoj evaluaciji ili o postupcima interne i eksterne provjere kvaliteta. Međutim, pouzdan i cijelovit uvid u sve aspekte unutrašnjeg bića nastave prevazilazi mogućnosti eksternog vrednovanja i validne kontrole. Budući da brojni podaci kvantitativne prirode omogućuju različita poređenja i deskripcije, izvjesno je da se njima ne dopire do interpersonalnih odnosa i svaki put osobene interakcije između učesnika obrazovnog procesa koji se susreću u

različitim ulogama“, naglašava Gvozdenović.

Ono što stoji kao prepreka uvođenju principa inkluzije na nivou visokog obrazovanja u Crnoj Gori jeste nesenzibilnost društvene zajednice

O inkluziji i visokom obrazovanju u Crnoj Gori pisala je Mirjana Popović, koja ocjenjuje da je „obrazovanje najmoćniji alat koji omogućava, naročito marginalizovanim pojedincima i grupama, da izđu iz siromaštva i socijalne ekskluzije i ravno pravno učestvuju u društvenom životu zajednice“.

„Proces suštinske prilagodenosti nastavnih sadržaja na nivou visokog obrazovanja u Crnoj Gori skoro da nije ni započeo. Samo su na Filozofskom fakultetu katedre za pedagogiju, predškolsko vaspitanje i učiteljske studije uključile u kurikulum obavezne predmete kao što su metodičke inkluzivnog obrazovanja (predškolsko i specijalističke studije) i specijalna pedagogija (učiteljske studije i pedagogija). Inicijative o neophodnosti poštovanja principa inkluzije na drugim fakultetima su pojedinačne i sporadične i obično zavise od ličnog angažovanja nastavnika i izvode se i prezentuju kroz neformalne programe. Ono što stoji kao prepreka uvođenju principa inkluzije na nivou visokog obrazovanja u Crnoj Gori jeste nesenzibilnost društvene zajednice uopšte, naročito drugih studenata“, primjećuje ova autorka.

Značaj razumijevanja matematičkih pojmove i njihovo umijeće korišćenja od izuzetne važnosti za razumijevanje sadržaja iz fizike

„Analiza korelacije programskih sadržaja fizike i matematike od strane studenata fizike“ naslov je istraživačkog rada dr Branke Radulović i dr Maje Stojanović sa Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Riječ je o radu koji je nastao u okviru projekta „Kvalitet obrazovnog sistema Srbije u evropskoj perspektivi“.

„Analizom sadržaja pokazano je da postoji povezanost između predmetnih sadržaja Matematike i Mechanike i Termodynamike. Povezanost se ostvaruje kroz definicije osnovnih veličina iz Mechanike i Termodynamike, kao što su brzina tijela, ubrzanje, sila, moment sile, rad, promjena energije, koristeći matematičke operacije i matematička obilježja“, ističe se u tekstu i dodaje: „Veliku povezanost između ovih predmeta su percipirali i ispitani studenti fizike, čak preko 95% ispitanika. Primjenom jednofaktorskih analiza varijanse dobijeno je da na percepciju studenata o povezanosti matematike i fizi-

ke statistički značajno utiču konačna ocjena iz matematike i prosječna ocjena na kraju prve godine studija. Ovim je dobijeno da je značaj razumijevanja matematičkih pojmove i njihovo umijeće korišćenja od izuzetne važnosti za razumijevanje sadržaja iz fizike.“

učenje koriste štampane udžbenike. Uvođenje elektronskih udžbenika u naše škole iziskuje velike promjene u opremljenosti škola računarima, ne samo za nastavu informaticke već i drugih nauka. Analizom odgovora učenika na pitanja u anketi uočava se da oni shvata-

mjesto uz Daviča, Matića i Popu. Iako što je Miljkovićeva poezija bila 'korisnik' jednog raznovrsnog nasleđa, tako sada ona sama postaje jedno slojevito, raznovrsno, inspirativno nasleđe.“

Analiza čitanke za prvi razred osnovne škole prema standardima kvaliteta jezika i udžbenika

Studentkinja doktorskih studija učiliškog Učiteljskog fakulteta Bojana Udovičić napisala je stručni rad na temu analize čitanke za prvi razred osnovne škole prema standardima kvaliteta jezika i udžbenika. U njenom radu izvršena je analiza ove čitanke kao najzastupljenijeg udžbenika iz srpskog jezika, u skladu sa standardima o kvalitetu jezika udžbenika.

„Standard kvaliteta jezika udžbenika je u velikoj mjeri zadovoljen. Kriterijumi po kojima je tekst analiziran su: poštovanje jezičke norme, objašnjenje nepoznatih riječi i kontrola dužine rečenice. Poštovanje jezičke norme je apsolutno zadovoljen kriterijum, samim tim što je 80% tekstova predviđeno planom i programom Ministarstva prosvjete

i mora biti zastupljeno u udžbenicima. U analiziranim tekstovima zapažen je zadovoljavajući broj nepoznatih riječi koji je sadržan u ovom udžbeniku. Učenici nijesu preopterećeni nepoznatim riječima, jer ih nema previše. Dužina rečenice je kriterijum koji je u ovim analiziranim tekstovima najmanje zadovoljen“, ocjenjuje se u tekstu.

Uspjeh učenika u školskom učenju zavisi od mnogih međusobno povezanih činioča

Poezija kultnog pjesnika Branka Miljkovića našla se pod lupom rada Veselina Bulatovića, studenta doktorskih studija na Učiteljskom fakultetu u Užicu i direktora OS „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu. On podseća da „na apstraktnom poprištu Brankovog predjela bitnosti ima mesta samo za jednu, jedinstvenu dramu“.

„Kroz vratu i cvijet, kamen i vazduh, vodu i miris, pticu i prazninu, zemlju i šumu, vjetar i zvijezdu, uz stalno i magično prisustvo 'Neukrotive riječi', odvija se spor bića i ne-biće, oblikuje se problematika ogoljene egzistencije čije su odrednice: praznina, Nada, ništavnost, ali i pripadnost opštem životnom procesu; ta egzistencija dijeli sudbinu elemenata od kojih je i sam svijet sačijen. Sve je u sjenci smrti i sve je u naporu da se ta sjenka učini priznatim dijelom života“, navodi Bulatović, dodajući: „Još za života, Branko je nazvan 'princem pesnika' mlađe generacije. Miljković postaje uzor koji nalazi svoje

lja u procesu pedagoške stvarnosti“.

Internet može biti i vrlo opasan jer pruža lak način za distribuciju zlonamjernih programa

Nada Orbović se potpisuje kao autorka korisnog rada o kompjuterskim virusima i antivirusnim zaštitama. Prema njenom mišljenju, internet, sa svim mogućnostima koje nam pruža, može biti i vrlo opasan jer pruža lak način za distribuciju zlonamjernih programa.

„Zadatak zlonamjernih programa može biti od kraće povjerljivih podataka, pa do korišćenja inficiranog računara za slanje neželjenih e-mail poruka (spam), ili korišćenje inficiranog računara za izvršenje drugih zlonamjernih akcija koje mogu uključivati i napad na vebsoftvere i vebservere, kao i otvaranje 'zadnjih vrata' (backdoor), čime se napadaču omogućava pristup inficiranom računaru“, upozorava Orbović.

Temelj-svjedok obrazovanja koji upućuje na brojne materijalne i duhovne vrijednosti Gornjeg Bihora

17

Prosjetni rad

FEB. 2016
BROJ 41

U rubrici Prikazi mr Nikola Raičević je pisao o knjizi „Razvoj školstva u Gornjem Bihoru – 110 godina škole u Petnjici“ autora Šata Ajdarpašića, profesora ruskog jezika i književnosti.

„Ova monografija je svojevrstan temelj-svjedok obrazovanja koji upućuje na brojne materijalne i duhovne vrijednosti Gornjeg Bihora. Samim tim ona je značajno pedagoško djelo, od značaja kako za akademsku javnost, tako i za sve učesnike vaspitno-obrazovnog rada“, ističe ovaj autor.

Magična nit Ljuškovićevog prioprijedanja – „čovjekova nasušna potreba za pričom“

O knjizi „Vjetar i raž“ Bešira Ljuškovića, koju je objavila beogradска „Čigoja stampa“, osvrta se Jovanka Vukanović.

„Kroz projekciju usmeno predanja, život je, po pravilu, uvijek imao maštovitiju i zavodljiviju verziju nego u svojoj neposrednoj pojavnosti. Upravo je maštovitost širila granice života, kao i njegovog tumačenja. Otuda je bilo i očekivano što je iz takvog osjećanja krenula centralna, magična nit Ljuškovićevog prioprijedanja – ‘čovjekova nasušna potreba za pričom’ koja, sama po sebi, predstavlja memoriju, trag i zapis prošlog“, naglašava ona.

Na kraju „Vaspitanja i obrazovanja“ nalazi se In memoriam posvećen prof. dr Miljanu Radoviću o kojem je pisao dr Draško Došljak, kao i Mirku Đuranoviću čiji je život i djelo evocirao dr Čedo Bogićević.

N. N.

Naučna pismenost i socio-konstruktivistička perspektiva

Slijedi naučni rad „Naučna pismenost i socio-konstruktivistička perspektiva“ autorki Slobodanke Antić i Ane Pešikan, koji je preuzet iz časopisa „Psihološka istraživanja“. „Karakteristike kulture u kojoj živimo traže široku akciju za podizanje osnovne funkcionalne, kao i naučne pismenosti svih građana. Nijedna do sadašnja obrazovna reforma koja je htjela da razvija NP nije rešila problem kako da se osigura naučna pismenost odraslih (Shamos, 1995). Ako savremeno društvo zaista hoće da bude budući pasivni posmatrači u nastavi, već aktivni učesnici koji učenje prilagođavaju svojim mogućnostima, interesovanjima i potrebama“, napominju autorce.

ju suštinu i značaj primjene elektronskog udžbenika u nastavi biologije. Oni prihvataju prednosti korišćenja elektronskog udžbenika i ne žele da budu

pasivni posmatrači u nastavi, već aktivni učesnici koji učenje prilagođavaju svojim mogućnostima, interesovanjima i potrebama“, napominju autorce.

Miljković postaje uzor koji nalazi svoje mjesto uz Daviča, Matića i Popu

Poezija kultnog pjesnika Branka Miljkovića našla se pod lupom rada Veselina Bulatovića, studenta doktorskih studija na Učiteljskom fakultetu u Užicu i direktora OS „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu. On podseća da „na apstraktnom poprištu Brankovog predjela bitnosti ima mesta samo za jednu, jedinstvenu dramu“.

„Kroz vratu i cvijet, kamen i vazduh, vodu i miris, pticu i prazninu, zemlju i šumu, vjetar i zvijezdu, uz stalno i magično prisustvo 'Neukrotive riječi', odvija se spor bića i ne-biće, oblikuje se problematika ogoljene egzistencije čije su odrednice: praznina, Nada, ništavnost, ali i pripadnost opštem životnom procesu; ta egzistencija dijeli sudbinu elemenata od kojih je i sam svijet sačijen. Sve je u sjenci smrti i sve je u naporu da se ta sjenka učini priznatim dijelom života“, navodi Bulatović, dodajući: „Još za života, Branko je nazvan 'princem pesnika' mlađe generacije. Miljković postaje uzor koji nalazi svoje

VIJESTI IZ ŠKOLA

Princ Nikola Petrović Njegoš posjetio Komane, centar Katunske nafije, gdje je Osnovnoj školi „Boško Radulović“ uručio donaciju Fondacije „Petrović Njegoš“ u iznosu od 3.000 eura

TREBA POMAGATI LJUDIMA KOJI ŽIVE NA SELU I ČUVAJU IDENTITET I TRADICIJU

Princ Nikola: Obrazovanje je najvažnija stvar za društvo i mislim da tradicionalni ruralni ambijenti moraju da se čuvaju

Direktorica OŠ „Boško Radulović“ Žana Jovanović: Nama je svaka pomoć dobrodošla. S obzirom na to da je riječ o maloj školi, mi raspolazemo sredstvima Ministarstva koja su namjenska

Član Savjeta Fondacije Branislav Radulović: Princ Nikola i Fondacija „Petrović-Njegoš“ su i ranije pomogli nekoliko škola i nastavice te aktivnosti

BLIZU KORIJENIMA I PORODICI: Sa dočeka princu Nikoli

18

Prosjetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

Princ Nikola Petrović Njegoš obišao je Komane, centar Katunske nafije i tom prilikom posjetio Osnovnu školu „Boško Radulović“ kojoj je ispred Fondacije „Petrović Njegoš“ uručio donaciju od 3.000 eura. Riječ je o jednoj od najstarijih škola u Crnoj Gori, kojoj će zbog lošeg stanja ova vrijedna donacija i te kako pomoći.

Princ Nikola je donaciju lično uručio direktorici Škole Žani Jovanović i predsedniku Školskog odbora Đuru Raduloviću.

„Uvjek mi je drago kada idem po crnogorskim selima. Mislim da je veoma važno da čuvamo svoje škole. Obrazovanje je najvažnija stvar za društvo i mislim da tradicionalni ruralni ambijenti moraju da se čuvaju. Treba pomagati ljudima koji tu žive i čuvaju identitet i tradiciju. Svijet je veliki, a bez sela i naših kuća nijesmo niko ni ništa“, ocijenio je princ.

Pomoći će biti iskorišćena za zamjenu dotrajalih prozora

Direktorica Jovanović je najavila da će novčana pomoć biti iskorišćena za zamjenu dotrajalih prozora.

„Još tražimo adekvatnog izvođača rada. Nama je svaka pomoć dobrodošla. S obzirom na to da je riječ o maloj školi, mi raspolazemo sredstvima Ministarstva koja su namjenska. Vodovod je već počeo radove, tako da očekujem da ćemo se uskoro priključiti na gradski vodovod i da će to funkcionalisati svih sedam dana u nedelji. Trenutno vodu imamo dva dana u nedelji i riječ je o tehničkoj vodi“, podsetila je ona.

Tradicionalna dobrodošlica potomku slavne crnogorske dinastije

Član Savjeta Fondacije „Petrović-Njegoš“ Branislav Radulović istakao je da je ovo samo jedna u nizu njihovih donacija.

„Princ Nikola i Fondacija Petrović-Njegoš su i ranije pomogli nekoliko škola i nastavice te aktivnosti. Princ je u okviru programa pomoći lokalnim samoupravama obišao skoro sve gradove na severu Crne Gore, tako da je dolazak u Komane i pomoći školi samo jedna od akcija koje su planirane za naredni period“, kazao je on.

Dolazak princa Nikole u jednu od četiri nafije Stare Crne Gore bio je propočaćen tradicionalnom dobrodošlicom, za što je princ sa ushićenjem ustvrdio: „Nemam riječi da kažem koliko sam sada emotivan i svaki put kada idem u ovakve pošete sve sam bliži svojim korijenima i porodicu“. N.N.

Toplifikacija područnog odjeljenja Osnovne škole „Dušan Bojović“ u Liverovićima (Župa Nikšićka)

SAVREMENO GRIJANJE NA PELET

Objekat Područnog odjeljenja Osnovne škole „Dušan Bojović“ u Liverovićima (Župa Nikšićka) uskoro će dobiti savremeno grijanje, zahvaljujući projektu koji su inicirali organizacija „Župa u srcu“ i uprava škole. Prema riječima Jova Radulovića iz organizacije „Župa u srcu“, biće ugrađen najsavremeni sistem grijanja na pelet.

Za realizaciju ove ideje obezbjedeno je 12.000 eura. Najveći iznos odnosi se na nabavku opreme koju je finansiralo Ministarstvo ekonomije preko Direktora za energetsku efikasnost, donacijom Vlade Luksemburga. Nabavka dimnjaka do-

PROJEKT VRIJEDAN 12.000 EURA: Školska zgrada u Liverovićima

nacija je Ministarstva prosvjete, dok je izradu projekta, dio materijala i kompletno izvođenje radova obez-

bijedila firma „Timing“ iz Podgorice.

Tekst i slika:
Blagota Koprivica

OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici

MODERNA VASPITNO-OBRAZOVNA USTANOVA

Brojnim aktivnostima, prije svega, kulturno-umjetničkim programima popularišu učeničko stvaralaštvo u svim vaspitno-obrazovnim oblastima. Učenici postizali brojne uspjehe na svim poljima znanja i stvaralaštva

STRUČNO OSMIŠLJENE ŠKOLSKE MANIFESTACIJE: Sa završne priredbe u okviru Decembarskih dana kulture

Osnovna škola „Pavle Rovinski“ iz Podgorice izrasla je tokom dodecenjskog rada u modernu vaspitno-obrazovnu ustanovu koja se može pohvaliti brojnim aktivnostima kojima se promovišu učeničke i nastavnicike kompetencije. Tu su, prije svega, kulturno-umjetnički programi koji popularišu učeničko stvaralaštvo u svim vaspitno-obrazovnim oblastima. Poznato je da su u protekle dvije decenije naši učenici postizali brojne uspjehe na svim poljima znanja i stvaralaštva. Otkrivali smo talente za oblast likovne i muzičke umjetnosti, književnosti, sportsa i tehničke čiji su rezultati potvrđeni širom Crne Gore, ali i šire. Naši učenici su učili i usavršavali se u jednom podsticajnom ambijentu, autori su zbirkama pjesama, urednici školskih publikacija, članovi renomiranih svjetskih obrazovnih ustanova i sportskih klubova. Dosta pažnje posvećuju humanitarnom radu – organizuju akcije prikupljanja pomoći za ugrožene. Brojna priznanja koja krase školski enterijer dobili smo od društvenih organizacija i pojedinaca za rezultate postignute na takmičenjima i druženjima.

Saradnja sa društvenom sredinom jedan je od dominantnih ciljeva u našim programima, otvorenost za nove ideje odlikuje sve oblike nastave i vannastavnih aktivnosti.

Promovisana Monografija škole

Naši učenici i nastavnici imaju podršku svih subjekata, a prije svega direktorice Marijane Papić koja je, i pored svih obaveza, uspjela pripremiti Monografiju škole promovisana na posebnoj svečanosti. Riječ recenzenta Zoje Bojanović Lalović je doprinijela da svi koji u rukama budu imali ovu vrijednu knjigu jasno uvide bogatstvo koje se neguje kod nas. Posebno je istakla naše napore da otkrivamo darovite što je definisala kao filigransko umijeće.

U školskoj biblioteci priredba „Upoznajmo naš grad“

HUSEIN TUZOVIĆ O PODGORICI

U školskoj biblioteci organizovana je priredba pod nazivom „Upoznajmo naš grad“ koja je još jednom pokazala da su naši nastavnici neumorni kada je u pitanje osmišljavanje vannastavnih aktivnosti. Gorданa Vujišić, profesor istorije i geografije, pozvala je u goste starog Podgoričanina Huseina Tuzovića, koji je, obraćajući se prisutnima napravio prešek istorijskih događaja na području sadašnje Podgorice.

Nastavnici se stalno usavršavaju, uče i dalje i više i stiču nova iskustva na brojnim obukama organizovanim od strane relevantnih institucija. Nije zapostavljen ni rad u bazi. Tim profesionalnog razvoja na nivou škole (PRNŠ) na čelu sa pedagogom Renom Rakčevićem aktivan je i svačake školske godine se određuju prioriteti s ciljem unapređivanja, prije svega redovne nastave, a zatim i svih drugih oblasti koje su bitne za ukupni razvoj dece u svim segmentima.

Organizuju školske manifestacije na kojima predstavljaju rezultate rada nastavnika, učenika i stručnih saradnika. One su bogato i stručno osmišljene o čemu svjedoče utisci gostiju i profesionalaca zaduženih za praćenje rada škola.

Samo u ovoj školskoj godini obilježili smo: prijem pravaka, Dan roditelja, Dječiju nedjelju, Decembarske dane kulture, a u narednom periodu planirali smo još niz oglednih časova i ostalih inovacija. U okviru Decembarskih dana kulture posebno se istakla završna priredba i izložba drvenih skulptura čiji je autor profesor fizičke kulture Momir Rakočević. Svečano druženje je upriličeno pod nazivom „Tamo negdje na sjeveru“ u prisustvu brojnih zvanica: prosvjetnih radnika, učeničkih roditelja i učenika naše škole. Program je počeo nastupom školskog hora i najavom direktorce, slijedio je recital koji se smjenjivao sa horškim tačkama, potom crnogorsko kolo, pozdravna

riječ autora uz dirljiv govor u kome je istakao svoje zadovoljstvo i zahvalio se kolegama koji su mu i ovoga puta izašli u susret.

Takmičenja, konkursi, bazari

I ostale aktivnosti doprinose da uvijek bude radna atmosfera, entuzijazam na visokom nivou, timski rad kvalitetno zastupljen, a medijska podrška neizostavna. Nedavno su održana školska takmičenja u znanju iz više nastavnih oblasti, učenici učestvuju na brojnim konkursima, održali smo nekoliko bazara na kojima su izlagani radovi kreirani od strane naših učenika i nastavnika.

Jednako smo otvoreni za čuvanje vrijednih tečajeva iz prošlosti kao i za prihvatanje savremenih konstruktivnih prijedloga u smislu organizacije rada u školi, vaspitno-obrazovnog rada sa učenicima, rada stručnih organa, saradnje sa društvenom sredinom i sl. Zahvaljujući sve-mu tome, ova škola je dobila epitet: model škola za inkluziju, rasadnik talenata, škola po mjeri deteta. Zaslužujemo još jedan s obzirom na prioritetni cilj našeg vaspitno-obrazovnog djelovanja – znanje. Mi smo postali laboratorija znanja koje zajedno stičemo u školskim aktivnostima realizovanim uz podršku svih koji prepoznaju značaj individualnog i kolektivnog cjeolživotnog učenja za razvoj naše zajednice.

Mr Rada Vlahović, psiholog

Resursni centar za đecu i mlade „Podgorica“ obilježio svoj dan

ENTUZIJAZMOM I STRUČNOŠĆU DO USPJEHA

Direktor Zoran Bošković: Tokom rada ustanova je stalno razvijala svoju djelatnost i za svoj rad dobila najviša priznanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja dece sa smetnjama u razvoju. Pored vaspitanja, obrazovanja i rehabilitacije zaposleni su uvijek spremni da daju sve od sebe kako bi đeci uljepšali život

DECENJE HUMANE, VASPITNE I OBRAZOVNE ULOGE U OBRAZOVANJU ĐECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU: Sa svečanosti

Prigodnom svečanosti u prisustvu brojnih gostiju, predstavnika državnih institucija, zaposleni i učenici Resursnog centra „Podgorica“ obilježili su 67 godina postojanja.

Pozdravljajući prisutne, direktor Zoran Bošković je istakao da je svaka godina u radu Resursnog centra bila godina teškoća, izazova, ali

i pregalštva i uspjeha. „Tokom rada ustanova je stalno razvijala svoju djelatnost i za svoj rad dobila najviša priznanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja dece sa smetnjama u razvoju. Rad zaposlenih zahtijevao je entuzijazam, ljubav i stručnost. Pored vaspitanja, obrazovanja i rehabilitacije zaposleni su

uvijek spremni da daju sve od sebe kako bi đeci uljepšali život. Prethodne tri godine djelatnost Resursnog centra proširila se na pružanje servisa rane intervencije predškolskim ustanovama i individualne tretmane osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori. Uspostavljena je saradnja sa mnogim obrazovnim

ustanovama u Crnoj Gori, kako bi kroz rad mobilnih timova podstakli kvalitetno obrazovanje dece sa smetnjama u razvoju. Inicijatori smo snimanja udžbenika u DEJZI (DAISY) formatu uz podršku UNICEF-a i Ministarstva prosvjete. Do sada su snimljene čitanke od četvrtog do devetog razreda osnovne škole. Izuzetnu pažnju poklanjam paraolimpijskom sportu. Sportisti iz Ustanove učestvuju na brojnim domaćim i međunarodnim takmičenjima u raznim disciplinama. Sve pomene aktivnosti, inicijative, uspješne rezultate, prethodne i buduće projekte, ostvarujemo timski, krajnje odgovorno i profesionalno“, istakao je direktor Bošković.

Dan Ustanove čestitao je generalni direktor Direktorata u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomicić.

Predsednik Školskog odbora Željko Rutović je istakao humanu, vaspitnu i obrazovnu ulogu zaposlenih u obrazovanju dece sa smetnjama u razvoju.

Svečanost su uveličali učenici interesantnim i kreativnim kulturno-zabavnim programom.

Mirjana Vučinić

OBRAZOVALI SE POKLONIMA: Đaci sa učiteljicom i Đedom Mrazom

Područno odjeljenje OŠ „Polica“ „Dragosava – Mašte“ priredilo je za roditelje i mještane ispraćaj stare i doček Nove godine pod nazivom „Sedam priča Stare godine“ sa željom da „nam i nova bude srećna i vesela“.

Prisutne je pozdravila profesorica razredne nastave Milica Kukalj Miketić, a za-

tim je sedam njenih učenika pričalo vedre i vesele priče. Svečanost je uveličao Đed Mraz koji je podijelio poklonne dācima.

Program je završen novogodišnjom pjesmom koju su deca otpjevala po vlastitom izboru.

Novinarska sekcija

Obrazovni centar u Plužinama

UZ DOBRU ORGANIZACIJU I POSVEĆENOST NASTAVI USPJEH JE ZAGARANTOVAN

Direktorka Gordana Radović: Iako složena ustanova, Obrazovni centar permanentno postiže vidne rezultate kako u oblasti nastavnih, tako i vannastavnih aktivnosti

U Obrazovnom centru u Plužinama organizovan je novogodišnji bazar u kojem su učestvovali svi učenici osnovne i srednje škole, područnih odjeljenja, kao i malih izdajeg vrtića. Bazar

su posjetili građani Plužina, nastavnici i roditelji, a učenici su sakupili određenu svotu novca, koju će potrošiti za vannastavne aktivnosti, prema dogovoru sa svojim odjeljenskim starješinama i upravom škole.

Kako kaže direktorka Gordana Radović, bazar je organizovan s ciljem da učenici prepoznaaju što je to preduzetništvo i da pokažu preduzetnički duh, kreirajući proizvode da Novu godinu koje su kasnije prodavali. Organizovan je i maskenbal za sve učenike škole, kao i za mališane iz dječjeg vrtića. Na maskenbalu su bili pozvani roditelji učenika, kao i ostali građani. Za najbolje maske primljene su prigodne nagrade.

Istog dana, učenici Obrazovnog centra pripremili su kulturno-umjetnički program, kojem su, osim učenika i nastavnika škole, prisu-

stvovali roditelji i ostali građani. Đeca su, kako ističe direktorka Radović, pokazala kreativnost, maštovitost, kao i različite talente.

Da podsetimo, Obrazovni centar je formiran 2009. godine u skladu sa racionalizacijom školske mreže i smanjenjem broja učenika i u njegov sastav ušli su: Dječiji vrtić „Jaglika Adžić“, OŠ „Braca Topalović“ sa devet područnih odjeljenja, Gimnazija, Stručna škola i Dom učenika. „Iako složena ustanova, Obrazovni centar permanentno postiže vidne rezultate kako u oblasti nastavnih tako i vannastavnih aktivnosti. Radi se u dvanaest objekata koji svojim izgledom mogu poslužiti kao primjer drugim u kakvim uslovima treba raditi“, ocjenjuje direktorka Gordana Radović.

Osnovno obrazovanje

Inače, prva škola u ovom kraju počela je da radi školske 1883/84. godine na Go-

UČENICI POKAZALI PREDUZETNIČKI DUH: Sa novogodišnjeg bazara

ransku, prvi učitelj bio je Obren Niković, plemeniti kapetan. Škola je povremeno, zbog raznih istrijkih dešavanja, prekidala rad. Jedno vrijeme nastava se izvodila u konacima Pivskog manastira. Školske 1946/47. godine uvedena je sedmorazredna nastava, koja je školske 1950/51. godine prerasla u osmorazrednu nastavu.

Nastava u školi na Goransku se redovno održavala do jeseni 1962. godine kada se preselila u novu, savremeno opremljenu školsku zgradu u starim Plužinama, koje su bile administrativno-politički centar Pive. Posljednje

školsko zvono učenici su u školi u starim Plužinama čuli 19. novembra 1975. godine, kada se škola seli u novo naselje. U Plužinama se organizuje osnovno osmogodišnje obrazovanje.

Srednje opšte i stručno obrazovanje

Školske 1976/77. počela je sa radi škola usmjerenog srednjeg obrazovanja i vaspitanja, u kojoj je nastava izvođena u prva dva razreda zajedničkih osnova.

Školske 1985/86. godine počela je da radi Gimnazija, prirodno-matematičkog smjera, kao područno

odjeljenje Gimnazije Nikšić i trogodišnje obrazovanje za elektromehaniciara mašina i opreme. Program ekonomsko struke i trogodišnja škola za elektromontera realizuje se od školske 1989/90. godine. Od školske 1991/92. godine Gimnazija radi kao samostalna obrazovna ustanova koju sada pohađa 66 učenika, prvi razred 13, drugi 11, treći 18 a maturanata je 24.

Đečji vrtić formiran je 1989. godine i radi u novosagrađenom objektu. Objekat Vrtića može primiti 80-dece na cijelodnevni boravak.

Blagota Koprivica

OKO 400 ĐAKA U VRTIĆU, OSNOVNOJ I SREDNJIM ŠKOLAMA

Ove školske godine u matičnoj osnovnoj školi nastavu pohađaju 193 đaka, u devet područnih odjeljenja 22: Bezuje (četiri učenika), Borkovići (2), Goransko (3), Mratinje (2 a), Piščić (1), Rudinice (2), Smrječno (3), Barni Do (2) i Dubljevići (3 učenika).

U gimnaziji je 66, a srednjoj stručnoj školi 22 đaka. U dječiji vrtić upisano je 28 dece, dok u Domu stanuju 24 učenika: 15 osnovnog obrazovanja i vaspitanja (od V do IX razreda) i devet učenika srednjeg opštег i stručnog obrazovanja.

Direktorka Gordana Radović

Obilježena Globalna nedjelja preduzetništva PREDSTAVLJEN PROJEKT „OD IDEJE DO BIZNISA“

Povodom obilježavanja Globalne nedjelje preduzetništva, profesori i učenici Gimnazije „30. septembar“ pripremili su prigodan program.

U prvom dijelu programa bilo je riječi o preduzetničkom učenju u obrazovnom sistemu Crne Gore, njegovom značaju za učenike i profesore i načinima njegove realizacije kroz nastavne sadržaje. U drugom dijelu programa, učenici su kroz prezentaciju projekta „Od ideje do biznisa“ predstavili aktivnosti koje su se dešavale u školi u prethodnom periodu, a pripadaju oblasti preduzetničkog učenja.

Pokretači Globalne nedjelje preduzetništva su Kaufman fondacija iz SAD i Make Your Mark iz Velike Britanije.

Globalna nedjelja preduzetništva ima cilj da poveže mlade ljudi iz cijelog svijeta u pogledu pronalaženja novih ideja, da se povežu preduzeća, institucije, vlade, NVO, mediji, da rade zajedno na njegovanju preduzetničkih ideja, da utiču na starije preduzetnike, da savjetuju mlade u ostvarivanju svojih preduzetničkih snova, da informišu lidere država da je preduzetništvo ključ ekonomskog razvoja jedne zemlje i da se omogući različitim nacijama da uče jedni od drugih o politici i praksi preduzetništva.

U realizaciji programa učestvovali su profesori: Adisa Malagić, Muhamed Šaljić, Seida Dacić i učenici: Haris Kalač, Emina Balota, Belma Kalač i Azra Sutović.

Seminar „Vršnjačka edukacija u prevenciji vršnjačkog nasilja“ POLAZNICI DOBILI SERTIFIKATE

Učenice Gimnazije „30. septembar“ Amra Tahirović i Amina Kardović učestvovali su na seminaru u Baru „Vršnjačka edukacija u prevenciji vršnjačkog nasilja“ u organizaciji NVO Prima, Aide Perović Ivanović. Cilj seminara, koji je okupio 25 učesnika iz svih gradova Crne Gore, bio je da edukuje i osposobi učesnike da utiču na suzbijanje nasilja. Kroz kreativne radionice, neformalnu edukaciju, i druženje učili su o nasilju, vrstama nasilja, posljedicama koje nosi, kao i načinu na koji se ono sprječava i suzbija. Po završetku seminara polaznici su dobili sertifikate, zadovoljni stečenim znanjem, ali i prijateljstvima vratili se da sva iskustva prenesu na svoje vršnjake u školi.

Obilježen Međunarodni dan volontera RADIONICA O KONFLIKTIMA

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana volontera, volonteri ove škole (IV razred) i OŠ „Bratstvo i jedinstvo“ (IX razred) pripremili su radionicu o konfliktima da su učenici kroz igranje uloga (skećeve) pokušali da riješe određene konfliktnе situacije. Zatim su diskutovali o uzrocima konfliktata, načinima njihovog rješavanja ali i davali savjete za prevazilaženje konfliktnih situacija. Na kraju su svih zajedno pogledali prezentaciju o konfliktima koju su pripremili učenici trećeg razreda: Haris Murati, Dino Čolović, Amar Šutković i Naser Zejnelović. Program su vodili Sajma Pepić i Numan Nokić. Moderatori radionice bili su: Amra Tahirović i Ersan Durović.

Profesori Adisa Malagić i Muhamed Šaljić radili su sa učenicima Gimnazije, a profesorka Serija Kalač sa učenicima OŠ „Bratstvo i jedinstvo“. Ovi mlađi ljudi su na zanimljiv način pokazali spremnost i sposobnost da se aktivno uključe u rješavanje različitih konfliktnih situacija, koje su nažalost neizbjegljive u svakodnevnom životu. Cilj ovog događaja jeste da se sve aktivnosti volontera i njihov dobrovoljni rad učine vidljivim na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, ali i da se ostvari međupredmetna saradnja obrazovnih institucija na lokalnom nivou i razvija preduzetničko učenje. Posebnu zahvalnost duguju ADP ZID-u iz Podgorice, koji ih podržava od početka osnivanja volonterskog kuba.

Knjижevno veče u čast preminulog pjesnika Zaima Azemovića UČENICI ČITALI ODLOMKE IZ KNJIŽEVNIKOVIH DJELA

Učast nedavno preminulog pjesnika, pisca i publiciste Zaima Azemovića, Đački parlament Gimnazije priredio je književno veče, na dan koji se navodi kao datum njegovog rođenja. Zaim Azemović je bio i prosvjetni radnik. Skupu su prisustvovali direktor škole Fejzo Murić, kao i mnogi profesori i prijatelji Zaima Azemovića. Prisutnima se obratila predsednica Đačkog parlamenta Amra Tahirović. Učenici literarne i recitatorske sekcije pročitali su odlomke iz Zaimovih djela, kao i jednu pjesmu. Profesori književnosti u Gimnaziji Ismet Mujević, Mirsada Šabotić, Adela Halilović i Agim Ljaić obratili su se prisutnima. To su učinili i dugogodišnji prijatelji Zaima Azemovića, akademski slikar Žećir Luboder i publicista Salko Luboder. Učenica Ahsena Nokić izvela je u pauzama dvije muzičke numere, a veći dio programa propriatili su zvuci akustične gitare Erhana Lubodera. Program je vodila učenica Sajma Pepić.

Centar za kulturu

PROMOVISANA ZBIRKA PJESAMA „NA KRILIMA DUŠE“

Gimnazijalci pripremili bogat kulturni program

Profesori i učenici Gimnazije organizovali su u velikoj sali Centru za kulturu promociju zbirke pjesama „Na krilima duše“ gimnazialke Zerine Murić. U muzičkom dijelu programa učestvovali su učenici Mirza Murić, Ahsena Nokić i Ajse Demić, koji su za mnogobrojnu pripremili pjesme Plavog orkestra i Đorđa Balaševića, dok su učenici Ilda Alomerović, Ema Murić, Numan Nokić, Larisa Dacić, Ajla Murić i mlada pjesnikinja Zerina Murić govorili stihove iz zbirke „Na krilima duše“. U uvodnom dijelu programa učestvovala je učenica Amra Tahirović, koja je kazivala stihove iz svoje zbirke pjesama. Moderator programa bila je učenica Sajma Pepić, recezenti zbirke pjesama bili su profesori Ismet Mujević i Adela Halilović.

Međunarodni dan ljudskih prava

FILM, DISKUSIJA, PRIMJERI IZ NAŠE ZEMLJE I OKRUŽENJA

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava (10. decembar), učenici ove Gimnazije pripremili su zanimljivu radionicu kojoj su prisustvovali učenici, profesori, uprava škole i predstavnici javne riječi. Tom prilikom prikazan je film „Vi ste važni. Vas život je važan“ čiji su autori učenici Amin Kardović i Haris Murati. Prikazan je i kolaz sa člancima iz novina o kršenju ljudskih prava kako u svijetu tako i kod nas. Nakon toga učenici su diskutovali o ljudskim pravima uopšte (pravo na život, pravo na privatnost...) a bilo je riječi o nasilju na društvenim mrežama, nasilju nad ženama, pripadnicima LGBT populacije... odnosno oblicima kršenja ljudskih prava u Crnoj Gori ali i u svijetu, navodeći primjere iz svoje sredine ali i okruženja. Program su vodili Almina Muković i Haris Murati. Facilitatori radionice bili su Amin Kardović i Zilha Husović. Profesori Adisa Malagić i Muhamed Šaljić su pomagali učenicima u pripremi radionice.

Knjижevno veče u čast preminulog pjesnika Zaima Azemovića UČENICI ČITALI ODLOMKE IZ KNJIŽEVNIKOVIH DJELA

Učast nedavno preminulog pjesnika, pisca i publiciste Zaima Azemovića, Đački parlament Gimnazije priredio je književno veče, na dan koji se navodi kao datum njegovog rođenja. Zaim Azemović je bio i prosvjetni radnik. Skupu su prisustvovali direktor škole Fejzo Murić, kao i mnogi profesori i prijatelji Zaima Azemovića. Prisutnima se obratila predsednica Đačkog parlamenta Amra Tahirović. Učenici literarne i recitatorske sekcije pročitali su odlomke iz Zaimovih djela, kao i jednu pjesmu. Profesori književnosti u Gimnaziji Ismet Mujević, Mirsada Šabotić, Adela Halilović i Agim Ljaić obratili su se prisutnima. To su učinili i dugogodišnji prijatelji Zaima Azemovića, akademski slikar Žećir Luboder i publicista Salko Luboder. Učenica Ahsena Nokić izvela je u pauzama dvije muzičke numere, a veći dio programa propriatili su zvuci akustične gitare Erhana Lubodera. Program je vodila učenica Sajma Pepić.

Povodom najkraćeg dana u godini FILMOVI I MINI-MODNA REVIJA

Članovi Đačkog parlamenta Gimnazije obilježili su i najkraći dan u godini, 21. decembar. U saradnji sa profesorima oni su napravili tri kratko-metražna filma, „Endokrini sistem sa biološkog i psihološkog aspekta“, drugi je vezan za umjetnost „aska u vuk u mom stilu“ i treći „Kultura poslovnog odijevanja“. Prikazivanje filmova učenici su upotpunili mini-modnom revijom da se za Novu godinu preporučili svoje modele haljinu.

Ovaj projekt učenici i profesori Gimnazije sproveli su u cilju unapređivanja preduzetničkog učenja, uglavnom, kroz sve predmete i to uspešno.

Adela Halilović

UPOZNALI I KULTURNO-ISTORIJSKIH ZNAMENITOSTI BARA: Đaci iz Šavnika

Učenici srednjeg stručnog obrazovanja iz Obrazovnog centra Šavnik na praksi u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru

STICANJE NOVIH ZNANJA I ISKUSTAVA

Učenici srednjeg stručnog obrazovanja iz Obrazovnog centra Šavnik pohađali su redovnu i praktičnu nastavu u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru. Nastavu je organizovalo Ministarstvo prosvete u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, Zavodom za školstvo, Srednjom poljoprivrednom školom u Baru i

Obrazovnim centrom Šavnik.

Cilj projekta je sticanje novih znanja i iskustava kroz redovnu i praktičnu nastavu.

Tokom realizacije ovog veda nastave, učenici iz Šavnika bili su smješteni u Domu učenika „Dušan Marović“ u Baru. U okviru boravka u Baru učenici su pošetili i manifesta-

ciju Maslinijada u Starom Baru, a za njih je organizovano i upoznavanje kulturno-istorijskih znamenitosti grada.

Obrazovni centar Šavnik i Srednja poljoprivredna škola u Baru dogovorili su nastavak saradnje u cilju unapređenja obrazovno-vaspitnog procesa i praktične nastave.

Lj. V.

Svečanost povodom početka primjene programa Access Microscholarship – učenje engleskog jezika

DVOGODIŠNJA NASTAVA ZA TALENTOVANE UČENIKE IZ PORODICA SLABIJEG IMOVNOG STANJA

U projektu koji finansira Stejt department učestvuje 25 učenika iz devet nikšičkih osnovnih škola Ambasadorka SAD u Crnoj Gori Margaret En Uehara: Access program vam može pomoći da budete korak bliže ostvarenju svojih snova

Direktorica Direktorata za osnovno obrazovanje mr Arijana Nikolić Vučinić: Projekat će omogućiti učenicima lakši upis na fakultete i lakše mogućnosti da pronađu radne angažmane

Direktorica Nada Dubljević: Prepoznali smo značaj učešća u ovom programu, za koji čvrsto vjerujemo da može pružiti lekcije i smjernice za građane Crne Gore

Dragana Radoman, predsednica Udruženja nastavnika engleskog jezika Crne Gore ELTAM: Cilj programa je osnažiti mlade da budu tvorci kako svoje sadašnjosti tako i svoje budućnosti

Potpredsednik Opštine Nikšić Milorad Jovanović: Bitno je da ovaj projekat ima socijalnu dimenziju

PRILICA DA UNAPRIJEDE ZNANJE ENGLESKOG JEZIKA I UPOZNAJU VRJEDNOSTI AMERIČKE KULTURE I DEMOKRATIJE: Sa svečanosti

Povodom početka primjene programa Access Microscholarship – učenje engleskog jezika, u OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću organizovana je svečanost kojoj su, pored ostalih, prisustvovali ambasadorka Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori Margaret En Uehara, direktorka Direktorata za osnovno obrazovanje mr Arijana Nikolić Vučinić, predsednica Udruženja nastavnika engleskog jezika Crne Gore ELTAM Dragana Radoman, potpredsednik Opštine Nikšić Milorad Jovanović i direktorka OŠ

„Luka Simonović“ Nada Dubljević.

Riječ je o dvogodišnjem programu učenja engleskog jezika, kao dodatne nastave za talentovane učenike iz porodica slabijeg imovnog stanja, koji finansira Stejt department. U okviru programa 25 učenika, uzrasta od 13 do 15 godina iz devet nikšičkih osnovnih škola, imajuće priliku da unaprijeđe znanje engleskog jezika i upoznaju se vrijednostima američke kulture i demokratije.

„Sanjajte velike snove za to što možete da postignite što god zaželite ukoliko vri-

jedno radite i ako ste posvećeni svom cilju. Access program vam može pomoći da budete korak bliže ostvarenju svojih snova,“ rekla je ambasadorka Uehara.

Mr Arijana Nikolić Vučinić ukazala je da je ovaj projekt od velikog značaja za svu dječu obuhvaćenu programom, jer će im se otvoriti mnoga vrata, omogućiti lakši upis na fakultete i lakše mogućnosti da pronađu radne angažmane.

„Kao profesionalni i odgovorni ljudi prepoznali smo značaj učešća u ovom programu, za koji čvrsto

vjerujemo da može pružiti lekcije i smjernice za građane Crne Gore. Odgovorni smo učiniti sve što možemo kako bi se podržao i unaprijedio jedan ovakav program. Svi zajedno moramo nastojati ukloniti sve prepreke koje ometaju postignuća i uspjeh učenika,“ istakla je direktorka Nada Dubljević.

Dragana Radoman je kazala je da je ovo prvi put da se na nivou Crne Gore sprovodi Access program, te da joj je posebno zadovoljstvo što kreće iz Nikšića.

„Tokom selekcije kandidata za ovu stipendiju videli smo koliko su učenici motivisani da budu dio ovog programa. Programom su obuhvaćeni korisnici Centra za socijalni rad, a cilj programa je osnažiti mlade da budu tvorci, kako svoje sadašnjosti, tako i svoje budućnosti,“ naglasila je Radoman.

Milorad Jovanović je

iskazao zadovoljstvo što će nikšićka dječa biti u prilici da uče engleski jezik i upoznaju bogatu američku kulturu.

„Bitno je reći da ovaj projekt ima socijalnu dimenziju jer roditelji toj deci ne bi mogli obezbijediti učešće u ovom programu,“ zaključio je on.

Radionica posvećena novogodišnjim praznicima

PROMOCIJA PREDUZETNIŠTVA I ODRŽIVOG RAZVOJA

Daci su radili u grupama sa roditeljima i nastavnicima i na neposredan način sticali znanja i iskustva o značaju praznika, međuljudskoj solidarnosti i društvenoj odgovornosti. Izrađivali su nakit za jelke dekupaž tehnikom koja je za većinu bila novitet

Aktiv prvog razreda Osnovne škole „Luka Simonović“ u Nikšiću (vaspitačica Tanja Čolević i učiteljice: Branka Nikolić, Anka Mićović i Nada Kosić) realizovalo je u saradnji sa roditeljima učenika radionicu posvećenu novogodišnjim praznicima u okviru koje su povezali sa držaje iz nastavnih predmeta i obuhvatili međupredmetne teme preduzetništvo i održivi razvoj. Roditeli su pomogli uređivanju ambijenta u učionici, izradi novogodišnjih ukrasa dekupaž tehnikom i paketića od recikliranih materijala (ambalaža oblike kocke i kvadra). Oni su doprinijeli i razvoju učeničkih vještina i konkurentnosti prodajnih proizvoda na Novogodišnjem bazaru.

Učenici su radili u grupama sa roditeljima i nastavnicima i na neposredan način sticali znanja i iskustva o značaju praznika, međuljudskoj solidarnosti i društvenoj odgovornosti. Roditelji su bili predavači, instruktori i realizatori u procesima učenja i podučavanja. Imali su priliku da bolje upoznaju radnu atmosferu u učionici uz mogućnost uvida u rad i ponašanje svog deteta iz druge perspektive i u drugom ambijentu.

Daci su izrađivali nakit za jelke dekupaž tehnikom koja je za većinu bila no-

MOTIVACIONO I INTELEKTUALNO PODSTICAJNA RADNA ATMOSFERA: Detalj iz radionice

vit. Oduševljeni su bili i saznanjem da će zaradu od prodaje ukrasa pokloniti deci koja nemaju roditelje. Podstaknuti su i na razmišljanje da neku igračku ili komad garderobe odaberu i opredijele u istu svrhu.

Radna atmosfera je bila prijatna, emocionalno, motivaciono i intelektualno podsticajna, radno produktivna

što su potvrdili proizvodi koje su plasirali na Novogodišnjem bazaru.

U učionici je ukrašeno odjeljensko drvo, istaknuti plakati sa prazničnim motivima, a panoi ispred učionica popunjeni su radovima daka koji tematski i estetski upotpunjavaju svečanu atmosferu i imaju izložbeni karakter.

Ana Lalović

PUNOM PAROM

Ovaj frazem vezan je, naravno, za saobraćajnu tehniku i znači „svom, punom brzinom“ ali i „vrlo živo, svom snagom, svim silama“.

Sami frazem nastao je najvjeroatnije u 19. vijeku u doba industrijske revolucije. Da podsetimo, prvi brod na parni pogon (parobrod) izgrađen je 1803. a prva parna lokomotiva (parnjača) 1829. godine. Kako ova vozila, kao i ostala na parni pogon, postižu mak-

simalnu brzinu puštanjem sve „pune pare“ otuda i osnovno značenje ovog frazema: svom, punom brzinom. Iz osnovnog razvilo se i drugo, preneseno značenje: vrlo živo, svom snagom, tako da se ovaj frazem upotrebljava i u slučajevima kada o pari u pravom smislu ne može biti ni riječi kao u primjeru: „Za ispit smo se spremali ‘punom parom’.“

Priredio:
Nebojša Knežević

Učenički parlament Gimnazije „Niko Rolović“ u Baru obilježio 17. novembar, Svjetski dan srednjoškolaca

VEGETACIJOM OPLEMENILI ŠKOLSKI HOL

Koordinatorka Učeničkog parlamenta profesorica Radmila Pavićević: Profesorice biologije su uz pomoć i konsultacije Mire Prentović iz Komunalnog preduzeća Bar odabrale biljke, a i škola je finansijski pomogla akciju

Članica Parlamenta Kristina Đendinović: Za vrlo kratko vrijeme, uz malo truda i puno zabave i smijeha, sve je bilo završeno – mi smo presrećni, a škola je zabilistala novim sjajem

UČESNICI AKCIJE ISPOLJILI PRIMJERNO ZALAGANJE, MOTIVACIJU I ANGAŽMAN: Detalj sa akcije

Učenički parlament Gimnazije „Niko Rolović“ u Baru obilježio je 17. novembar koji se širom svijeta slavi kao Dan srednjoškolaca. Tim povodom, članovi Parlamenta su sa profesoricama biologije Jadrankom Tršić i Andelkom Tomović u cijelosti obnovili vegetaciju u školskom holu tako što su posadili nove sadnice koje su umnogome oplemenile prostor.

Koordinatorka Učeničkog parlamenta profesorica Radmila Pavićević kazala je da su učenici sami došli na ideju da gimnazijski hol učine prijatnijim.

„Prikupili su novac za sadnice, kopali rupe, postavljali sadnice, a potom očistili čitav hol. Profesorice biologije su uz pomoć i konsultacije Mire Prentović iz Komunalnog preduzeća Bar odabrale biljke, a i škola je finansijski pomogla akciju. Svi učesnici su ispoljili primjerno zalaganje, motivaciju i angažman, dali podstrek i drugim vršnjacima da razmišljaju o uljepša-

vanju našeg ambijenta, što je pozdravila i direktorka Gimnazije Marija Đonović, kazala je ona.

Članica Parlamenta Kristina Đendinović nije krila oduševljenje zbog rezultata ovakvog drugarskog zalaganja.

„Došli smo na ideju da malo uljepšamo prostor u kome provodimo najviše vremena, predložili plan svim učenicima i dobili pozitivne komentare. Zbog naše upornosti, sve ovo nije ostalo samo na riječima: sakupili smo sredstva, kupili zemlju i cvijeće, navukli baštenske rukavice, uzeли lopate i bacili se na posao! Za vrlo kratko vrijeme, uz malo truda i puno zabave i smijeha, sve je bilo završeno – mi smo presrećni, a škola je zabilistala novim sjajem. Eto, biljke su dobile novi dom, a mi dodatnu dozu kiseonika koji će nam, nadamo se, dati snaće i koncentracije za teške testove koji nas čekaju“, nagnalasila je ona.

N. N.

U OŠ „Srbija“ u Baru predstavljena knjiga „Jedinstveni putnik“ Jelene Popović, bivše učenice ove škole, a sada učenice I razreda Gimnazije „Niko Rolović“

POSEBAN SPOMENAR ĐETINJSTVA

Dr Dušanka Popović, savjetnica u Zavodu za školstvo: Knjiga je vrlo neobična.

Očekivala sam roman, temu koja se obično obrađuje u tom uzrastu, a susrela sam se sa 24 priče o 24 Jelenina drugara, ispričane na poseban način

Nađa Durković, urednica u ZUNS-u: Jelena ima zrelost misli, a samim tim su i rečenice pitke i jasne, zna što će da kaže i to govori na sjajan način

Profesorica i lektorka knjige Željka Truš: U svakom njenom radu nailazila sam na kreativnost, leksičku i bogatstvo stilskih figura i poruka

Jelena Popović: Inspiraciju sam nalazila u ljudima, riječima, djelima, prirodi, okolini, muzici. Shvatila sam da je pisanje moja potreba, želja da sa drugima podijelim pejzaže svijeta iz mog ugla

U OŠ „Srbija“ u Baru predstavljena je knjiga „Jedinstveni putnik“ Jelene Popović, bivše učenice ove škole, a sada učenice I razreda Gimnazije „Niko Rolović“. Knjiga je nastala u okviru projekta „Kako učenicima pomoći da stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neu-mjetničke tekstove“ Zavoda za školstvo, a promovisana je na završnoj manifestaciji projekta čiji cilj jeste uvođenje i razvoj preduzetništva u osnovnim školama. To je treća knjiga mlađih stvaralača, nastala u okviru prethodno pomenutog projekta usmjerenog na razvoj kompetencija iz oblasti maternjeg jezika, sa posebnim akcentom na stvaranje usmenog i pisnog teksta.

O knjizi su govorili Josip Činčur, direktor škole i recenzent, Željka Truš, profesorica crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti i mentorka mlađe spisateljice, Nađa Durković, urednica u ZUNS-u i članica stručnog tima projekta, dr Dušanka Popović, savjetnica u Zavodu za školstvo, kao i autorka.

Dr Dušanka Popović govorila je o Jeleninim prvim koracima u „Jedinstvenom putniku“. Knjiga je vrlo neobična. Očekivala sam roman, temu koja se obično obrađuje u tom uzrastu, a susrela sam se sa 24 priče o 24 Jelenina drugara, ispričane na poseban način. U svakoj od njih ona je uspjela da dočara svog drugara, da nađe ono

što je za njega karakteristično, da mu se obrati na poseban način, s toga meni ova knjiga liči na poseban spomenar djetinjstva“, kazala je Popovićka.

„Mene su fascinirale nje-na energija pisanja, želja da se to zabilježi i ta rijeka koju je ona uspjela da uhvati uspješno kroz ovu mozaičnu strukturu. Jelena ima zrelost misli, a samim tim su i rečenice pitke i jasne, zna što će da kaže i to govori na sjajan način“, kazala je Nađa Durković i naglasila da ju je oduševilo to što je škola prepoznela i podržala ovu mladu i talentovanu učenicu“.

Profesorica i lektorka knjige Željka Truš je istakla da ju je putovanje „Jedinstveni putnik“ koji putu-

PISANJE IZ SRCA: Nađa Durković, Željka Truš, Jelena Popović i Dušanka Popović

je knjigom od druga do druga podsetilo na „Malog princa“. Tema svake priče je prijateljstvo, ljubav, razumijevanje, zahvalnost, poštovanje i opraštanje, a toga je u današnjem svijetu veoma malo. Svoje drugare je tako doživjela, a svaka priča oslikava šećanje na prvi susret, bezbrizno djetinjstvo, radost... U svakom njenom radu na-

ilazila sam na kreativnost, leksičku i bogatstvo stilskih figura i poruka. U svojim literarnim ostvarenjima ona je sanjalac, entuzijasta, ponekad je i mislilac i nije slučajno dobijala nagrade na literarnim konkursima kako kod nas tako i u Italiji“, istakla je Željka Truš.

„Inspiraciju sam nalazila u ljudima, riječima, djelima,

prirodi, okolini, muzici. Shvatila sam da je pisanje moja potreba, želja da sa drugima podijelim pejzaže svijeta iz mog ugla. Ona me tjerava da preispitam sebe, da spoznam svoje mogućnosti, a moja najveća tajna je pisanje iz srca jer su u njemu sakrivene najlepše riječi i osećanja“, rekla je Jelena Popović.

Lj. V.

Održan prvi šahovski KUP Osnovne škole „Njegoš“ – Cetinje

POBJEDNICI MARKO VUČKOVIĆ I NIKOLINA ANĐELIĆ

22

Prosvjetni rad

FEB.

2016

BROJ

41

Najboljima u konkurenciji 29 takmičara iz cetinjskih, nikšićkih i podgoričkih škola i šahovskih klubova uručene nagrade, medalje, pehar i knjige

Direktorica škole Novka Milošević: Deci će i ubuduće biti posvećena puna pažnja da se na vrijeme okrenu šahu, sportu i nauci

IGRAJUĆI ŠAH RAZVIJAJU UPORNOST, ISTAJNOST, TOLERANCIJU: Sa takmičenja

Prvi šahovski KUP Osnovne škole „Njegoš“ sa Cetinja održan je u organizaciji ove vaspitnoobrazovne ustanove i Šahovskog kluba „Crnogorac“. Ovo takmičenje rezultat je dobre saradnje ove škole, Šahovskog saveza Crne Gore i šahovskih klubova „Crnogorac“ i „Cetinje“.

Otvarami KUP i pozdravljam takmičare, direktorica škole Novka Milošević naglasila je da će deci i ubuduće biti posvećena puna pažnja da se na vrijeme okrenu šahu, sportu i nauci, i „da vas krasiti upornost, istajnost, tolerancija, lijepo po-našanje, kreativnost, radozna-lost, mašta – osobine koje će te igrajući šah razvijati i pove-zivati sa situacijama u životu“.

Goste i prisutne takmičare pozdravili su i Božidar Ivani-ović, šahovski velemaštior, i Milorad Milošević, u ime Uprave za sport Prijestonice.

Tokom trodnevног takmičenja igralo se sedam kola, na 14 tabli, sa tempom od po sat po igraču do pada zastavice.

U konkurenciji 29 takmičara iz cetinjskih, nikšićkih i podgoričkih škola i šahovskih klubova, najbolji od dječaka je Marko Vučović, OŠ „Oktoih“ – Podgorica (član ŠK „Omladinac – Budućnost“), drugi je Vuk Miletić, OŠ „Braća Labudović“ – Nikšić (ŠK „Mladost“), a treći je Danilo Pobor, OŠ „Lovćenski partizanski odred“ – Cetinje (ŠK „Crnogorac“).

Prvoplasirana devojčica na turniru je Nikolina Anđelić, OŠ „Braća Labudović“ – Nikšić (ŠK „Mladost“), druga je Nikolina Koljević, OŠ „Njegoš“ – Cetinje (ŠK „Crnogorac“), a treća Tijana Rakić, OŠ „Oktoih“ – Podgorica (ŠK „Omladinac – Budućnost“).

Školski KUP studio je Zoran Peruničić, nacionalni sudija.

Nagrade za prva tri mesta obezbijedila je Osnovna škola „Njegoš“, a najbolji takmičari dobili su medalje, pehar-e i knjige. Šahovske rekvizite obezbijedio je Šahovski savez Crne Gore.

Šahovska sekcija Osnovne škole „Njegoš“ uspješno radi već niz godina pod vođstvom nastavnika Nebojše Ivelje a pohđa je više od sto polaznika od prvog do devetog razreda. Škola je dobila značajnu pomoć u literaturi i šahovskim rekvizitima od Šahovskog saveza Crne Gore i Škole šaha „Dijagonale“ iz Podgorice, dok je demonstracionu tablu obezbijedio Mitropolija crnogorskog primorska.

Od polaznika sekcije rezultatima se izdvajaju učenici Nikolina Koljević i Peko Đurović, koji za svoje klubove osvajaju trofeje, a prije mjesec dana učestvovali su na Svjetskom prvenstvu u Grčkoj. Zbog velikog broja članova šahovske sekcije, predstavnici ŠK „Crnogorac“ uključili su se u rad sa đecom. Sekcija planira da redovno organizuje prvenstvo škole, a da tradicionalno bude domaćin Šahovskog KUP-a za osnovce sa prostora Crne Gore.

Vesna Knežević

Krajem prošle godine u podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ osnovan Preduzetnički klub „Žica“

VJEŠTE RUKE I BESKRAJNA MAŠTA GIMNAZIJALACA

U okviru kluba postoji nekoliko segmenta na koje su njegovi članovi stavili fokus, a to su: oblikovanje žice, dekupaž tehnika i pravljenje nakita

UPRAVA PRUŽILA MAKSIMALNU PODRŠKU: Članovi kluba

Koliko god primat u svakodnevici gimnazijalaca imao teorijski rad (učenje lekcija, zatim upotreba brojeva, trčanje na časovima fizickog), ništa manje važan plan koji utiče na nastanak kompletne ličnosti nije ni razvitak i očuvanje kreativnosti, kao i manualni rad učenika.

Preduzetnički klub „Žica“ podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ jedan je od najmlađih klubova naše škole, a svojim postojanjem objedinjuje i njeguje navedene pojmove. Sa radom je počeo oktobra 2015. godine i od tada pa do danas svi njegovi članovi imaju stalnan termin okupljanja jednom nedeljno i priliku da pokazuju svoje rukotvorine, daju prijedloge, ideje i razvijaju svoju kreativnost. U okvi-

ru kluba postoji nekoliko segmenta na koje su njegovi članovi stavili fokus, a to su: oblikovanje žice, dekupaž tehnika i pravljenje nakita.

Učenici nijesu ograničeni niti na jedan način i imaju punu slobodu da puste svoju maštu na volju i rade sa bilo kojim materijalom u svrhu nastanka lijepih i dekorativnih predmeta. Koordinatorica i osnivačica Preduzetničkog kluba je profesorica psihologije Milena Pajović. Jedna od mnogih i do sada najzapaženija akcija našeg kluba bila je vezana uz jedan veoma poseban cilj koji je predstavlja zvijezdu vodilju svih članova kluba. Vođeni idejom da naša škola dobije ozvučenje i muzičke pauze između časova, mlađi preduzetnici organizovali su akciju u okviru koje su dijelili kolače, koje su

sami napravili, ali i zapisivali muzičke želje za sve one koji su donirali svoj novac i time dali svoj skroman doprinos kako bi ozvučenje bilo obezbijedeno i zacrtani plan u što kraćem roku bio realizovan.

Nesebičnu podršku dobili smo i od uprave škole koja je pokazala dobru volju i pružila maksimalnu podršku našem klubu da istraje u realizaciji ciljeva koje, za dobrobit učenika, postavlja i do sljedno im stremi, a to će, ne sumnjamo, biti i u budućnosti. Naše mlade preduzetničke očekuje prezentacija radova na sajmu koji će se održati u Bugarskoj sredinom drugog polugodišta i time će oni dobiti idealnu priliku za demonstraciju svojih kreativnih radova.

Sanja Crvenica, članica preduzetničkog tima

ŠAHOVSKA VERTIKALE

Peto otvoreno prvenstvo Podgorice za mlade u ubrzanim šahu

MEDALJE I PEHARI ZA NAJBOLJE

PRILICA DA ŠAHOVSKO UMIJEĆE ISKAŽE 61 TAKMIČAR: Sa nadmetanja

U Podgorici je u organizaciji Centra za razvoj šaha „Dijagonal“ i Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ održano Peto otvoreno prvenstvo Podgorice za mlade u ubrzanim šahu na kojem je učestvovao 61 mladi igrač iz više crnogorskih gradova, a među njima su bili i prvaci države.

U kategoriji do 10 godina (devojčice) pobijedila je Iva Vučković. Druga je bila Ma-

teja Popović, a treća Anastasija Mandić. U uzrastu od 10–14 godina (devojčice) najbolja je bila Tijana Rakić, druga Nikolina Koljević, treća Teodora Mandić.

Kod dječaka, u kategoriji do 10 godina, najbolji je bio Đorđe Andelić. Drugo mjesto pripalo je Peku Đuroviću, treće Petru Roloviću.

U uzrastu do 14 godina prvo mjesto osvojio je Marko Vučković, drugo Dario

Alivodić, treće Darko Šuković.

U grupi od 14–18 godina na najbolji je bio Andrej Šuković, drugoplasirani Danilo Tošić, treći Stefan Mandić.

Za najbolje plasirane takmičare i takmičarke organizator je obezbijedio pehare, medalje, šahovske garniture i satove, šahovske časopise i knjige, a za pobjednike u najstarijoj grupi i vrijedne novčane nagrade.

Škola šaha (23)

BLOKADA

Robert Fišer je na sjajan način demonstrirao ideju blokade u partiji sa Benkeom. Efektivnim 19... Tf6!! blokirao je kraljevo krilo suparnika koji se pred neodbranjivim matnim prijetnjama ubrzo i predao.

Pirčeva odbrana

Fišer – Benke

Njujork, 1964.

Komentari: **A. Rojzman**

1. e4 g6 2. d4 Lg7 3. Sc3 d6 4. f4 Sf6 5. Sf3 0–0 6. Ld3 Lg4?

Bolje je bilo 6... Sc6.

7. h3 Lxf3 8. Dxf3 Sc6 9. Le3 e5

Inače se ne može postići kontraigra.

10. de5 de5 11. f5

Prijeti 12. g4 sa jakim napadom.

11... gf5 12. Dxf5

Ali ne 12... ef5 što bi omogućilo crnom da žrtvom pješaka 12... e4 zaoštiri igru.

12... Sd4 13. Df2 Se8

Crni prebacuje skakača na polje d6, spremajući se da sproveđe f7-f5.

14. 0–0 Sd6 15. Dg3 Kh8

16. Dg4 c6

Bolje je 16... c5

17. Dh5! De8?

Spremajući se da sada odigra 18... f5, ali u tom trenutku bijeli sprovodi izvanrednu kombinaciju. Neophodno je bilo 7... Se6.

18. Lxd4 ed4

DIJAGRAM

19. Tf6!!

Veoma lijepa žrtva. Na 19... Lxf6 uslijedilo bi 20. e5!

19... Kg8 20. e5 h6 21. Se2!

Crni predaje. Na 21... Sb5 ide 22. Df5 i mat u sljedećem potezu.

Šahovske zanimljivosti

REKORDI KOLTANOVSKOG

Višestruki šampion Belgije Žorž Koltanovski bio je nesumnjivo jak igrač, ali je svjetsku slavu dostigao svojim čuvenim „produkцијама naslijepo“. Tako je 1931. u Antverpenu igrajući „naslijepo“ (bez gledanja na table) sakupio 25 poena iz 30 partija a u Edinburgu

1937. godine. Sa „povezom preko očiju“ u 34 partije ostvario je 24 pobjede i 10 remija. Još bolji rezultat ostvario je u San Francisku 1956. godine, kada je igrajući na 56 tabli protivnici ma prepustio samo šest remija.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Osnovna škola „Milija Nikčević“ u Kličevu – Nikšić

UGLEDNA I USPJEŠNA VASPITNO-OBRASOVNA USTANOVA

Kancelariju direktorce Slavice Perošević krase brojna odličja: medalje, plakete, diplome, pehari, lente, zastavice, zahvalnice, koji su najbolja potvrda dobrog rada u nastavnom procesu, umjetničko-kreativnom radu i sportskim, goranskim, humanitarnim i drugim aktivnostima

DOBRI USLOVI ZA RAD: Školska zgrada

Osnovna škola „Milija Nikčević“ u Kličevu počela je da radi 1982. godine. Tada je zbog intenzivnog porasta stanovništva i neuslovnih prostorija stare, dotačajne i oronule školske zgrade u Straševini, izgrađen novi školski objekat, površine 3 500 metara kvadratnih. Te godine upisano je 577 učenika raspoređenih u 22 odjeljenja, 11 u predmetnoj i 11 u razrednoj nastavi, a radila su 23 zaposlena (nastavnici i nenastavnici kada).

Škola je tokom svog 33-godišnjeg postojanja stekla ugled i imidž uspešne ustanove. Kancelariju direktorce Slavice Perošević krase brojna odličja: medalje, plakete, diplome, pehari, lente, zastavice, zahvalnice, koji su najbolja potvrda dobrog rada u nastavnom procesu, umjetničko-kreativnom radu i sportskim, goranskim, humanitarnim i drugim aktivnostima.

po hrabrom borcu NOR-a Miliji Nikčeviću.

Tokom dvije decenije broj učenika je bio oko 650, da bi se od 2010. povećao na 720, a ove godine imaju 807 upisanih učenika raspoređenih u 32 odjeljenja.

Škola je tokom svog 33-godišnjeg postojanja stekla ugled i imidž uspešne ustanove. Kancelariju direktorce Slavice Perošević krase brojna odličja: medalje, plakete, diplome, pehari, lente, zastavice, zahvalnice, koji su najbolja potvrda dobrog rada u nastavnom procesu, umjetničko-kreativnom radu i sportskim, goranskim, humanitarnim i drugim aktivnostima. Nagrade i priznanja stečeni su, između ostalog, na Državnom takmičenju, Olimpijadi znanja i drugim takmičenjima i konkursima, a diplomu „Luča“ dobio je 210 đaka. Zahvaljujući tome škola je 2014. godine dobila najveće priznanje Opštine Nikšić – Nagradu oslobođenja grada – 18. septembra.

Uslovi rada škole su prije dvije godine znatno poboljšani. Naime, projektom Ministarstva ekonomije i KfW banke iz Savezne Republike Njemačke Energetska efikasnost u javnim ustanovama u Crnoj Gori, na ljeto 2014. kompletno je urađena fasada, krov, ugrađena PVC stolarija, rekonstruisano grijevanje, tako da učenici i zaposleni sada imaju normalne uslove za rad.

Sa velikim entuzijazmom realizuju se vanašavne aktivnosti. Kruna nenastavnog rada je vidljiva: panoi likovnih radova, zidne novine „Školsko oko“, list učenika koji bilježi, može se reći, samo djelić velike aktivnosti vrijednih učenika. Školsko dvorište liči na cvjetnu aleju i arboretum.

Za sve aktivnosti imaju veliku podršku Savjeta roditelja, Školskog odbora, kao i velikog broja roditelja i prijatelja škole.

Uprava škole brine o učenicima slabijeg imovnog stanja. Organizujući dane preduzetništva, došli su na ideju da u prostranom dvorištu uz pomoć NVO Bata Mirčića zasade mini voćnjak drijena.

Škola ima i psa čuvara. Naime, napušteni pas, vakcinisan i sa ogrlicom i naušnicom došao je za učenicima i danna bio u dvorištu škole, a kad su počele hladnoće direktorica mu je kupila kućicu, odnijela ga veterinaru i vakcinisala.

Blagota Koprivica

UČESNICI MEĐUNARODNIH PROJEKATA

Kako kaže pomoćnica direktorce Branka Đurović, od 2010. godine učestalija je i međunarodna saradnja. „Naša škola je učesnik i realizator mnogobrojnih međunarodnih projekata koji su podržani od Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo. ‘Škola bez nasića’, ‘Medijacija’, ‘Obrazovanje za mir’, ‘Preduzetništvo’, ACESS, Žogarija... su projekti koji se u zadnjih godinama, a nadamo se i u budućnosti, uspješno sprovode i po kojima smo prepoznati u Crnoj Gori, u okruženju i Jugozapadnoj Evropi. Naši učenici su kroz ove projekte predstavljali našu školu, grad i državu u Češkoj, Slovačkoj, Rumuniji, Poljskoj, Sloveniji, Austriji, Srbiji, što dovoljno govoriti koliko se pažnje posvećuje stvaranju mogućnosti da se svojim radom i zalaganjem uz podršku Škole i roditelja može koraknuti izvan granica Crne Gore i susresti se sa različitim tradicijom i kulturom drugih naroda, videti, naučiti, shvatiti, uporediti, a naravno i predstaviti svoj narod i svoja zemlja“, ističe Đurovića.

Nagrade i priznanja

23

Prosvođeni rad

FEB. 2016

BROJ 41

OŠ „OKTOIH” UVJEK U VRHU: Direktor Vukić Konjević

Prigodnim programom u prisustvu brojnih gostiju, učenika, roditelja i zaposlenih, OŠ „Oktoih“ u Podgorici obilježila je 25 godina rada.

Pozdravljajući prisutne, direktor Vukić Konjević podsetio je na istorijat ove vaspitnoobrazovne ustanove. Naime, prije 25 godina Skupština opštine tadašnjeg Titograda donijela je Odluku o osnivanju ove škole, a ona je počela da radi 1. septembra iduće godine. U juhu ove godine ispratili su 24. generaciju završnog razreda (19. generacija završilo je Vl. II, a pet IX razred). Ove jeseni ušli su u 25. školsku godinu aktivnog rada. Prvu školsku 1991./1992. godinu nastava je održavana u prostorijama OŠ „Vuk Karadžić“, a već od početka sljedeće 1992./1993. godine u postojećoj zgradi.

Na kraju prve školske godine školu je pohađalo 985 učenika u 30 odjeljenja, a ove školske godine 1.238 učenika u 45 odjeljenja.

Za protekle 24 školske godine osnovnoškolsko obrazovanje u ovoj školi steklo je 2.849 učenika, a diplomu „Luča“ zasluzilo je 233 učenika. Najprestižnije zvanje – đak generacije stekla su 23 učenika.

Nagrade na državnim takmičenjima

„Nastojimo da našim radom i zalaganjem opravdamo poznato i priznato ime koje nosimo. Zato naši učenici i profesori osim dobrih rezultata u nastavi svake godine postižu takve rezultate i u vannastavnim aktivnostima. Naši najbolji učeni-

OŠ „Oktoih“ u Podgorici proslavila 25. rođendan

PREPOZNATLJIVI PO DOBROJ ORGANIZACIJI I REZULTATIMA

Direktor Vukić Konjević: *Nastojimo da našim radom i zalaganjem opravdamo poznato i priznato ime koje nosimo. Zato naši učenici i profesori osim dobrih rezultata u nastavi svake godine postižu takve rezultate i u vannastavnim aktivnostima*

ci, đaci generacije i „lučonoše“ studiraju, ne samo u Crnoj Gori, nego i na prestižnim univerzitetima van nje: u Velikoj Britaniji, Holandiji, Švedskoj, Italiji, Španiji, Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama, ili su, pak, završili magistarske i doktorske studije na njima“, istakao je Konjević.

On je podsetio na neke rezultate koje su na raznim takmičenjima i smotrama učeničkog stvaralaštva postigli đaci IX, ali i ostalih razreda. Na Državnom takmičenju iz prirodnih nauka i stranih jezika u organizaciji Ispitnog centra Stefan Labović osvojio je 3. mjesto iz biologije, a Milica Komnenović 7. mjesto iz hemije. Njihovi mentoru su profesori Ratko Ivanović, Đina Filipović i Jasmina Radulović.

Na „Olimpijadi znanja“, koju organizuju Prirodno-matematički fakultet i Društvo matematičara i fizičara Crne Gore, Dušan Subotić osvojio je 1. mjesto iz fizike, Milica Komnenović bila je druga iz hemije, Stefan Labović treći iz biologije (mentor Ratko Ivanović, Đina Filipović i Jasmina Radulović).

Recitatori, literate, likovnjaci

Na opštinskom takmičenju recitatora učenika osnovnih škola Podgorice, na kojem postižu tradicionalno dobre rezultate, Lana Milutinović, učenica III razre-

da, osvojila je treće mjesto u svojoj kategoriji (mentorka učiteljica Nevenka Damjanović). Nije izostalo ni tradicionalno učešće na brojnim konkursima i smotrama učeničkog likovnog i literarnog stvaralaštva. I na njima su osvajana razna priznanja i diplome. Tako je Zvezdana Gojković (IX razred – mentorka Tamara Damjanović) za literarno stvaralaštvo osvojila ove školske godine devet nagrada (1. nagrada na konkursu Pošte Crne Gore Najlepše pismo „Svijet u kojem želim da rastem“, nagrada za najduhovitiju pjesmu na Festivalu dečje poezije „Aleksa Šantić“ u Mostaru, kao i nagrade na raznim festivalima i literarnim konkursima za dečje stvaralaštvo u Novom Sadu, Nišu, Beogradu i Bijelom Polju).

Nagrade za likovno stvaralaštvo na konkursima objavljenim u Crnoj Gori i Republici Srbiji osvojili su: Đorđe Babić, Emilia Raičković, Marijana Kraljević, Marija Perović, Tijana Rakić i Lazar Vukčević (mentor su nastavnice Milanka Kalezić i Nevenka Damjanović).

Za muzičko stvaralaštvo Ivi Drekalović pripala je Zlatna lira na 42. festivalu mladih u Herceg-Novom (mentorka Ivona Marković), Olgici Rašović Srebrena lira na 42. festivalu mladih u Herceg-Novom i treća nagrada na Međunarodnom takmičenju gudača u Sremskoj Mitrovici (mentorka Nada Glomazić).

DETALJNA REKONSTRUKCIJA

Direktor Vukić Konjević je podsetio da je u okviru projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ školski objekat značajno rekonstruisan. Tom prilikom skinuta je stara i postavljena potpuno nova fasada na cijeloj zgradi, stari krov zamijenjen novim i mnogo kvalitetnijim, zamijenjeni su dotrajali drveni prozori i ulazna vrata PVC i metalnom (aluminijskom) stolarijom, kao i kompletna rasvjeta u zgradi, rekonstruisano centralno grijanje (postavljena nova postrojenja u kotlarnici) i sl. U okviru naknadnih radova zamijenjena su dotrajala drvena vrata na učionicama i kancelarijama, novim aluminijskim, rekonstruisan video nadzor kojim je sa 28 kamera pokrivena okolina zgrade, hodnici i holovi u njoj, te postavljene drvene lajsne za zaštitu zidova od oštećenja klupama i stolicama u 25 učionica. Vrijednost konačnih radova prešla je pola miliona eura.

Uspješni sportisti

Tradicionalno su veoma uspješni na sportskim natjecanjima. U ligama osnovnih škola Glavnog grada rukometnice, atletičarke, šahisti i fudbaleri osvojili su prvo mjesto, atletičari i fudbaleri bili su drugi, dok je košarkašicama pripalo treće mjesto.

Na Državnom prvenstvu u Baru rukometnice su bile prve, atletičarke druge, dok je šahovskoj ekipi pripalo drugo mjesto. Priznanja nisu izostala ni na ostalim sportskim takmičenjima: 1. mjesto na Ultra maratonu „Montenegro 2015“ (atletika), 1. mjesto u kategoriji učenika osnovnih škola na Međunarodnom takmičenju gudača u Sremskoj Mitrovici (mentori Dragana Držević, Marija Bojić i Milica Šćepanović).

osvojila je prvo mjesto. Od pojedinačnih rezultata treba izdvojiti: Teodoru Abramović (1. mjesto u trci na 600 metara u okviru takmičenja na Ultra maratonu i 2. mjesto u trci povodom Dana oslobođenja Podgorice) i Andelu Durković (3. mjesto na Ultra maratonu). Mentor uspješnih sportista su profesozi fizičke kulture: Svetlana Kosić, Lidija Vukašinović, Danijela Bulatović i Dragan Mišušković.

Na više takmičenja u znanju iz stranih jezika (engleskog i francuskog) nagrade su osvajale učenice: Milica Komnenović, Staša Dubak, Tamara Stanić, Petra Marković i Marijana Kraljević (mentor Dragana Držević, Marija Bojić i Milica Šćepanović).

Lj. V.

Škola na granici: Osnovna škola „Jovan Gnjatović“ u Vračenovićima

DOBRI USLOVI, KVALITETNA NASTAVA, NEDOSTAJE ĐAKA

Direktor Nikola Rakojević: *Kolektiv je odgovoran i spremam za unapređenje kvaliteta rada, a samim tim i podizanje znanja učenika*

Osnovna škola „Jovan Gnjatović“ u Vračenovićima baštini dugu tradiciju školstva u ovom kraju. Geslo vrijednih Rudinjana: „E, vala neću dozvoliti da mi đeca budu slijepa kod oči, slaću ih u školu ako se mogu!“, zadržalo se do danas. Njihove obrazovne ideje realizovale su se zahvaljujući predusretljivosti crnogorskog mitropolita Mitrofana koji blagoslovio otvaranje prve škole 1887. godine u Kosijerevu.

Početkom dvadesetog vijeka Crna Gora doživljjava prosvjetnu renesansu. Otvorene su brojne škole. Dalekovidi kosijerevski iguman Gerosim Vujović 1903. godine okuplja svoje zemljake i dogovori učine da na sredokroju više sela izgrade školu. Vrijedni mještani uz finansijsku pomoć svog mještanina igumana izgradile školu koja je otvorena 27. januara 1905. godine, a prvi vjeroučitelj bio je Špirko Gligović.

Stara Gerosimova škola koju krasiti spomen-ploča sa njegovim likom još je i danas u upotrebi, jer je renovirana. Bivša direktorica OŠ „Jovan Gnjatović“ mr Vesna Mijušković otvorila je i vr-

DOBRO OPREMLJENA ŠKOLSKA ZGRADA OŠ „Jovan Gnjatović“

tić. U okolini matične školske zgrade je nova zgrada za prosvjetare.

Ova seoska škola, koju pohađa 26 učenika sa područnim odjeljenjem Pilatovci, ima dobre uslove za rad. Djelomično je renovirana unutrašnjost i fasada, postavljena PVC stolarija, izgrađena pristupna staza sa magistrale, uređen je toalet za učenike i za nastavnike, postavljen broj kompjutera i okrećeno područno odjeljeњe Pilatovci.

tablu prije gradskih škola u Nikšiću.

„Sve je ovo urađeno, a biće nastavljeno s ciljem da nastavnici imaju dobre uslove za rad i da nesmetano drže nastavu. Kolektiv je odgovoran i spremam za unapređenje kvaliteta rada, a samim tim i podizanje znanja učenika“, kaže direktor Nikola Rakojević.

Sve je ovde kvalitetno. Škola je opremljena za modernu nastavu, đaci i nastavnici vrijedni, samo nedostaje više učenika.

Tekst i foto:
Blagota Koprivica

U OŠ „Sutjeska“ održan preduzetnički sajam „Zdrav život – zdrava hrana“

PREDSTAVLJENE NACIONALNE KUHINJE CRNE GORE I MAKEDONIJE

RAZMJENA ISKUSTAVA: Mladi preduzetnici za štandovima

U OŠ „Sutjeska“ u Podgorici održan je preduzetnički sajam na temu: „Zdrav život – zdrava hrana“ u okviru Evropske nedelje preduzetništva.

Gosti Škole bili su preduzetnički timovi osnovnih škola „Goce Delčev“ iz Skoplja i „Branko Radičević“ iz Batajnica (Beograd).

Cilj posete bila je razmjena iskustava preduzetničkih

timova s obzirom na to da su sve tri škole 2014./2015. godine učestvovali u projektu „Implementacija preduzetničkog učenja“, u organizaciji SEECEL-a (Centar Jugozapadne Evrope za učenje preduzetništva).

Na sajmu su bila zastupljena crnogorska nacionalna jela, a svoj doprinos dali su predstavnici Makedonije koji su na jednom od štando-

va predstavili svoju nacionalnu kuhinju. Sajam su pošetili i predstavnici ambasada Srbije i Makedonije kao i Zavoda za školstvo.

Nakon kraćeg programa, obilaska sajma i škole, timovi su pošetili i predstavnici ambasada Srbije i Makedonije, a gosti su imali priliku da obiđu znamenitosti Podgorice i Cetinju.

Preduzetnički klub OŠ „Sutjeska“

Centar za građansko obrazovanje (CGO) predstavio istraživanje javnog mnjenja koje je uradila agencija Ipsos Strategic Marketing sredinom decembra prošle godine o korupciji u obrazovanju

PERCEPCIJA O (NE)KORUMPIRANOSTI OBRAZOVNOG SISTEMA NIJE UNIFORMNA, ALI RASTE BROJ ONIH KOJI VJERUJU DA JE KORUPCIJA ŠIROKO RASPROSTRANJENA

- Istraživanje, kojim je obuhvaćeno 1.004 ispitanika iz 17 crnogorskih gradova, dio je projekta „Da samo znanje donosi zvanje“ koji CGO sprovodi u saradnji sa ELIAMEP-om i uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori

- Dvije petine građana smatra da se o problemu korupcije u obrazovanju u javnosti govori manje nego što bi trebalo

- 53 odsto građana vjeruje da je korupcija prisutna u određenoj mjeri prilikom zapošljavanja ili biranja u akademski zvanja

Percepcija o (ne)korumpiranosti obrazovnog sistema u Crnoj Gori nije uniformna, ali zabilježava rast onih koji vjeruju da je korupcija u ovoj oblasti široko rasprostranjena u različitim oblastima i oblicima, kao i da po većini analiziranih parametara ona raste”, izjavila je Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO). Prema njenim riječima, to je pokazalo istraživanje javnog mnjenja o percepcijama građana o korupciji u obrazovanju koje je uradila agencija Ipsos Strategic Marketing sredinom decembra prošle godine.

Istraživanje, kojim je obuhvaćeno 1.004 ispitanika iz 17 crnogorskih gradova, dio je projekta „Da samo znanje donosi zvanje“, koji CGO sprovodi u saradnji sa ELIAMEP-om i uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Uljarević je ukazala da „52 posto građana navodi da je korupcija prisutna ili prisutna u velikoj mjeri na privatnim fakultetima i višim školama, dok je taj procenat za državne fakultete i škole 47, a znatno niži kad je riječ o srednjim školama (25 posto) i osnovnim školama (14 odsto)“.

Ona je posebno nagnula da je u poređenju sa 2011. godinom, kada su CGO i CEMI radili slično istraživanje, „dramatičan rast percepcije korupcije na državnim fakultetima za čak 18 procenata“, jer je tada iznosio 29 odsto

da bi sada bio 47, što svakako treba da zabrine rukovodstvo Univerziteta Crne Gore (UCG)“.

Uljarević je pojasnila da je „oblast koja se percipiira kao najprožetija korupcijom zapošljavanje ili biranje u akademski zvanja, đe 53 odsto građana vjeruje da je korupcija prisutna u određenoj mjeri. Malo manje od polovine ispitanih (48%) smatra da korupcija postoji i prilikom ocjenjivanja studenata, odnosno upisa na fakultete (48%), kao i dodjele mjesta u domovima (47%). Ispitanici kao korumpirane oblasti vide i izbor studentskih predstavnika (38%), a upis u srednje (26%) i osnovne škole (13%) se cijene oblastima sa manje korupcije“.

61% građana vjeruje da je prisutan nepotizam i korišćenje partijskih veza

61% građana vjeruje da je prisutan nepotizam, a 42% vjeruje da je prisutna i pojava mita. Samo 15 procenata anketiranih navodi da su ikada lično koristili rođačke, partijske ili neke druge veze kako bi sebi ili nekoj sebi bliskoj osobbi obezbijedili bolju ocjenu u školi, na fakultetu ili za polaganje ispita, ali je spremnost na davanje mita za ove svrhe nešto veća (18%). Brine veliki pad onih koji su spremni da prijave nadležnim organima da im je traženo mito kroz obrazovni sistem, tj. sa 61 posto onih koji su to bili spremni da urade 2011. tek 40 od-

sto građana bi u 2015. godini.

To, prema mišljenju Uljarević, predstavlja i refleksiju nedostatka mjerljivih rezultata nadležnih institucija kad je riječ o borbi protiv korupcije u obrazovanju.

„Pitanje duplog zapošljavanja na UCG kojim se CGO intenzivno bavio u proteklom periodu dobija na prepoznatljivosti i sada je kao problem prepoznato od skoro polovine građana (44%), a među njima dominantno među onima koji su sa visokim ili višim obrazovanjem“, navela je ona.

Učesnici istraživanja nemaju dilemu da u sistemu obrazovanja postoje privilegovani učenici (81%), a njih identifikuju među decom rodитељa na visokim funkcijama, zatim bogatih rođača, kao i među decom partijski podobnih rođača, dok ih je najmanje identifikovano među decom prospektivnih radnika.

Polovina anketiranih vjeruje da se sada može kupiti važeća diploma određene škole ili fakulteta u Crnoj Gori. Kad je riječ o iskustvenom doživljaju, 19 posto njih ističe da zna nekoga ko je kupio diplomu, pri čemu je, među građanima sa višim nivoom obrazovanja ovaj procenat nešto viši.

Kad je riječ o plagijatima, kojima se CGO bavi već neko vrijeme, trećina građana (35%) ističe da su oni relativno česta pojava u Crnoj Gori, a znatno manji broj je onih koji lično poznaju nekog ko je plagi-

Reagovanje Univerziteta Crne Gore

Spremni da suzbiju korupciju: Univerzitet je kao odgovorna društvena institucija izgradio mehanizme i utvrdio procedure kojima prepoznaće i sankcioniše ovakve pojave

UTISCI, IPAK, NIJESU ISTO ŠTO I ČINJENICE

- Uz uvažavanje svakog oblika istraživanja koje ukazuje na neku sistemsku ili društvenu anomaliju, primjećujemo da rezultati istraživanja ukazuju da je poraslo uvjerenje građana da je korupcija u oblasti visokog obrazovanja u porastu, a ne da je porasla korupcija u ovoj sferi

- Uvjerenja građana, za koje ne znamo da li imaju direktne ili indirektne veze sa visokim obrazovanjem, i za koje ne znamo da li na čemu temelje svoje uvjerenje, ipak ne bismo smatrali relevantnim za donošenje krupnih zaključaka i sudova, kada je riječ o korupciji u visokom obrazovanju

„UCG podržava svaku istraživačku i institucionalnu aktivnost koja ima cilj prepoznavanje ili sankcionisanje korupcije u oblasti visokog obrazovanja. Upravo za to, Univerzitet je kao odgovorna društvena institucija izgradio mehanizme i utvrdio procedure kojima prepoznaće i sankcioniše ovakve pojave. Prošle godine UCG je usvojio novi Etički kodeks i izradio Plan integriteta, koji uz Sud časti predstavlja osnovu za antikorupcijsko djelovanje.“

Od stupanja na dužnost nove uprave Univerziteta, uočljiva je spremnost da se konkretnim postupcima naša institucija suprotstavlja svim pojavama koje predstavljaju oblik korupcije. Nadasve, o svim pritužbama i pojavama ove vrste, javno se raspisuje na najvišem tijelu Univerziteta – Senatu. Podsećamo javnost na odluku o raskidu radnog odnosa sa profesorima koji su imali dvojno zaposlenje, kada je u javnosti više bilo politikantskih osuda i optužbi uprave Univerziteta, nego podrške zbog hvatanja u koštaru sa višegodišnjom devijacijom. Uprkos tome, nesumnjivo je naša spremnost da se o ovim pojavama govori javno i otvoreno, ali i na osnovu činjenica, kao i da se svim pojavama korupcije pristupa neselektivno.

Istraživanje koje je o korupciji u visokom obrazovanju uradio CGO ne bismo posebno komentarisali, jer ono ne sadrži činjenice ili primjere ličnog iskustva korupcije u oblasti visokog obrazovanja, već se njime prezentiraju percepcije građana, vjerovanja i stepen informisanosti, tj. ono što su čuli. Uz uvažavanje svakog oblika istraživanja koje ukazuju na neku sistemsku ili društvenu anomaliju, primjećujemo da rezultati istraživanja ukazuju da je poraslo uvjerenje građana da je korupcija u oblasti visokog obrazovanja u porastu, a ne da je porasla korupcija u ovoj sferi.

U istraživanju se, recimo, navodi da „53 odsto građana vjeruje da je korupcija prisutna u određenoj mjeri“, što dovoljno govori da je riječ o slobodnom uvjerenju, a ne ličnom iskustvu ili stavu koji je utemeljen na činjenicama. Uvjerenja građana, za koje ne znamo da li imaju direktne ili indirektne veze sa visokim obrazovanjem, i za koje ne znamo da li na čemu temelje svoje uvjerenje, ipak ne bismo smatrali relevantnim za donošenje krupnih zaključaka i sudova, kada je riječ o korupciji u visokom obrazovanju, a „porast onih koji vjeruju“, kako se navodi u istraživanju CGO, da je korupcija u oblasti visokog obrazovanja veća sada nego ranije, ne znači obavezno da je došlo i do porasta korupcije. Utisci, ipak, nijesu isto što i činjenice“, navodi se u saopštenju iz Rektorata UCG.

Reagovanje CGO na stav UCG o rezultatima istraživanja

CGO ŽALI ŠTO SU ANTIKORUPTIVNE AKTIVNOSTI UCG-A BILE INCIDENTNE

Dvije stvari CGO smatra bitnim učinkom novog rukovodstva UCG: 1) raskid radnog odnosa sa profesorima za koje je utvrđeno da su imali duple radne odnose, i 2) izrada Analize stanja i strateških opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju UCG

„Centar za građansko obrazovanje (CGO) je zatečen površnom i tendencioznom reakcijom Univerziteta Crne Gore (UCG) na predstavljeno istraživanje o korupciji u obrazovanju. CGO cijeni da nije primjereno jednoj visokoškolskoj ustanovi da reaguje na medijsku interpretaciju podataka iz navedenog istraživanja jer time sebe dovodi u neprijatnost, pošto je sve ono na što UCG reaguje precizno objašnjeno u samom istraživanju. Nai- me, jasno su razdvojene percepcije od iskustvenih doživljaja, odnos onih koji imaju veći stepen obrazovanja prema korupciji u obrazovanju, kao i druga vezana pitanja koja UCG neutemeljeno problematizuje. Dodatno, vjerujemo da bi UCG trebao biti podjednako zabrinut rezultatima u obje ove kategorije jer one nesumnjivo predstavljaju značajne putokaze dalje reforme visokog obrazovanja u Crnoj Gori.“

Svojim reagovanjem, UCG je pokazao i neprofesionalan odnos prema CGO-u koji je bio podržavajući za svaku aktivnost UCG koja je imala za cilj suzbijanje korupcije na UCG, isto koliko je CGO uvek bio i bice kritički orientisan u odnosu na brojne i još neprocesuirane nepravilnosti u radu UCG i njegovih fakultetskih jedinica.

CGO žali što su antikoruptivne aktivnosti UCG-a bile incidentne. Ipak, i na jučerašnjoj konferenciji za medije, na pitanje novinara, apostrofirane su dvije stvari koje CGO smatra bitnim učinkom novog rukovodstva: 1) raskid radnog odnosa sa profesorima za koje je utvrđeno da su imali duple radne odnose, i 2) izrada Analize stanja i strateških opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju UCG.

Ukoliko rukovodstvo UCG želi da se problemom korupcije u sopstvenoj kući bavi posvećeno i odlučno u CGO-u će imati saveznika. Ali, taj pristup ne podrazumijeva negiranje postojanja korupcije i relativizaciju kredibiliteta nalaza koji se ne uklapaju u ručičastu sliku stanja u oblasti visokog obrazovanja koju vlasti pokusavaju vještački stvoriti. Vrijedi podsetiti da se rukovodstvo UCG već jednom ‘okliznulo’ kad je dovodilo u pitanje nalaze istraživanja CGO-a, kao i da je najveći dio problema na UCG koji je u javnosti CGO otvarao uključujući na potrebu zaštite javnog interesa, i zbog toga triju primitivne napade i snažne pritiske, sada priznat od samog rukovodstva UCG u sopstvenoj Analizi“, navodi se u saopštenju Daliborke Uljarević, izvršne direktorce CGO.

„CGO je predložio Operativnom timu za izradu akcionog plana i sproveđenje mjera iz akcionog plana u skladu sa principima Partnerstva otvorenih vlasta da se uvede obaveza objavljanja magistarskih i doktorskih radova akademске strukture zaposlenih na visokoškolskim ustanovama, kao i nosilaca javnih ovlašćenja, na portalima visokoškolskih ustanova, kao i na sajtu Ministarstva prosvjete za nosioce javnih ovlašćenja. Takav prijedlog kao vid rješavanja problema plagijata u Crnoj Gori podržava 59 posto ispitanika, bilo da misle da bi to doprinijelo rješavanju ovog problema u velikoj ili određenoj mjeri, dok 25 procenata njih smatra da bi to doprinijelo u maloj mjeri, a 16 odsto ne može da procijeni“, zaključila je Uljarević.

Građani vjeruju da je korupcija u obrazovanju unutrašnja stvar obrazovnih institucija

Snežana Kaluđerović je, govoreći o borbi protiv korupcije u obrazovanju, nagnula da dvije petine građana smatra da se o problemu korupcije u obrazovanju u javnosti govori manje nego što bi trebalo. Za-

tim, za medije (17%) i nevladine organizacije (16%) se navodi da su najviše doprinijeli otvaranju pitanja korupcije u obrazovanju u crnogorskoj javnosti.

Ona je dodala da 39 posto učesnika ističe pesimizam po pitanju mogućnosti smanjenja korupcije u obrazovanju. „Na kraju važno je istaći da građani vjeruju da je korupcija u obrazovanju unutrašnje pitanje obrazovnog sistema i da većina njih istovremeno ističe da je Ministarstvo prosvjete najodgovornije za korupciju u obrazovanju i da institucija najviše treba da radi na suzbijanju tog problema“.

Prema istraživanju, građani najodgovornijima za sadašnje stanje u obrazovanju smatraju, pored Ministarstva prosvjete (18%), policiju, tužilaštvo i sudove (12%), ali i sveopštu moralnu krizu i krizu društvenih vrijednosti (12%), zatim sistem obrazovanja kao takav (11%), lošu materijalnu situaciju među profesorima (10%), lošu zakonsku regulativu (8%), učitelje, nastavnike i profesore (8%), političke partije i političku elitu (5%), roditelje učenika i studenata (5%), kao i administraciju u školama i na fakultetima (4%).

O. Đ.

25

Prosjetni rad

FEB.
2016

BROJ
41

INSPIRACIJA DA U SEBI PREPOZNAJU NAUČNIČKI DUH: Nagrađeni studenti sa rektorkom prof. Radmilom Vojvodić

Na tradicionalnoj svečanoj šednici Senata Univerziteta Crne Gore (UCG) rektorka prof. Radmila Vojvodić uručila je nagrade za 18 najboljih studenata svih univerzitetskih jedinica, dok je prof. dr Nataša Kostić, vanredni profesor Filološkog fakulteta dobila plaketu za pospešivanje kulture publikovanja naučno-istraživačke djelatnosti na UCG za 2015. godinu u oblasti društvenih nauka.

Rektorka Vojvodić je u uvodnom obraćanju sumirala do sada urađeno, ali i predstavila planove za naredni period.

„Državni univerziteti – univerziteti uopšte – nemaju pravo na samoreklamu, mi se prepozajamo po kvalitetu znanja koje pružamo i po kreativnosti koju nosimo i razvijamo, i to po objektivno ustanov-

ljenim i mjerljivim referencama u evropskom prostoru visokog obrazovanja. Moramo to stalno ponavljati, jer nas na polju internacionalizacije tek čeka mukotrpan i istrajan rad. Zato nema oklijevanja ni prava na rutinu i oprez pred 'reformama reformi', kako ih popularno zovemo, koje u akademskoj zajednici sistematicno preduzimamo. I sam Bolonjski sistem je neprestano u procesu reformi i unapredavanja i naša zajednička odgovornost za međunarodnu akreditaciju Univerziteta više su nego jasna”, kazala je Vojvodićeva.

Lidersku poziciju UCG treba sačuvati

Rektorka se osvrnula i na aktuelnu temu reforme modela studiranja.

„Promjena modela, odnosno stepena studiranja, trenutno je aktualna, jer smo na UCG aktivno u pripremi novih elaborata, trebalo je da se dogodi ranije, još kroz akreditacijski postupak 2012. godine. Zato je ovo što sad radimo, uvjereni sam i sigurna da ćemo se složiti, više nego nužan i razumljiv gest. Sad smo u prilici da ispravimo slabosti dosadašnjeg sistema, što samo pokazuje snagu naše institucije da pokreće, mijenja i unapređuje. UCG ima tu lidersku poziciju i odgovornost i moramo je sačuvati na dobro svih” rekla je ona.

„U godini za nama radili smo ne zaleći truda, posvećeno i uspostavljući zagubljenu komunikaciju među našim fakultetima, među nastavnicima, istraživačima. Pospešujući sadještvo u rješavanju proble-

Na tradicionalnoj svečanoj šednici Senata Univerziteta Crne Gore rektorka prof. Radmila Vojvodić uručila nagrade za 18 najboljih studenata svih univerzitetskih jedinica

PODSTREK ZA VEĆU POSVEĆENOST STUDIRANJU I NAUČNOM RADU

Plaketu dobila prof. dr Nataša Kostić, vanredni profesor Filološkog fakulteta, za pospešivanje kulture publikovanja naučno-istraživačke djelatnosti na UCG za 2015. godinu u oblasti društvenih nauka

Rektorka prof. Radmila Vojvodić: U godini za nama radili smo ne zaleći truda, posvećeno i uspostavljući zagubljenu komunikaciju među našim fakultetima, među nastavnicima, istraživačima

ma i vraćajući izgubljeno očećanje pripadnosti zajedničkoj instituciji i zagovarajući međusobno partnerstvo u postizanju svakodnevnih rezultata u oblasti obrazovanja i misije koju imamo u društvu”, zaključila je rektorka Vojvodić.

Priznanja obavezuju da se znanje podijeli

Prof. dr Nataša Kostić, dobitnica prve Plakete za pospešivanja naučno-istraživačke djelatnosti, kazala je da je UCG u proteklih godinu dana ulazio veliki trud da omogući bolje uslove za naučno-istraživački rad, uz ostalo i kroz intenzivnu saradnju sa inostranim univerzitetima, pružajući time i brojne mogućnosti za mobilnost istraživača. Osnovan je Centar za doktorske studije, kao bitna karika u cijelokupnom sistemu unapređenja kvaliteta naučnog ra-

da u dijelu koji je najvažniji za formiranje naučnog podmlatka. Reforma modela studiranja ima za cilj i osnaživanje istraživačke komponente studiranja, u smislu primjerenije organizacije i dužine postdiplomskih studija, dvogodišnjeg mastera, kao presudne stepenice za oblikovanje mladog istraživača.

„Nagrada predstavlja priznanje, ali još više i obavezu da se stečeno iskustvo i znanje podijeli, prije svega u radu sa studentima. Neka ova nagrada stoga bude i inspiracija našim najboljim studentima da u sebi prepoznaјu naučnički dar i da mu se posvete. Pošto je ove godine nagrada za naučni rad dodijeljena profesoru Filološkog fakulteta, neka ona, na simboličan način, obilježi i osnivanje ovog, trenutno najmlađeg fakulteta Univerziteta Crne Gore”, zaključila je Kostićeva.

O. Đ.

AKTUELНОSTI NA UNIVERZITETU DONJA GORICA

Studenti američkog Univerziteta Bucknell u studijskoj pošeti Univerzitetu Donja Gorica

POZNANJE U CRNU GORU

Na Univerzitetu Donja Gorica (UDG) boravilo je 15 studenata završne godine ekonomije i menadžmenta sa američkog Univerziteta „Bucknell“. U toku studijskog boravka upoznati su sa ekonomijom, finansijama i primjerima uspješnih kompanija u Crnoj Gori.

Ta pošeta rezultat je međunarodne saradnje, ali takođe i dugogodišnje saradnje Fakulteta za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis i to finansije i međunarodnu ekonomiju, što je i njegova oblast istraživanja.

Podsetimo da su u okviru saradnje sa američkim univerzitetima studenti UDG u oktobru prošle godine bili u studijskoj pošeti „State University of New York“ gde su imali priliku da slušaju predavanja iz oblasti ekonomije i menadžmenta. U avgustu su studenti „Pittsburgh University“ bili gosti UDG gde su, uz ostalo, izučavali crnogorsku kulturu i jezik.

O. Đ.

UPOZNALI SE SA PRIMJERIMA DOBRE PRAKSE U EKONOMIJI: Sa gostovanja na UDG

Volonterski klub Univerziteta Donja Gorica pošetio Dom starih „Grabovac“ u Risnu

POKLONI ZA OSMIJEH TREĆEG DOBA

Volonterski klub Univerziteta Donja Gorica (UDG) organizovao je akciju „Za osmijeh u Domu starih“, u okviru koje je uručio poklone stanicima Doma starih „Grabovac“ u Risnu.

Tom prilikom, volonteri i studenti UDG su se družili i razgovarali sa korisnicima

ma Doma. Vidno oduševljeni i puni pozitivne energije, članovi volonterskog kluba su po završetku posete potvrdili da će ovo za njihov klub i za Univerzitet postati tradicionalna akcija, koja će biti organizovana svake nadne godine.

O. Đ.

Studenti UDG sa stanicima Doma „Grabovac“

Na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore održana Zimska škola preduzetništva i inovacija

INOVACIJE NEMOGUĆE BEZ NAUČNOG PRISTUPA

Kroz dvodnevni trening obrađeno nekoliko aktuelnih tema iz oblasti preduzetništva, sa posebnim aspektom na inovacije i inovacionu djelatnost

ZNANJE I NAUKA IGRAJU NAJAVAŽNIJU ULOGU U RAZVOJU PREDUZETNIŠTVA: Sa otvaranja škole

Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore (UCG) organizovao je u okviru projekta PACINNO „Zimsku školu preduzetništva i inovacija“ čiji je cilj razvoj preduzetničkih znanja i vještina neophodnih studentima, ali i onima koji već rade u institucijama i kompanijama, kako bi se promovisalo stalno i praktično obrazovanje.

Škola je okupila 30 polaznika, uglavnom mlađih ljudi, različitih obrazovnih profilacija, od kojih su većinu činili aktuelni ili svršeni studenti Ekonomskega fakulteta. Kroz dvodnevni trening obrađeno je nekoliko aktuelnih tema iz oblasti preduzetništva, sa posebnim aspektom na inovacije i inovacionu djelatnost.

Prvog dana treninga govorilo se o globalnim trendovima u razvoju preduzetništva, osobinama uspešnog preduzetnika, inovacionom menadžmentu u zemljama regiona, kao i podršci u razvoju preduzetništva, sa osvrtom na globalne trendove u izgradnji preduzetničke infrastrukture. Posebnu pažnju polaznika pri-

vukla je prezentacija koja je obradila mogućnosti podrške razvoju inovacionih projekata u Crnoj Gori.

U toku drugog dana rada, polaznici škole su imali priliku da se upoznaju sa osnovama IPR (intelektualna vlasnička prava) menadžmenta, nekim osnovnim principima patentiranja i licenciranja, kao važnog segmenta prilikom otpočinjanja realizacije biznis ideje, naročito za start-up kompanije.

Poseban aspekt ovog dijela je bio posvećen R&D funkciji, kao ključnom elementu inovativnih aktivnosti u mnogim kompanijama, a tom prilikom je i zaključeno da su „inovacije nemoguće bez nauke i naučnog pristupa“.

Polaznici su imali priliku da se upoznaju sa konkretnim rezultatima koji su produkt preduzetničke infrastrukture, prije svega zemalja u regionu. Uzakano im je na izazove pred kojima su se nalazili mlađi ljudi prilikom izlaska na tržište i koje su to opasnosti sa kojima su se oni suočavali. Kroz predavanje na te-

mu „Četiri važna pitanja prije nego što počnete biznis“ studenti su dobili odgovore na dileme koje se tiču tržišne utakmice i kako se koncept tržišnog nastupa u 21. vijeku promjenio u odnosu na posljednjih nekoliko decenija.

Dvodnevni rad je zaključen predavanjem koje je u fokusu imalo specifičnosti i preferencije tzv. „miljenijske generacije“, odnosno koliko su IT tehnologije i druga savremena dostignuća izmijenila naše živote, kao i koliko te promjene pružaju mogućnosti prilikom razvoja preduzetničkih ideja i njihove реализациje na tržištu.

Prema ocjeni polaznika, škola je u potpunosti ispunila njihova očekivanja, otvarajući im novi prostor mogućnosti i inspirišući ih da u budućnosti nastave sa istraživačkim aktivnostima koje će im dati pomoći i podršku u realizaciji njihovih preduzetničkih poduhvata. Zaključeno je da znanje i nauka igraju najvažniju ulogu u razvoju preduzetništva, naročito kod mlađih ljudi.

O. Đ.

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore

DOC. DR STEVO POPOVIĆ I STUDENT MILOŠ PAVIĆEVIĆ UPRAVLJAJU SPORTSKO-KULTURNIM CENTROM

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UO UCG) ovlastio je, do imenovanja izvršnog direktora Univerzitetetskog sportsko-kulturnog centra d. o. o. Podgorica, dekanu Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje doc. dr Steva Popovića za obavljanje poslova izvršnog direktora, dok je predsednik Studentskog parlamenta UCG Miloš Pavićević zadužen za obavljanje poslova urednika za sportske i kulturne programe.

UO UCG je u postupku odlučivanja o izboru dekana Mašinskog fakulteta i po žalbama kandidata, usvojio žalbe prof. dr Darka Bajića i prof. dr Zdravka Krivokapića na odluku Vijeća Mašinskog fakulteta, kojom je utvrđen predlog za dekanu te univerzitetske jedinice. Time se ponistiava Odluka Vijeća Mašinskog fakulteta i predmet vraća tom tijelu na ponovno odlučivanje.

Vijeće Mašinskog fakulteta će u ponovnom postup-

ku utvrditi konačnu listu od dva kandidata, čije prijave su ocijenjene kao blagovremene i potpune, i koje ispunjavaju uslov za izbor, i sprovesti postupak tajnog glasanja radi utvrđivanja predloga za izbor dekana u roku od 15 dana.

Usvojena je i Odluka o promjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjeseta u Rektoratu UCG, saopšteno je iz te visokošolske institucije.

O. Đ.

Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo za obrazovanje i naučna istraživanja Rumunije raspisali konkurs za stipendiranje

OSNOVNE I POSTDIPLOMSKE STUDIJE ZA AKADEMCE IZ CRNE GORE

Prioritet će imati kandidati za oblasti: političke i administrativne nauke; obrazovne studije; kultura i civilizacija Rumunije; žurnalistika; tehničke nauke; energetika – nafta i gas; poljoprivredne nauke; veterina; arhitektura; muzika, te umjetnost

Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo za obrazovanje i naučna istraživanja Rumunije nudi 85 stipendija za diplomске i postdiplomske studije, namjenjene isključivo građanima zemalja koje nisu članice EU, a sa kojima Rumunija nema sporazume u oblasti kulture i obrazovanja, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

Stipendije se dobijaju za tri nivoa studiranja od kojih je prvi namijenjen svršenim srednjoškolcima, kao i kandidatima čije studije zahtjevaju nastavak studiranja u Rumuniji. Studije traju od tri do šest godina, shodno uslovima izabranog fakulteta, a završava se doktorskom tezom.

Prioritet će imati kandidati za oblasti: političke i administrativne nauke; obrazovne studije; kultura i civilizacija Rumunije; žurnalistika; tehničke nauke; energetika – nafta i gas; poljoprivredne nauke; veterina; arhitektura; muzika, te umjetnost.

U cilju promocije rumunske jezike i kulture, studije će se odvijati isključivo na tom jeziku. Za kandidate koji ne govore rumunski jezik predviđena je pripremna godina dana učenja tog jezika, a za one koji se izjasne da govore rumunski jezik, nadležne institucije organizovaće testiranje.

Stipendija obuhvata besplatnu školarinu, smještaj i mjesecni džeparac, dok ishranu, lokalni i međunarodni prevoz finansiraju stipendisti.

Kandidati se mogu prijaviti posredstvom Ambasade Rumunije u Podgorici do 17. februara.

O. Đ.

Na Univerzitetu Mediteran organizovano takmičenje „Danas srednjoškolac, sjutra preduzetnik“

NAJUSPJEŠNIJI TIM SREDNJE STRUČNE ŠKOLE „SERGIJE STANIĆ“ ZA IDEJU „FARMA MAGARACA DUGOUŠKO“

Drugo mjesto pripalo je ekipi iz Srednje ekonomski škole „Mirko Vešović“ iz Podgorice za biznis ideju „Dekupaz tehnika“, a trećeplasirana je ekipa iz Prve srednje stručne škole iz Nikšića sa biznis idejom „Mobilna aplikacija za fitness i zdravu ishranu“

Studentski parlament Univerziteta Mediteran u saradnji sa revizorskom kućom EY organizovao je takmičenje „Danas srednjoškolac sjutra preduzetnik“ za najbolju preduzetničku ideju, na kojem je prvo mjesto, a ujedno i stipendiju u viđu besplatne školarine na tom Univerzitetu, osvojio tim Srednje stručne škole „Sergije Stanić“, za ideju „Farma magaraca Dugouško“.

Drugo mjesto pripalo je ekipi iz Srednje ekonomski škole „Mirko Vešović“ iz Podgorice za biznis ideju „Dekupaz tehnika“, a trećeplasirana je ekipa iz Prve srednje stručne škole iz Nikšića sa biznis idejom „Mobilna aplikacija za fitness i zdravu ishranu“.

U takmičenju je učestvovalo devet timova iz crnogorskih srednjih škola, koje je odabrao stručni žiri Univerziteta i revizorske kuće EY. Timovi koji su dobili priliku da svoje ideje prezentuju u finalu takmičenja su iz Nikšića, Herceg Novog, Kotora i Podgorice.

Cilj nadmetanja bio je jačanje i afirmisanje preduzetničkog duha među srednjoškolskom populacijom.

JACANJE I AFIRMISANJE PREDUZETNIČKOG DUHA: Pobjednička ekipa

27

Prosvjetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

Delegacija Univerziteta Crne Gore na Svjetskoj konferenciji Konfucijevih instituta u Šangaju

PRIBLIŽAVANJE KINESKE KULTURE I TRADICIJE GRAĐANIMA

Rektorka Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. Radmila Vojvodić i direktori Instituta Konfucije na UCG dr Milena Đukanović i Deng Rong učestvovali su na desetoj Svjetskoj konferenciji Konfucijevih instituta koja je održana u Šangaju. Skupu koji je organizovalo sedište Konfucijevih instituta, Hanban, prisustvovao je 2.300 predstavnika kineske Vlade, delegacija univerziteta i Konfucijevih instituta iz 134 zemalje.

Na rektorskem forumu, u okviru konferencije, rektorka Vojvodić podsetila je da je Institut Konfucije na UCG do sada organizovao brojne aktivnosti za približavanje kineske kulture i tradicije građanima, među kojima je kurs kineskog jezika, koji pohađa oko 200 polaznika. Ona je istakla dobru saradnju između dve države, a planirani su i novi zajednički projekti. „Saradnja sa kolegama sa partnerskog Čangša univerziteta nauke i tehnologije, kao i brojne inicijative za saradnju između obrazovnih i kulturnih institucija iz Kine i Crne Gore, garantuju da uspostavljamo sarad-

PLANIRANI NOVI ZAJEDNIČKI PROJEKTI: Sa skupa u Šangaju

nju u oblasti obrazovanja, nauke i istraživanja, kroz povećanu mobilnost naših studenata, nastavnika i naučnika. Vjerujemo da je prava potvrda interesovanja i volje za saradnjom i inicijativa Pekinškog univerziteta za strane jezike da na tom univerzitetu osnujemo studije crnogorskog jezika”, naglasila je Vojvodić.

Na konferenciji je bilo riječi o planu razvoja Konfucijevih instituta u narednih pet godi-

O. Đ.

na, poboljšanju servisa, daljjoj saradnji između kineskih i svjetskih univerziteta i promociji saradnje među kulturnarama.

Delegacija iz Crne Gore pošetila je Čangša Univerzitet nauke i tehnologije, koji je pomogao osnivanje Instituta Konfucije na UCG. U svijetu ima 500 takvih instituta i 1.000 Konfucijevih učionica, a u njihove aktivnosti uključeno je oko 1,9 miliona studenata.

O. Đ.

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića i Crnogorska sportska akademija objavili monografiju „Sport danas I“

28

Prosjetni rad

FEB.
2016

BROJ
41

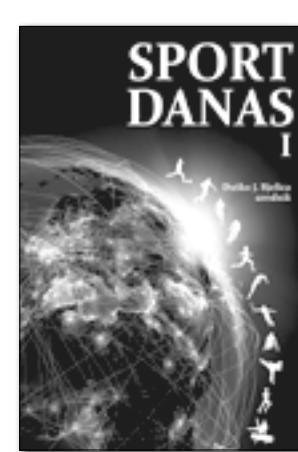
PROMOCIJA NAUKE I ISTRAŽIVANJA U SPORTU

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića i Crnogorska sportska akademija objavili su stručnu monografiju međunarodnog karaktera pod nazivom „Sport danas I“, koja predstavlja naučna saznanja i lična iskustva 13 stručnjaka iz regiona.

Prema riječima prof. dr Duška Bjelice, urednika izdanja, svrha ove knjige je promocija nauke i istraživanja u sportu, sa posebnom pažnjom da se to približi široj čitalačkoj populaciji. U uvodnom tekstu prof. Bjelica je pi-

sao o pojmu sporta i njegovoj sistematizaciji.

U monografiji su se našli, među ostalim, tekstovi o primarnosti igre u sportu, vrhunskim sportskim ostvarenjima, prirodi i karakteri sportskih povreda, osnovnim aspektima selekcije u sportu, integrativnom pristupu održivom razvoju sporta, sportu u misiji zdravlja i dugovođenosti, reklamnoj ulozi sponzorisanja u savremenom sportu, uzajamnom odnosu sporta i biznisa i savremenoj dijagnostici u sportu.

SPORT DANAS I

Willibrordus Media

Crnogorska sportska akademija i NVO „Zavičaj“ izdali knjigu „Laureati crnogorskog sporta“

AFIRMACIJA SPORTA KROZ PRIĆE O NAJBOLJIMA

Crnogorska sportska literatura bogatija je za još jedno značajno ostvarenje. Iz štampe je izašla nova, deveta po redu knjiga iz popularne edicije „Laureati crnogorskog sporta“, u izdanju Crnogorske sportske akademije i NVO „Zavičaj“ iz Daničevog.

Autori ovog jedinstvenog almanaha crnogorskog sporta prof. dr Duško Bjelica, profesor Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića i Zdravko Gavrilović, sportski novinar i publicista, prezentiraju najznačajnija sportska dešavanja u 2014. godini. Biće je to godina u znaku rukometnice Katarine Bulatović i vaterpoliste Nikole Janovića i džudiste Nikole Gušića.

Ova zanimljiva sportska publikacija na 200 strana ilu-

strovana velikim brojem fotografija na jedinstven način predstavlja hronologiju postignutih uspjeha crnogorskog sporta u 2014. godini. Sportisti, sportski radnici, novinari i uopšte crnogorski sport i publicista u laureatima imaju izuzetan podsetnik na značajna ostvarenja selekcija, klubova i sportista u toj godini.

Autori knjige su obradili i predstavili aktivnosti sportske medicine, rekreativni, školski i univerzitetski sport. Njihovu pažnju su zavrijedili mladi stručnjaci u sportu, akademci sa Fakulteta za sport u Nikšiću. Značajan prostor u knjizi posvećen je afirmaciji sporta i proglašenjima najboljih po opština. Priče sa najboljim sportistima, jubilejima i sportskim radnicima la-

LAUREATI CRNOGORSKOG SPORTA IX

Zavičaj

Podgorica 2014.

Podgorica

Podgor

Predsednik Vlade Milo Đukanović uručio godišnje nagrade za naučna dostignuća u 2015. godini

SA BALKANSKOG ZAČELJA NERAZVIJENOSTI U KLJUČNIM OBLASTIMA, DANAS SMO NA LIDERSKOJ POZICIJI

Laureati su akademik prof. dr Ljubiša Stanković i prof. dr Miloš Daković, redovni profesori Elektrotehničkog fakulteta, i Rade Dačević, učenik IV razreda Gimnazije „Stojan Cerović“ iz Nikšića

Premjer Milo Đukanović: Moramo još više ulagati u snaženje ljudskog naučnog kapaciteta i unaprijediti naučnoistraživačku infrastrukturu u Crnoj Gori
Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: U vrijeme svjetske ekonomske krize trebalo je vizionarstvo i hrabrost za podršku naučnim, istraživačkim, inovacionim projektima

Predsednik Vlade Milo Đukanović uručio je godišnje nagrade za naučna dostignuća u 2015. godini akademiku prof. dr Ljubiši Stankoviću i prof. dr Milošu Dakoviću, redovnim profesorima Elektrotehničkog fakulteta (ETF) Univerziteta Crne Gore, kao i Radu Dačeviću, učeniku IV razreda Gimnazije „Stojan Cerović“ iz Nikšića.

Akademik prof. dr Stanković je nagrađen sa dvije hiljade eura kao najuspješniji naučnik. Isti iznos dobio je i prof. Daković u kategoriji pronalazač-inovator za najuspješnije inovativno rješenje, dok je Dačeviću pripalo hiljadu eura kao najuspješnjem mlađom talentu u oblasti nauke do 20 godina života.

Premjer Đukanović je istakao značaj naučnoistraživačke djelatnosti u stvaranju crnogorskog društva znanja. Prema njegovim riječima, akademika i naučna zajednica Cr-

ne Gore aktivno je uključena u evropski prostor istraživanja, slobodnog kretanja znanja, istraživača i tehnologije. To je uočljivo i kroz reference koje crnogorski naučnici stiču kao pojedinci ili u istraživačkim timovima, ali i po vrijednim iskustvima i rezultatima koje postižu naše obrazovne i naučne institucije.

Inovacije pretvarati u nove biznis ideje

Svečarske okolnosti su uvijek dobra prilika da se nad uspjesima i rezultatima zapitamo kako i kuda dalje. Prilika je da odgovorimo da li su podrška i ulaganje države u naučnoistraživačku djelatnost odgovarajuće, ali i da sagledamo mogućnosti primjene i učinke naučnoistraživačkog rada u razvoju privrede i društva, pogotovo u strateškim razvojnim granama na-

še države. Konstruktivno kritički, složićemo se, reklo bi se da bi moglo biti bolje, da bismo, kao i u mnogim oblastima, mogli da postignemo više. No, nesumnjivo je, na polju nauke, kao i na svim drugim poljima, rezultati koje ostvarujemo tokom prve decenije od obnove crnogorske nezavisnosti, izuzetno su obrabrujući. Crna Gora je, danas na razvojnom nivou od 41% evropskog prosjeka, što je najviše na Zapadnom Balkanu. Sa bal-

kanskog začelja nerazvijenosti u ključnim oblastima, danas smo na liderskoj poziciji. Svjesni, dakako, da bez novih znanja i primjene naučnih dostignuća, bez interdisciplinarnog naučnog istraživanja i novih tehnologija nema moderne i razvijene ekonomije, i da samo stimulativni uslovi za razvoj nauke i stvaralački kulturni i duhovni ambijent, omogućavaju napredak naše države i društva", istakao je Đukanović.

On je poručio da se mora još više ulagati u snaženje ljudskog naučnog kapaciteta i unaprijediti naučnoistraživačku infrastrukturu u Crnoj Gori.

"To će omogućiti da se bolje usredsredimo na naše strateške pravce razvoja i prepoznamo ekonomske i kulturne prioritete. Da ustanovimo procedure i mehanizme uz pomoć kojih ćemo inovacije i rezultate istraživanja pretvarati u nove biznis ideje, koje ćemo uspješno slijediti kroz dobre prakse. Uspješno približavanje Crne Gore evropskim i evroatlantskim integracijama otvara nove mogućnosti za brži razvoj u na-

PRIZNANJE JE SATISFAKCIJA ZA DOSADAŠNJI RAD I INSPIRACIJA ZA BUDUĆNOST: Nagrađeni sa premjerom Đukanovićem i članovima žirija

ŽIRI

O laureatima je odlučivao žiri kojim je predsedavala prof. dr Sanja Vlahović, ministarska nauke, a članovi su bili prof. Radmila Vojvodić, rektor Univerziteta Crne Gore, akademik Nenad Vuković, rektor Univerziteta Mediteran, akademik Veselin Vukotić, rektor Univerziteta Donja Gorica, prof. dr Vesna Maraš, predsednik Savjeta za naučnoistraživačku djelatnost, prof. dr Živko Andrijašević, predsednik Savjeta za visoko obrazovanje, Novak Adžić, direktor Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore, prof. dr Jovan Mirković, predsednik Fondacije za promociju nauke i istraživanja PRONA, i prof. dr Srđan Kadić, predsednik Fondacije „Mladi pronašlači Crne Gore“.

Akademik prof. dr Ljubiša Stanković: POMJERANJE GRANICA NAUKE ZA OPŠTE DOBRO

Obraćajući se u ime nagrađenih, akademik Stanković je podsetio da su godišnje državne nagrade dio aktivnosti kojima Vlada i Ministarstvo nauke promovišu i podržavaju naučnu djelatnost u Crnoj Gori.

"Za nas dobitnike to je dodatna satisfakcija za dosadašnji rad i dodatna inspiracija za budućnost. Posebno se zahvaljujem članovima grupe za obradu signala na ETF-u koji su veoma zaslužni za nagradu koju sam dobio. Zahvaljujući njima Crna Gora je u jednoj oblasti, ne samo prepoznatljiva, već slovno mogu reći u samom vrhu u svijetu. Rezultati ove grupe su doprinijeli da smo do sada imali i imamo tri urednika u vodećim naučnim časopisima, u referentnim monografijama redovno su zastupljena poglavljia koja pišu naučnici iz ove oblasti. Uverjen sam da ćemo i ubuduće doprinositi afirmaciji nauke i tehnologije u Crnoj Gori u oblasti digitalizacije, kao što već 35 godina to radimo. Godine 1980. uveli smo digitalne sisteme za obradu informacija kao predmet na osnovnim studijama ETF-a, među prvima na osnovnim studijama i u širem regionu, što je izazvalo čuđenje kolega jer je tadašnja kompjuterska informaciona tehnika bila na relativno niskom nivou i sa skromnim mogućnostima. Kadrovi koje smo pretrodne tri decenije školovali na UCG su pomogli da Crna Gora bez zaostajanja usvaja i koristi sve blagodeti informacionog doba u kojem živimo. Vjerujem da ćemo, ne samo uspješno pratiti i primjenjivati naučna dostignuća, već da ćemo i dale je u pojedinim segmentima doprinositi pomjeranju granice nauke i tehnologije na opšte dobro", poručio je Stanković.

FILM O RADU MINISTARSTVA I NAUČNE ZAJEDNICE I NAUČNA RASPRAVA

Ministarstvo nauke je prilikom dodjele godišnjih nagrada za naučna dostignuća u 2015. godini predstavilo kratak film, koji predstavlja hronologiju rada i učinka tog resora i naučne zajednice za proteklih pet godina. Film govori o svim projektima koje je Ministarstvo finansiralo i pokrenulo od svog osnivanja u decembru 2010. godine, kao i rezultatima naučnih institucija koje su nosioci finansiranih projekata.

Takođe je održana i rasprava na temu „Analiza naučne politike u Crnoj Gori – stanje i smjernice“, u kojoj su učestvovali predstavnici gotovo svih naučnih institucija u Crnoj Gori. Na skupu su sumirani ostvareni rezultati u oblasti nauke i istraživanja u protekloj godini, te predstavljeni planovi za 2016. godinu.

Svjetska banka pozitivno ocijenila naučnu komponentu INVO projekta

U TOKU NABAVKA NAUČNOISTRAŽIVAČKE OPREME

Predstavnici Svjetske banke Ivoni Borovik predloženi su rezultati osam naučnoistraživačkih projekata kojima su dodijeljeni grantovi

Prilikom posete Crnoj Gori Ivona Borovik, ekspert za inovacije pri Svjetskoj banci, pozitivno je ocijenila postignute rezultate na projektima u okviru programa INVO/HERIC (Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost), za čiju realizaciju su zaduženi ministarstva nauke i prosvjete. Projekti se finansiraju iz kredita Svjetske banke.

Prilikom susreta sa projektnim timom Centra izvrsnosti Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore (ETF UCG), rukovodilac projekta vrijednog 3,4 miliona eura prof. dr Igor Radusinović istakao je da je angažovan 80 naučnika i da je u toku re-

noviranje i nabavka krupne naučnoistraživačke opreme za šest laboratorijskih radova, od kojih se dvije rade. On je dodata da je od početka projekta objavljeno 17 naučnoistraživačkih radova u časopisima i 34 na konferencijama, kao i da se u 10 naučno-inovativnih grupa radi na pronaalaženju komercijalnih rješenja primjene ICT tehnologija u oblastima održive poljoprivrede i ekologije.

Takođe, predstavnici Svjetske banke su predloženi rezultati osam naučnoistraživačkih projekata kojima su dodijeljeni grantovi u vrijednosti 400.000 eura. Riječ je o projektima: CS-ICT „Novi ICT trendovi zasno-

vani na značajno manjem broju podataka/mjerenja i njihova primjena u multimedijama, biomedicini i komunikacijama“ ETF-a, PRODE „Laboratorijska za dizajn proizvoda, uključujući discipline kao što su grafički, modni i dizajn enterijera“, Fakulteta za politehniku (UDG), LOVČEN „Nadzor nad invazivnim i domaćim vrstama komaraca i patogenima koje mogu prenijeti u Crnoj Gori“ Biotehničkog fakulteta (UCG), SUST-MARINA „Primjena i promocija koncepta održivog razvoja na AD Marina Bar“ Fakulteta za poljoprivredu (UCG), LAMS „Izgradnja mjerne stanice za istraživanje atmosferskih pražnjenja na planini Lovćen“ Fakultete

Ekspert za inovacije pri Svjetskoj banci Ivona Borovik prilikom posete Crnoj Gori

ta za informacione tehnologije Univerziteta Mediteran, KATUN: „Valorizacija crnogorskog katuna kroz održivi razvoj poljoprivrede i turizma“, čiji je realizator UCG, zatim, TELEMONT-EKG: „Razvoj, validacija i primjena telemedicin-

skog sistema TELEMONT-EKG (TM EKG) za brzu dijagnostiku bolesti srca u Crnoj Gori“ Kliničkog centra Crne Gore, kao projekat HLA – MNE „HLA tipizacija i HLA laboratorijska u Crnoj Gori“ Kliničkog centra Crne Gore.

O. Đ.

29

Prosjetni rad

FEB.

2016

BROJ

41

Naučnoistraživačka oblast u Crnoj Gori nakon tri godine od zatvaranja poglavlja 25.

NAPREDAK NAUKE U CILJU RAZVOJA CRNOGORSKOG DRUŠTVA

Svojom strategijom i programima, EU je obezbijedila kvalitetne uslove za razvoj naučnoistraživačke djelatnosti, što zahvaljujući temeljnomy naučnom pristupu i inovacijama pogoduje ekonomskom rastu. Zatvaranjem poglavlja 25 „Nauka i istraživanje“ Crna Gora je pokazala da je ispunila sve pretpostavke u toj oblasti

U Crnoj Gori je u protekle tri godine, od kada je otvoreno i privremeno zatvoreno poglavlje 25 „Nauka i istraživanje“, učinjeno mnogo u toj oblasti, saopšteno je iz Ministarstva nauke. Inače, bilo je to prvo poglavlje koje je Crna Gora otvorila i privremeno zatvorila od početka pregovora sa Evropskom unijom (EU).

O pozitivnom trendu u istraživanju i nauci posebno svjedoči pristupanje EU Okvirnom programu za istraživanje i inovacije „Horizont 2020“ (2014–2020), čime je crnogorskoj naučnoistraživačkoj zajednici omogućeno da ravnopravno sa kolegama iz zemalja EU učestvuje u projektima koji se finansiraju iz evropskih fondova vrijednih 77 miljardi eura. Za mlade crnogorske naučnike ovo predstavlja novu šansu da pokažu i razvijaju svoje potencijale van granica Cr-

ne Gore, da u sklopu brojnih međunarodnih projekata uspostave intenzivnu saradnju, ojačaju kapacitete, iskoriste brojne mogućnosti u ovoj oblasti, kako bi promovisali napredak nauke i razvoj crnogorskog društva.

Organizovanje sastanaka, radionica i trening škola u Crnoj Gori

Crna Gora je, takođe, postala punopravna članica COST-a, koji podržava umrežavanje istraživača kroz naučne i tehnološke mreže, koje su otvorene: za sve oblasti nauka (uključujući interdisciplinare), za nove i originalne ideje (inovativne), partnerne (javne i privatne, velike i male), istraživače u svim fazama karijere (mlade i starije istraživače). Za period trajanja Horizonta 2020, COST posebno ima cilj da doprine se jačanju evropskih istraži-

vačkih i inovacionih kapaciteta. Njegove ključne karakteristike u Horizontu 2020 su: podržavanje izvrsnosti, otvorenost i inkluzija, podržavanje novih ideja i razmjena znanja.

Crnogorski istraživači imaju mogućnost da postanu COST eksperti i daju doprinos u evaluaciji predloga COST akcija, kao i da učestvuju u ocjenjivanju rezultata COST akcija, po njihovom završetku. Mladim istraživačima iz Crne Gore u COST akcijama posebno se nudi mogućnost usavršavanja na trening školama i kratkoročnim naučnim pošetama institucijama zemalja članica COST-a. Od sada, biće omogućeno i organizovanje sastanaka, radionica i trening škola u Crnoj Gori, što do sada nije bio slučaj.

Crna Gora je kroz aktivnosti Ministarstva nauke ojačala i saradnju sa Evropskom organizacijom za nuklearna

istraživanja (CERN), kroz učešće studenata na Studentskoj ljetnjoj školi CERN 2015, program za profesore srednjih škola. U međuvremenu, potpisani je i novi Okvirni program za saradnju sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA) za period 2014–2020. godina, kojim su nauka i istraživanje definisani kao jedan od prioriteta u saradnji. Nadležne institucije uključene su u proces izrade novog Programskega okvira za saradnju Crne Gore i Ujedinjenih nacija (UNDAF) za period 2017–2021. godina, u dijelu aktivnosti koja se odnosi na razvoj ekonomije, kroz jačanje veza akademiske zajednice i privrede.

Saradnja u oblasti nauke i tehnologije na regionalnom planu

Kroz učešće u Programu za tržišno orijentisana pre-

duzeća (EUREKA), takođe se daje doprinos razvoju ovoga cilja. Uspostavljanje prve impulsnog centra „Tehnopolis“ u Nikšiću, kao i preteće Tehnoparka, kao i uspostavljanje prve Centra izvrsnosti u bioinformatici BIO-ICT još jednom potvrđuje opredjeljenje ka ispunjenju ove, ne samo nacionalne, već i evropske politike u oblasti nauke i istraživanja. Zatim, Crna Gora je potpisnica Regionalne istraživačko-razvojne strategije za inovacije i Ugovora o uspostavljanju Centra za istraživanje i inovacije zapadnog Balkana. Aktivno se realizuju projekti iz NATO Programa „Nauka za mir i bezbjednost“, a crnogorskim istraživačkim institucijama obezbeđeno je i finansiranje aktivnosti kroz prepristupne fondove (IPA).

U periodu od zatvaranja poglavlja, Crna Gora je

ojačala i svoju bilateralnu saradnju u oblasti nauke i istraživanja potpisivanjem sporazuma sa 14 zemalja i zahvaljujući toj saradnji ovlašćeni naučnici zajedno sa kolegama iz inostranstva realizuju ukupno 172 naučno-istraživačka bilateralna projekta.

Svojom strategijom i programima, EU je obezbijedila kvalitetne uslove za razvoj naučnoistraživačke djelatnosti, što zahvaljujući temeljnomy naučnom pristupu i inovacijama pogoduje ekonomskom rastu. Zatvaranjem poglavlja 25 Crna Gora je pokazala da je ispunila sve pretpostavke u ovoj oblasti, uskladila svoje politike u nauci i istraživanju sa evropskim, ali se i obavezala na stalni napredak u ovoj oblasti, radi svoje naučne zajednice te prosperiteta države i društva.

O. D.

ZANIMLJIVA FIZIKA (17)

PITANJA I ODGOVORI

30

Prosvojetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

171. Tijelo se kreće pravolinjski ravnomjerno ubrzano bez početne brzine. U kojoj sekundi, od početka kretanja, tijelo pređe tri puta veći put nego u prethodnoj sekundi?

172. Dvije jednake loptice, 1 i 2, u istom trenutku počnu da padaju bez početnih brzina i sa istih visina iznad poda. Loptica 2 udari u dasku postavljenu pod uglom 45° prema horizontalnom pravcu i elastično se odbije od nje. Koja loptica će ranije udariti u pod? Koja loptica ima veću brzinu neposredno prije udara u pod?

173. Koja spoljašnja sila omogućava automobilu da se kreće?

174. Limena cilindrična kanta objesjena je o jedan kraj dinamometra.

Hoće li se promijeniti pokazivanje dinamometra ako kantu do vrha napunimo vodom i potopimo čitavu kantu u vodu?

175. a) U kalorimetru se nalaze dva sloja iste tečnosti: dolje hladna, a iznad – topla. Hoće li se promijeniti zapremina ukupne tečnosti kada se uspostavi termička ravnoteža?

b) Kakav je odgovor u slučaju da su u sudu voda mase m_1 i temperature $t_1 = 0^\circ\text{C}$ i voda mase m_2 i temperature $t_2 = 8^\circ\text{C}$ ($m_1 = m_2$)?

176. Positivno nanelektrisano tijelo privlači sferni metalni provodnik objesen o izolatorsku nit. Može li se iz ovog podatka zaključiti da je provodnik nanelektrisan negativnim nanelektrisanjem?

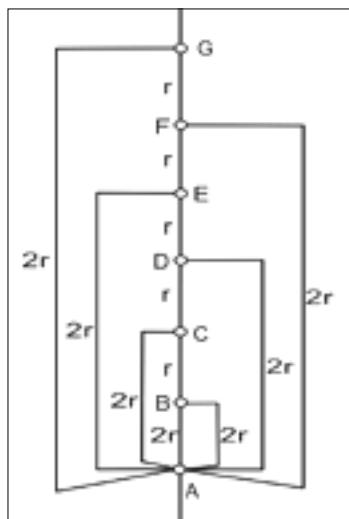
177. Kolika je jačina električnog polja i potencijal u nanelektrisanom sfernem provodniku?

178. Provodna kontura proizvoljnog oblika rotira u homogenom magnetnom polju. Osa rotacije je u pravcu vektora magnetne indukcije. Hoće li se indukovati elektromotorna sila u ovom slučaju?

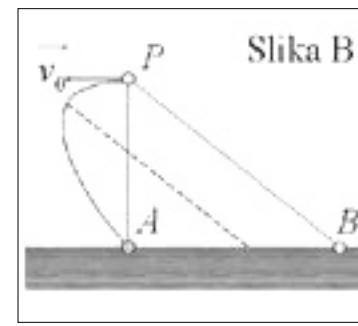
179. U dijelu kola prikazanom na slici, odrediti otpor između tačaka A i:

- tačke B,
- tačke C,
- tačke D,
- tačke E,
- tačke F,
- tačke G.

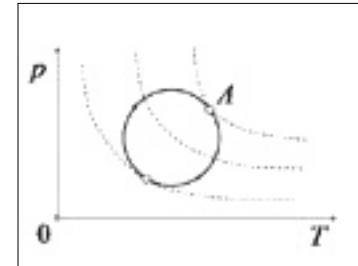
Vrijednosti otpora date su na slici.

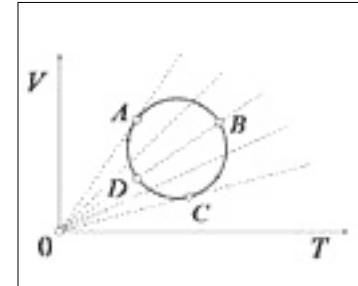
U sistemu vezanom za sto, prečela se kreće po paraboli čija je osa (duž prikazana isprekidanom linijom) paralelna vektoru ubrzanja pčele, odnosno duži PB (slika B).

162. Kada se nacrti nekoliko izetermi (hiperbole prikazane isprekidanim linijama na slici), može se uočiti da najvišoj temperaturi odgovara hiperbola čiji je grafik najviše udaljen od koordinatnog početka. Slijedi, u tački A je najviša temperatura idealnog gasa.

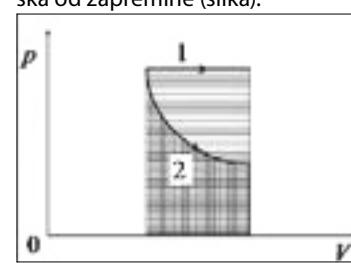

163. Posmatraju se odgovarajuće izobare (prave prikazane isprekidanim linijama) kroz različite tačke grafika (slika). Poznato je da većem pritisku odgovara izobara manjeg nagibnog ugla.

Slijedi da maksimalni pritisak odgovara tangentu u tački C, a minimalni – tangenti u tački A. Prema tome, na dijelu grafika ABC pritisak gasa raste, a na dijelu CDA – opada.

164. Rad gasa je brojno jednak površini ispod krive zavisnosti pritisaka od zapremine (slika).

Površina figure, određene horizontalnim dužinama, brojno je jednaka radu pri izobarskom širenju (1), a površina figure, ograničene vertikalnim dužinama, odgovara radu pri izotermskom širenju (2).

Očigledno je da gas vrši veći rad pri izobarskom širenju.

165. Očigledno je da se u slučaju a) gas sabija sporije. Kako brzina sabijanja utiče na konačnu temperaturu? Pri sabijanju gas dobije energije na račun rada A spoljašnjih sile. Ako je sabijanje dovoljno brzo, tada nema razmjene topline sa okolinom i proces možemo smatrati adijabatskim ($Q = 0$). Zbog toga se gas zagrijje ($\Delta U = A > 0$). Pri sporom sabijanju gasa razmjrenom toplote obezbeđuje se jednakost temperatuze gasa i okoline (proces je izotermni).

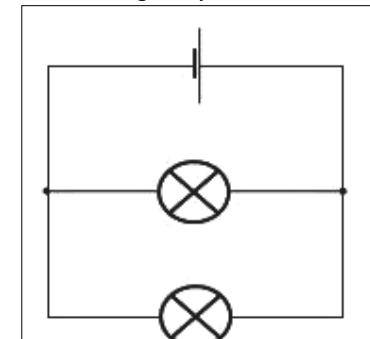
sak brže raste nego pri sporom sabijanju. Drugim riječima, u pV koordinatnom sistemu adijabata je strmija od izoterme. Zbog toga je rad pri adijabatskom sabijanju (slika) veći nego pri izotermskom. Razlika radova brojno je jednakova površini israđivane figure.

166. Kuglica 1 je nanelektrisana pozitivnim, a kuglica 2 negativnim nanelektrisanjem.

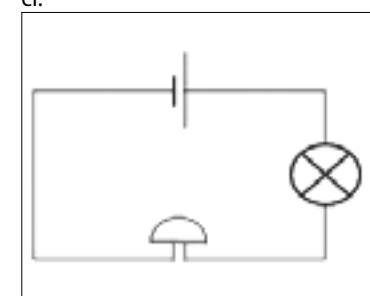
167. Prikazano privlačenje se može ostvariti u slučaju kada je nanelektrisanje manje kuglice dovoljno veliko da može izazvati značajnu preraspodjelu nanelektrisanja na drugoj, većoj kugli.

168. Pošto je „uređaj“ simetričan, onda u njemu nema razdvajanja nanelektrisanja i ne može biti izvor struje.

169. Odgovor je dat na slici:

170. Odgovor je prikazan na slici:

Priredio:
Radovan Ognjanović

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović razgovarala sa predstvincima Svjetske banke

ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE OKRENUTI KA EKONOMIJI I PRIVREDI

INVO projektom realizovan izuzetno važan ciklus za crnogorsku nauku i nastavak saradnje „Okvirom partnerstva između Svjetske banke i Crne Gore za ciklus 2016–2020“ treba da znači i nadgradnju dosadašnjih aktivnosti

Sastanka u Ministarstvu nauke

Prilikom posete Crnoj Gori predstavnici Svjetske banke su na sastanku sa ministarkom nauke prof. dr Sanjom Vlahović izrazili zadovoljstvo kvalitetom i dinamikom realizacije HERIC/INVO projekta, komponenti koje se odnose na resor nauke, i koji se finansira iz kredita te banke.

Tema sastanka bio je nastavak saradnje Svjetske Banke i Ministarstva nauke, posebno imajući u vidu da ministarstvo nauke i prosvjete još od 2012. godine realizuje projekt „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost HERIC/INVO“, čiji cilj jeste podizanje

kvaliteta visokog obrazovanja i istraživanja u Crnoj Gori.

Iz Ministarstva nauke podsećaju da je do sada finansiran prvi Centar izvrsnosti u Crnoj Gori BIO-ICT, u iznosu od 3,4 miliona eura, dodijeljeno osam kolaborativnih grantova u vrijednosti od 2,6 miliona eura i realizovan projekat Nacionalnih stipendija za izvrnost putem kojih je Crna Gora u 2015. godini na prestižne naučne institucije širom svijeta poslala 25 doktoranda i četiri posdoktoranda.

Ministarka Vlahović zahvalila je timu Svjetske banke na izuzetnoj podršći i razumijevanju koje su pružili

li u realizaciji svih projekata do sada. Ona je istakla da je INVO projektom ostvaren jedan izuzetno važan ciklus za crnogorskiju nauku i da nastavak te saradnje treba u neku ruku da znači i nadgradnju dosadašnjih aktivnosti. U tom smislu želja resora nauke jeste da se napravi veći zakon o istraživanju i inovacijama ekonomiji i privredi i da se poveća sinergija među tim oblastima. U tom smislu Ministarstvo nauke dalo je niz konkretnih aktivnosti koje bi mogle da budu obuhvaćene „Okvirom partnerstva između Svjetske banke i Crne Gore za ciklus 2016–2020.“

O. Đ.

U okviru programa Marija Kiri akcije otvoren poziv za razmjenu osoblja u istraživanjima i inovacijama

PRETVARANJE IDEJA U INOVATIVNE PROIZVODE I USLUGE

U razmjeni mogu učestvovati mlađi i iskusniji istraživači, ali i administrativno, upravljačko i tehničko osoblje koje je direktno uključeno u istraživačke i inovativne aktivnosti

U okviru programa Marija Kiri akcije Evropska komisija je objavila poziv za razmjenu osoblja u istraživanjima i inovacijama, u cilju unapređenja međunarodne i intersektorske saradnje i razmjene znanja, koji vode pretvaranju ideja u inovativne proizvode, usluge i procese, saopštio je Ministarstvo nauke.

Poziv, koji traje do 28. aprila, uključuje akademiske i neakademiske organizacije sa posebnim fokusom na mala i srednja preduzeća, koje se nalaze u Evropi (EU zemlje članice i pridružene zemlje) i van nje (tzv. Treće zemlje). U razmjeni mogu učestvovati mlađi i iskusniji istraživači, ali i administrativno, upravljačko i tehničko osoblje koje je direktno uključeno u istraživačke i inovativne aktivnosti. Podrška se pruža kako bi se оформila partnerstva u formi zajedničkog istraživačkog i inovativnog projekta. Partnerstva u projektu omogućeno je organizovanje različitih aktivnosti umrežavanja, organizovanje radionica i konferencija, kako bi se olakšala razmjena znanja, usvajanje novih vještina i razvoj karijere osoblja koje se u okviru projekta razmjenjuje.

Projekat može uključivati jednu od dimenzija mobilnosti (međunarodnu ili intersektorskiju) ili kombinaciju ove dvije.

Učesnici u programu mogu očekivati: unapređenje seta vještina, koje će im omogućiti bolje šanse za zapošljavanje i izgled u karijeri, kako u akademskom sektor, tako i van njega; povećanje uticaja na rezultate istraživanja i inovacija; da se više ideja i znanja pretvara u proizvode i usluge, kao i podršku ekonomiji zasnovanoj na znanju i društvenoj razvijenoj sredini.

Organizacije koje budu uključene u program mogu očekivati: unapređenje saradnje i transfer znanja između sektora i disciplina; jačanje međunarodnih i intersektorskih kolaborativnih mreža i podršku kapacitetima u istraživanju i inovacijama među organizacijama učesnicima na projektu.

O. Đ.

U bjelopoljskom Centru za kulturu promovisana knjiga „Hronika zločina (1991–2001)“ poslanika u crnogorskom parlamentu Rifata Rastodera

DA SE VIŠE NIKADA I NIKOME NE DOGODI NI ‘NOVA SREBRENICA’ NI IŠTA SLIČNO

Rifat Rastoder: Ja sam samo jedan od svjedoka, ali i poklonika pisane riječi, sa željom da umjesto nepouzdanog pamčenja, pisanim riječi ostavim nešto mlađima za nauk

LOGIČAN NASTAVAK JEDNE POSVEĆENE I HRABRE BORBE PROTIV RATA: Sa promocije

U bjelopoljskom Centru za kulturu promovisana je knjiga „Hronika zločina (1991–2001)“ poslanika u crnogorskom parlamentu Rifata Rastodera, kojom autor nastoji da podseti i opomene na zločine koji su se tokom raspada Jugoslavije dogodili na teritoriji Crne Gore. Kao izdavač se potpisuje Forum Bošnjaka Crne Gore.

Govoreći o Rastoderovom djelu, Ervin Spahić je ispred Foruma Bošnjaka kazao da će ono poslužiti kao nauk drugima kako se treba ponašati i kako se zlo ne smije zaboraviti.

Doprinos knjige koja, nažalost, nije bajka

„Ova knjiga, nažalost, nije bajka, ona nema srcečan kraj niti je sadržaj knjige takav. Ona se završava sudskim presudama u kojim nema odgovornih, imamo žrtve, zločin, ali nemamo počinjoca. Nadamo se da će neki novi ljudi imati snage i volje da privede pravdi zločince i njihove jatake na ma kojim se pozicijama nalazili. To je amanet autorov, upućen generaciji 2002. godine, a isto tako i onim ranijim i onim kasnijim“, naveo je on.

Direktorka Centra za građansko obrazovanje Daliborka Uljarević ocijenila je da je „Hronika“ logičan nastavak jedne posvećene i hrabre borbe protiv rata, „borbe za poštovanje ljudskih prava i sloboda“.

Ona je podsetila da je Rifat Rastoder ime koje personifikuje antiratni aktivizam i pregalastvo u procesu uspostavljanja građanskih vrijednosti kao nosećih u crnogorskom društvu, ali i regionu.

Da naša osetljivost na patnje drugih postane barem bliska u odnosu na sopstvenu patnju

„Govorljivu i uznemirujuću ‘Hroniku zločina’ vidim kao dio napora da se pokrenu institucije sistema i doprinese društvenom dijalogu u Crnoj Gori o jednoj temi na kojoj se ne dobijaju politički poeni, ali od koje zavisi upravo stabilnost države i održivost harmoničnih međunacionalnih odnosa, ali i opomenu da ako i dalje vezivno tko crnogorskog društva ostanе samoglorificujuća slika raznih nas, sa potrebom prikrivanja istine, ako naša osetljivost na patnje drugih ne postane barem bliska u odnosu na sopstvenu patnju, onda ne treba da se iznenadimo ako se istorija bude ponavljala, sa istim ili zamjenjenim ulogama aktera zla“, istakla je Uljarević.

Autor knjige je priznao kako nije imao namjeru „da bilo kome sudim, pogotovo presudjem, ni o uzrocima, ni klicama, jer na to nemam pravo“.

„Na to pravo imaju Bog i sudovi. Ja sam samo jedan od svjedoka, ali i poklonika pisane riječi, sa željom da umjesto nepouzdanog pamčenja, pisanim riječi ostavim nešto mlađima za nauk i u prvom redu da se više nikome i nikome ne dogodi ni ‘nova Srebrenica’ ni išta slično onome što prenosimo u ‘Hronici’“, rekao je on.

N. N.

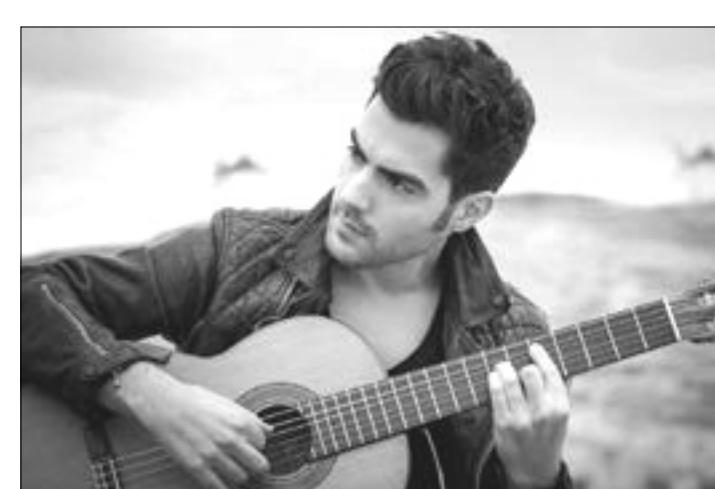
Istaknuti crnogorski gitarista Miloš Karadaglić uvršten među šest imena koja su oblikovala zvuk klasične gitare tokom posljednjih sto godina, po izboru BBC-jevog „Music Magazine“

PERO LAK DODIR, SLADAK TON I TOPAO BAS

Crnogorski gitarista je ispunio Albert Hol 2012. na prvom koncertu klasične gitare u ovom prostoru, a otkad je potpisao ugovor sa izdavačkom kućom „Deutsche Grammophon“ njegova izdanja su se redovno nalazila na vrhu top lista klasične muzike

Istaknuti crnogorski gitarista Miloš Karadaglić, koji je svjetsku slavu stekao u Londonu, našao se među šest imena koja su oblikovala zvuk klasične gitare tokom posljednjih sto godina, po izboru BBC-jevog „Music Magazine“. U opisu časopisa navodi se da je Karadaglić trenutno jedan od najpopularnijih virtuoza na klasičnoj gitari.

Karadaglić je počeo da svira gitaru sa osam godina, inspirisan primjerom Andresa Segovije i ostalih umjetnika koji su iznjedrili novi repertoar za ovaj instrument. Crnogorski gitarista je ispunio Albert Hol 2012. na prvom koncertu klasične gitare u ovom prostoru, a ot

JEDAN OD NAJPOPULARNIJIH VIRTUOZA NA KLASIČNOJ GITARI: Miloš Karadaglić

davačkom kućom ‘Deutsche Grammophon’ njegova izdanja su se redovno nalazila na vrhu top lista klasične muzike”, navodi se u tekstu posvećenom našem umjetniku.

Časopis prenosi i intervju sa Karadaglićem, a tu se mo-

že pročitati i da je on dobio pet zvjezdica recenzente za izdanje „Aranjuez“, koje je opisano kao ostvarenje „pero lakog dodira, slatkog tona i toplog basa“.

N. N.

**U Podgorici održana tradicionalna kulturna manifestacija
Decembarska umjetnička scena (DEUS)**

PROGRAMI PO UKUSU PUBLIKE

Manifestacija je trajala od prvog do 28. decembra, a otvorila ju je izložba slike poznatog podgoričkog umjetnika i direktora Doma zdravlja Podgorica dr Nebojše Kavarića („Thirteen shades of bird“)

Posljednji mjesec protekle godine u Podgorici je, kada je riječ o kulturi i umjetnosti, obilježila tradicionalna manifestacija „Decembarska umjetnička scena“ (DEUS). Kao i prethodnih godina, i ovog puta su Podgoričani i posjetioci glavnog grada imali priliku da uživaju u brojnim zanimljivim programima iz različitih sfera stvaralaštva, te da na lijep način isprate 2015. godinu.

Manifestacija je trajala od prvog do 28. decembra, a otvorena je izložbom slike poznatog podgoričkog umjetnika i direktora Doma zdravlja Podgorica dr Nebojše Kavarića („Thirteen shades of bird“). To, naravno, nije bilo sve što se tiče likovne umjetnosti, pa su se na rednih dana mogle pogledati i izložba crteža Aca Bojića, izložba slike Gordane Trebešanin („Nebo od borova“), te izložba radova Tijane Dujović Liščević.

Kada je riječ o književnosti, pažnju publike privukli su već pod nazivom „Nova čitanja Kišovog djela“, promocija poetske knjige Mladene Lompara „Od plamena do svjetlosti“ (izdanje Zavoda za udžbenike i nastava sredstva Podgorica), predstavljanje „Rječnika slovenačko-crnogorskog i cr-

ZANIMLJIVE PREDSTAVE: Detalj iz „Arta“

nogorsko-slovenačkog“ i knjige „Crnogorska moderna“ priredioca Branka Banjevića, te promocije dva kapitalna izdaja: „Istorijske Crne Gore“ dr Živka Andrijaševića, monografije „Gradonačelnici“ autora Daniela Burzana.

Među predstavama su se istakle „Art“ Jasmine Reze (Producentska kuća „Tri za groš“) u saradnji sa Beogradskim dramatskim pozorištem, „Neko će brinuti o meni“ Esmeralde Stafe (Udruženje „Edukojme me art“ Tiranija), „Čelava pjevačica“ u režiji Slobodana Milatovića (Produkcija KIC-a „Zeta“ – Golubović), „Brašno u venama“ po tekstu Irga Štiksa i u režiji Borisa Lješevića (JU „SART“), kao i „Pogled s mosta“ Milana Karadžića (Gradsko pozorište Podgorica).

Za ljubitelje sedme umjetnosti prikazan je film „Sa osmijehom već 50 godina...“ Mirela Matovića, a muzički segment DEUS-a obilježili su Gođišnji koncert učenika i profesora Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ u Podgorici, koncert Kulturno-umjetničkog društva „Stanko Dragović“ (povodom 70 godina ovog KUD-a i 135 godina „Pjevačkog društva“), godišnji koncert Folklornog društva i Narodnog orkestra KIC-a „Budo Tomović“, koncert popularnog crnogorskog pjevača Nenada Kneževića Kneza pod nazivom „Knez i prijatelji“ i nastup „Duo gitara“ dr Srđana Bulatovića i mr Darika Nikčevića & Kamernog orkestra.

N. N.

SVESTRANI UMJETNIK: Jedna od posljednjih Bouvijevih fotografija

rio neku vrstu svog androidnog alter ega.

u filmu „The Prestige“ iz 2006.

đe je izuzetno uspješno utjelovio lik Nikole Tesle.

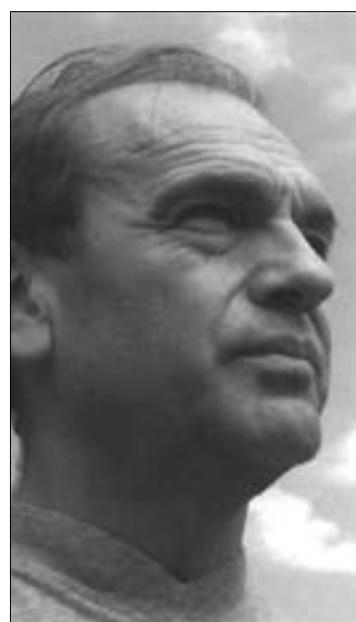
Preživjevši infarkt, Dejvid Bouvi je napravio višegodišnju diskografsku pauzu, koju je prekinuo prije tri godine albumom „The Next Day“. Njegovo posljednje, 25. izdanje „Blackstar“ već sada se smatra remek-djelom eksperimentalnog rocka. Ovaj kulturni umjetnik je za sobom ostavio suprugu Iman sa kojom ima čerku Aleksandriju Leksi Zahru Džons, te sina iz prvog braka, režisera Dankana Džonsa.

N. N.

Muzeji i galerije Podgorice: Izložba Nebojše Kavarića

BOGATSTVO STVARALAČKOG DOŽIVLJAJA

*– Svako platno, obnaženo intimizmom i lirskom poetikom, potvrđuje konstantu da autorov iskaz nije tražen, već je kao čovjekov rukopis izvorno i prirodno nastao, logično se usavršavao kao identifikacioni znak
– Prezentacija djeluje veoma homogeno, kao da je u dahu nastala*

32

Prosvojetni rad

FEB.

2016

BROJ

41

Na početku Kavarićeve lječničke karijere prisustvovao sam, u ambulanti podgoričkog Doma zdravlja u Bloku 5, pregledu djevojčice stare 4-5 godina. Majka suznih očiju, zabrinuta. Malecnoj oči natecene, pocrvenjene, pune suza. Već je prije 7-8 dana bila kod ljekara u Kotoru, prima terapiju, ali poboljšanja skoro da nema. Nakon uvida u trenutno stanje, dr Kavarić, s puno topline, osećanja, nježnosti i dakako odgovornosti, konstataje da je po-

četno liječenje bilo ispravno, ali da će drugi lijek izvjesno uspješno sanirati oboljenje. Bio sam oduševljen s koliko je ljubavi i usredsredenosti obavio pregled i osobito sugestivnošću kojom je majci devojčice dao nadu u srećan ishod liječenja.

Poslije više od dvije i po decenije uvjeren sam da je Kavarić već tada doživljavao bliskost medicine, humanizma ljekara i senzibilitet umjetnosti; da je embrion njegovog likovnog stvaralaštva dubok, da seže do njegove mladosti. Njegova majka Desanka čitav radni vijek službovala je u prosvjeti kao profesorica likovne umjetnosti. Kod Kavarića, ove ugledne i jedinstvene podgoričke porodice, koju od milošte nazivaju „doktorska“, sada su na radu u oblasti zdravstva devet doktora nauka, a novi ubrzo pristižu! Otuda je Nebojšina umjetnost humanistička. Prijećam se riječi koje sam napisao u predgovoru kataloga njegove izložbe u Galeriji Republičkog kulturnog centra u Podgorici, oktobra 1993: „Humanizam kao veliko svoj-

stvo umjetnosti i stvaralaštva svoju uzvišenu misiju nadgradnje i obogaćivanja čovjeka i umjetnosti najbolje ostvaruje upravo svojom sadržinom i porukom. Humanizam podstiče umjetnost i prima njene uticaje. Jedinstvo i uzajamnost umjetnosti, stvaralaštva i humanizma ovačili su mnoge, za kulturu i nauku čovječanstva, istorijske ličnosti i ostvarenja. U dubini najuzvišenijeg humanizma, plemenitog poziva, dužnosti ljekara, nesumnjivo su dragocjeni porivi, podsticaji stvaralaštva, svesrdnosti prema svemu što čovjeka čini srećnim i bogatijim. Otuda je umjetnost, svojim široko oplemenjujućim svojstvima bliska ovom pozivu. Zato, mnogo toplog, osećajnog, ljudskog i prirodnog im u zajedništvu medicine i umjetnosti. Zbog toga izložbu mladog ljekara Nebojše Kavarića srdačno primamo.“ I dalje: „...Na platnima, kada dominira igra svjetlosti i šenke, odigrava se neka čudna, neobična, katkad i nelogična ali vizuelno primamljiva scenska predstava, impresionistički dojmljena, impresivna...“

Decembar 2015. bilježim utiske sa

nove izložbe Kavarića, dvadeset i pete, jubilarne, priređene u Muzejima i galerijama Podgorice, koja istovremeno označava i dvije i po decenije umjetničkog rada, koji svojim značajem i vrijednošću zaslužuje visoki tretrman i odnos. Divljenje izaziva činjenica da je Kavarić u svom stvaralaštvu, zasnovanom na prožimanju tradicije i savremenosti, permanentno, izrazito uzlaznom linijom, razvijao svoj likovni jezik, usavršavajući ga do autentičnosti i prepoznatljivosti. Okupirajući se novim temama i motivima ne mijenja tehnoško-likovni proces, već

Spiritus tempore IV, 2014.

ga usavršava do reproduktivne izvornosti – štamparskih osobina.

Sada su na njegovim slikama ptice, kotorški stari grad, mrtva priroda; mogli su to da budu motivi Skadarškog jezera, Stara varoš Podgorice, srednjovjekovna zdjana, što je ranije slika – svejedno. Bitno je da Kavarić filtrira svoj likovni rukopis, da ga inauguriše na veću izražajnu visinu, toliko i tako da izložba djeluje veoma homogeno, kao da je u dahu „štampana“. Svako platno, obnaženo suptilnom čulnošću, intimizmom i harmonijama lirske poetike, potvrđuje da autorov iskaz nije tražen, već je kao čovjekov rukopis, izvorno i prirodno nastao, logično se usavršavao kao identifikacioni znak, što izdašno bogati novu prezentaciju.

Osnovne, najveće vrijednosti Kavarićevog slikarstva su u bogatstvu stvaralačkog doživljaja, nadahnuća, potvrđujući time maksimum da umjetnost nije zanat, da se umjetnost ne uči, nego oseća. Otuda ne-naglih promjena; mijene nastaju logično, intuitivno i kohezivno. Na svakoj slici egzistira fluidan, lak, neusiljen, neizvještačen postupak, gama kolorit, koji nadilazi zanatsko znanje i transformiše ga u umjetnički kvalitet, u izvjesnu fata morganu, opsenu, varku – podstičući šećanje, spajajući prošlost sa recentnošću, što upućuje ka višem stepenu likovnog izražavanja.

Dostignuća Nebojše Kavarića nisu samo njegova.

Nikola Vujošević

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“

Jovan Dučić

DUBROVAČKI MADRIGAL

Večeras, Gospodo, u Kneza na balu
Igraćemo opet burni vals, ko prije
S radošću na licu minućemo salu,
Kao da nikad ništa bilo nije.

A zatim će doći veseli kadrili,
Muzika će strasna da huji, ko bura;
Gopođe će biti u mletačkoj svili,
Gospoda u ruhu od crnog velura.

Zatim će vlastela u zbole da tonu:
Mlađi o junaštvu, pesništvu, i vinu,
Stariji o nebu, starom Platonu,
I o skolasticu, Svetom Avgustinu.

Mi ćemo, međutim, sestu u dnu sale
U neke fotelje, ne slušajući tezu
I napisaću vam, hitno ko od šale
Jedan tužni sonet na vašu lepezu.

„Najveći broj ljudi ne znaju šta hoće, a veliki broj ljudi ne znaju koliko mogu. Najpređi je slučaj čovjeka koji zna i šta hoće i koliko može.“

Jovan Dučić (1874–1943) pjesnik „Carskih“ i „Jadranskih soneta“, „Dubrovačkih madrigala“, bio je među „odabranim“ – onima koji su znali i šta hoće i koliko mogu.

Priredio: N. Knežević

Na Međunarodni dan borbe protiv korupcije predstavljena knjiga „Priče o svakodnevnim etičkim dilemama“ grupu učenika i studenata

MLADI PODIGLI GLAS PROTIV KORUPCIJE

Ambasadorka SAD Margaret En Uehara: Knjiga je štampana na crnogorskom, engleskom i albanskom jeziku, što ilustruje namjeru Ambasade da osnaži komunikaciju između različitih grupa

Na Međunarodni dan borbe protiv korupcije, 9. decembra, u Americkom ugлу u Podgorici, ambasadorka SAD Margaret En Uehara (Margaret Ann Uyehara) sa predstavnicima nevladinih organizacija Juventas i Atak predstavila je knjigu priča grupe crnogorskih učenika i studenata pod nazivom „Priče o svakodnevnim etičkim dilemama“.

Ta knjiga je rezultat programa čiji je cilj da učenici i studenti iz različitih djelova Crne Gore predstave svoje lične priče o etičkim izborima. U septembru 2014. godine, 15 izabranih učesnika programa učestvovali su na jednonedeljnoj radionici pod nazivom „Priče o svakodnevnim etičkim dilemama“, koja je realizovana u saradnji sa renomiranim američkim organizacijom „The Moth“ i uz finansijsku podršku Ambasade SAD. Cilj Ambasade je da ovim projektom pruži podršku mladim ljudima iz Crne Gore da podignu glas protiv korupcije i drugih negativnih društvenih pojava koristeći

umjetnost kao način da prenesu poruku.

„Napori Crne Gore u borbi protiv korupcije ne mogu da uspiju ukoliko u taj proces ne budu uključeni mlađi“, očijenila je ambasadorka Sjednjenih Američkih Država SAD u Podgorici Margaret En Uehara.

„Imali smo sreću da u projektu učestvuju dva predstavnika organizacije The Moth. Oni su radili sedam dana sa grupom učenika i studenata iz Crne Gore na oblikovanju njihovih ličnih priča o etičkim dilemama sa kojima su se suočavali, kako bi ih onda na kraju prezentovali uživo i bez bilješki“, rekla je Uehara.

Knjiga je štampana na crnogorskom, engleskom i albanskom jeziku, što, kako je ona navela, ilustruje namjeru Ambasade da osnaži komunikaciju između različitih grupa.

Na promociji knjige je rečeno da je edukacija mlađih o korupciji ključna u borbi protiv te pojave, i da su mlađi najbolji partner kada je riječ o učenju o vrijednostima.

O. Đ.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Objavljuje da je ZAVRŠEN KONKURS Za kratku novinsku priču

Žiri će za nagradu odabrati tri najbolje priče.
Prva nagrada iznosi 300 eura, druga 200, a treća 100 eura.

Rezultati konkursa biće objavljeni u martovskom broju „Prosvjetnog rada“.

Na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju održano predavanje istoričara mr Bobana Batrićevića na temu „Kraj Crne Gore 1918 – Podgorička skupština i Prvodecembarski akt“ NELEGALNOM I NELIGITIM NOM SKUPŠTINOM U PODGORICI NESTAO CRNOGORSKI SUVERENITET

Mr Boban Batrićević: Neprosvijećeno, neindustrijalizovano, bez visokoškolskih institucija, a s autokratiskom vladavinom i bez moderne vizije napretka, crnogorsko društvo se urušavalo samo od sebe i protagonisti bezuslovnoga ujedinjenja stavljalo u izuzetno povoljan položaj

INTERAKTIVNI ČAS ISTORIJE: Sa predavanja

Na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju održano je predavanje istoričara mr Bobana Batrićevića na temu „Kraj Crne Gore 1918 – Podgorička skupština i Prvodecembarski akt“. Biila je to prilika da studenti, gimnazijalci i drugi zainteresovani posetioci saznaju nešto više o kontroverznim dešavanjima s konca Prvog svjetskog rata, koja su Crnu Goru koštala nezavisnosti i međunarodnopravnog subjektiviteta.

„Nelegalnom i neligitimnom skupštinom u Podgorici nestao je crnogorski subjektivitet, suverenitet, dezavuisano je crnogorsko ustavno uređenje i institucije, a Crna Gora prisajednjena Srbiji te kao takva ušla u novu zajednicu, Kraljevinu Srbija, Hrvata i Slovenaca“, podsetio je on, opisujući na koji je način Odbor za narodno ujedinjenje Srbije i Crne Gore sproveo „istorij-

sku nepravdu nanešenu Crnoj Gori“, te kakvu su ulogu u tom projektu imale Srbija i Francuska.

Prema Batrićevićevom mišljenju, crnogorsko društvo na početku XX vijeka svojim ekonomskim položajem nije moglo iznijeti ratne napore modernog načina vojevanja.

„Neprosvijećeno, neindustrijalizovano, bez visokoškolskih institucija, a s autokratiskom vladavinom i bez moderne vizije napretka, ono se urušavalo samo od sebe i protagonisti bezuslovnoga ujedinjenja stavljalo u izuzetno povoljan položaj“, ocijenio je on.

Na predavanju se govorilo i o Božićnom ustanku, crnogorskoj vlasti u egzilu, a prisutni su postavljali brojna pitanja što je ovaj događaj učinilo svojevrsnim interaktivnim časom istorije.

N. N.

33

Prosvjetni rad

FEB. 2016

BROJ 41

U Nacionalnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“ na Cetinju promovisana foto-monografija „Cetinje kroz vrijeme – početak urbanizacije“ autora Tatjane Jović i Aleksandra Berkuljana

CETINJE KAKVO JE BILO, A VIŠE GA NEMA, I KAKVO JE MOGLO DA BUDE, A NIJE OSTVARENO

Stevan Radunović, direktor Državnog arhiva Crne Gore: U ovom djelu imamo na prikidan, razumljiv i lako čitljiv način opisanu urbanizaciju Cetinja od najranijih dana pa do 1916. godine

Aleksandar Berkuljan: Hronološki smo se ograničili na period od početka XIX vijeka, jer su se u tom vremenskom periodu dogodile najznačajnije promjene

Tatjana Jović: Cetinska arhitektura se, sa izuzetkom nekoliko građevina, temeljila na izvornom načinu života i okruženja

SVJEDOČanstvo o razvoju CETINJA: Berkuljan, Jović i Radunović

Prve urbane konture najmanje evropske prijestonice

Aleksandar Berkuljan je ukazao da se ovom monografijom pokušalo „osvježiti“

tografija i dokumenata koji se po prvi put javno publikuju, istakao je on.

pamćenje na dva načina: prikazujući Cetinje kakvo je bilo, a više ga nema i kakvo je moglo da bude, a nije ostvareno.

„Hronološki smo se ograničili na period od početka XIX vijeka, jer su se u tom vremenskom periodu dogodile najznačajnije promjene, kada je najmanja evropska prijestonica počela da gubi fizi-

onomiju srednjevjekovnog sela i bivšeg feuda Crnojevića, poprimajući prve urbane konture“, naglasio je on.

Jednostavnost i skromnost tipična za surove uslove života

Prema riječima Tatjane Jović, cetinska arhitektura se, sa izuzetkom nekoliko građevina, temeljila na izvornom načinu života i okruženja, „odišući jednostavnosću i skromnošću tipičnom za surove uslove života u ratovima i stalno uzburkanom ‘kamenom moru’“.

„Čak su i arhitekte, kao što je bio Josip Slade – autor prvog urbanističkog plana Cetinja, u tome vidjeli princip i mogućnost, trudeći se da donesu nešto novo po evropskim uzorima, ali sa mjerom i smislom, poštujući osnovnu ideju. Danas stvari stoje malo drugačije, ali to nije tema ove publikacije“, ocijenila je ona.

N. N.

ANĐELKA LAZAREVIĆ

Koleginica Andelka Ake Lazarević, nastavnica hemije u Osnovnoj školi „Dašo Pavičić“ u Herceg Novom od njenog osnivanja, ostaje zauvijek prisutna među kolegama, dacom i sugrađanima kao osoba snažnog karaktera, plemenitih misli i vedrog duha.

Moje sjećanje na dragu Aku dio je jedne davno zabilježene priče. Trebalo je da započem svoj radni vijek u OŠ „Dašo Pavičić“, za čije sam vrijednosti već čula. Osjećaj odgovornosti, bojažljivost, pomalo i nesigurnost valjda se podrazumijevaju, pogotovo na tako važnom poslu. Majka mi kaže: „Ma ne brini, tamo ti je Ake“. Vidjeću već sljedećeg dana šta to znači...

Ulazim u zbornicu, a do prozora, negdje središnjim dijelom dugog stola, sjedi jedna ljepe i otmena žena. Susrećem se sa njenim blagim pogledom i toplim osmijehom. Već se osjećam bolje i sigurnije. Pomicih u trenutku: „To je ono ohrabrenje koje je mati dan prije pomenula“. I zaista, ta divna žena širila je oko sebe neku plemenitu energiju, koja je bila prisutna sve vrijeme našeg zajedničkog rada i druženja u Školi. A i kasnije.

Ake je bila primjer nemetljive, iskrene i dobromjerne prisutnosti. Uvijek na svakom mjestu, u različitim situacijama.

Za neke ljudе je uvijek prerano kad nas napuštaju. Među njima je i naša draga Andelka, čestitka odmjerena, a sa nekom diskretnom snagom koju širi oko sebe i koju osjetite u svakom susretu sa njom. To je, jednostavno, Božji dar, koji posjeduju samo rijetki.

Draga Andelka, pokazali ste u mnogim prilikama koliko ste plemeniti, humani i veliki. Ostavili ste divne tragove i lijepa sjećanja kod brojnih generacija Vaših učenika. A jedan Vaš vrijedan poklon našem i Vašem kabinetu hemije nastaviće da, na jedan savremeniji način, prezentuje mnoga jedinjenja, hemijske formule, sagorijevanja, reakcije. Mi smo to doživjeli, kao da se već dogodio jedan čudesan alhemistički proces, iz koga je nastao grumen čistoza grata, da nikad ne potamni.

Zdravka Čimović, profesorica

RANKO MIHAJLOV KRIVOKAPIĆ

Kolektiv Mašinske škole u Nikšiću izgubio je istaknutog člana, diplomiranog inženjera Ranka Krivokapića, dece nijskog profesora mašinske grupe predmeta.

Ranko je bio istaknut srednjoškolac, vrijedan student. U školi je počeo da radi kao apsolvent i već tada vješt prenosio znanja budućim tehničarima i inženjerima. Poslije diplomiranja kao deficitarni kadar radio je u „Željezari“, „Autoprevoznom“ i „Boksitima“, ali se zbog ljubavi prema prosvjetnom pozivu vratio u Mašinsku školu u kojoj je radio do smrti. Učenici ga se rado šećaju, ističući njegove vrline i pedagošku obdarovanost.

U školi i u gradu u kojem je radio Ranko je ostavio neizbrisiv trag.

Blagota Koprivica

MLAĐEN MAJO MIRKOVIĆ

Nedavno je preminuo Mlađen Majo Mirković, nastavnik i direktor OŠ „Janko Bjelica“ u Donjim Crkvicama i nastavnik OŠ „Milija Nikčević“ u Nikšiću. Rođen je 1935. godine u Macavarama nadomak Vučijeg Dola. Osnovnu školu završio je u svom selu, polumaturu u mjesnom centru Velimlj, Gimnaziju u Nikšiću, a Višu pedagošku školu na Cetinju.

Ovaj uzorni prosvjetni radnik pola radnog vijeka proveo je u Osnovnoj školi „Janko Bjelica“ u Donjim Crkvicama, где je radio od 1963. godine – deset godina kao nastavnik, dešet kao direktor, a ostatak radnog vijeka do penzionisanja proveo je u Osnovnoj školi „Milija Nikčević“ u Nikšiću.

Šezdesetih godina kao mlad prosvjetni radnik okupljao je seosku omladinu: čobane i zemljoradnike, besplatno im držao časove da polažu osmoljetku, od kojih su mnogi završili srednje škole, a neki i fakultete, dok su rijetki stekli i akademsko zvanje doktora nauka.

Mlađen je bio omiljen u društvu i kolektivu i ostaće zapamćen, kao dobar pedagoški organizator i rodonačelnik prosvjetarske porodice. Supruga Marica je učiteljica, a kćerke Ljilja i Mira prosvjetni radnici.

Majova smrt ostavila je veliku prazninu, ali i šećanje na njegove sveludske vrline i život humaniste.

Blagota Koprivica

BOŽIDAR KOPRIVICA

Deliblatu je preminuo Božidar Koprivica, profesor u penziji i istaknuti prosvjetno-kulturni poslenik.

Rođen je 1932. godine u Novom Nevesinju, u porodici Kosta Aleksina Koprivice iz Banjana, ratnika bivše crnogorske vojske, učesnika balkanskih i Prvog svjetskog rata, prisilice Komitskog pokreta, ratnog zarobljenika i internirca u Beču koji je nakon Prvog svjetskog rata dobio dobrovoljno imanje u Baranji.

Drugi svjetski rat onemogućio je Božidarovo redovno školovanje, pa je 1944. godine u Smederevu za pola godine završio četvrti razred osnovne škole. Trogodišnju malu maturu (nižu mješovitu gimnaziju) i Učiteljsku školu završio je u Beogradu, Višu pedagošku školu (grupa srpskohrvatski jezik i književnost) u Zrenjaninu, a Filozofski fakultet (grupa za istoriju i geografiju) u Nikšiću.

Učiteljevao je u Gornjim Babinama kod Prijeopolja, Kaoni kod Kučeva i Zeleniki kod Požreva, a najveći dio radnog vijeka sa suprugom – učiteljicom Smiljom Milutinović proveo je u Osnovnoj školi „Paja Marganović“ u Deliblatu.

Božidar Koprivica je za samoprijegoran rad u prosvjeti i kulturnim institucijama dobio brojna društvena priznanja, a do kraja života, na način uzornog čovjeka, rodoljuba i intelektualca, vezao se za zavičajne Banjane i voljenu Crnu Goru, domovinu svojih predaka.

Branko Koprivica

„Quest“

PREKRETNIČKA IZDANJA KOJA OBOGAĆUJU

(Časopis za književnost, umjetnost i kulturu, Br. 6, 2015)

Novi broj međunarodnog časopisa za književnost, umjetnost i kulturu „Quest“, donosi pregršt zanimljivih proznih i poetskih tekstova, kao i mikro-drama, eseja i prikaza.

Šesto izdanje „Questa“ otvara specijalni gost, irski književnik Noel King sa pričom „The key signature“. Riječ je o renomiranom autoru čije su pjesme, kratke priče i tekstovi posvećeni književnosti objavljivani u više od 30 zemalja. Slijede dvije pjesme velikog argentinskog književnika Horrea Luisa Borhesa – „Danas“ i „Ulica sa ružičastim dučanom“, odnosno tekst Gintera Andersa „Klaunsko komedijanje je slaba utjeha“ posvećen Bcketovom komadu „Cekajući Godoa“.

„Bcket nije ni jednom riječu nagovijestio da ‘God’ postoji i da će doći. Kao što je sigurno da se ime God skriva u engleskoj riječi Bog (God), isto je tako sigurno da u ovom komadu nije riječ o njemu, već samo o pojmu Boga; i nije, prema tome, nikakvo čudo da slika Boga ostaje jednoznačno nejasna“, ističe on.

Put ka najuzvišenijim osmatračnicama tvrdave književne umjetnosti

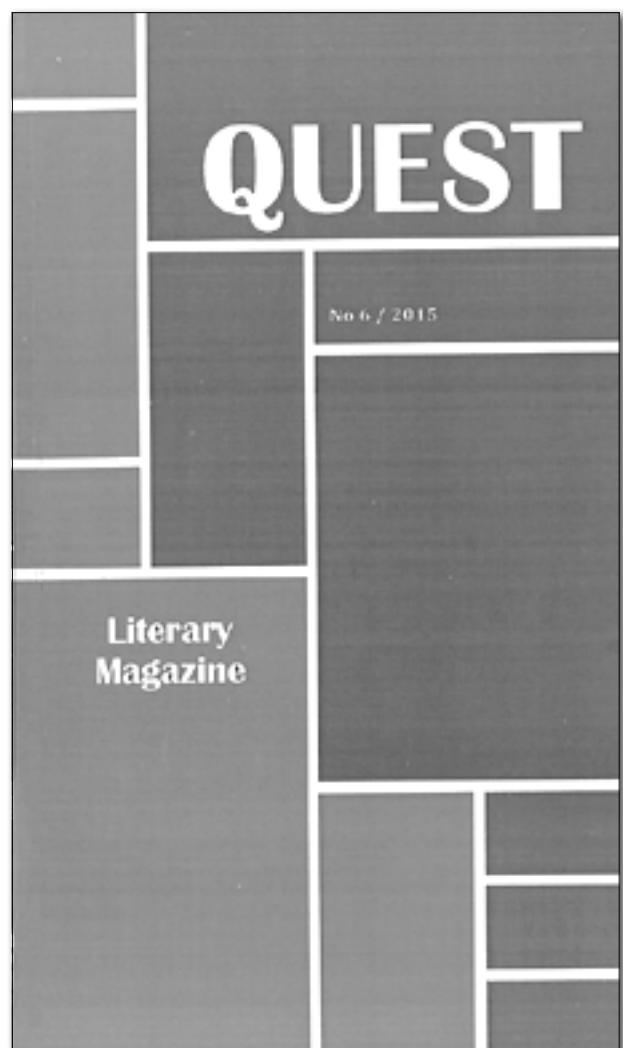
Prof. dr Zuhdi Derviš je u tekstu pod nazivom „Jedan glas u polifoniju čitanja“ dao osvrт na izbor poezije Ibrahima Kadrija „Narod je kriv“, koji je preveo Ismet Marković.

„U albanskoj literaturi, posebno tokom tri-četiri posljednja desetljeća, ojačana je sklonost nekih pisaca, a naročito mladih pjesnika, da teška vrata tvrdave stvaralaštva otvaraju ključevima ekstravagancije, ne samo književne, već i načinima odijevanja, ponašanja, komunikacije, pa do izvannjetričkog mišljenja. Biti ekscentrik, u svakodnevici, kod običnog javnog mnjenja smatralo se sintetičnim znakom talenta. Ibrahim Kadri, međutim, odabran je da slijedi drugi put na najuzvišenijim osmatračnicama tvrdave književne umjetnosti, poezije i proze“, naglašava on.

„Putevi Prevalise“ Miraša Martinovića na hebrejskom jeziku

U segmentu posvećenom mikrodramama objavljene su dramske minijature Stefanie Grođenske („Kritika“), Žoze Samuila Kakuežija („Glasovi životinja“), Ježija Baranovskog („Stižu deca“), Bernara Roznea („I kornače čeznu za brzinom“) i Hansa Magnusa Encesbergera („Razgovor o Darvinu, mački, pauku koscu“). Tu su i dvije pjesme čuvenog poljskog pjesnika Tadeuša Ruževića – „Lament“ i „Sjećanje na san iz 1963. godine“.

Odjeljak „Crnogorski pisici na drugim jezicima“ posvećen je „Putevima Prevalise“ Miraša Martinovića prevedenim na hebrejski jezik, a u dijelu koji se odnosi na poeziju i prozu objavljene su pjesme Gradimira Gojera („Kukavica na pragu“, „Ruža za damu u katu“ i „Podizanje jedara“), Mirsada Bećirašića („Elementi i ja“ i „Po-

savremene umjetnosti podrazumijeva rasvjetljavanje duhovnog, psihološkog i socijalnog horizonta epoha i opštег konteksta u kojem se ovaplotila autorska stvaralačka pojava, a u Kišovom slučaju je ovaku ‘predistoriju’, važnu za kompletno razumijevanje njegove ličnosti i djela, neophodno sublimirati.“

Velika samostalnost fragmentarnih cijelina u „Uvodu u drugi život“ Mirka Kovača

„Oneobičavanje u svijetu postmoderne poetike“ naziv je teksta Svetlane Čabarake, koji se odnosi na knjigu Mirka Kovača „Uvod u drugi život“.

„Ova knjiga žanrovske pripada romanu čija se kompozicija temelji na neobičnoj segmentiranosti i fragmentiranosti, kao sklopu i spletu različitih kratkih pripovijednih formi, kao i poetskih, odnosno stihovnih struktura. U postmodernom maniru roman karakteriše velika samostalnost fragmentarnih cijelina za koje se u djelu kaže ‘spretna, naknadna ruka osiguravaće im formu u kojoj će istratjiti i za koju su se sami izborili‘, ocjenjuje ona.

„Quest“ okončavaju tekstovi dr Sofije Kalezić Đuričković „Motivi u poetskoj zbirci Bosiljke Pušić ‘Privid sunca‘“, zatim Barbare Simović „Grad kao glavni lik (povodom romana ‘Karnera’ Milorada Popovića)“, dr Milutina Đuričkovića „Lirske vremeplov – Izabrane pjesme Gžegoža Latušinskog“, Dobrivoja Stanojevića „Simetrija protivrečnosti“ o djelu „Nešto nalik punom mjesecu Kemala Musića i Momira Mićunovića „Učenje kroz smijeh i naraciju“ koji je posvećen „Žabljadi“ Bosiljke Pušić.

ISPRAVKA I IZVINJENJE

U broju 38 „Prosvjetnog rada“ (oktobar 2015. godine), objavljen je prilog o „Glasniku“ (br. 38, jun 2015. godine), listu SUBNOR-a Crne Gore, u kome je greškom navedeno da su narodni heroji sljedeće Crnogorce: Ljubica I. Martinović, Milosava Perunović, Milica Popović Lazović, Stana Martinović, Ljubica M. Martinović, Vasilija Vukotić, Jelena Šaulić i Stana Tomašević.

Pravi i precizni podaci o Crnogorkama heroinama u Drugom svjetskom ratu su slijedeći: žene narodni heroji iz Crne Gore su Vukica Mićunović, Dina Vrbica, Jelena Ćetković, Vukica Mitrović, Ljubica Popović, Jelica Mašković, Milica Vučinić i Dobrila Ojdanić.

Izvinjavamo se svima koji su mogli biti povrijeđeni ovom pogrešnom informacijom, kao i našim čitaocima i ukupnoj javnosti.

„Glasnik“

CRNOGORSKA DRŽAVA UVIJEK POŠTOVALA DJELOVANJE ANTIFAŠISTA

(List SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, br. 39, novembar 2015)

Nedavno je objavljen novi broj „Glasnika“, lista Saveza udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata i antifašista Crne Gore (SUBNOR), na čijoj se naslovnoj strani nalazi ocjena crnogorskog premijera Mila Đukanovića da su „borci i antifašisti prepoznali strateške ciljeve Crne Gore“.

U uvodnom tekstu urednika lista Dragana Mitova Đurovića navodi se da „na balkanskoj vjetrometini, de je uvihek bila ‘između dva bana’, Crna Gora nikada nije zaspivala, zadovijek je ispite iz junaštva polagala, o ‘tankome brašnjenluku’ među ljudima kršima slobodu čuvala i vazduh pripravna bila da pripomože i malima i veljima“.

„Zato antifašistička Crna Gora ostaje među veteranim svijeta i dalje svijetla slobodarska zemlja koja ove godine proslavlja jedno sa velikim silama sedam decenija pobjede nad fašizmom, a sljedeće, uz deset godina nove nezavisnosti, podseća na sedam i po decenija Trinaestojulskog ustanka, Pljevaljske bitke itd“, zapisaо je Đurović.

Andrija Nikolić: Sava i Sutjeska – to je jedno. To je pobeda. To je sloboda

Nastavak „Glasnika“ donosi tekst o prijemu u vili „Gorica“ kojeg je predsednik Crne Gore Filip Vujanović priredio za delegaciju SUBNOR-a i antifašista.

„Predsednik Vujanović je konstatovao da je država uvihek poštovala djelovanje antifašista, smatrajući antifašizam vrijednošću po kojoj se Crna Gora prepoznae i uvažava u međunarodnoj zajednici, a opštene narodni ustanan 1941. godine jednim od temelja obnovе naše državnosti“, ističe se u tekstu.

Dragan Mitov Đurović je autor i zanimljivog teksta o stotinu godina života Andrije Nikolića, predsednika SUBNOR-a i antifašista Crne Gore.

„Šećam se saboraca iz prvih dana mandata Save Kovačevića, koji je ušao u legendu. Sreć sam ga dok smo pre noć prelazili Sutjesku, brinuo je o svakom borcu, ulivao snagu i vjeru. Već ujutro, ostao je u jurišu i slavom ovjenčao jedno vrijeme, jer bez Save ne bi bilo Sutjeske, niti Save bez Sutjeske. Sava i Sutjeska – to je jedno. To je pobeda. To je sloboda“, pričeća se Andrija Nikolić.

Izraz istorijski prepoznatljive moralne tradicije koja je uzdigla herojsku Crnu Goru

Slijedi intervjue sa crnogorskim premijerom Milom Đukanovićem, u kojem se ponajviše govori o slobodarskim tradicijama crnogorskog naroda.

„Vremenom se upotpunjaju važnost Trinaestojulskog ustanka, koji dobija jednu novu simboliku. Po red političke i vojne, sve više se ističe i njegova etička i civilizacijska dimenzija“, navodi Đukanović i dodaje: „To jeste bio ustanak protiv fašističkog okupatora, ali istovremeno i izraz istorijski prepoznatljive moralne tradicije koja je uzdigla herojsku Crnu Goru i učinila je poznatom u svijetu. Na takvoj simbolici 13. jula utemeljena je i ideja obnova crnogorske državnosti. Istovremeno, i ideja demokratske, građanske, moderne Crne Gore, države skladnog suživota različitosti“.

Trinaesti jul povezao vječeve crnogorske istorije

U tekstu pod nazivom „Vječna luča slobode“ sabrani su utisci sa ovogodišnje centralne proslave Trinaestojulskog ustanka i Dana državnosti Crne Gore koja je održana na Ljubotinju. Tom prilikom, potpredsednik Skupštine Crne Gore Milutin Simović ukaže na vječkovnu državotvornu vertikalnu crnogorskog naroda.

„Trinaesti jul je povezao vječeve crnogorske istorije od Svetog kneza Vladimira Dukljanskog, preko ustanka njegovog sinovca Vojislava, rodonaćelnika prve crnogorske dinastije, njegove slavne pobjede kod Bara 1042. godine, te međunarodnog priznanja Duklje od strane Carigrada i Rima, pa velikih istorijskih, vojničkih, duhovnih i kulturnih podviga Balšića, Crnojevića, Petrovića, sve do sudbonosnih bitaka na Carevom laziju, Martinićima, Krusima, Morači, Grahovcu, Vučjem dolu, Fundini, Sutjesci, sve do onih koje su se vodile slovom i perom, do one koja je 21. maja 2006.“, kaže je Simović.

NATO nema alternativu

„Glasnik“ donosi i izvede sa tribine „Crna Gora i NATO“, koju su zajedno organizovali Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore i Komunikacioni tim Savjeta za članstvo u NATO Vlade Crne Gore.

ŠEĆANJE NA NEVINE ŽRTVE I POČINIOCE MONSTRUOZNOG ZLA I NASILJA

(Rifat Rastoder: „Hronika zločina“, Forum Bošnjaka Crne Gore, 2015)

Sloboda javnog uma i djelatna potencija intelektua nadahnuta i rukovodena idejom odgovornosti da članovi socijabiliteata imaju povijesno-kulturološku zadaću da stalno unaprijeđuju organizaciju i kvalitet života svojih građana u više razvojne faze i oblike, nametnuto je slobodarsko prosvjetiteljsko, filozofsko-pravno i socijalno-političko načelo, kao condicio sine qua non budućnosti ljudskog roda da se pored subjektivne krvice za delikte zločina masovnih razmjera u međunarodnom krvičnom pravu kao naučnoj emanaciji regulacije zajednice čovječanstva za socijalni mir i pravo na život, konstituiše odgovornost pravne, moralne, ekonomске i političke prirode. To čini putem različitih vrsta sankcija prema članovima kolektiviteta, različitih oblika državno-društvenog organizovanja koje imaju ekonomsku, diplomatsku, političku, administrativnu, finansijsku i druge oblike fenomena odgovornosti članova društva, te brisanje iz registra partija, korporacija, naučnih društava i medija što su promovisale a nijesu spriječile fenomenologiju velikog zločina.

Čovječanstvo se nalazi pred velikim raskršćem konstituisanja novih oblika pravne odgovornosti kolektiviteta i članova socijabiliteata čemu mora da doprinese novi filozofsko-juristički i socijalno-politički um na osnovama istorije civilizacije, pravne teorije i nauke i društvene empirije. Upravo, ovakva krucijalna pitanja ljudskog roda kao zajednice čovječanstva pokreće studija javnog uma velikog kulturnog, javnog i prosvjetiteljskog djelatnika slobode, pravde i ljudskog dostojarstva, Hronika zločina Rifata Rastoder, na principima: Ni je zločinac onaj koji je počinilac, već onaj koji zločin ne spriječava (A. Ajnštajn), Onaj koji ne spriječi zločin njegov je saučesnik (K. Jaspers), Ko zlo ne spriječava pomaže mu da ono pobjedi (Petar I Petrović), Kad zlo nadavlada dobro onda članovi društva nijesu više ljudska bića jer 'teže zlo je zlu se ne opirat/ no zlo činjet i zlo podupirat' (U. Vujišić).

Zatočnik čovjekoljublja, pravde, filantrop, altruist i mirotvorac, borac protiv govoru mržnje, zla i mizantropije, neustrašivi javni i kulturni djelatnik protiv zlokobnih glasnika bogova rata Marsa i Belone, Rifat Rastoder, zastupnik potencija javne riječi i javnoguma kao prosvjetiteljskih ideja kojima se unaprijeđuje odgovornost za razvoje čovjeka i ljudskog društva, čovjek širokih vidika, naobrazbe, ludske i socijalne kulturne profilakse, istinski promotor multikultu-

perioda 1991–2001, Epi-log – podsećanja na prirodu poznatih slučajeva u crnogorskom pravosudnom sistemu koji se odnose na naznačene fenomene zla, te Indeks imena, dok su u drugoj knjizi dati strukturalni elementi juristički oblikovanih procesa u više sudskih dramaturgija putem optužnih akata i konačnih judikata, kako bi se sagledali pojavnii fenomeni jurističke prirode velike patologije društvenih fenomena na raskršćima istorijskih preobražaja društva.

Voluminozno dvotomno djelo Hronika zločina (970 str.), Rifata Rastoder, velika je retrospektiva burnih istorijskih događaja na razmeđu vjekova, veliko i potresno svjedočanstvo o fenomenima velikih zločina koji potiru čovjeka kao ljudsko biće i postavljaju pitanje: da li se čovjek i dalje nalazi u predvorju predistorije, nemogućnošću da socijalnim intelektom nadvlada prirodni atavizam i zbog čega u ljudskom srcu ima više mržnje nego ljubavi pri čemu su književno-oblikovani, mudro potkrijepjeni, racionalno objašnjeni i lirske elegični, dramaturški oblikovani strukturalni djelovi knjige, velika sinteza jendog postulaciono sposobnog, intelektualno senzibilnog, prosvjetiteljski nadarenog, te kulturno-široki eruditiski sazdanog autora Rastoder, podarili naraštajima veliku dramaturgiju društvenih zbivanja jednog vremena kao spomenik nevinim žrtvama, opomenu na monstruozni fenomen zla i prigovor savjesti da svi članovi društva moraju da se bore protiv zla i nasilja, a kad ono nadavlada dobro, onda zajednica socijabiliteata nije više zajednica ljudskih bića jer ne poseduje sposobnost i djelatno organizacioni i potencijalno-esencijalni oblik uma i odgovornosti da spriječi zločin i uspostavi konstitucionalne prirodne osnove ljudskog mira kao preduslova za ekonomski, socijalni, kulturni, prosvjetni i juristički fenomen života.

Djelo Rifata Rastoder najljepša je potvrda T. Samokrata: Najvažnije što je sazdro ljudski um – to je istorija. Ona je uživanje veliko, za dušu najbolji učitelj i vaspitač.

Dr sc. iur. Cedomir Bogićević

35

Prosjetni rad

FEB.
2016

BROJ
41

OŠ „Milorad Musa Burzan” u Podgorici

NOVOGODIŠNJA PRIREDBA ZA RODITELJE

NAUČILI NARODNE IGRE: Folklor

Učenici iz produženog boravka Osnovne škole „Milorad Musa Burzan“ sa učite-

ljom Marijom Radunović obradovali su svoje roditelje novogodišnjom priredbom.

Roditelji su uživali u brojnim recitacijama, čak i na poljskom jeziku, zatim u predstavi pod maskama, nastupima hora, kao i u folkloru i plešu. Pjesmom i plesom ih je razveselila i pobjednica festivala „Naša radost“, Maša Paović. Voditelji programa bili su učenici Dunja Rakočević i Trifun Šuškavčević.

Nakon priredbe, bila je upriličena skromna zahvala za decu i roditelje.

Produzeni boravak inače predstavlja organizovan oblik rada sa učenicima nižih razreda u njihovom slobodnom vremenu, odnosno u vremenu kada roditelji nijesu u mogućnosti da vode brigu o njima. U okviru produženog boravaka učenicima se obezbijeđuje čuvanje u toku kojeg se odvijaju različite sportske i kulturno-umjetničke aktivnosti, učenje, izrada domaćih zadataka i izvršavanje drugih obaveza, u skladu sa pravilima škole.

M. R.

RECITACIJE I NA POLJSKOM JEZIKU: Andrej i Ksenija

RAZVESELILI PRISUTNE PJESMOM: Hor

Voditelji Dunja Rakočević i Trifun Šuškavčević

Roditelji uživali u kreativnosti

Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ objavilo zidni kalendar za 2016. godinu

POSVETA LIKU I DJELU MARKA MILJANOVA

Dijeljenje novog kalendara počelo je za više stotina crnogorskih porodica u opština Mali Idoš, Vrbas i Kula

ČUVANJE CRNOGORKE TRADICIJE I KULTURE: Mlada Crnogorka s kalendarom

Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“, sa sedištem u Lovćencu, tradicionalno je (13. put) objavilo zidni kalendar koji se odnosi na tekuću godinu, a na kojem se, kao i dosad, nalazi motiv vezan za crnogorsku tradiciju i kulturu.

Kalendar za 2016. godinu posvećen je crnogorskom vojvodi i književniku Marku Miljanovu Popoviću i njegovoj poruci koja je aktualna i za današnju generaciju Crno-

goraca: 'Junaštvo je braniti sebe od drugih, a čoštvo je braniti druge od sebe', navodi se u saopštenju „Krstaša“.

Dijeljenje novog kalendara počelo je za više stotina crnogorskih porodica u opština Mali Idoš, Vrbas i Kula, a distribucija u ostalim krajevima Vojvodine i Srbije biće obavljena u saradnji sa drugim udruženjima iz crnogorske iseljeničke zajednice.

N. N.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Crnogorski identitetski glasnik

Prof. dr Miodrag Miško Vuković: Šećanje na Dragana Kujovića, istaknutog crnogorskog državnika, ministra prosvjete, potpredsednika Skupštine Crne Gore, profesora filozofije i prvog predsednika Upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove „Prosvjetnog rada”

OTIŠAO JE RANO ALI JE DOŽIVIO OSTVARENJE SNOVA, VIDIO JE SVITANJE NOVE ZORE NAD NJEGOVOM CRNOM GOROM

Dragan Kujović je pripadao najužem krugu istaknutih crnogorskih intelektualaca, onom krugu koji je ostavio dubok trag u trajanju i pamćenju svega na ovim prostorima. Pamtim da je Dragan sve svoje prijatelje savjetovao da poštiju druge kako bi sami zavrijedili poštovanje, da imaju razumijevanja i za one koji drugačije misle. Činio je to ličnim primjerom. Nenametljivo, iskreno kao što je samo on znao, uvijek je bio u centru pažnje prisutnih, usmjeravajući razgovor u prostore će se lagano umije, a de duša miruje, de nestaju napetosti, poslije čega život postaje jednostavan, a problemi prolazni. Vrijeme briše tragove, ali ostaju da traju šećanja i poštovanje.

Poštovana porodica Kujović, cijenjeni prijatelji, dame i gospodo,

Brzo je prošlo pet godina od kada sa nama nije Dragan Kujović. Naš večerašnji skup je razlog zašto smo zajedno i razlog zašto smo zajedno je najbolji dokaz da vrijeme ne može, sve i da hoće, izbrisati vječno šećanje koje imamo i gajimo prema našem dragom drugu i prijatelju, profesoru, ministru, narodnom poslaniku, velikom čovjeku.

Jedino što su protekle godine učinile, kad sam ja u pitanju, a siguran sam i najveći broj, ako ne i svi koji su znali Dragana Kujovića, da je to šećanje draga, naše, neponovljivo, ali je i ožiljak, koji je u meni, priznaču traje i raste, jer podseća na dug period neponovljivog i neuporedivog prijateljstva koje je trajalo između nas dvojice, kojeg ništa ne može izbrisati.

Reći će da mi je drago da i na ovaj način, prijatelji Dragana Kujovića, svjedoče da Dragan u nama i dalje traje. Traje jer je za života ciljeve i kao čovjek, kao profesor, kao profesionalac ma de i šta radio, ne samo postavlja visoko, nego ih je uspio dosegnuti. Pamtim ga kao onog koji je od sebe tražio najviše, nije se študio, napor mu nije teško padao, drugima je davao i kada nijesu od njega tražili ni pomoći, ni savjet. Bio je požrtvovan čovjek, ponosan kada u drugom prepozna oslobođeni dar da se živi svoj život, da se razmišlja na način koji nije mogao biti doveden u pitanje.

Pošedovao rijetku sposobnost da čuje druge

Bio je čovjek od riječi i djela. Temeđan, uman, odgovoran. Život koji je živio nije bio lak, bio je to život pun izazova. Teško da ga je bilo koji životni izazov mogao pokolebiti, i nije ga pokolebao. Ako bi došao u kontakt sa, za mnoge druge, pa i nas njegove prijatelje, nerješivim problemom, išao je da lje. Nije se zaustavljao kada za to nije bilo potrebe.

Slušao je sebe, ali je pošedovao rijetku sposobnost da čuje i druge. Umio je da sasluša drugoga, da čovjeku nerijetko vrati nadu i volju da se trudi da bude bolje, da onome koji se koleba ulije novu hrabrost, da posrnulog vrati na pravi put, jednostavno da pomogne drugome.

Pamtim da se nije študio, nije bio sebičan, ni najmanje. Sve ono što je cijenio da treba podijeliti kao iskustvo, kao stav, kao poruku, kao sugestiju, dijelio je sa nama ostalima. Bio je uvjeren, i to je uvjek pokazivao, da je čovjek ostvaren jedino ako sebe prepozna u drugim ljudima i njihovom odnosu prema životu.

Ljudi pamte Dragana kao profesora, drugi kao ministra, treći kao poslanika, političkog i državnog djelatnika i funkcionera, a ja ga pamtim po svemu, poslovima koje je radio, kako je to radio, kakav je čovjek bio. To je bila i ostala

privilegija, priznaču, na žalost, ne velikog broja ljudi. Dagan je ulivao, od početka do kraja, meni ali i ostalim prijateljima povjerenje. Starijima je vraćao vredrinu, mudro i lako, mladima otkriva nova osjećanja, na njegov poseban način. Imao je izgrađen odnos prema životu, svoju životnu filozofiju. Sve je kod njega počinjalo poštovanjem i ponosom na pradjevodsko ognjište. Ne da nije krio nego je ponosno isticao svoje njeguške korijene, koji su, bilo je više nego vidljivo bili njegov motiv više da se ne štedi, da ne posustaje, da ne odustaje, ma sa čime bio suočen.

Jednostavan, jedinstven i drag čovjek

Dragan je bio narodni čovjek. Jednostavan, jedinstven i drag. Zato i poseban. Šećanje koje traje, neodvojivo je od zadovoljstva što sam ga poznavao, što sam se sa njim družio, što sam bio privilegovan da sa njim razgovaram, o svemu. Njemu su se ljudi bez ustručavanja, jer za to nije bilo potrebe, jer to on nije provocirao, obračali, saopštavali mu, najčešće svoje teškoće i ljudske muke, sigurni, ako su ga od ranije poznavali, da će u njemu naći utočište, sagovornika koji će ih razumjeti, a ako su imali prvi kontakt sa njime, ubijedeni da su pronašli onoga koji im treba, koji neće ignorisati njih, i ono što ih je dovelo do njega, koji će im ljudski pomoći i riječima i djelima. Šećanje na Dragana i šećanje na toliko ljudi koji su mi poslije susreta sa njim, kao profesorom, ministrom, poslanikom, potpredsednikom Crnogorskog parlamenta, recimo, na pitanje jesu li završili posao, odgovarali da nije važno da li će se to desiti, da su zadovoljni samim činom da su razgovarali sa čovjekom spremnim da ih sašluša, čovjekom široke duše, što je ne malom broju njih, sa umornim i ranjivim dušama često bilo dovoljno.

Vječito razumijevanje za obične ljude

Bio je vazda viđan i rado dočekivan u domovima običnih, dobrih ljudi, onih kako mudar čovjek reče „što kroz život tihi i nečujno gaze, kao da nogom stupaju po pamuku, a naše oči nikad ne opaze ni njih, ni njihovu radost ili njihovu tugu“. Privilegija je bilo upravo sa njim a na poziv dobrih ljudi, boraviti u toplim domovima zapitanog čovjeka, onoga i onih koji nijesu mogli rješiti sami dileme koje život i vrijeme donose. Nenametljivo, iskreno kao što je samo on znao, uvijek je bio u centru pažnje prisutnih, usmjeravajući razgovor u prostore će se lagano umije, a de duša miruje, de nestaju napetosti, poslije čega život postaje jednostavan, a problemi prolazni.

Jednostavno imao je za obične ljude i posebno za njih uvijek dovoljno vremena, razumijevanja, blagu riječ. To se nezaboravlja. Zato, to kao dio šećanja na ovog velikog čovjeka nosim ja i svi koji su imali privilegiju da ga upozna-

ju i poznaju, da se sa njim druže, da mu budu i da im bude prijatelj, cijene i cijenice, pamte i pamtiće. Jednom riječju, iskreno, bio je čovjek koga su poštovali, jer je poštovao ljudi ma ko da su bili, odakle dolazili, bez obzira na razlike među njima, vjeru i naciju, poštovao je svakoga bez izuzetka u ovoj našoj govorio je različitoj ali najljepšoj i jedinoj Crnoj Gori.

Država važnija od svega ostalog

Dobar dio našeg druženja prošao je skopčan sa naporom da odradimo nimalo lake posebno njemu date političke i državne obaveze. Bio je Crnogorac koji je stari crnogorski barjak na trnovitim putu povratka nezavisnosti ove naše zajedničke zemlje uzdigao kada je bilo, slobodno mogu reći, i najteže, kada su rijetki vjerovali u dane današnje. Šećam se kako smo počeli prije više od 20 godina da sanjamo svoju državu, svoj dom, ono što je za Dragana a i za nas bilo sveto i važnije od svega ostalog.

Izgrađivao je mostove povjerenja prema svim ljudima za koje je znao ili osećao da su spremni da taj barjak nose. Posebno pamtim a i drugi kako je Draganobilazio naše ljude koji žive van domovine, van Crne Gore, kako im je na osoben, njegov način prenosi novosti iz starog kraja, pričao potomcima o njihovim precima, saopštavao istine i novosti kako je on zborio iz crnih brda, ponosno ističući da slobodarska iskra koju su upalili i čuvali njihovi preci nije niti ikada može biti uglašena. Ugradio je Dragana Kujović najljepše i najteže decenije svog života u budućnost svoje zemlje i njenog čovjeka, borio se bez uzimaka za Crnu Goru, za sve što je njen, za njenu kulturu, čuvao njenu istoriju, borio se za njenu crkvu, za njen crnogorski jezik. Kao obdaren čovjek, visoki intelektualac, filozof, činio je to razložno, razumno i časno. Ponoviću, jer je to vrijedno pamćenja, posvetio je život slobodi svakog čovjeka boreći se za istinu koja oslobada i povezuje, hrabri i obećava. Ipak, otišao je rano ali je doživio ostvarenje snova, video je svitanje na nove zore nad njegovom Crnom Gorom.

Generacijama dao nauk kako otvorenih očiju kroz život koračati

Dragan Kujović je upravo pripadao i najužem krugu istaknutih crnogorskih intelektualaca, onom krugu koji je ostavio dubok trag u trajanju i pamćenju svega na ovim prostorima.

Pamtim da je Dragan sve svoje prijatelje savjetovao da poštiju druge kako bi sami zavrijedili poštovanje, da imaju razumijevanja i za one koji drugačije misle. Činio je to ličnim primjerom.

Vrijeme briše tragove, ali ostaju da traju šećanja i poštovanje.

Poštovanje za Dragana Kujovića, profesora koji je generacijama dao nauk kako otvorenih očiju kroz život koračati, šećanje na prijatelja koji je bio temeljni oslonac i mudra uzdanica u političkom životu, znao je više od drugih, video je dalje od drugih, prepoznao je društvena kretanja, sagovornik spreman za dijalog o dilemama, borio se za svoje stavove, poštujući drugačije mišljenje. Za njega važi ona narodna, bio je čovjek iz naroda, bio je narodni čovjek i stasom i glasom i razumijevanjem, posebno mudrošću kojom je plijenio. Dragan je umio ono što je najteže, umio je sa ljudima. Ljudi su to poštivali i poštiju, zato smo većeras ovde, da pola decenije nakon odlaska sa vrele mudrosti zahvatimo novu snagu koja je potrebna Crnoj Gori, za koju se Dragana Kujović, iskreno, do potonje ure borio. Izgovorene riječi samo su skromno podsećanje na to kako je on sve to činio. Kada ode mudri i temeljni čovjek, to je kao kada se ugasi svjetionik, pa brodovi na nemirnom moru ne znaaju kako do luke spaša.

Takav duhovni svjetionik kao profesor, kao političar, kao prijatelj bio je naš Dragan Kujović.

Bilo je časno družiti se sa njim, biti njegov prijatelj, a danas ga imati kao moralni i ljudski putokaz.

Dragi prijatelji, pred svima vama većeras želim ponovo da zahvalim Dragana koji je mnogima, a priznaču posebno meni, možda ne toliko uočljivo za druge, uticao na život i na budućnost. Od kolašinske gimnazije, Nićeove filozofije, zajedničkog rada u Vladi, u poslaničkim klupama. Rijetki su i zato dragocjeni takvi ljudi.

Ovo je moj skromni, ali iskreni pokusaj da većeras doprinesem šećanju koje traje na našeg velikog zajedničkog prijatelja.

Njegov lik i sada, rekao bi pjesnik, sija kao baklja koju su u zoru zaboravili da ugase.

(Riječ povodom petogodišnjice smrti istaknutog crnogorskog državnika, ministra prosvjete, potpredsednika Skupštine Crne Gore i prvog predsednika Upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove „Prosvjetnog rada”, profesora filozofije Dragana Kujovića, izgovorena tokom večeri koju su priredili kao omaž Dragunu Kujoviću njegov prijatelji u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici)

STAV: Zašto danas u Crnoj Gori nema književnog podmlatka za decu?

NEOPHODNOST STVARANJA CRNOGORSKIH GLASILA ZA ĐECU I MLADE

Piše: Dušan Đurišić

Danas u Crnoj Gori nema književnog podmlatka za decu. Najmladi pisci koji pišu za decu rođeni su 1970., 1971. i 1972. godine.

Zašto je to tako?

U vrijeme kada sam počinjao da pišem i objavljujem prve pjesme, priče i dramske tekstove za decu, kao i moje prijevođe i prepjeve sa drugih jezika, namijenjene deci i mladima, mogao sam da sarađu-

U „Prosvjetnom radu”, već četiri godine, redovno izlazi podlistak „Đečiji svijet” u kome su od početka obilno zastupljeni literarni radovi crnogorskih pisaca za decu. Konačno se pojavilo jedno istinsko crnogorsko glasilo za decu i mlade. Treba se nadati da „Đečiji svijet” preraste u poseban časopis za decu

jem u brojnim podliscima, listovima i časopisima za decu u Crnoj Gori („Titov pionir”, „Titogradsko vijeće”, „Polis”, „Pobjeda”, „Barske novine”, „Cetinjski list”, „Boka”, „Primorske novine”, „Nikšićke novine”, „Bjelopoljske novine”, „Pljevaljske novine”, „Sloboda”, „Priatelj”, „Kolo”, „Osmijeh” itd), u Srbiji („Politika za decu”, „Kekec”, „Mali kekec”, „Poletarac”, „Mali jež”, „Neven”, „Mali neven”, „Đečje novine”, „Tik-tak”, „Zeka”, „Dnevnik za decu”, „Sremske novine”, „Jedinstvo za decu”, „Đurđevak”, „Jo pajtaš”, „Družgarče”, „Pionirska zagradka”, „Bukurija kopilorum” itd), u Bosni i Hercegovini („Glas pionira”, „Vesela sveska”, „Male novine”, „Roditelji i djeca” itd), u Hrvatskoj („Smib”, „Prosvjeta”, „Modra lasta”, „Galeb”), pa čak i u Sloveniji i Makedoniji. Sada naši pisci ne mogu da objavljaju u susjednim državama, a u Crnoj Gori nema crnogorskih glasila za decu. Ugasio se i podlistak „Đečiji magazin” koji je izlazio u „Pobjedi”. Postoje samo časopisi u izdanju „Obodskog slova” („Biseri” i „Cvrčak”) i „Nove škole” („Šiki-Miki”, „Školarka 2”, „Školarka 3”, „Školarac 4”, „Školarac 5” i „Naj”), u kojima nema literarnih pri-

loga crnogorskih pisaca a koji se uveliko prodaju u crnogorskim osnovnim školama. Našim, odnosno crnogorskim piscima je velikodušno dozvoljeno da, o svom trošku, objavljaju svoje knjige u tiražu od sto i dvjesti primjeraka, da ih poklanjam prijateljima, a ih podækad i ponede promovišu i da se o tim knjigama najčešće ne pojavi ni vijest u dnevnim novinama!

U redakcijama brojnih časopisa („Obodskog slova” i „Nove škole”) nema crnogorskih pisaca za decu i mlade a, već je rečeno, nema ni njihovih priloga. Nije zgoreg napomenuti da se časopisi za decu „Obodskog slova” štampaju u „Grafostilu” u Kragujevcu! A svi časopisi za decu „Nove škole” štampaju se u štampariji „SavPo” u Staroj Pazovu! Na taj način, novac koji crnogorska deca daju za časopise „Obodskog slova” i „Nove škole” odlazi u drugu državu.

Da zaključimo: u časopisima „Obodskog slova” i „Nove škole” nijesu zastupljeni crnogorski pisići iz Crne Gore i crnogorski pisići koji žive u drugim državama, niti pisići drugih naroda i narodnosti koji žive u Crnoj Gori.

U „Prosvjetnom radu” već četiri godine, redovno izlazi „Đečiji svijet”, isprva

na dvije a kasnije na četiri strane, na joštovanju standardnoj verziji crnogorskog književnog jezika, kao i „Prosvjetni rad” u cijelini, sa svojim dvjema Fejs-buk (Facebook) stranicama. U tom podlistku od početka obilno su zastupljeni literarni radovi crnogorskih pisaca za decu, prijevodi i prepjevi sa drugih jezika, likovni i literarni radovi učenika crnogorskih osnovnih škola na crnogorskim i albanskim jeziku što predstavlja jedinstveni primjer kada je riječ o izdavačkoj produkciji listova i časopisa za decu i mlade u Crnoj Gori i veliki i izuzetno kvalitetni, jedinstveni i autentični doprinos crnogorskom multikulturalizmu i interkulturalizmu po kojima nas u Evropi prepoznaju i zbog čega nam zvanični organi Evropske Unije upućuju s pravom veoma pozitivne poruke i ocjene. Zatim tu je i rubrika „Istoriski kalendar Crne Gore”, kao i prikazi i bilješke o najnovijim knjigama crnogorskih pisaca za decu i mlade, važniji događaji iz osnovnih škola i dešavanja iz đečjeg okruženja... Konačno se pojavilo jedno istinsko crnogorsko glasilo za decu i mlade. Treba se nadati da „Đečiji svijet” preraste u poseban časopis za decu.

II OGLED: Filozofija prava u opusu dr Sekule Drljevića (II)

ZA SVAKOGA KOJI SE OGRIJEŠI O PRAVDU – JUNACI „GORSKOG VIJENCA” IZRIČU SMRTNU PRESUDU

Ne samo život pojedinca, ne samo život društva nego i najjače i najčvršće društvene organizacije, države, mora biti zasnovan na pravdi ako hoće da bude pouzdan i sa nadom u duže trajanje. Faktori koji su pozvani da održe pobedu pravde u svijetu pozvani su istovremeno i to samo oni, da održe i državu. Ti su faktori: junaštvo i organi u službi pravde. Prvo pitanje koje Vuk Mandušić upućuje Danilu glasi: „A bježu li junaci vojvoda?” Nakon negativnog odgovora na ovo pitanje Crnogorcima je odmah jasno da je propast Mletaka neizbjegna

Piše: Borislav Cimeša

Pojam pravde ima za Njegoša prema Drljeviću jedan dublji i viši smisao, koji, unekoliko proističe iz jednog visokog moralnog stava, ima svoj korijen u surštini društvenog života. Društveni zakoni, osnov kojih čini pravda determinisani su, u prvom redu, borbom koja vlada svuda pa i u ljudskom društvu. Zato se njihov smisao može tražiti u shvatavanju te borbe. Proučavajući pojam društvene borbe po Njegošu dolazi se do zaključka da društveni odnosi ne mogu počivati na nasilju, već da se moraju održavati, u najmanju mjeru nekom ravnotežom u kojoj se ne smije dopuštiti, nadmoćnost nasilja. To izlazi iz njegovog osnovnog stava odbrane od nasilja, za tako naglašenim pozivom odbrane, koja sadrži i dužnost i pravo na odbranu. Ali Njegoš ide još i dalje: On će u naglašavanju nužnosti postojanja odbrane od nasilja u društvu, princip odbrane uzdici na stepen njegovog eminentnog postojanja u društvenom životu – jednim višim moralnim stavom – vjerom u sve-moč vječne pravde, po kojoj svakom aktu napada mora uslijediti odbrana, kao sila protivteže. Te tako kroz ravnotežu odnosa (NERAVNOTEŽA je uslov RAVNOTEŽE – antiequilibrium radi equilibriuma) odbrane i napada – uslovljenih sukoba dobra i zla – Njegoš će zahtjevom bezuslovne odbrane, podići pojam pravde iz sfere realnosti ili relativne vladavine njene, do jednostavnog i apsolutnog njenog postojanja u „blaženom nebeskom žilištu”, uzdići će je, do apstrakcije, vežući je sa njenom supstancijom pravičnošću i jednačići ih, iznad svega, jednim višim moralnim zahtjevom, vladavinom dobra u životu.

Ovo gledište leži u osnovi pravne svijesti i morala svih Crnogoraca u „Gorskom vijencu” koji su skoro nagonskom snagom dobri do izvora ne samo u svakom njihovom pogledu na svijet, nego skoro u svakoj njihovoj riječi. Ne moramo početi s Mićunovićem koji stoji na čelu uzora u „Gorskom Vijencu”. Počnimo sa zahtjevom Vuka Raslapčevića o nevršenju nasilja nad slabijima, formulisanom u rezonu o kukavici, koju cilja Draško sa džeferdarom:

„Nemoj Draško tako ti životu! / ne valja se biti kukavica; / ali ne znaš rđa te ne bila,/ da su ono šeri Lazareve.”

Vjera u pravdu transcendentalnu dostiže snagu proročanstva

Smisao pravde ovde dolazi do izražaja pomiješan sa religioznim osećanjem prema kukavicama koje je narodna fantazija dovela u vezu sa glavnim junakom kosovske tragedije, da bi tugovanje za kosovskijem herojima premijela i na sva živa bica nastanjena na zemlji. Kukavice su šeri Lazareve, zato što treba svaki živi stvor zajedno da suzama zalijeva kosovske božure.

Dalje bi došao vojvoda Draško, koji jačinom prizora ukazuje propast cijelokupne zapadne civilizacije obučene u već dotrajaloj negdašnjoj Mletačkoj Republici utvrđujući moralni pad ondašnjeg društva, koje se održava na špijunaži, podlosti, nepoštovanju ličnosti čovjeka i svoj spas nalazi u mučenju ljudi u nehumanim tamnicama de:

„Čovjek pače tu vezat ne šaše/ a kamo li čojka nesretnjega./ oni ljude sve tamo vezahu/i davljahu u mračnim izbama;”

a sudovi su im „pravi”, „da te Bog sačuva! Malo bolji nego u Turčina”. Za svede prilike Draško veli: „Od toga ti bježu poginuli – među sobom vjeru izgubili. Sve to buni njegovu socijalnu svijest:

„Zabolje me srce progovorih: /Što pogani od ljudih činite?/Što junački ljude ne smaknete?/Što im takve muke udarate?”

I njegovu visoku pravnu svijest, koja se ogleda u njegovoj čvrstoj vjeri u pravdu transcendentalnu. Ta vjera u pravdu transcendentalnu dostiže snagu proročanstva. Nikada nijedan starozavjetni prorok jačim glasom nije proricao protest radi učinjenih nepravdi od Draška u ovijem stihovima:

„Poznao sam na one tamnice/da su Božju grđno prestupili/i da će im Carstvo poginuti/i boljima u ruke uljesti.”

Ne samo život pojedinca, ne samo život društva nego i najjače i najčvršće društvene organizacije, države, mora biti zasnovan na pravdi ako hoće da bude pouzdan i sa nadom u duže trajanje. Faktori koji su pozvani da održe pobedu pravde u svijetu pozvani su istovremeno i to samo oni, da održe i državu. Ti su faktori: junaštvo i organi u službi pravde. Prvo pitanje koje Vuk Mandušić upućuje Danilu glasi: „A bježu li junaci vojvoda?” Nakon negativnog odgovora na ovo pitanje Crnogorcima je odmah jasno da je propast Mletaka neizbjegna. Dakle, pogjeda pravde u svijetu, za junake „Gorskog Vijenaca” nije samo postulat njihove religije, koja se vazda ne poklapa sa hrišćanstvom, njihova moralna, njihove etike i nadasve, njihove nepokolebljive vjere u sve-moč više pravde, nego i pitanje održanja egzistencije ne samo jedinke nego i svih kolektivizama pa i onoga najjačega – države.

U zakonima vječne pravde nije predviđena milost prema zlu i njegovoj borbi protiv dobra

Za svakoga koji se ogriješi o pravdu – junaci „Gorskog Vijenca” izriču smrtnu presudu i vjeruju da smrt izbjegne ne može, jer u zakonima vječne pravde nije predviđena milost prema zlu i njegovoj borbi protiv dobra. Zato je za vladika Danila i za sve glavare sunovratan pad turske imperije neizbjegna posljedica nepravde, koju je tursko carstvo uzidalo u temelje svoje svjetske vlasti. Za vladika Danila i njegove Crnogorce nije ništa neочекivano što počinje mah turskog nalaeta da umire pred Bečom, „ka kad zraka umre na planinu kad utone sunce u pučinu”.

Što je pred Bečom Burak posrnuo i što Sobijeski i vojvode Savojski salomše demonu rogove, to, po Vladici i Crnogorcima, nije posljedica strategijske pogriješke turskih vojskovođa, nego kazna vječne pravde, početna akcija nje-ne konačne pobjede u borbi koju je protiv turske nepravde kroz vjekove vodila. Dakle, ne samo hrišćanske vojskovođe u bici pred Bečom, ne samo Vladika i Crnogorci, da su svi oni instrument pravde u borbi protiv nepravde, nego je i samo hrišćanstvo u borbi protiv muslimanskih instrument pravde u borbi protiv nepravde. Borba protiv Turaka po Njegošu, ne vodi se radi pobjede hrišćanstva nad muslimanstvom nego radi pobjede pravde nad nepravdom. I to dokazuje, da Crnogorci Vladičini imaju svoju religiju, koja se u svemu ne poklapa sa hrišćanskim.

(Nastaviće se)

ESEJ: Vojislav Vulanović i razumijevanje svijeta (III)

BESKRAJ I SLUTNJA, CRNA GORA I VULANOVIĆ

Vulanović se – u duhu crnogorske religioznosti i duhovnosti i crnogorskog (filozofskog) pogleda na svijet – direktno obraća Bogu kao „najbližoj svojti”, bez posrednika i otuđujućih (o)skrnavitelja i otimača i Božijeg i ljudskog, i čovječanskog i crnogorskog očećaja za slobodu, pravdu, istinu. Vulanović je najbliži sušed Bogu, on je Gospod sam, njegove riječi Gospodu su ono što jedino o (p)staje, a te pjesnikove riječi su zapravo ono što čini i predstavlja Boga i što on kao takav, kao Vrhovno i Apsolutno božansko biće i predstavlja istinski za čovjeka kao slobodno, dostoјanstveno umno biće

Piše: Goran Sekulović

Na tragu Poslanica Sv. Petra I i riječi i djela ostalih crnogorskih prvaka i duhovnih i svjetovnih dobrostanstvenika, Vulanović i moli i kumi svoj narod da istraju i budu složni i odgovorni i pred sobom i pred Bogom, te svojim najsvetiјim i najsvjetlijim zadaćama, odbrani svoga doma, svoje porodice, svoga roda, svog imena i svoje otadžbine. Kao i sv. Petar I on kune i zove Crnogorce da poštiju sebe i svoju slobodu, sve je pretke i očeve, te da ne dozvole da se sveto crnogorsko ime ugasi i nepovratno zgasne. I upravo u pjesmi „Glas Petra Prvoga“ sa podnaslovom „na Lučindan ljeta gospodnjeg 1992.“, Vulanović poručuje Crnogorcima: „Napunite duh djelima nenadmašnjem / velikih sinova i kćeri naših, / odvojite se od najgorijeh, krenite za najbolijem, / ne slušajte riječi krvomutnika poganjih, / no jezik zlatnoustijeh i dobroželenijeh, / ne prezrite i ne potrite dobra naroda okolnjih, / pregnuće i žertve u istoriji nezaobilaznijeh...“

On sa podjednakom poetskom težinom, i sa podjednako raspoređenom baražnom vatrom napada i uništava zlo koje dolazi sa svakoj strane, tj. i sa opštete, čovječanske, i sa posebne, anticrnogorske, bilo sa strane, izvana, ili ono „zlo domaće“, koje po filozofu, istoričaru i književniku Sretenu Zekoviću se ne odnosni na tzv. „poturice“ (odnosno slovenski živalj koji je promjenio hrišćansku u „tursku“, „islamsku vjeru“), tj. Muslimane, već na sve anticrnogorske državne i nacionalne izdajice, odnosno uglavnom na one Crnogorce koji su se prodavali i za novac i druga materijalna dobra, ali i iz zlobe, osvetljubivosti, inata, pizme i moralnog posrnuća bili spremni da izdaju crnogorske interese i da se priklone okolnim neprijateljima crnogorskim, prije svega Mlečanima i Turcima. „A poslije su ljudi sve učinili ljudima. / Navališe jedni na druge / sičanima, kopljima, kamenjem. / Prostore slobode sabiše u sprdu / Na što je univerzum ličio Crnogorcima?“ (Pjesma „U ZALAZAK I ZORU“ iz zbirke „OSIJANOV KOVČEG“, 1990.)

Zašto Nešto a ne Ništa

I ma koliko pjesnik detaljno i objektivno niže svjetska zla, on ipak ne može a da ne pjesnički primjeti i istakne jedinstveni egzemplarni primer(ak) crnogorskog slučaja u opštoj povjesnici. Tolike je on specifične težine, da je uistinu teško naći i u realnosti i u poeziji stih, dakle, sličan Njegoševu poruci „Neka bude što biti ne može“ kao gotovo nemogućeg, gotovo nevjerovalnog – ali potpuno u vrijednosnoj i čudesnoj ravni jednakog čina sa Božijim aktom stvaranja svijeta i kosmosa, jer zapitajmo se zajedno sa Helderlinom i Hajdegerom, pa, dakle, i sa Njegošem, „Zašto Nešto a ne Ništa“, otkud, zašto i kako to Veliko, Bezgranično, Beskrajno, Čudesno „Nešto“ zvano Život, Čovjek, Svijet i Vasiona?! – a posve sigurno veličanstvenog i jedino djelat-

nog, mogućeg (u svojoj nemogućnosti?), efikasnog, učinkovitog, životnog i bivstvujućeg odgovora na zla koja su nasrtala i još uvijek nasrću na Crnu Goru, ali i na evidentni bezizlaz i na evidentnu besmislenost datog trenutka i vremena u kojem su se mogli naći i nalaze i drugi pojedinci i narodi, pa čak i sami Bog ili već ko je i kakve je prirode i energije Tvorac Svega onoga što nas okružuje i za što znamo i uopšte možemo ikada (sa)znati i bi-

zнати – ili makar neko ko se može tako i tome slično osećati u rijetkim vremenima i vanprostornim trenucima sušestva Bogu. „Mi zaista ne znamo da li je naš univerzum jedini. Zašto bismo bili jedini? Ali, sumnjam da ćemo doći do teorije svega. Posebno što nijesam siguran da smo sposobni da formulišemo što je to ‘sve’. To je već pitanje filozofije... Nije nemoguće formulisati univerzalnu teoriju na osnovu cijelokupnog znanja koje smo do sad skupili, ali otkud znamo da je sve što znamo ujedno i sve što bi trebalo da znamo? Ipak, u prirodi je čovjeka da želi sve da zna, pa će on to i pokušavati... Uvek postoji trenutak kada znanje zastane i kada počinje filozofija, metafizika ili religija. To je neka vrsta interfejsa koji se pomjera i koji zahvata sve te discipline.“ (Fizičar Rolf-Diter Hojer, Generalni direktor Evropske organizacije za nuklearna istraživanja CERN)

Slično je i sa Vulanovićem pjesničkim diskursom. On polazi od najviših i najvećih pitanja, od najkrupnijih i najznačajnijih spoznajnih dilema i tajni vaspone, prirode i čovjeka. On cilja i fiksira bitak svega, jer dobro sluti, shvata i zna što treba čovjeku i svijetu: istina, smisao, pravda, sreća i nada. A sve se to istražuje, otkriva i nalazi u najdubljim lagumima i najvisočijim uzletima i pregnućima stalnog čovjekovog suočavanja sa samim sobom, svijetom, prirodom i vasionom, sa „pjesmom čovječanstva“ koja je „krvava i strašna“. (Pjesma „Istorijski“ iz zbirke „Nočni psalmi“, 1993)

Božje Proviđenje ili Priviđenje

Ako jest i ako se zbi Svevišnje Božje Proviđenje Života, Svijeta i Čovjeka (u ostvarenju i primjeni ontološkog načišči plan zastalo na po putu pa se u fenomenologiji realne događajnosti može, i to najblaže, reći, da je u pitanju zapravo Svevišnje Božje Priviđenje!), ako se zače, ako je bilo i biva i dalje Ono što je moglo biti i da ne bude, jer samo je Vrhovni Kreator, ma ko to bio, mogao da stvari Ono (ma što to bilo) koje i nije (to) moralo biti, odnosno Nešto a ne Ništa – onda i Pjesnik može da djela i stvara sa „Neka bude što biti ne može“ idejom-voditeljicom. Vulanović nastavlja ovaj čuveni i u svjetskoj poeziji i filozofiji raritetni Njegošev stih kao spoznajno-metodološki osnovni uvid i naum svoje moćne poezije, moćne u dvostrukom slobodarskom vidu, naime, kako u emancipatorsko-edukativno-nacionalno-otadžbinsko-domovinsko-montanjarском kolektivnom pregnuću, tako i u individualno-poetsko-umjetničko-filozofsco-etičkom dostignuću.

Vulanović je svjestan ljudske, državničke i poetsko-filozofske veličine Njegoševa, i to savremene i svevremene, ali ne na idolopoklonički, mitomanski već stvaralačko-umjetnički način. Takođe, u isto vrijeme i na istom tragu, vođen istim vrijednosnim aršinom mjerjenja, on je svjestan i neiscrpнog blaga ukupnog crnogorskog pogleda na svijet iz kojega je Njegoš i

potekao a koga je sublimirao, sintetizirao i oplemenio vrhunskim domaćima evropske kulture i tako ga doveo u ravan onog najvrijednijeg duhovnog nasljeđa čovječanstva. Vulanović se – u duhu crnogorske religioznosti i duhovnosti i crnogorskog (filozofskog) pogleda na svijet – direktno obraća Bogu kao „najbližoj svojti“, bez posrednika i otuđujućih (o)skrnavitelja i otimača i Božijeg i ljudskog, i čovječanskog i crnogorskog očećaja za slobodu, pravdu, istinu. Vulanović je najbliži sušed Bogu, on je Gospod sam, njegove riječi Gospodu su ono što jedino (p)staje, a te pjesnikove riječi su zapravo ono što čini i predstavlja Boga i što on kao takav, kao Vrhovno i Apsolutno božansko biće i predstavlja istinski za čovjeka kao slobodno, dostoјanstveno umno biće. U sljedećim stihovima iz pjesme „BOŽIĆNI PSALM“ (zbirka „Nočni Psalmi“, 1993.) – „Zašto si me u svijet izveo, Gospode, / ako mi ne daš mir i tišinu, / ako mi ne daš blagoslov... / da nemam lijepoga dana ni vredne noći, / ni prinosa svojih, do li spaljenih, / ni veselja bratskih, do li pokolja“, kao i iz pjesme „Na čistini“ iz iste zbirke – „Bačen sam na zemlju, napućen na otimanje/ kao spasenje unaprijed izgubljeno“, prepoznajemo i Njegoševski i Hajdegerovski fundamentalni stav njihovih ontoloških najdubljih upitanih egzistencijalističkih filozofija.

Ovo jedinstveno poetsko sazvучje i umjetničko opredmećenje Vulanovićevu – i vaspone i čovječanstva u cjelini, ali i Crne Gore kao posebne „stavke“ poetske obrade – ne izlazi iz najbitnijeg toka i tradicionalnog i savremenog crnogorskog pjesništva. Bliže i preciznije rečeno, ovakav pristup proizilazi svakako iz one – ako ne u modernom crnogorskom pjesništvu pretežno prisutne i preovlađujuće – u simboličkom i vrijednosnom smislu izuzetno značajne žive tradicije kao izvorne, korigenite i središnje ose crnogorske poetske vertikale. Drugačije nije postupao ni Njegoš koji je u osnovnom smislu takođe registrovao najvažnije istorijske i kosmičke, religiozne i filozofsko-etičko-aksiološke probleme čovječanstva, ali sa njima rame uz rame, ili čak i ispred, uviđek je akcentovao crnogorsku sudbinu, borbu za slobodu, pravdu, jednakost i ravnopravnost crnogorskog naroda i Crne Gore kao crnogorske zemlje među drugim narodima i zemljama u svijetu. I upravo se Vulanović kao malo koji drugi savremeni crnogorski pjesnik okreće Njegošu, ali viđeli smo, ne na idolopoklonički već na moderan, samosvojan, kreativan način, i poetskom dijalogu s njim, dijalogu koji uključuje sve najbitnije crnogorske koordinate: etničko-narodnosno-nacionalne, egzistencijalne, mentalitetsko-psihološke, istorijske, etnološke, filozofsko-etičko-aksiološke... Pjesnikovi stihovi iz „NJEGOŠeve BILJEŽNICE“ upućeni Lovćenju i Crnoj Gori su i sami sjajni i vječni briljanti slobode i vječnosti: „Svuda oko mene ijed pletu / zle tišine – statu zemnu. / Ne dam se varat ni za dlaku. / Oluje te znam što snju. / Olimpu rodni, prelit krvlju, / baciće na tebe strašnu hulu / još mnogi, što opran si čašću, / iz kala što si uvis dignut. / No ti ćeš, u jedno daleko vrijeme, / razbistrit se, i žertve tvoje / opijaće zanosom ljudel! / Ti ćeš biti u doba svako / kad sloboda bude na cijeni, / briljant opran svojim prahom!“

(Nastaviće se)

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“ (2)
(Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi)

JA ĆU TI OPRIČATI SVE ŠTO ZNAM, A TI POTLJE SVEŽI ŠTO JE I KAKO JE

RIJEČ PRIJE (uz prvo izdanje)

Crnom Gorom sa uzlom na kraju rupca” je zbirka riječi iz narodnog govora, zaboravljenih ili rjeđe upotrebljavanih, s nazivom koji podsjeća na naviku naših starih da vežu uzao (čvor) na kraju rupca (marame) kako nešto ne bi zaboravili. Ovdje su se našle neke već zaboravljene i zastarjele riječi kao i posuđeni izrazi, odnosno riječi lokalnih i plemenskih govorova, u sklopu jezičkog izraza na tlu Crne Gore.

Leksika Crne Gore bogata je svojim, od devendela, domaćim riječima i izrazima, ali u naš razuđeni narodni govor ušlo je i na hiljade tuđica, prvenstveno romanizama i orijentalizama i drugih tzv. varvarizama koji su se zadržali do današnjeg doba. Nihova davana upotreba ih je „ponarodila“ i izmjenila, tako, da neke od tih riječi imaju drugo značenje u govoru od onoga u jeziku iz koga su primljene, pa je njihovo etimološko značenje potpuno izgubljeno. Mnoštvo je potrešno upotrijebljениh riječi uz njihov izvrnuti ili napušteni provobitni smisao. Bogata leksika, jezički idiomi, lokalni dijalekatski izrazi, sačuvali su se i do danas, premda iz dana u dan u sve manjem obimu. Takođe, mlađe generacije primaju jezik grada i prenose ga na selu, napuštajući jezik predaka kao zastarjeli, arhaičan. Nestaju odomaćene tuđice i stari lokalizmi i masovno pristižu novi. A, čini se da je baš u takvim riječima, koje je obavila patina, često skrivana jedna poetska dubina, jedna osobnost smislila i ritma narodnog kazivanja.

Prikupljanje ovih riječi počeo sam nase 30-tak godina kroz svojevrsnu igru, odnosno „nadmetivanje“ u kruugu porodice i prijatelja postavljanjem pitanja „možeš li se sjetiti...“ ili „šta znači riječ...“ I tako sam zapisivao, najprije na biljetima, kojim su se punili špagovi, a zatim prepisivao u teke. Došle su kao „poslastica“, i knjige ubrojiti baštinika riječi: dr Srđana Mušića, Vesne Lipovac-Radulović, Novaka Kilibarde, Milorada Takija Latkovića, Branka Šoća, Jovana Koprivice i dr. Brižljivo sam bilježio ono što sam čuo na terenu, u svim krajevima Crne Gore, i ono što sam našao u literaturi. „Izvlačene“ i zapisivane su one koje mogu da pomognu našem „nadmetanju“

u poznavanju riječi iz narodnog govora. Na početku bijaše riječ, ali tako, riječ po riječ, našlo se tu njih više od desetak hiljada i dugo se to tako kišalo i stajalo „za domaću upotrebu“.

Svjestan zatiranja najljepših niski i siromašenja leksičkog blaga našeg jezika, na jednom razgovoru u redakciji „Pobjede“ predložio sam da „Pobjeda“ u nastavcima objavi te riječi, najčešće zaboravljene, zagubljene ili rijetko upotrebljivane, jer sve je manje deđova, teća, mrkve, petrusina, tavulina, piruna, lencuna, kušina i dr., a sve više deda, šerpi, šargarepe, peršuna, stolova, viljuški, čaršava, jastuka... Rečeeno – učinjeno. Prihvatio sam obavezu da pripremim ovu zbirku. U 60-tak nastavaka s naznakom „Crnom Gorom – u traganju za izgubljenim riječima“ objavljeno je preko 4000 odabranih riječi. Po nagovoru prijatelja izvršio sam dopunu i pripremio za štampu Zbirku koja sadrži preko 8.000 riječi.

Imajući na umu da se treba vraćati živim izvorima narodnog govorenja, namjera mi je bila da narodne riječi i izraze, zapravo narodne kovance, tako zabilježene, dopru do što većeg broja čitalaca, jer sudsudina im je, da polako izčezavaju. Zapravo, namjera je oteti od zaborava dragocjenu gradu, koju je urbanizacija počela debelo da nagriza, pa je ovdje data pregršt tih, većinom zastarjelih, riječi koje se još mogu čuti u narodu. Neke od ovih riječi su nešto izmijenjene književne riječi, a neke su sasvim neobičnog oblika i zvuka.

Ovo nije sistematski i potpuni rječnik urađen po principima leksikografije, jer priprema takvog rječnika nije mi cilj. To je stručan, dugotrajan i vrški težak posao. Prema posebnoj metodologiji prikupljaju se riječi iz svih oblasti života, iščitava neophodna literatura, i sve to grupiše po azbučnom ili abecednom redu. Svaki pojам se obrađuje gramatički, akcentuje i daje mu se jezičko porijeklo i izvor iz literature. Budući da nijesam stručnjak, ja sam „pobjegao“ od toga i prebirajući po sjećanju, zapisujući riječi iz usmenog govora ljudi širom Crne Gore, iščitavajući literaturu, sve to složio abecednim redom u zbirku riječi za široku upotrebu. Zbog toga ova zbirka riječi je bez leksičke identifikacije, nije navedeno porijeklo riječi i izraza, nijed-

su stavljene stilske oznake i nijesu akcentovane. Zapravo, ova zbirka je, ako se uopšte tako može nazvati, jedan od pokušaja spasavanja leksičkog blaga od nepovratnog gubitka, od propadanja.

Ovo su samo manje poznate i neobičnije riječi, odnosno samo zbirka riječi, na nivou registra, koje sam odbrao iz mnoštva zabilježenog. Nastojao sam, uglavnom, da ne ubacujem one za koje mi se čini da se češće čuju u govoru, kao ni npr. besjediti, besjednica, besjednik, besjednički, besjedenje, ako sam upisao besjeda; glibav, glibonja, glibina, glibov, glibati se, ako sam upisao glib ili pečobrazan, pečobraznica, pečobraznik ako sam upisao pečobrazluk. Takođe, sem rijetko, nijesam upisivao nazive biljaka, životinja, alatki u vezi sa stočarstvom i zemljoradnjom, a izostavio sam i nazine naselja i veliki broj geografskih pojmoveva, kao i imena i nadimke.

Veliki broj ovih riječi nosim kao nasljeđe od rane mladosti, ponajviše iz užeg zavičaja – Herceg Novog, s tromeđe pograničja: crnogorsko-hercegovačko-dalmatinskog. Radeći na ovoj zbirci, štivajući riječi nekakvim redom, preda mnom se otvorio stari babin baušun iz Mojdeža u koji sam, kada su mi dozvolili, rado zavirivao i riškao po devovom orlodu, dondovim librimala, babinim rokeljima konca i frkadelama i tako redom.

Nadam se da će naići na razumevanje kod čitalaca ove zbirke riječi što brojne riječi nijesam uvrstio u ovaj odabir, kao i one kojih se nijesam sjetio ili ne znam da postoje.

Tokom priprema za štampu ove zbirke saznao sam da su prof. Đorđe Ostojić iz Pljevlja, Ibrahim Reković iz Plava i Adnan Čirgić iz Podgorice, nakon dugogodišnjeg rada, pripremili za štampu zbirke riječi, odnosno rječnicke sa preko 5000 riječi. Kako bi naš narod rekao „u Boga se nadam“ da će ove zbirke što prije biti pred čitaocima.

Ovom zbirkom želio sam da zapišem sve one izgubljene i one manje upotrebljavane riječi, ne s namjerom da ih vratim u život, a volio bih, jer je to nemoguće, već kao svjedočanstvo o njihovom postojanju.

Uradio sam kao što u jednoj priči Novaka Kilibarde jedan od govornika reče: „Ja će ti opričati sve što znam, a ti potlje sveži što je i kako je.“

Afžamija – neiskusan čovjek, prost i svojevoljan čovjek, čovjek na svoju ruku

Adžela – hitnja

Adžele – točak

Adžgam – vreva, zagor, mnoštvo

Adži – bol, nesreća, gorak ukus

Adžibaksuz

– ko je premnogo baksuzan, nesrećan

Adžis – nagrađen

Adžo – stric, stari čovjek

Adama – grupa, veliki broj

Adistat

– namjestiti, podesiti, popraviti, uraditi

Afan – tuga, briga, jad, zaduha, nesvest, depresija

Aferim – bravo, tako je

Afetmek – oprostiti

Afidat se – povjeriti se

Atif – lagan, taman, nježan, slab

Afjet – zdravljje

Afitat – izdati, dati u najam

Afitual – podstanar

Aftula – podstanar

Aftula – prostor iznad vrata za ostavljanje predmeta, portela

Aga – prvak, velikodostojnik, zapovjednik plećene vojske

Agač – drvo, stablo

Agalari – bogataši, prvaci

Aglamak – plakati, oplakati

Agramlak – zlo, nesreća

Agrampat – zakačiti, zgrabiti

Agančat – objesiti, okačiti

Aglak – aglak, agin posjed

Agri – bol

Agvantat – ščepati, zgrabiti, uhvatiti

Ahar – odaja, dvor, kula, konjušnica

Ahbab – prijatelj

Ahčibaša – glavni kuvar

Ahiret – onaj (drugi) svijet

Ahmak – glupan budala

(Nastaviće se)

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (11)

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

IGRA ŠEĆERA

Prekide se tanka žica,
Igra đever i snašica.
Na stolu je zlatna čaša,
Igra đever igra snaša.

Ta đevojka što te kiti,
Svastika ti može biti.
Igraj Maro, sve momčki,
Karakteru đevojački.

Ovaj momak što je lijep,
Ko u čaši rumen cvijet.
Koliko si brda prošo,
Na sijelo dok si došo?

Ovo dvoje brat i seka,
Voljeli se dobijeka.
Ovo dvoje kum i kuma,
Bože na njih pukla munja!

Skoči momče, slobodno,
Nije staklo pod nogom.
Skoči momče ne skočio,
Obje noge salomio!

Sad se vidi, sad se zna,
Ko se kome dopada,
Ko je koga volio –
U kolo ga vudio.

Ovo dvoje pomaleno,
Ko prešlica i vreteno.
Oboriše oči dole,
Sad bi reko da se vole.

Ova cura dobro jaka,
Izvuče ga iz budžaka.

Ovo dvoje ne znaju,
Kad igraju kezljaju.
Gaće su ti kao džak –
Bježi kezlo u budžak!

Igraj Daro s đeverima,
Divno mi te viđet šnjima.
Da se nisi nadomila,
Sve bi momke polomila.

Da ti Mile nočas dođe,
Vesela bi bila vođe.

Iskraj Tare momci fini,
Samo loši domaćini.
U kafani vino piju,
A u kući ženu biju!

Ajde curo, izaberis,
Koga tvoje srce želi.
A što bira oženjena –
Bože momka poželjela!

Sad se vidi sad se zna,
Ko se kome dopada,
Ko je koga volio –
U kolo ga vudio.

Poigranje po polici,
Nekadašnji ljubavnici.
Oboriše oči dolje –
Sad bi reko da se vole.

Aoj Dragov mlađi sine,
A što imaš oči fine.
Zašto nosiš kosu dugu,
Te curama stvaraš tugu.

(Nastaviće se)

- A**
Adado – blago, lagano, taho, ozbiljno, dostojanstveno
Adaka – zabačena, besputna strana, besputica
Adalit – pravednost
A da no – naravno, pa da
Adat – podesen, koji odgovara
Adavlet – koji je nenaran, neuredan, zapušten
Abokat – advokat
Adet – običaj, navika, tradicija
Adidăr – dar, darovni predmet
Adio – S bogom, zbogom
Adresa – svečano pisamo upućeno uzvišenoj osobi
Ademovica – zadnjica
Adidăr – dragocjenost
Adua – manja prestrašenost
Adžaip – budala, lud, nešto čudnovo

[Уређује: мр Светлана Секулић](https://www.facebook.com>ListDjecijiSvijet</p></div><div data-bbox=)

У ОШ „Ристо Ратковић“ у Бијелом Пољу одржани Традиционални сусрети љубитеља руског језика

ПРОМОЦИЈА НАРОДНИХ ПЈЕСАМА, КЊИЖЕВНОСТИ, БАЈКИ

Индира, Вања, Милица, Ирина и Дијана

Крајем децембра у ОШ „Ристо Ратковић“ у Бијелом Пољу одржани су Традиционални сусрети љубитеља руског језика.

Програм су припремили ученици и наставници основних школа „Марко Миљанов“, „Душан Кораћ“, „Владислав Сл Рибникар“ и „Ристо Ратковић“.

У лијепом новогодишњем амбијенту ученици су пјевали руске народне пјесме, казивали стихове Пушкина и Јесењина, приказали дио руске народне бајке „Маша и медвјед“, пјевали и играли новогодишње пјесме и игре.

**Ирина МАЦГАЉ, ученица IX разреда
ОШ „Ристо Ратковић“, Бијело Поље**

ПРИЧАО МИ ЂЕД

Лијепо је сећети у ђедовом крилу и слушати приче. Увијек сам вољела да слушам његове приче. То нијесу биле обичне приче, већ приче из давнина, то-пле, драгоцене. Испричане срцем, пуне љубави, такве приче умио је да прича само мој ђед. Често је говорио да је живот изазов, да се треба са њим суочити... Његове приче и сада живе у мени.

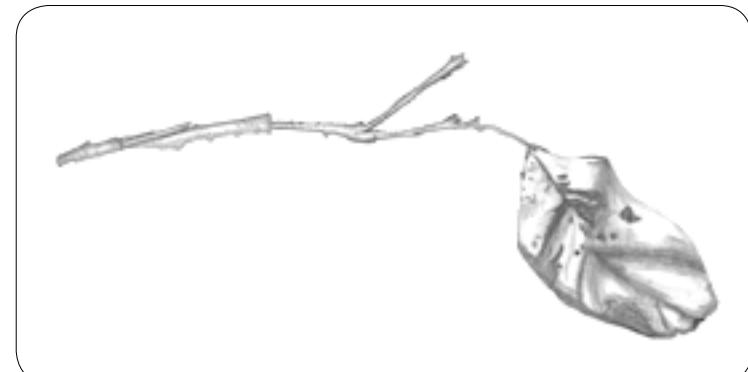
Догодило се то давно, али вријеме не може избрисати моја сећања. Тог дана ђед и ја смо одлучили да посетимо стару кућу у којој је он одрастао. Отишли смо до оближњег брежуљка и угледали стару кућу која је свједок многих догађаја. Била је топли дом за људе и птице. Ђед је пронашао кључ од улазних врата иза једног каменог облутка. Шкрипа врата поздрави нас на самом улазу. Међу стварима покривеним прашином ђед пронађе стари породични албум. Листао га је и почeo да прича.

Некада је живот био много тежи. Људи су радили у пољу. Чуо се фијук косе и осећао мирис траве. Овђе је некада била њива, обрађивали смо земљу. Рад на њиви био је много тежак и напоран. Гајили смо поврће и сијали житарице. Земља је као живи створ! Она је мајка! Мораши да је пазиш и милујеш као дијете, да је волиш... Некада смо имали велике воћњаке ће су расле румене јабуке и модре шљиве. Од тих јабука правили смо најукусније пите, а од шљива кували најљепши пекmez и пекли ракију. Било је доста косача, нема ливаде у коју нијесу завирili и косом ударили. Ка-да је сунце сијало највећом жестином косачи би главе покрили влажним марамама, да их сунце не опржи. Ђед је познавала земља, него рођена ћеца. И ја сам косио траву. Током пролећних дана процјетало би цвијеће, а наше пчеле сакупљале су полен и правиле најбољи мед на свијету. Не заборави шта је за нас значила земља, воли је као што је и ја волим!

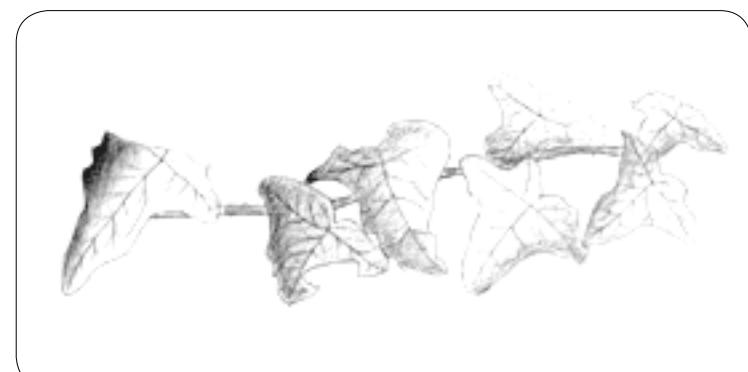
Ђед је ту прекинуо своју причу, јер су му кренуле сузе. Показао ми је фотографије његове мајке и сестре, затворио је албум и кренули смо кући.

Те приче су говориле о животу. Док год живим сећаћу их се и оне ће заувијек живјети у мени.

**Драгана ГЛУШЧЕВИЋ, IX4,
ОШ „Вук Караџић“, Беране**

Марија ПЕРУТОВИЋ, VIII_z, ОШ „Олга Головић“, Никшић

Милена РАДОВИЋ, IX_z, ОШ „Олга Головић“, Никшић

1

Prosveni rad

FEB.
2016

BROJ
41

ПЈЕСМА О РИКИЈУ

Мачак Рики он се звао
Такво сам му име дао.
Другар прави он је био,
Враголаст и много смио.

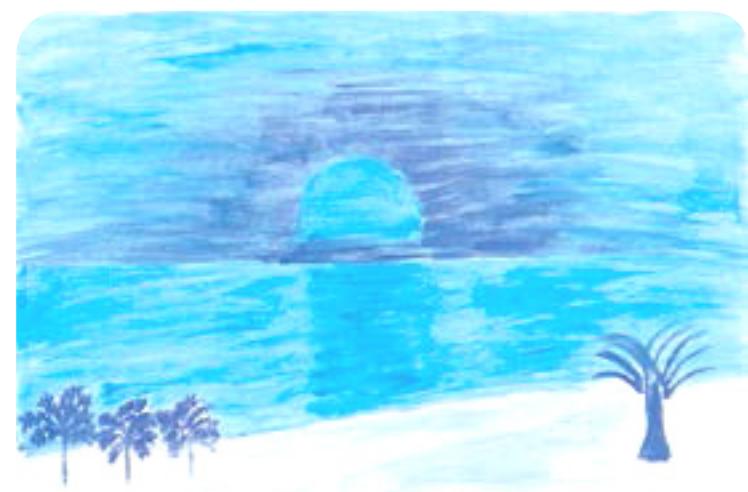

Невоље је дозивао,
Да се чува није знао.
Нестао је једног дана,
Крива ми је ноћна тама.

Памтим да сам тужан био
Памтим да сам сузе крио.
Тврдили су јасно тада,
На бољем се мјесту скрио.

Ја га се још увијек сјећам,
И на свако мјау стрецам.
Зaborава се не бојим,
Памтићу га док постојим.

**Александар ЂЕЧЕВИЋ,
VI разред
ОШ „Милорад-Муса Бурзан“, Подгорица**

Александар ТОМАШЕВИЋ, VII_z, ОШ „Југославија“, Бар

Некада давно био један краљ и имаше прелијепу ћерку која је била заточена у велепеном дворцу са прекрасном „баштом цвијећа“.

У њој су биле све врсте цвијећа које би са почетком пролећа и његових првих вјесника расијавао Вјетар Пролећа. Након њега у башти би навратио његов старији брат Вјетар Љета који би расијао љетње цвијеће, па онда његов још старији брат Вјетар Јесени који би полако сва сјемена прекрио лишћем и тако их сачувао од намћорастог најстаријег брата Вјетра Зиме који би, у наступу пакости, слao сњегове и лед. Он би у току свог периода дивљао све док га не би успавали опојним мирисом вјесника пролећа.

Принџеза је у својој башти стрпљиво и брижно гајила цвијеће и посвећивала му је сву пажњу. Била је много тужна јер би свакодневно навраћали потенцијални удварачи и нудили јој силно богаство. Међутим, она их је одбијала јер је у њеном срцу било мјеста само за

2

Prosjetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

РОМАН ЗА ТИНЕЈЏЕРЕ

(Миленко Ратковић: „Пубертетска чежња“, Народна књига, Подгорица 2013)

Миленко Ратковић је превасходно ћечји писац. Романом „Пубертетска чежња“ први пут се обраћа тињеџерима. У првом периоду Ратковићевог стварања адолосцентска љубав и секс биле су табу теме у књижевности за ћецу. Стога је овај еротски роман написао у каснијем периоду књижевног стварања.

Тема романа „Пубертетска чежња“ разликује се од тематике његових раније објављених романа. Он се у дјелу дотиче најоствљивијег периода ћетињства из кога се постепено искорачује у свијет младалачких немира, снова о жени или о младићу, флуидних треперења срца и уопште необичне, често снијеване љепоте. Ријеч је о данима пубертета у којима се живот младих одвија,

у извјесном смислу, стихијно, покаткад плаховито, идилично или наивно, у грозничавим и напетим сукобима и пламсајима унутрашњих ватрица. То је доба живота у коме се стварност доживљава грозничаво, устрептало и напето. Писац се задржава на оним елементима осећања који узрокују својеврсну емоционално динамиzacију, те отуда у овом роману присуство тренутака сензуалних и наивних усхићења, призора њежности и светлосне игре духа.

У креирању овог романа има и маштовите пишчеве имагинације, али и реалних детаља везаних за живот младих, за њихове шетње, близске контакте, срамежљивости, али непrekидне нити љубави која их повезује и у школи, и на улици и уопште у свему ономе

што чине. Младић је главни јунак романа, а кроз призму његових осећања преломљене су многе одреднице љубави. Он је у извјесном смислу неспретан, бојажљив, чезне да загрли ћевојку коју вољи, желио би да јој то каже, макар и шапућајем, али не смије да то учини лично, већ на грамофону бира пјесму која симболизује и његову љубав и љубав уопште.

Радња је једним дијелом везана за велеград, а у другом дијелу романа писац је пребацио радњу у забачено планинско село, да би се опет вратио велеградској средини. У чулима се све запожарило, нека необична свјетлост озарује младића изнутра, младалачка циркулација крви не да му мира ни спокоја, а све то слива и вјешто комбинијује са доживљајем ље-

тњих одијеја слободе и распуста.

Роман је, у ствари, исповијест младића који је дубоко доживио прву љубав, али је, истовремено, суочен и са разочарањем. Низом догађаја писац употребљава причу, чини то суптилно, тражи жаришта конфликта, не избегава да дотакне оно што је чисто еротско, без банализације, већ упечатљиво, те се љубавни немири у роману доживљавају као магнетна сила психолошки мотивисана конкретна реалност и својеврсни су мит сунчане и животне љепоте, а ово дјело је још једно умјетничко откровење писца који је универзалним суштинама мисли превазилазило обим дословног значења прозног текста.

Миленко Ратковић је писао о теми која није нова на свој начин: на дахнуто, младалачки ведро, без романтичарског патоса, често са заносом који је набрекао од чул-

„Кажи ти мени шта је најбрже на свијету?“

„Мисао!“-рече он одлучно.

„То је тачан одговор“- рече уплашено ајдаја, а њена глава се распукну у хиљаду комада уз огромну локву крви.

„Шта је то што нас прати читавог живота??“

„Сопствена сјенка!!“ – одговори младић уз прасак друге ајдајине главе.

„А шта је најхрабрије на свијету??“

„Срце заљубљеног човјека!!!“- одговори младић, а ајдаја јаукну и паде.

Вулкан поче да се излива. Младић брже-боље утрчи у пећину и тамо пронађе висибабе, звончиће, мразовце и љубичице, стрпа их у њедра па пут под ноге.

Послије неколико дана дође у двор и најави се принџези која дотрча да види јунака. Он јој се поклони и из њедара извуче вјеснике и исприча јој све како је било. На њено питање како их је сачувао, младић стидљиво рече да сви мразеви овога свијета не би могли да угасе ватру у његовим грудима, што се јако допаде принџези и она га, са поносом, прогласи за мужа.

Конечно, Вјетрови успаваше брата који се био већ јако уморио, изгладише све неспоразуме са њиме, а Злог чаробњака растрогаше.

Вјетар Пролећа узе сјемена од принџезе и расија их на све четири стране. Цвијеће порасте као никада до тада. У краљевству завлада радост и весеље. Играјо се и пјевало. Завладало је благостање о коме се и дан-данас прича.

ности, покаткад лунатички, загрцнуто и неизвјесно као што су и осећања пубертетија, распамсан до пуног сјаја и духовне тјелесне глади. Писац се задржао само на пубертетској чежњи и није искорачио у тјелесно. У сржи овог дјела су координате унутрашњег космоса младих у данима пубертета који су слични пијанству, да би се одраслајем, стишавало и прерастало само у сећање и успомену.

Весна Јовановић

Објављује да је

ЗАВРШЕН ТРАДИЦИОНАЛНИ ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС ЗА ЂЕЦУ

и да ће резултати бити објављени
у мартовском броју „Просвјетног рада“

Прву и другу награду је обезбиједио Ђечји савез
Подгорице, а трећу Завод за уџбенике и наставна сред-
ства из Подгорице. Биће додјељине слједеће награде:

За причу

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фести-
вала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду
дијели пет ученика)

За пјесму

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фести-
вала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду дије-
ли пет ученика)

ШАРЕНА ДУГА СЈЕЋАЊА

(Душан Ђуришић: Дуга из дјетињства, „Побједа“, Подгорица)

Када сам својевремено писао о једној од бројних пјесничких збирки које је Душан Ђуришић намијенио дјеци, наговијестио сам могућност да ће га његова свестраност, као и смисао за детаљ и за наративни садржај пјесме, једном можда одвести и у широке ливаде прозе, да и на њима борави и проживи своја поетска сновићења.

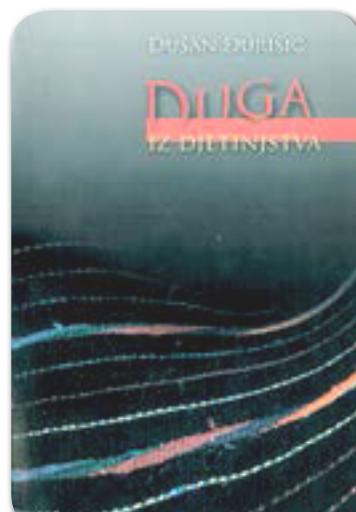
И, ево, остварило се то предвиђање: Душан Ђуришић је написао роман за најмлађе. Ставио је између корица поетизоване слике властитог одрас-тања и дјетињства, онако како су оне у њему боравиле и мијровале до данас, свих ових година. То су године про-ведене на разним мјестима, са различитим људима, у различитим околос-тима, и друштвеним и по-родичним, па је јасно да су у њему остављале трагове овакве и онакве, јасније или мање јасне, свјетлије или мање свијетле ... Но, са сјећањима из дјетињства само једно је сигурно: она су увијек истинита. Истината су не на историјски начин, и не на начин узрочно-посљедичне чврстине, већ на један виши начин, естетски чистији, поетски очуванији и трајнији. Као сјајне искрице. Баш како је и самим, одлично одабраним, насловом аутор рекао: та сјећања су ДУГА ИЗ ЂЕТИЊСТВА.

Потпуно оправдано, знајући све тајне писања прозе, Ђуришић се опредијелио за колажни тип ро-мана, какав доминира у савременој књижевности. Нема јединствене нарације, нити јединства радије, у позоришном или реалистичком смислу. Ова књига је, заправо, коли-

ко роман, толико и збирка прича, којима, међутим, чврстину и јединство обезбеђује како јединство и контрола простора и времена, којих итекако има, тако и исти избор ликове, јединствен аутобиографски приповједачки манир који је досљедно изведен у првом лицу и препознатљив емотивни набој који из сваке такве цјелине избива и плијени читаоца.

Дјетињство романописца Душана Ђуришића, могло би се закључити из овог романа, протицало је у знаку двострукости. Два су мјеста обиљежила ово одрастање: Царирод, односно село Градиње поред њега, у коме је рођан, и Даниловград, односно село Ђурилац поред њега, у коме је наставио школовање и живот у годинама Другог свјетског рата и послије њега. Такође, двије су социјалне групе формирале млади карактер, и у једном и у другом селу: породица и дјеца-другари. Али су га оштро сјенчиле и двије друштвено-временске одреднице: године спокојства и године рата. У личним склоностима, двије су се љубави подједнако расцвјетавале: љубав према игри и љубав према књизи. И увијек су се некако мирили, или барем мимоилазили, дозвољавајући малој личности да одоли, да се уклопи, да се развије и размахне.

Ђуришићев је роман вишеслојан, као што је увијек случај са добром књижевношћу. На први поглед, ради се просто о дјетињству здравог и паметног дјечака, каква су мање-више сва дјетињства. Већ ту се, међутим, уочава посебност: дјечаков завичај није и зависија његовог оца, а то је нај-

чешће важна одредница за касније формирање карактера. Мало-помало, и пред читаоцем се открива читава палета нетипичностима, а у њиховом ненаметљивом описивању види се приповједачко мајсторство писца. Прво: дјечак расте у окружењу где се једним језиком говори у његовој породици, а другим у социјалној средини. Друга нетипичност: повремено га чува дјевојчица, нешто старија од њега, али по склоностима ка игрању и маштању сасвим му слична. Затим: дјечак има два завичаја: свој и очев, и оба су у исто вријeme и његови и нијесу његови. Најзад: дјечак проживљева вријеме окупације и ратне оскудице, што такође није типично одрастање.

На овај начин, једна наиглед обична прича о одрастању, какве неријетко пишу писци као узгредну активност, претворила се у стваралачки подухват, вишеслојан и богат, кроз који романописац Душан Ђуришић као да нам поручује да таква, богата и јединствена, заправо јесу сва дјетињства, само што се на њихово богатство и јединственост ријетко осврћемо.

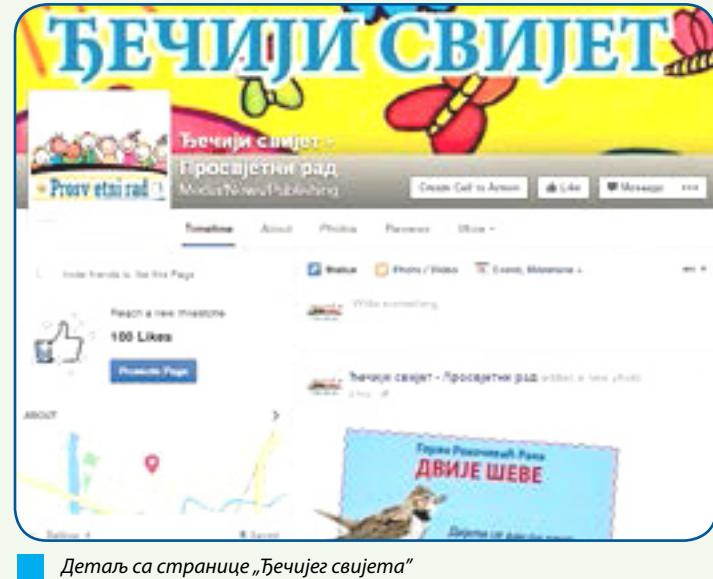
Јово КНЕЖЕВИЋ

„ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ“ ОДСАД И НА FACEBOOK-У

Ђечији свијет”, додатак листа „Просвјетни рад” посвећен најмлађим читаоцима и ствараоцима, одсад има и своју facebook страницу којој можете приступити путем линка

<https://www.facebook.com/ListDjecijiSvijet>

На њој ће се објављивати вијести везане за црногорске предшколарце и основце, њихови лите-тарни и ликовни радови, те поетски текстови за ђе-цу који су изашли из пера истакнутих црногорских књижевника. Позивамо вас да „лајкујете“ страницу „Ђечијег свијета“ и будете укорак са најмлађима!

Детаљ са странице „Ђечијег свијета“

„Златна обала“, лист ученика Основне школе „Анто Ђедовић“ у Бару, бр. 19

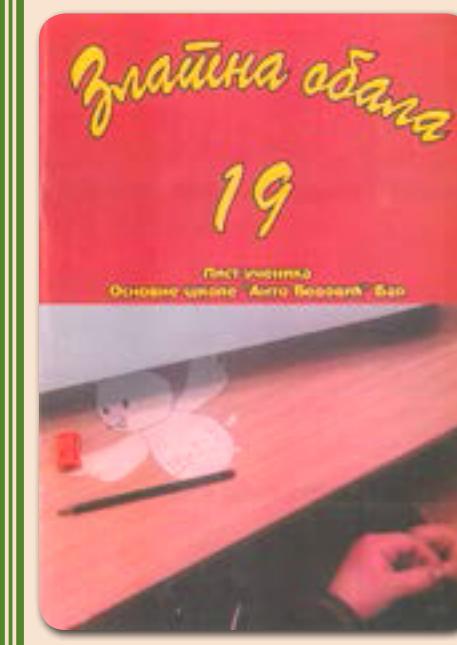
ПОДСЕЋАЊЕ НА 2014/15. ГОДИНУ

„Златна обала“ је лист ученика Основне школе „Анто Ђедовић“ у Бару. Његов 19. број представља својеврсно подсећање на најупечатљивије тренутке претходне школске године. Тако су истакнуте бројне активности реализоване током два полу-годишта, а укратко су описаны и екскурзија и полуматурско вече. Могу се прочитати интервјуи са талентованим ученицима (Амина Баховић и Ксенија

Вучевић) и омиљеним наставницима (Радмила Шћекић и Чедомир Божовић), мудре мисли познатих личности, појашњења језичких недоумица, чланци који афирмишу предузетништво, занимљивости о Црној Гори, а значајан простор посвећен је теми вршњачког насиља у школама.

Пажњу плијене и кратке биографије истакнутих стваралаца попут Ива Андрића, Бранка Ђопића, Лесе Ивановића и Његоша, затим интересантни текстови о спорту, занимљивој географији, те техници и информатици, а лист затвара „Забавна страна“ на којој се могу наћи вицеви које су одабрали ученици Марија Павловић, Анђела Крковић и Стаса Бунтић.

Н. Н.

3

Prosvjetni rad

FEB.
2016

BROJ
41

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

4. јануар 1494.

ШТАМПАН ОКТОИХ ПРВОГЛАСНИК

Из прве државне штампарије на Балкану, коју је основао Ђурађ Црнојевић (а још није поуздано утврђено да ли је радила на Ободу или Цетињу), изашли су први примјерци „Октоиха првогласника”, прве ћириличке штампане књиге код Јужних Словена. Након те, изашле су још четири инкунабуле: „Псалтир са посљедовањем”, „Октоих петогласник”, „Требник” (молитвеник) и „Четворојеванђеље”, које није сачувано. Главни штампар био је јеромонах Макарије, кога сматрају родоначелником црногорског и јужнословенског штампарства. Његови ђаци, пионири црногорског штампарства, у 16. вијеку били су Божидар Вуковић Подгоричанин и син му Винћенцо Вуковић, који су наставили штампарску дјелатност у Венецији.

Идеја о основању штампарије постојала је још код Ивана Црнојевића. Тада сан је остварио његов син Ђурађ, и преко својих изасланика, из Млетака доноси пресу, алат, и вјероватно папир. Сама оловна слова, матрице за инцијале, графичка орнаментика и илустрације изграђене су у Црној Гори.

Штампарија је била, једна од најстаријих ћириличких штампарија у свијету, четрдесет година послије Гутемберга.

14. јануар 1845.

ПРВИ ЦРНОГОРСКИ ФОТОГРАФ

У Дубровник је, по Његошевом налогу, отишао његов секретар Милорад Медаковић да изучи фотографски вјештину и постане први црногорски фотограф, шест година након што је у Европи почела примјена првих фотографских направа- дагеротипа.

23. јануар 1871.

ПРВИЈЕНАЦ ЦРНОГОРСКОГ НОВИНАРСТВА

На Цетињу је изашао први број нећељника за политику и књижевност „Црногорац”. Уредник је био Симо Поповић, а власник Јован Сундечић. Излазио је на четири стране. Бавио се углавном политичким темама, савременим међународним питањима, збивањима у земљи и суседним крајевима. Имао је истоимени књижевни додатак. Знатан број претплатника имао је из Војводине, Боке и Херцеговине. Излазио је до 15. фебруара 1873, јер се због антитурског и антиаустријског писања није више могао појављивати на окупираним територијама, па је 23. априла 1873. преименован у „Глас Црногорца”.

27. јануар 1386.

ЂУРАЋ II БАЛШИЋ, КНЕЗ НЕЗАВИСНИ

Служећи се титулом „кнез независни и господар Горње и Доње Зете, Крајине, Валоне и Приморја”, потврдио је привилегије Дубровчанима настањеним у тадашњој Зети.

4

Prosvjetni rad

FEB.
2016
BROJ
41

Невена ЖИВКОВИЋ, VII_у ОШ „Олга Головић”, Никшић

Мина ВУКОВИЋ, V_у ОШ „Милорад Муса Бурзан”, Подгорица

УСРЕД СВИЈЕТА

Војо Вулановић

Кад пођеш у поље, у далеко,
Знај, тамо те чека неко.

На уво ће ти шумјети влат.

И нећеш бити сасвим сам:
Крај тебе ће миљети мрав.

Обазри се око: иза малог трна
Мотриће на тебе златноока срна.

У тишини, у свијетли сат,

Усред свијета тад успори ход,
Јер и цвијет и птица твој су род.

НЕСТАШНА ВЕРА

Миодраг Чабаркапа

Еј другари да ли знате
Из разреда једна Вера
Намигује често на ме
И јури ме као кера

Не љутим се што ме тјера
Већ што стално нешто пита

И што Марку испред себе
Не да ништа да прочита

Румене јој јагодице
Ал никако не зна Вера
Да у своме несташлуку
Зна да пуно и претјера

КОЊ

Ј а сам велики љубитељ животиња, а посебно волим коње. Зашто?

Грива му је паперијаста, густа, виори на вјетру и жуте је боје. У очима кристалноплаве боје, као да је заробљено небо. Њушка му је мека и црна. Длака глатка, бијела и кратка. Врат му је дугачак, чврст, танак и витак. Труп се пресијава на сунцу и мишићав је. Ноге су му: танке, црно бијеле боје, њежне, брзе и витке. Копита сива и сјајна. Реп несташан и чупав. По нарави је: пун љубави, дивљи, несташан и доброћудан.

Заиста ми је коњ због своје племенитости омиљена животиња.

Сара КОВАЧЕВИЋ
„Блажо Јоков Орландић”, III₄
Бар

ZA NASTAVU

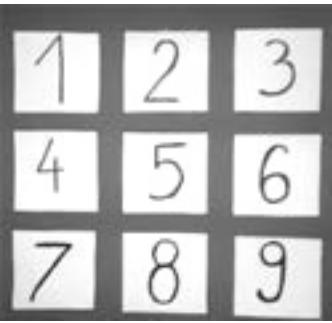
Godina XXIII //////////////// FEBRUAR 2016 //////////////////// Broj 170

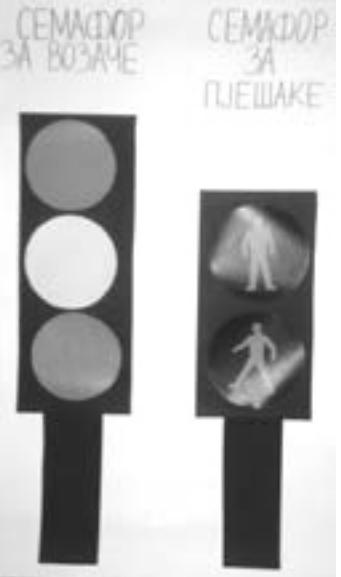
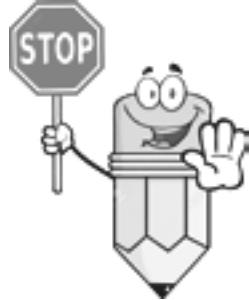
ПРИРОДА И ДРУШТВО

Назив школе:	ОШ „Владислав Сл. Рибникар” – Расово, Бијело Поље
Наставник/ приправник:	Арнела Кијамет
Разред и одјељење:	II-ц
Наставни предмет:	Природа и друштво
Редни број часа:	26
Оперативни циљеви:	Ученик/ца се оспособљава да препозна важне саобраћајне знаке на путу од куће до школе и утврђује знања о сигурном кретању; Усвајају важност облика саобраћајних знакова; Препознају боје саобраћајних знакова; Опажају поруке саобраћајних знакова;
Тип часа:	Обрада
Облици рада:	Фронтални, индивидуални и групни облик рада
Методе рада:	Метода разговора, метода демонстрације, метода илустрације, метода писаних радова
Наставна средства и помагала:	Хамери, проектор, проекционо платно, лап топ, цд плејер, материјал за рад група (креп папир, платно, пиринач, колаж папир, кокосово брашно, сјеменке), радни листић, креда, tabla
Корелација:	Музичка култура, Физичко васпитање, Ликовна култура, Црногорски – српски, босански, хрватски језик и књижевност, Математика

• Шта видите на плакату?	На плакату је асоцијација.
• Шта је то асоцијација? Како се она рјешава?	Одговарају. Рјешавају асоцијацију. Коначно рјешење асоцијације је „САОБРАЋАЈ“.
Говорим им да ћемо данас учити о саобраћајним знацима на путу, њиховом облику и боји, какве поруке нам дају ти саобраћајни знаци, као и о сигурном кретању.	Записујем циљ „Саобраћајни знаци“.
Главни дио часа:	
• Како ви долазите у школу?	Пјешке, аутобусом, таксијем, комбијем...
• Да ли сте видјели неки саобраћајни знак на путу од куће до школе?	Да./Не.
• Које сте саобраћајне знаке уочили на путу од куће до школе?	Одговарају.
• За шта саобраћајни знаци служе?	Одговарају.
• Којег облика су саобраћајни знаци?	Саобраћајни знаци су облика троугла, круга, правоугаоника...
• Које боје су саобраћајни знаци?	Плаве, црвене...
Презентација (прилог број 1).	
• Ко ће да прочита пјесму?	Читају.
• Шта видите на слици?	На слици су двије дјевојчице и дјечак.
• Гдје дјевојчице и дјечак прелазе улицу?	Они прелазе улицу преко пјешачког прелаза.
Објашњавам да саобраћајни знаци регулишу саобраћај и да се они налазе са десне стране.	
Објашњавам групу знакова „Пази“.	Посматрају слику док им објашњавам.
• Каквог су облика ови знаци?	Знаци „пази“ су у облику троугла.
• Које су боје?	Ивица је црвени боје, унутрашњост бијеле или жуте а симболи црне боје.

Ток часа:	Активности наставника	Активности ученика
Уводни дио часа:		
Истичем плакат на коме се налази асоцијација.		Посматрају плакат.

<ul style="list-style-type: none"> На шта нас упозоравају ови знаци? <p>Објашњавам знак по знак. Прије него прочитамо значење неког знака кажемо „пази“.</p> <ul style="list-style-type: none"> Каквог су облика ови знаци? Које су боје? На шта нас упозоравају ови знаци? <p>Објашњавам знак по знак. Прије него прочитамо значење неког знака кажемо „забрањено је“.</p> <ul style="list-style-type: none"> Каквог су облика ови знаци? Које су боје? На шта нас упозоравају ови знаци? <p>Објашњавам знак по знак. Прије него прочитамо значење неког знака кажемо „ово је...“.</p> <ul style="list-style-type: none"> Каквог су облика ови знаци? Које су боје? На шта нас упозоравају ови знаци? <p>Објашњавам знак по знак. Прије него прочитамо значење неког знака кажемо „Уради то“.</p> <ul style="list-style-type: none"> Каквог су облика ови знаци? Које су боје? На шта нас упозоравају ови знаци? <p>Објашњавам знак по знак.</p> <ul style="list-style-type: none"> Да ли сте видјели негде овај знак? Које је значење знака Стоп? <p>Истичем плакат на коме се налази скривалица.</p> 	<p>Ови знаци нас упозоравају на опасности у саобраћају.</p> <p>Слушају, учествују.</p> <p>Слушају.</p> <p>Знаци „Забрањено је“ су у облику круга.</p> <p>Ивица је црвени боје, унутрашњост је бијеле или жуте боје а симболи су црне боје.</p> <p>Ови знаци забрањују саобраћај пешацима, возачима или дају неке изричите наредбе.</p> <p>Слушају, посматрају, учествују у разговору.</p> <p>Слушају.</p> <p>Ови знаци су у облику квадрата или правоугаоника.</p> <p>Најчешће су плаве и бијеле боје, симболи су црне боје.</p> <p>Ови знаци пружају учесницима саобраћаја нека обавјештења.</p> <p>Учествују у разговору.</p> <p>Слушају.</p> <p>Ови знаци су у облику круга.</p> <p>Најчешће су плаве и бијеле боје а симболи су бијеле или црне боје.</p> <p>Ово су знаци обавезних поступака. Они се морају строго поштовати.</p> <p>Учествују у разговору.</p> <p>Да./Не.</p> <p>Знак стоп означава обавезно заустављање.</p> <p>Ученици су активни.</p>	<p>Ученици на скривалици бирају бројеве који са друге стране откривају по један саобраћајни знак. Откривени саобраћајни знак (у односу на облик, боју) ученик одређује којој групи знак припада и лијепи га.</p> <p>Знак „стоп“ је другачијег облика.</p> <p>Ученици су активни.</p> <p>Презентација (прилог број 2).</p> <p>Ко ће да прочита пјесму „Семафор“?</p> <p>И семафор је саобраћајни знак, свјетлосни. Имамо семафор за возаче и семафор за пјешаке.</p> <ul style="list-style-type: none"> Како изгледа семафор за возаче? Шта значе његова свјетла? Како изгледа семафор за пјешаке? Шта значе његова свјетла? Гдје прелазе улицу дјеца са слике? <p>Семафорима за пјешаке може бити приодат уређај за давање звучног сигнала или уређај за одбојавање преосталог времена.</p> <ul style="list-style-type: none"> Да ли је неко видио такав семафор? Гдје? Шта мислите због чега неки семафори имају и тај звучни сигнал? <p>Ако не знају говорим им да звучни семафори служе за слијепе и слабовиде.</p> <ul style="list-style-type: none"> Гдје прелазите улицу? Како прелазите улицу? <p>Улицу прелазимо преко пјешачког прелаза.</p> <p>Погледамо лијево, десно па тек онда пређемо улицу.</p>
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> Шта видите на слици? <p>Говорим им да се преко пјешачког прелаза иде десном страном.</p> <p>Осим саобраћајних знакова, семафора, других знакова и ознака који се налазе на путу саобраћај регулише полицајац.</p> <ul style="list-style-type: none"> Шта видите на слици? <p>Објашњавам да је полицајац дао знак возачима да стану а знак дјечи да пређу улицу.</p> <p>Истичем плакат на коме се налазе два семафора али без свјетала.</p> <ul style="list-style-type: none"> Које је прво свјетло на семафору за возаче, шта оно значи? Друго? Треће? <p>Када одговоре залијепим свјетла.</p> <ul style="list-style-type: none"> Које је прво свјетло на семафору за пјешаке, шта оно значи? Друго? <p>Када одговоре залијепим свјетла.</p>	<p>На слици се налазе дјеца која пралазе улицу преко пјешачког прелаза.</p> <p>Слушају.</p> <p>Дјецу, полицајца и пјешачки прелаз.</p> <p>Посматрају.</p> <p>Одговарају.</p> <p>Одговарају.</p> <p>Ученици су активни.</p>	 <p>Излажу своје радове, коментаршу који су знак направили и који су материјал користили. Домаћи задатак (радни листић), објашњавам (прилог број 3).</p> <p>Сви ученици добијају дипломе за стечено основно знање о саобраћају (прилог број 4).</p>	<p>Излажу радове, објашњавају.</p>
			<p>Прилог број 1 (презентација)</p> <p>Сви учесници у саобраћају па тако и ћаци, треба да знају шта показују саобраћајни знаци!</p>
<p>Завршни дио часа:</p> <p>Постављам на 6 клупа по један саобраћајни знак. Дијелим ученике у 6 група. Свака група добија задатак да такав знак направи од добијеног материјала (креп папир, колаж папир, платно, пиринча, сјеменке, кокосово брашно). Знак добијају нацртан.</p> <p>Док раде слушају пјесму на цд плејеру „Како се прелази улица“ – Бранко Коцкица.</p>	<p>Слушају пјесму, раде.</p>		<p>Да би се саобраћај одвијао безбиједно, сви учесници у саобраћају морају познавати и поштовати правила саобраћаја.</p> <p>У томе нам помажу САОБРАЋАЈНИ ЗНАЦИ.</p>

Сви знаци се постављају са десне стране пута поред коловоза у смјеру кретања возила.

Постављају се тако да не сметају пјешацима и возилима.

Пази!

Ови знаци су у облику троугла.

Основа је бијеле или жуте боје а ивице су црвене.

Симболи су црне боје.

Упозоравају на разне опасности у саобраћају.

Постављају се прије опасног мјеста.

Пази!

бциклиста на
путу

дјеца на путу

одроњавање
камена са
лијеве стране

сужење пута
са лијеве
странице

кривина
налијево

радови на
путу

обиљежени
пјешачки
прелаз

ресторан

паркиралиште

болница

бензинска
станица

хотел или
мотел

Забрањено је

Ови знаци су у облику круга.

Основа је бијеле или жуте боје а ивице су црвене.

Симболи су црне боје.

Забрањују саобраћај пјешацима, возилима или дају неке изричите наредбе.

Забрањено је

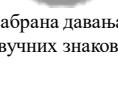
забрана
саобраћаја за
бциклисте

забрана
саобраћаја за
аутобусе

ограничење
брзине

забрана давања
звукних знакова

забрањен
саобраћај за
пјешаке

забрањен
саобраћај за
теретна
возила

Ово је...

Ови знаци су у облику квадрата или правоуганника.

Најчешће су плаве и бијеле боје.

Симболи су црне боје.

Пружају учесницима саобраћаја потребна обавјештења која могу бити корисна на путу.

Ово је...

обиљежени
пјешачки
прелаз

ресторан

паркиралиште

болница

бензинска
станица

хотел или
мотел

Уради то

Ови знаци су у облику круга.

Најчешће су плаве и бијеле боје.

Симболи су плаве и бијеле боје.

Ово су знаци обавезних поступака у саобраћају. Они се морају строго поштовати.

Уради то

бциклистичка стаза

обавезан смјер право

ланци за снјег

пјешачка стаза

најмање дозвољена брзина

престанак најмање дозвољене брзине

Стоп!

Овај знак је црвени боје са бијелим словима.
Посебног је облика.

Знак СТОП означава обавезно заустављање

Прилог број 2 (презентација)

Семафор

Час је црвен, час је жут,
час је ведар, час је лјут.

Прво око значи: **СТОЈ**,
да не буде послије јој!

Друго око значи: **ПАЗИ**,
може нешто да те згази.

Треће значи: **СРЕЋАН ПУТ**,
не замјери што сам лјут.

И семафор је саобраћајни знак.

Семафор за возаче

Семафор за пјешаке

Занимљивост: Семафорима за пјешаке може бити приодат уређај за давање звучног сигнала или уређај за одбројавање преосталог времена чекања на промјену црвеног сигнала.

Пјешачки прелаз је ознака на коловозу преко кога се прелази улица.

Прво се погледате лијево, десно, па ако нема возила тек тада пређете.

На пјешачком прелазу крећемо се десном страном.

Осим саобраћајних знакова саобраћај регулише и полицијац.

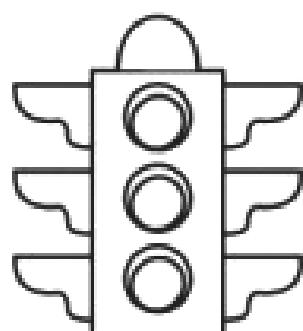
Прилог број 3 (домаћи задатак)

1. Повежи саобраћајни знак са његовим значењем.

забрањено за бициклисте	ланци за снјег	дјеца на путу	болница	обавезно заустављање
-------------------------	----------------	---------------	---------	----------------------

2. Обоји правилно семафор за пјешаке и семафор за возаче.

3. Обоји полицајца.

Прилог број 4 (Диплома)

DODATNA NASTAVA

PLAN RADA DODATNE NASTAVE ZA VI RAZRED – ŠKOLSKA 2015/2016. GODINA			
Vremenska dinamika – I POLUGODIŠTE (X, XI, XII mjesec 2015.)	Aktivnosti učenika:	Vremenska dinamika – II POLUGODIŠTE (III, IV, V, VI mjesec 2015)	Aktivnosti učenika:
Specifični ciljevi: <p>1. Razvija sposobnost samostalnog govornog nastupanja</p> <p>2. Zna da su osobine dobrog govornog nastupanja osmišljenost, svršishodnost, prikladnost, pravilnost, izražajnost i glasnost</p> <p>3. Razvija vještinu priповijedanja i pravilnog izgovora</p> <p>4. Ospozobljava se da nastupa pred širim auditorijumom</p> <p>5. Razvija sposobnost razgovjetnog i prirodnog govora, poštujući akcentske cjeline u rečenici i akcente u riječima</p> <p>6. Umije samostalno da pripremi misaoni obrazac na unaprijed zadatu temu, po kojem govorno nastupa</p> <p>7. Razlikuje monološko izlaganje, dijalog, pregovor i poruku (radio, TV)</p>	Aktivnosti učenika: <p>1. Upoznaje se sa člankom: <i>Zašto je važno biti dobar govornik (retor)?</i></p> <p>2. Sam/a govorno nastupa sa unaprijed pripremljenom temom</p> <p>3. Sluša poznate govornike i zapoža važne elemente govorništva (uočava segmente koji pažnju održavaju budnom)</p> <p>4. Vježba pravilan izgovor, čitanjem odabralih odlomaka</p> <p>5. Nastupa (govori) pred svojim vršnjacima, nastavnicima i roditeljima</p> <p>6. Upoznaje se sa osnovnim elementima akcentuacije; uočava razliku između prirodnog govora i onog koji je sačinjen od fraza („namješten“ govor)</p> <p>7. U pisanoj formi sačinjava obrazac po kojem će govoriti na određenu temu</p> <p>8. Uočava i nabraja razlike između monološkog izlaganja, dijaloga, pregovora i TV/radio poruke</p> <p>9. Priprema i realizuje anketu na nivou škole</p>	Specifični ciljevi: <p>1. Ospozobljava se da glasno i izražajno čita umjetničke tekstove (слушањe, čitanje)</p> <p>2. Razvija pozitivan odnos prema književnosti</p> <p>3. Zna da knjiga, osim razvijanja čitalačkih sposobnosti, budi istraživačka radoznalost, otvara svjetove mašte, omogućava širenje vidika i razvijanje pozitivnog odnosa prema drugim umjetnostima</p> <p>4. Umije da svijet umjetničkog teksta (tekstualne stvarnosti) poveže sa sopstvenim iskustvenim svijetom</p> <p>5. Razumije značaj Svjetskog dana dječje knjige</p> <p>6. Razvija sposobnost prezentovanja odabralih književnih sadržaja za djecu (književnih djela za djecu)</p> <p>7. Razvija pozitivan odnos prema svijetu književnog stvaralaštva za djecu</p> <p>8. Ospozobljava se da samostalno odabere i prilagodi sadržaje za prezentovanje</p>	Aktivnosti učenika: <p>1. Uvježbavaju glasno i izražajno čitanje umjetničkih tekstova za djecu</p> <p>2. Sa nastavnicom razgovara o književnosti (kritički osvrta na umjetničke tekstove u VI razredu)</p> <p>3. Nabraja i koristi mogućnosti mogućnosti koje nudi knjiga: posjetje školskoj i gradskoj biblioteci, pravljenje kućne biblioteke, praćenje sajtova za djecu, prisustvo manifestacija posvećenim knjizi (Podgorički sajam knjiga)</p> <p>4. Učestvuje u dijalogu o umjetničkom tekstu: kritički razmišlja, iznosi svoj stav</p> <p>5. Pronalazi i bilježi podatke o razlozim postanka i značaju obilježavanja 02. aprila, Svjetskog dana dječje knjige</p> <p>6. Zaključuje i bilježi zapažanja o svom odnosu/doživljaju književnih djela za djecu</p> <p>7. Pravi slajd prezentaciju sa odabranim sadržajima o piscima i književnim djelima za djecu, sa listom dječja preporučenih za čitanje</p>
NAZIV PROJEKTA 1: KAŽI DA RAZUMIJEM! – DEBATA Tema: „UTICAJ MEDIJA I TEHNOLOGIJE NA RAZVOJ DJETETA, FORMIRANJE NJEGOVE LIČNOSTI I STAVOVA“ Datum debate: 21. decembar 2015.	NAZIV PROJEKTA 3: PIŠITE ZA DJECU – KNJIŽEVNO POPODNE Tema: „OBILJEŽAVAMO SVJETSKI DAN DJEČIJE KNJIGE“ Datum obilježavanja: 02. april 2016.		
Specifični ciljevi: <p>1. Proširuje (produbljuje) znanja iz jezika i književnosti</p> <p>2. Usvaja i razumije novu stručnu terminologiju, znajući da je koristi u novim okolnostima</p> <p>3. Ospozobljava se da samostalno koristi dodatnu literature i Interneta, u skladu sa zahtjevima projekta</p>	Aktivnosti učenika: <p>1. Koristi znanje stečeno na času u svrhu njegovog produbljivanja (proširivanja), u skladu sa svojim interesovanjima</p> <p>2. Kroz dodatni rad bogati rječnik (usvaja nove pojmove)</p>	Specifični ciljevi: <p>1. Ospozobljava se da produbljuje (proširuje) svoja znanja iz oblasti jezika i književnosti, u skladu sa Predmetnim programom za VI razred</p> <p>Pojmovi/sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naučno – popularni tekst - reklamanezvanično i zvanično obavještenje 	Aktivnosti učenika: <p>1. Uz pomoć nastavnika/ce, na časovima dodatne nastave, putem nastavnih listića utvrđuje i proširuje svoja znanja iz oblasti jezika i književnosti, u skladu sa Predmetnim programom za VI razred, i to iz sadržaja/pojmova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naučno - popularni tekst - reklamanezvanično i zvanično obavještenje

<p>4. Razvija sposobnost pisanja literarnih tekstova na određenu temu (poezija i proza)</p> <p>5. Razvija sposobnost samostalnog kreativnog stvaralaštva i preduzetništva</p>	<p>3. Dodatno, samostalno, putem Interneta i stručne literature (na koju ga upućuje nastavnik/ca) istražuje i prikuplja podatke i saznanja iz nastavnih jedinica jezika i književnosti za određene pojmove/sadržaje</p> <p>4. Pravi Priručnik za vršnjake, koji svojim sadržajem budi interesovanje za nastavu jezika i književnosti i pomaže u usvajanju znanja i proučivanju (pisanje, štampa, ilustracija) (Rubrike u priručniku: <i>Saznaj više o (zanimljivosti)..., 2. Preporučujem – evo zašto, 3. Da naučiš lakše!, 4. Ono što niste čitali..., 5. Iz mog pera)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - imenski predikat - promjenljive i nepromjenljive riječi - promjena imenica po padežima - proste i izvedene riječi (korijen, porodica riječi) - antonimi, sinonimi, homonimi, augmentative, diminutivi - dugi i kratki slogovi - službeni jezik - umjetnički i neumjetnički tekst - pjesnik, prozni pisac, dramski pisac - lirika, epika i drama - lirski, pripovjedni i dramski tekst - mjesto i vrijeme događanja radnje - književna motivacija - pjesnički jezik - personifikacija - epitet, poređenje, contrast, hiperbola - onomatopeja - opisna pjesma, pejzaž - basna i bajka - fantastična i realistička priča - roman (avanturistički, detektivski) - dramski tekst (glumac/glumica, gluma, mimika, gestikulacija, uloga, svjetlo, scena, kostim, zvučni efekti) 	<ul style="list-style-type: none"> - imenski predikat - promjenljive i nepromjenljive riječi - promjena imenica po padežima - proste i izvedene riječi (korijen, porodica riječi) - antonimi, sinonimi, homonimi, augmentative, diminutivi - dugi i kratki slogovi - službeni jezik - umjetnički i neumjetnički tekst - pjesnik, prozni pisac, dramski pisac - lirika, epika i drama - lirski, pripovjedni i dramski tekst - mjesto i vrijeme događanja radnje - književna motivacija - pjesnički jezik - personifikacija - epitet, poređenje, contrast, hiperbola - onomatopeja - opisna pjesma, pejzaž - basna i bajka - fantastična i realistička priča - roman (avanturistički, detektivski) - dramski tekst (glumac/glumica, gluma, mimika, gestikulacija, uloga, svjetlo, scena, kostim, zvučni efekti)
---	---	---	---

NAZIV PROJEKTA 2: SVEZNALICA – PRIRUČNIK

Priručnik za učenike: ČITAJ, PIŠI I SAZNAJ LAKO – EVO KAKO!
Prezentacija i dijela priručnika: Februar 2016./ II dijela – jun 2016.

NAZIV PROJEKTA 4: KO ĆE BOLJE? – KVIZ ZNANJA

Kviz znanja na nivou škole (VI razred): JEZIK JE KUĆA U KOJOJ ŽIVIMO, KNJIGA JE SVIJET KOJEM SE DIVIMO!
Vrijeme održavanja kviza: 20. maj 2016.

RIJEČ NASTAVNIKA: mr BILJANA VUKMANOVIĆ

Godišnji plan rada *Dodatne nastave za VI razred* izlazi iz dosadašnjih okvira planiranja ovog veda nastave i teži savremnom pristupu ovom obliku rada sa učenicima. U prvi plan, ispred svega, stavljene su individualne specifičnosti talentovanih učenika iz oblasti jezika i književnosti, tako da jednaku mogućnost za ispoljavanje svog talenta imaju i oni koji umiju dobro da govore, i oni koji umiju dobro da pišu, i oni koji umiju dobro da čitaju, i oni koji dobro vladaju jezičkim sadržajima, kao i oni koji pokazuju naklonost ka nastavi književnosti. Svi učenici okupljeni su oko jednog cilja: njegovanje darovitosti kroz kritički, istraživački i kreativni pristup, sa mogućnošću aktivne korelacije nastave jezika i književnosti sa drugim predmetima i umjetnostima. Kao činjenica nameće se i ta da je svaki projekat u okviru ovog Plana izvjestan vid preduzetničkog učenja, što i jeste ključ za sticanje trajnih i primjenljivih znanja. Sa četiri predložena projekta obuhvaćene su sve četiri vještine: slušanje, čitanje, govor i pisanje, što je veoma bitna činjenica. Ovaj plan odlikuju:

1. Smislenost (povezanost i obuhvatanje sve četiri vještine)
2. Uvažavanje svih individualnosti darovitih učenika
3. Izlaženje van standardnih okvira planiranja (stroge omeđenosti ciljevima i dinamikom Plana rada redovne nastave)
4. Učešće darovitih učenika u izradi *Plana rada dodatne nastave* (ideje, prijedlozi, sugestije)
5. Imenovanje konkretnih projekata koji će se realizovati u toku školske 2015/2016. godine
6. Precizno određivanje specifičnih ciljeva, koji izlaze iz okvira „proširuju svoje znanje“
7. Jasno određene aktivnosti učenika
8. Vremenska dinamika realizacije

ZAŠTO DEBATA – PROJEKAT 1?	ZAŠTO PRIRUČNIK – PROJEKAT 2?	ZAŠTO KNJIŽEVNO POPODNE – PROJEKAT 3?	ZAŠTO KVIZ – PROJEKAT 4?
<ul style="list-style-type: none"> • prvo, zato što dobar govor predstavlja jedno od najprihvatljivijih, najefikasnijih i najmoćnijih sredstava kojima čovjek ostvaruje uticaj na druge • drugo, zato što nijedno drugo čovjekovo umijeće ne može da se poredi sa govorom • treće, zato što kultivisan i kreativan, uvjerljiv i racionalan govor u svakoj prilici znači neprocjenjivo mnogo za ostvarivanje cjelokupnog čovjekovog psihičkog, intelektualnog i profesionalnog bića • četvrto, zato što je društvo bez valjane govorne komunikacije lišeno jedne od najvažnijih pretpostavki: njegovanje demokratskog i humanog društva 	<ul style="list-style-type: none"> • prvo, zato što kreativno stvaraštvo zaslužuje da bude javno prezentovano • drugo, zato što je razvijanje sposobnosti stvaranja u isto vrijeme razvijanje osjećaja samopouzdanja, želje za daljim istraživanjem, saznanjima i napretkom • treće, zato što je svaki oblik rada sa talentovanim učenicima čiji je ishod gotov proizvod - podsticaj za dalji napredak • četvrto, zato što se kod djece razvija svestranost • peto, zato što su ovakvi projekti podrška ostalim učenicima u njihovom radu i napretku 	<ul style="list-style-type: none"> • prvo, zato što je kriza čitanja fenomen savremene današnjice koji iz godine u godinu kod učenika sve više uzima maha • drugo, zato što su škola, odnosno nastavnici učenici, ključna karika za prevazilaženje ovog problema • treće, zato što knjiga razvija pozitivan odnos prema svijetu • četvrto, zato što ljubav prema knjizi treba da bude suština postojanja nastave književnosti • peto, zato što putem ovakvih projekata svi učenici imaju mogućnost da uvide značaj knjige (pisane riječi za djecu) • šesto, zato što okupljeni oko jedne teme - učenici uvek nađu zajednički jezik i zaključak 	<ul style="list-style-type: none"> • prvo, zato što je kriza čitanja fenomen savremene današnjice koji iz godine u godinu kod učenika sve više uzima maha • drugo, zato što su škola, odnosno nastavnici učenici, ključna karika za prevazilaženje ovog problema • treće, zato što knjiga razvija pozitivan odnos prema svijetu • četvrto, zato što ljubav prema knjizi treba da bude suština postojanja nastave književnosti • peto, zato što putem ovakvih projekata svi učenici imaju mogućnost da uvide značaj knjige (pisane riječi za djecu) • šesto, zato što okupljeni oko jedne teme - učenici uvek nađu zajednički jezik i zaključak

DODATNA NASTAVA

NJIHOVA DAROVITOST JE NAŠA OBAVEZA, PODSTICAJ I NAGRADA

(**PODRŠKA DAROVITIM UČENICIMA U OSNOVNOJ ŠKOLI U NASTAVI CRNOGORSKOG – SRPSKOG, BOSANSKOG, HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI**)

Da je predmet **Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost** u osnovnoj školi po mnogo čemu specifičan i zauzima posebno mjesto u nastavnom procesu – govori činjenica da je od I do III razreda zastupljen sa sedmičnim fondom od 6 časova, odnosno 5 časova u IV, V i VI razredu i sa 4 časa sedmično od VII do IX razreda. Znanja iz ovog predmeta provjeravaju se na kraju I, II i III ciklusa. Takođe, kao jedna od osnovnih odrednica u *Predmetnom programu* navodi se da „nastava crnogorskoga jezika i književnosti ima važan zadatak da kroz znanje jezika i poznavanje literature pomogne učeniku/učenicu da postane samostalna, slobodna, kreativna i kulturna ličnost, svjesna sopstvenog identiteta i identiteta svojega naroda, odnosno nacionalne ili etničke grupe“ (*Predmetni program, Podgorica, 2011.*) Ovaj predmet kroz nastavu književnosti nudi učeniku mogućnost da se razvija u vještog komunikatora, mislioca, stvaraca, čitaoca, retora, dok putem nastave jezika nudi mogućnost sticanja saznanja da „veliki dio ljudskog kapitala živi u jeziku i kao jezik“ (*Predmetni program, Podgorica, 2011.*)

U takvim okolnostima i specifičnim ciljevima u odnosu na druge nastavne sadržaje, nastava ovog predmeta stvara podsticajan ambijent u kojem učenici spontano, kroz neposredan dijalog, grade svoje stavove, vizije, spoznaju duhovnu i izmaštanu stvarnost, ali i stiču konkretna znanja iz oblasti jezika, povezujući ih sa već postojećim znanjima, istovremeno pokazujući interesovanja za sadržaje iz jezika van nastavnog programa. Svakodnevno se u nastavi susrećemo sa djecom koja ispoljavaju svoju nadarenost za literarno stvaralaštvo ili su vješti retori, ili, pak, dobri poznavaoci jezika, njegovih normi, osobenosti ali i zanimljivosti. Nastavnik, kao njihov saradnik i mentor, nailazi na ne tako malu prepreku: za predmet Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost ne postoji *nijedan vid regionalnog ili državnog takmičenja*, ili bilo koji vid aktivnosti, gdje bi nadareni učenici dobili mogućnost da prezentuju svoja znanja i darovitost. Ova činjenica, nažalost, u koliziji je sa svim važnostima, prioritetima i specifičnostima čiji je nosilac nastava Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti, eksplicitno predviđenih kako u Zakonu o osnovnom obrazovanju i vaspitanju (fond časova). Predmetnom programu (ciljevi, standardi znanja), tako i u brojnim aktivnostima vezanim za ovaj predmet, počev od eksterno – internog i eksternog testiranja do međupredmetne korelacije koja u ovom predmetu, sasvim sigurno, slovi kao najzastupljenija.

Postavlja se pitanje: kako njegovati darovitost učenika u oblasti ovog predmeta, a da to nisu „ukalupljena“, već viđena (oprobana) učešća u različitim školskim manifestacijama ili na tradicionalnim literarnim konkursima, parcijalno, kada dođe vrijeme za njih? Čini se da ovakvi vidovi angažovanja darovitih učenika u prvi plan stavljuju *događaj*, dok je ono *suštinsko – zapostavljeno: istinska želja i individualno interesovanje djeteta*. Dodatnu nastavu treba izvoditi kontinuirano i u skladu sa Godišnjim planom škole, što isključuje kampanjsko realizovanje ovih aktivnosti, koje se po pravilu javljaju uoči održavanja školskih, državnih ili međunarodnih takmičenja.“ (Primjena reformskih rješenja; analiza rada sa preporukama; Podgorica, 2009.) Da li, zaista, takvom učestalom dugogodišnjom praksom daroviti učenici iz oblasti jezika i književnosti dobijaju adekvatnu priliku za ispoljavanje svog individualnog talenta? Ne. Jedino što ostaje jeste odgovor predmetnog nastavnika na ovaj veliki izazov koji, prije svega, iziskuje dodatnu stručnu pripremu, upornost, kompetentnost, kreativnost i specifičan metodički pristup. Samo na takav način za darovite učenike, ljubitelje i poštovaoce jezika i književnosti, stvara se međuprostor u kojem će oni biti *to što jesu, po svom izboru – čitaoci, stvaraoci, retori, jezičari, istraživači*. Nikako prezentatori nametnutih sadržaja u planiranom kalendaru kulturnih manifestacija, već *prezentatori sopstvenih interesovanja i postignuća* kojima su težili, a koja su u toku školske godine ostvarili produbljenjem znanja kroz istraživački i kreativni rad, rješavanje problema i izražavanje kritičkog mišljenja.

Često smo u praksi svjedoći da nastavnici rad sa darovitim učenicima poistovjećuju sa radom u okviru sekcije. I u tom slučaju – samo onda kada sekcija treba da da određeni doprinos određenoj manifestaciji. U službenoj evidenciji škole vodi se evidencija o tome da su „održani svi planira-

ni časovi“. Na tome se sve završava. Darovitost ostaje negdje po strani, u drugom planu, skrajnuta i neispovjeđana. Međutim, prije svega, potrebno je staviti jasniju granicu između učešća učenika u radu sekcije i učešća u radu dodatne nastave. Naime, član 15 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, obavezuje škole da organizuju dodatnu nastavu za učenike/ce koji/e sa izuzetnim uspjehom savlađuju nastavne sadržaje i *pokazuju posebno interesovanje za proširivanje i produbljivanje znanja iz određenih nastavno-vaspitnih oblasti*. U nastavi jezika i književnosti u osnovnoj školi rad dodatne nastave veoma je specifičan. Ključ njene uspješnosti jeste prvenstveno *pažljivo planiranje, koje ujedno predstavlja temelj za nadogradnju darovitosti učenika*. Godišnjim planom rada Dodatne nastave potrebno je *izaći iz okvira standardnog planiranja* operativnih ciljeva koji prate Godišnji plan rada redovne nastave i bazirati ga na *ciljevima na mjesecnom nivou, praćenih konkretnim aktivnostima i zaduženjima učenika, kao i nazivima projekata koji će se realizovati*. Kao takav, on će dati preciznu sliku o tome koje se mogućnosti pružaju darovitim učenicima, tako da one obuhvataju sve četiri vještine: slušanje, čitanje, govor i pisanje. Pritom, veoma je važno da se u kreiranje Plana (osmišljavanje projekata) uključe učenici koji pohađaju dodatnu nastavu, uz *uvažavanje njihovih individualnih talenata, ideja i mišljenja, što je prvi preduslov za motivaciju i angažovanost*. Jer, svi daroviti učenici ostvaruju svoje pune potencijale i razvijaju se kao jedinstvene ličnosti. Stoga smo u obavezi da im omogućimo individualno učešće u svim aktivnostima: od planiranja do realizacije. Osnovni zadatak je maksimalno angažovanje svakog pojedinca. Da bi se to postiglo, rad sa učenicima treba da se odvija na dva plana: intelektualnom i afektivnom. Na intelektualnom planu zadatak nastavnika se sastoji u podsticanju razvoja sposobnosti logičkog i stvaralačkog mišljenja. Na afektivnom planu, cilj je da se kod učenika razvija zdrava svijest o sebi, o vlastitim jakim stranama, kao i pozitivan odnos prema drugima.

U decembru 2014. godine Ministarstvo prosvjete je donijelo *Strategiju za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015–2019)* sa Akcionim planom (2015–2016), čije je vodeće načelo da se „osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje u Crnoj Gori mora bazirati na visokokvalitetnim, diferenciranim i dostupnim uslugama, kako bi svako dijete nesmetano ostvarivalo razvojne potencijale i zagarantovana prava, naročito u dijelu svoje darovitosti, koje im obezbijeđuje kvalitetan život i rad i odgovorno učešće u razvoju nauke i društvenog napretka. Ova Strategija treba da podrži podsticajni ambijent u školi i pruži šansu da svako dijete razvije svoje mogućnosti ili izuzetne sposobnosti u punom potencijalu.“ Pored brojnih specifičnih ciljeva, navedenih u Akcionom planu Ministarstva prosvjete, kao jedan od specifičnih ciljeva navodi se „Obogatiti kurikulume u skladu sa preporukama“, odnosno u okviru *Godišnjih i operativnih planova rada, dodati ciljeve i sadržaje koji su namijenjeni darovitim učenicima*. Takođe, potrebno je *izraditi Planove rada dodatne nastave u kojima su naznačeni ciljevi, sadržaji i metode poučavanja i učenja primjerene radu sa darovitim učenicima*.

Nakon dugogodišnje prakse i pozitivnih iskustava u radu sa darovitim učenicima ove školske godine svoja iskustva, nova saznanja, stručno usavršavanje, ideje i aktivnosti, na koje me kao pojedinca – nosioca vaspitno-obrazovnog sistema obavezuje Akcioni plan za 2015/2016. školsku godinu Ministarstva prosvjete, pretočila sam u potpuno drugaćiji pristup izradi *Plana rada dodatne nastave za VI razred za školsku 2015/2016. godinu*. Polazište je bila inovativnost, koja iziskuje znatno veću angažovanost prilikom planiranja i kreativnost, odnosno uzimanje u obzir svih onih specifičnosti koje su u tradicionalnoj izradi Planova rada dodatne nastave zanemarene ili izostavljene, a to su:

1. Smislenost (povezanost i obuhvatanje sve četiri vještine)
2. Uvažavanje svih individualnosti darovitih učenika
3. Izlaženje van standardnih okvira planiranja (stroge omeđenosti ciljevima i dinamikom Plana rada redovne nastave)
4. Učešće darovitih učenika u izradi *Plana rada dodatne nastave* (ideje, prijedlozi, sugestije)
5. Imenovanje konkretnih projekata koji će se realizovati u toku školske 2015/2016. godine
6. Precizno određivanje specifičnih ciljeva, koji izlaze iz okvira „proširuju svoje znanje“
7. Jasno određene kтивnosti učenika
8. Vremenska dinamika realizacije

mr Biljana Vukmanović